

**Πάντειο Πανεπιστήμιο
Κοινωνικών και Πολιτικών Επιστημών**

Τμήμα Δημόσιας Διοίκησης

Πρόγραμμα Μεταπτυχιακών Σπουδών «Φορολογία και Ελεγκτική»

ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

**Εκτίμηση επίδρασης πρώτης εφαρμογής ΔΛΠ σε εισηγμένες στο ΧΑΑ
εταιρίες: Η περίπτωση Κατασκευαστικών και Βιομηχανικών Επιχειρήσεων**

ΡΑΠΤΟΠΟΥΛΟΣ ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ

A.M. 7113M029

Επιβλέπων: Αν. Καθ. Φίλος Ιωάννης

Αθήνα 2015

Περιεχόμενα

ΠΕΡΙΛΗΨΗ.....	4
Α.ΕΙΣΑΓΩΓΗ.....	7
<i>A1. Αναφορά στις οικονομικές Καταστάσεις</i>	7
<i>A.1.1 Το Λογιστικό πλαίσιο</i>	7
<i>A.1.2 Χρήστες των οικονομικών καταστάσεων</i>	8
<i>A.1.3 Πηγές Χρηματοοικονομικών Καταστάσεων</i>	9
<i>A.1.4 Διεθνή Πρότυπα Χρηματοοικονομικής Αναφοράς</i>	11
<i>A.1.5 Ελληνικά Λογιστικά Πρότυπα</i>	13
Β. ΛΟΓΙΣΤΙΚΗ ΑΝΑΛΥΣΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ ΚΑΤΑΣΤΑΣΕΩΝ.....	13
<i>B.1. Θεωρητική προσέγγιση του πλαισίου</i>	13
<i>B.2. Ποιότητα ιστορικής χρηματοοικονομικής πληροφόρησης</i>	14
<i>B.3.2. Εκτίμηση της λογιστικής ευελιξίας</i>	19
Γ. ΧΡΗΜΑΤΟΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΑΝΑΛΥΣΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ ΚΑΤΑΣΤΑΣΕΩΝ.....	22
<i>Γ.1. Θεωρητική Προσέγγιση</i>	22
<i>Γ.2. Διακρίσεις της ανάλυσης Χρηματοοικονομικών καταστάσεων</i>	24
<i>Γ.3. Προετοιμασία του Πληροφοριακού Υλικού</i>	24
<i>Γ.4. Η προσέγγιση του Bernstein</i>	25
<i>Γ.5. Μέθοδοι τεχνικής ανάλυσης των Χρηματοοικονομικών Καταστάσεων</i>	27
<i>Γ.6. Ορισμένες αρνητικές πλευρές της ανάλυσης των Χρηματοοικονομικών Καταστάσεων</i>	28
Δ. ΒΑΣΙΚΕΣ ΔΙΑΦΟΡΕΣ ΜΕΤΑΞΥ ΔΙΕΘΝΩΝ ΚΑΙ ΕΛΛΗΝΙΚΩΝ ΛΟΓΙΣΤΙΚΩΝ ΠΡΟΤΥΠΩΝ.....	29
<i>Δ.1. Αντικείμενο μελέτης</i>	29
<i>Δ.2. Πλαίσιο παρουσίασης και οικονομικές καταστάσεις</i>	29
<i>Δ.3. Αναδιατύπωση οικονομικών καταστάσεων</i>	31
<i>Δ.4. Πάγια</i>	32
<i>Δ.5. Μισθώσεις</i>	35
<i>Δ.6. Άυλα πάγια</i>	36
<i>Δ.7. Αποθέματα</i>	38
<i>Δ.8. Έσοδα</i>	38
<i>Δ.9. Συμβάσεις κατασκευής έργων</i>	39
<i>Δ.10. Παροχές στους εργαζόμενους</i>	41
<i>Δ.11. Προβλέψεις</i>	44
<i>Δ.12. Απομείωση</i>	45
<i>Δ.13. Χρηματοοικονομικά μέσα</i>	46

<i>Δ.14. Φόροι Εισοδήματος</i>	47
<i>Δ.15. Ενοποιημένες οικονομικές καταστάσεις</i>	48
Ε. ΑΡΙΘΜΟΔΕΙΚΤΕΣ	52
<i>Ε.1 Βασικές Έννοιες</i>	52
<i>Ε.2. Επιλογή των κατάλληλων αριθμοδεικτών</i>	54
<i>Ε.2.1 Η επιλογή των κατάλληλων αριθμοδεικτών</i>	54
<i>Ε.2.2. Αριθμοδείκτες Ρευστότητας</i>	55
<i>Ε.3.2 Έννοιολογική προσέγγιση των αριθμοδεικτών που θα χρησιμοποιηθούν</i>	57
ΣΤ. ΕΜΠΕΙΡΙΚΟ ΜΕΡΟΣ	59
<i>ΣΤ.1. Οι κλάδοι</i>	59
<i>ΣΤ.1.1 Κατασκευαστικές εταιρείες- τεχνικά έργα</i>	59
Ζ. Συμπεράσματα και διαπιστώσεις	62
<i>Ζ.1.1 Βιομηχανικές επιχειρήσεις</i>	62
<i>Ζ.2.2 Κατασκευαστικές Επιχειρήσεις</i>	67
<i>Ζ.2.3 Σύγκριση μεταξύ Βιομηχανικών και Κατασκευαστικών Εταιριών</i>	72
ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ	78
ΞΕΝΟΓΛΩΣΣΗ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ	79
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑΤΑ	81
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 1: Παρατηρήσεις Βιομηχανικών Εταιριών	82
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 2: Παρατηρήσεις Κατασκευαστικών Καταστάσεων	89

Στην οικογένεια μου

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Σκοπός της παρούσης εργασίας είναι η κριτική διερεύνηση των επιπτώσεων από την εφαρμογή των Διεθνών Προτύπων Χρηματοοικονομικής Αναφοράς (ΔΠΧΑ) στην ιστορική χρηματοοικονομική πληροφόρηση, που παρέχεται από τις οικονομικές καταστάσεις των Βιομηχανικών και Κατασκευαστικών επιχειρήσεων στην Ελλάδα.

Με την εργασία αυτή επιχειρείται να μελετηθούν και να αναλυθούν οι επιπτώσεις των διαφορών μεταξύ των Διεθνών Προτύπων Χρηματοοικονομικής Αναφοράς και των Ελληνικών Λογιστικών Προτύπων (ΕΛΠ), στην παραγόμενη από τις οικονομικές καταστάσεις χρηματοοικονομική πληροφόρηση. Ως έτος αναφοράς επιλέχθηκε το 2005, οπότε και έλαβε χώρα η πρώτη εφαρμογή των ΔΠΧΑ από τις οντότητες δημοσίου συμφέροντος (εταιρείες με εισηγμένους μετοχικούς τίτλους στο Χρηματιστήριο Αθηνών) στην Ελλάδα. Ωστόσο, τα οικονομικά στοιχεία που εξετάστηκαν αφορούν στο έτος 2004. Το έτος αυτό αποτελεί ορόσημο, εφόσον τότε συντάχθηκαν για τελευταία φορά, από τις εισηγμένες στο Χρηματιστήριο Αθηνών εταιρείες, οικονομικές καταστάσεις σύμφωνα με τα ΕΛΠ.

Στο παρόν πόνημα η χρηματοοικονομική πληροφόρηση εξετάζεται σε επίπεδο επιλεγμένων χρηματοοικονομικών αριθμοδεικτών, προκειμένου να δοθεί ειδική βαρύτητα όχι μόνο στη χρηματοοικονομική πληροφόρηση που παράγεται από τις οικονομικές καταστάσεις, αλλά και στην σύνθεσή της για την λήψη επιχειρηματικών αποφάσεων. Για τους σκοπούς της παρούσης ο όρος «οικονομικές καταστάσεις» αφορά στις ενοποιημένες οικονομικές καταστάσεις των ομίλων εταιρειών Κατασκευαστικών και Βιομηχανικών επιχειρήσεων. Ατομικές οικονομικές καταστάσεις χρησιμοποιήθηκαν μόνο στις περιπτώσεις που δεν συντάσσονται ενοποιημένες, λόγω μη ύπαρξης ομίλου εταιρειών.

Στα πρώτα τρία μέρη και το πέμπτο της παρούσης διενεργείται μία θεωρητική προσέγγιση της μεθοδολογίας της λογιστικής και της χρηματοοικονομικής ανάλυσης των οικονομικών καταστάσεων. Στο τέταρτο μέρος, καταγράφονται οι βασικότερες διαφορές μεταξύ των Διεθνών και Ελληνικών λογιστικών προτύπων και αρχών. Σκοπός του τέταρτου μέρους είναι να διαμορφωθεί το θεωρητικό πλαίσιο – πλατφόρμα της κριτικής διερεύνησης των αποτελεσμάτων της ανάλυσης που εκπονείται και περιγράφεται στο έκτο και τελευταίο μέρος.

Λέξεις Κλειδιά:

Χρηματοοικονομική πληροφόρηση, Οικονομικές καταστάσεις, Διεθνή Πρότυπα Χρηματοοικονομικής Αναφοράς, Ελληνικά Λογιστικά Πρότυπα

ΠΡΟΛΟΓΟΣ

Η πρώτη εφαρμογή των ΔΠΧΑ στην Ελλάδα από τις εισηγμένες στο Χρηματιστήριο Αθηνών εταιρείες, το έτος 2005, δεν αποτελεί μόνο την υιοθέτηση και ενσωμάτωση στο Ελληνικό Εταιρικό Δίκαιο των σχετικών προβλέψεων του Δικαίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Σίγουρα έρχεται και ως αναπόφευκτη μάλλον κατάληξη μίας μακρόχρονης αμφισβήτησης της ποιότητας της ιστορικής χρηματοοικονομικής πληροφόρησης, όπως αυτή αποτυπωνόταν μέχρι και το έτος 2004 στις οικονομικές καταστάσεις των επιχειρήσεων στη χώρα μας.

Αρκετά πριν το Ευρωπαϊκό Κοινοτικό Δίκαιο υιοθετήσει τα ΔΠΧΑ ως υποχρεωτικό λογιστικό πλαίσιο σύνταξης και παρουσίασης της χρηματοοικονομικής πληροφόρησης για τις εταιρείες με εισηγμένους τίτλους στα χρηματιστήρια κρατών – μελών της Ευρωπαϊκής Κοινότητας, στην Ελλάδα, η ευρύτερη επιχειρηματική αλλά και η ακαδημαϊκή κοινότητα είχε ήδη αναπτύξει έναν έντονο διάλογο, σχετικά με την σκοπιμότητα της εφαρμογής των λογιστικών αυτών προτύπων στη χώρα μας, ειδικά από τις οντότητες δημοσίου συμφέροντος.

Ο διάλογος της αμφισβήτησης των Ελληνικών Λογιστικών Προτύπων και της ανάγκης αντικατάστασής τους, ξεκίνησε περί τα τέλη της δεκαετίας του 1990 και κορυφώθηκε στα πρώτα χρόνια της δεκαετίας του 2000. Θα μπορούσε να ειπωθεί με ασφάλεια ότι οι συζητήσεις αυτές ήταν κυρίως αποτέλεσμα της σύνδεσης των έντονων διακυμάνσεων του Ελληνικού Χρηματιστηρίου την εποχή εκείνη, με την ποιότητα των οικονομικών καταστάσεων των εισηγμένων στο χρηματιστήριο εταιρειών. Στην συνέχεια όμως, η έντονη αυτή αμφισβήτηση για την καταλληλότητα των χρηματοοικονομικών πληροφοριών, που περιέχονταν στις κατά τα ΕΛΠ συνταγμένες οικονομικές καταστάσεις, ξέφυγε από τα στενά όρια των εισηγμένων εταιρειών. Επεκτάθηκε και στις λοιπές Ελληνικές Ανώνυμες Εταιρείες, θέτοντας ένα γενικότερο θέμα προβληματισμού, σχετικά με την ποιότητα της χρηματοοικονομικής πληροφόρησης που παρέχεται από τις οικονομικές καταστάσεις των εταιρειών αυτών, ως εργαλείο λήψης επιχειρηματικών αποφάσεων.

Πέντε χρόνια μετά την πρώτη εφαρμογή των ΔΠΧΑ στην Ελλάδα, η οικονομική κρίση που βιώνει η χώρα μας, φέρνει ξανά στην επικαιρότητα τους προβληματισμούς που οδήγησαν το 2005 στην αντικατάσταση των ΕΛΠ από τα ΔΠΧΑ, τουλάχιστον για τις εταιρείες του δημοσίου ενδιαφέροντος. Σήμερα βέβαια η προσέγγιση έχει αλλάξει αρκετά. Αυτό οφείλεται αφενός μεν στην εμπειρία που έχει αποκτηθεί από την μέχρι και σήμερα εφαρμογή των ΔΠΧΑ στην χώρα μας και αφετέρου, στην πολυπλοκότητα των προβλημάτων που παρουσιάζει πλέον το Διεθνές και Ελληνικό οικονομικό περιβάλλον. Έτσι, στις ημέρες μας ο διάλογος της αμφισβήτησης των ΕΛΠ, έχει περισσότερο λεπτομερή θεματολογία και εστιάζεται πλέον στους κινδύνους του επιχειρηματικού περιβάλλοντος και στο πώς αυτοί αντανακλώνται στις οικονομικές καταστάσεις των εταιρειών, όταν αυτές συντάσσονται με τα ΔΠΧΑ ή τα ΕΛΠ.

Η παρούσα εργασία επιχειρεί μία προσέγγιση του θέματος χρησιμοποιώντας ως εργαλείο, την χρηματοοικονομική ανάλυση με την χρήση αριθμοδεικτών

Σε αυτό το σημείο θα ήθελα να ευχαριστήσω την οικογένεια μου, την μητέρα μου Βασιλική και τον πατέρα μου Γιάννη για την στήριξη τους όλα αυτά τα χρόνια παρ' όλες τις δυσκολίες που περάσαμε αυτοί ήταν πάντα εκεί για μένα να με στηρίζουν σε κάθε μου επιλογή, καθώς και για το πείσμα και την επιμονή που μου μετέδωσαν.

Επίσης θα ήθελα να ευχαριστήσω ιδιαίτερα τους καθηγητές μου για όλες τις γνώσεις που μου μεταλαμπάδευσαν αυτά τα 2 χρόνια του μεταπτυχιακού και ιδιαίτερα τους κ. Φίλο Ιωάννη όπου είναι και ο επιβλέπων καθηγητής της εργασίας μου και τον κ. Αναστάσιο Τσάμη για την ευκαιρία που μου έδωσαν να συμμετέχω σε αυτό το πρόγραμμα μεταπτυχιακών σπουδών, καθώς και για την στήριξη τους σε μια δύσκολη για μένα περίοδο.

A.ΕΙΣΑΓΩΓΗ

A1. Αναφορά στις οικονομικές Καταστάσεις

A.1.1 Το Λογιστικό πλαίσιο

Οι οικονομικές καταστάσεις των επιχειρήσεων συντάσσονται και παρουσιάζονται σύμφωνα με ένα συγκεκριμένο λογιστικό πλαίσιο, η υιοθέτηση και εφαρμογή του οποίου αποτελεί αποκλειστική ευθύνη της διοίκησης. Στις περισσότερες περιπτώσεις, το λογιστικό πλαίσιο σύνταξης των οικονομικών καταστάσεων επιβάλλεται είτε λόγω των υποχρεώσεων που απορρέουν από το κανονιστικό και νομοθετικό πλαίσιο λειτουργίας των επιχειρήσεων ως νομικά πρόσωπα, είτε στην περίπτωση των οντοτήτων δημοσίου συμφέροντος όπως είναι οι κατασκευαστικές και βιομηχανικές επιχειρήσεις που είναι εισηγμένες στο ΧΑΑ, από το κανονιστικό και νομοθετικό πλαίσιο των χρηματιστηρίων στα οποία διαπραγματεύονται οι μετοχικοί ή άλλοι τίτλοι που έχουν εκδοθεί από αυτές.

Συνεπώς, η διοίκηση καλείται να υιοθετήσει συγκεκριμένες λογιστικές αρχές και πρότυπα για την σύνταξη των οικονομικών καταστάσεων της επιχείρησης στα πλαίσια εναρμόνισης της επιχείρησης με το ευρύτερο νομικό και κανονιστικό περιβάλλον. Οι υιοθετούμενες λογιστικές αρχές μπορεί να είναι τα εθνικά λογιστικά πρότυπα που προβλέπονται από την χώρα στην οποία έχει την έδρα της η επιχείρηση ή στην περίπτωση οντότητας δημοσίου ενδιαφέροντος, τα λογιστικά πρότυπα που έχει επιλέξει το κάθε χρηματιστήριο για την σύνταξη των οικονομικών καταστάσεων των εταιρειών που έχουν εισάγει τους τίτλους τους προς διαπραγμάτευση, μετοχικούς ή ομολογίες. Στην περίπτωση αυτή, οι επιλογές της διοίκησης της επιχείρησης είναι μάλλον περιορισμένες, εφόσον δεν υπάρχουν περιθώρια παρέκκλισης ως προς το λογιστικό πλαίσιο σύνταξης και παρουσίασης των οικονομικών καταστάσεων που θα εφαρμοστεί.

Σε κάθε περίπτωση βέβαια, βρίσκεται στην διακριτική ευχέρεια της διοίκησης να υιοθετήσει και να εφαρμόσει, εκτός από τα υποχρεωτικά λογιστικά πρότυπα που επιβάλλονται ως νομική ή κανονιστική υποχρέωση και άλλα, διαφορετικά λογιστικά πρότυπα ώστε να δημοσιεύσει τις οικονομικές καταστάσεις της επιχείρησης με διαφορετική μορφή. Αυτό μπορεί να συμβεί γιατί η διοίκηση της επιχείρησης αντιλαμβάνεται ότι απευθύνεται σε χρήστες οικονομικών καταστάσεων που ενδεχομένως δεν κατανοούν το υποχρεωτικά υιοθετηθέν λογιστικό πλαίσιο σύνταξης των οικονομικών καταστάσεων, ή ακόμη γιατί θεωρεί ότι με αυτό το λογιστικό πλαίσιο δεν επιτυγχάνεται η ποιότητα ιστορικής χρηματοοικονομικής πληροφόρησης που θα ήθελε να παρέχει στους τρίτους.

Είναι σαφές πάντως ότι η υιοθέτηση του λογιστικού πλαισίου σύνταξης και παρουσίασης των οικονομικών καταστάσεων, είτε επιβάλλεται διά νόμου, είτε αποτελεί αποκλειστική επιλογή της διοίκησης, είναι απολύτως συνδεδεμένη με την μορφή της ιστορικής χρηματοοικονομικής πληροφόρησης που η διοίκηση της επιχείρησης επιθυμεί να γνωστοποιήσει στους τρίτους – χρήστες των οικονομικών καταστάσεων και ταυτόχρονα προσδιορίζει και την ποιότητα της πληροφόρησης αυτής.

A.1.2 Χρήστες των οικονομικών καταστάσεων

Οι χρήστες των χρηματοοικονομικών καταστάσεων είναι οι λεγόμενοι τρίτοι, οι οποίοι είναι κυρίως μη εμπλεκόμενοι στην διοίκηση της επιχείρησης και είναι αποδέκτες αυτών και ενδιαφέρονται για την ιστορική χρηματοοικονομική πληροφόρηση της επιχείρησης. Αυτό δεν σημαίνει υποχρεωτικά ότι χρήστες των χρηματοοικονομικών καταστάσεων δεν μπορεί να είναι και εμπλεκόμενοι στην διοίκηση ή εργαζόμενοι της επιχείρησης. Ο κύριος λόγος του ενδιαφέροντός των χρηστών των οικονομικών καταστάσεων για αυτές σχετίζεται με την ανάγκη λήψεως οικονομικών αποφάσεων σχετικά με την επιχείρηση, χωρίς όμως να αποκλείονται και άλλοι λόγοι π.χ. δημοσιογραφικοί ή εκπαιδευτικοί. Είναι σαφές ότι η μελέτη της ιστορικής χρηματοοικονομικής πληροφόρησης διαφέρει ανά περίπτωση ομάδας χρηστών αλλά και ανάλογα με τους στόχους που επιδιώκεται να επιτευχθούν μέσω αυτής.

Πρώτη και κυριότερη ομάδα χρηστών των οικονομικών καταστάσεων είναι οι επενδυτές – μέτοχοι της επιχείρησης οι οποίοι σε τακτική χρονική βάση ενδιαφέρονται να γνωρίζουν για την αποδοτικότητα της διοίκησης όπως αυτή εκφράζεται στα αποτελέσματα μίας περιόδου ή έτους, αλλά και για την περιουσιακή διάρθρωση της επιχείρησης στην οποία έχουν επενδύσει. Και οι δύο αυτές κατηγορίες των πληροφοριών έχουν αναπόφευκτα σημαντικότερη επίπτωση στην αξία των μετοχών τους.

Δεύτερη σημαντική ομάδα χρηστών των οικονομικών καταστάσεων είναι αυτή των δανειστών της επιχείρησης. Στην ομάδα αυτή ανήκουν κυρίως οι δανειοδότες τράπεζες που ενδιαφέρονται για την αποπληρωμή και την ασφάλεια των δανείων που έχουν δώσει στην επιχείρηση. Στην ομάδα αυτή ανήκουν επίσης και οι προμηθευτές και λοιποί πιστωτές της επιχείρησης που ενδιαφέρονται για την τύχη των πιστώσεων που παρέχουν και σίγουρα και για τον χρόνο αποπληρωμής των οφειλών της επιχείρησης προς αυτούς.

Τρίτη σημαντική ομάδα αποτελούν οι αναλυτές που παρακολουθούν θεμελιωδώς την επιχείρηση, προκειμένου να ενημερώσουν τους επενδυτές στα πλαίσια της λειτουργίας των χρηματιστηρίων ή ακόμη στα πλαίσια σύναψης μία συγκεκριμένης συναλλαγής π.χ. εξαγοράς ή συγχώνευσης.

Μία άλλη, διόλου ευκαταφρόνητη ομάδα χρηστών των οικονομικών καταστάσεων αποτελούν οι εργαζόμενοι και τα στελέχη της επιχείρησης, των οποίων η εργασιακή τύχη και αμοιβές συνδέονται απολύτως με την πορεία της επιχείρησης, όπως αυτή αποτυπώνεται στις οικονομικές καταστάσεις της.

Σημαντικοί επίσης χρήστες των οικονομικών καταστάσεων είναι και οι πελάτες της επιχείρησης, οι οποίοι ενδιαφέρονται κυρίως για την δυνατότητα της επιχείρησης να συνεχίσει να λειτουργεί ομαλά, ειδικά στις περιπτώσεις μακροχρόνιων επιχειρηματικών σχέσεων.

Τέλος, σημαντική ομάδα χρηστών αποτελεί το κράτος και οι εποπτικές αρχές, είτε από πλευράς συλλογής φορολογικών εσόδων και λοιπών εισφορών, είτε λόγω της κρατικής εποπτείας που ασκείται σε συγκεκριμένες κατηγορίες επιχειρήσεων (χρηματοπιστωτικά ιδρύματα, ασφαλιστικές εταιρείες, φαρμακοβιομηχανίες κλπ.), είτε ακόμη για την μελέτη του κοινωνικού έργου που εκτελούν οι επιχειρήσεις.

Οποσδήποτε οι χρήστες (αυτοί που λαμβάνουν αποφάσεις) δεν περιορίζονται μόνο στις παραπάνω ομάδες. Τα μέρη που έχουν "εύλογα δικαιώματα" έχουν πολλαπλασιασθεί τόσο σε αριθμό όσο και σε έκταση. Ενδεικτικά αναφέρουμε επιπλέον τα στελέχη των επιχειρήσεων, τους Ασφαλιστικούς Φορείς, τις Τράπεζες, τους Κρατικούς Οργανισμούς κλπ.

Αν σε αυτά προσθέσουμε και την υπερεθνική διάσταση με το διεθνές (εισαγωγικό - εξαγωγικό εμπόριο), τις διεθνείς συναλλαγές, τις πολυεθνικές εταιρίες τα διεθνή Πιστωτικά Ιδρύματα, τις διαφόρου τύπου Ενώσεις Κρατών (ΕΕ, ΟΟΣΑ κλπ.) τότε ο κύκλος των χρηστών διευρύνεται περισσότερο. Τέλος, σημειώνουμε ότι είναι δεδομένη η πολυμορφία ετερογένεια και συχνά η αντιπαλότητα. Μια εργασία των (Jensen Smith (1985)) ερεύνησε την αντιπαλότητα μετόχων, Διοίκησης και Πιστωτών, των διαφόρων ομάδων χρηστών τόσο στο εσωτερικό περιβάλλον, όσο και στο εξωτερικό (ανταγωνίστριες μονάδες, κράτη, οργανισμοί).

Η εκροή (output) του Λογιστικού Πληροφοριακού Συστήματος αποτελείται πρωταρχικά από εκθέσεις-καταστάσεις-έγγραφα τα οποία απευθύνονται στους εκτός ή στους εντός της επιχείρησης (εξωτερικούς ή εσωτερικούς χρήστες) και τα οποία είναι αποτέλεσμα της Λογιστικής Διαδικασίας. Πρόκειται για τις Χρηματοοικονομικές – Λογιστικές Καταστάσεις.

A.1.3 Πηγές Χρηματοοικονομικών Καταστάσεων

Γενικότερα οι πηγές Οικονομικής πληροφόρησης μπορούν να ταξινομηθούν ως εξής :

A) Πηγές αμιγώς Χρηματοοικονομικές-Λογιστικές

- ***Ετήσιες Χρηματοοικονομικές-Λογιστικές Καταστάσεις***

I) Σύμφωνα με την οδηγία IV της Ευρωπαϊκής Ένωσης περί "Δικαίου των Εταιριών οι Χρηματοοικονομικές Καταστάσεις που υποχρεώνονται να εκδίδουν οι εταιρίες των κρατών-μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης είναι :

- 1) Ο Ισολογισμός
- 2) Ο λογαριασμός "Αποτελεσμάτων Χρήσεως"
- 3) Ο "Πίνακας διαθέσεως Αποτελεσμάτων"
- 4) Το Προσάρτημα

II) Σύμφωνα με τον κανονισμό 1606/2002 της Ευρωπαϊκής Ένωσης περί της υιοθέτησης των Διεθνών Προτύπων Χρηματοοικονομικής Πληροφόρησης (IFRS/IAS), από την 1/1/2005 οι όροι

Χρηματοοικονομικές Καταστάσεις, που υποχρεούνται να εκδίδουν οι εισηγμένες στα Χρηματιστήρια των Κοινοτικών Χωρών εταιρίες, στις οποίες αναφέρονται τα (IFRS/ IAS) περιλαμβάνουν :

- 1) Τον Ισολογισμό
- 2) Τα Αποτελέσματα Χρήσεως
- 3) Την Κατάσταση Μεταβολών Ιδίων Κεφαλαίων
- 4) Την Κατάσταση Ταμειακών Ροών
- 5) Τις Σημειώσεις και λοιπές καταστάσεις και επεξηγηματικό υλικό (Προσάρτημα)

• ***Ενδιάμεσες Χρηματοοικονομικές-Λογιστικές Καταστάσεις (Υποχρεωτικές για εισηγμένες Εταιρείες)***

- 1) Προβλέψεις της Διοικήσεως
- 2) Προβλέψεις Οικονομικών αναλυτών
- 3) Γενικά Χρηματιστηριακά Στοιχεία
- 4) Ενημερωτικά Δελτία (Prospectus), έγγραφα προσφορών κλπ.
- 5) Λεπτομερή επίσημα αρχεία της εταιρίας

B) Πηγές μετρήσιμες μη Χρηματοοικονομικές

- 1) Στοιχεία Παραγωγής
- 2) Στατιστικές απασχόλησης
- 3) Στατιστικές ζήτησης προϊόντων
- 4) Επίσημες στατιστικές οικονομικές πληροφορίες

Γ) Πηγές μετρήσιμες και μη Χρηματοοικονομικές

- 1) Ονόματα μελών Διοικητικού Συμβουλίου
- 2) Έκθεση Προέδρου Διοικητικού Συμβουλίου
- 3) Έκθεση Ελεγκτών
- 4) Δημοσιεύσεις εργοδοτικών Ενώσεων
- 5) Σχόλια Διοικήσεως
- 6) Σχόλια οικονομικών αναλυτών
- 7) Οικονομικός και Εμπορικός Τύπος
- 8) Εκτιμήσεις πιστωτικών οργανισμών

Στην πράξη η γνωστοποίηση των Χρηματοοικονομικών πληροφοριών γίνεται μέσω Χρηματοοικονομικών και λοιπών καταστάσεων και είναι

A) Υποχρεωτική : όταν προβλέπεται από την ισχύουσα Εμπορική – Φορολογική Νομοθεσία, τη Νομοθεσία του Χρηματιστηρίου.

B) Εθελούσια : όταν η πληροφόρηση παρέχεται χωρίς υποχρέωση από τη Νομοθεσία. Η εθελούσια γνωστοποίηση πληροφοριών είναι ενδεχομένως αποτέλεσμα επιδράσεων δυνάμεων της αγοράς (κεφαλαίου εργασίας, Διοίκησης κλπ.) παρά δυνάμεων βασισμένων σε Νομοθετικές ή Κανονιστικές ρυθμίσεις. Κύριες εθελούσιες Καταστάσεις

είναι :

- 1) Η ετήσια έκθεση (Annual Report) που εκδίδουν οι εταιρίες προς τρίτους
- 2) Εκθέσεις στον Οικονομικό και λοιπό τύπο
- 3) Οι εκδόσεις Ερευνητικών Κέντρων
- 4) Οι εκδόσεις Χρηματιστηρίου
- 5) Οι εκδόσεις Επαγγελματικών Οργανώσεων και Οργανισμών

Σημειώνεται ότι με τον όρο Χρηματοοικονομικές Καταστάσεις νοούμε τις καταστάσεις οι οποίες περιέχουν χρηματοοικονομικές πληροφορίες. Δηλαδή, ο όρος Χρηματοοικονομικές Καταστάσεις δεν χρησιμοποιείται αποκλειστικά για την αναφορά στις υποχρεωτικές Λογιστικές Καταστάσεις Ίσολογισμό, Αποτελέσματα Χρήσης, Διανομή Κερδών κλπ. οι οποίες αποτελούν και το σημαντικότερο υλικό των Χρηματοοικονομικών Καταστάσεων που υπόκεινται σε Χρηματοοικονομική Ανάλυση. Άλλωστε, και οι σύγχρονες ερευνητικές εργασίες έχουν πρωτογενές υλικό και από χρηματοοικονομικές καταστάσεις εκτός των παραπάνω παραδοσιακών Λογιστικών Καταστάσεων.

A.1.4 Διεθνή Πρότυπα Χρηματοοικονομικής Αναφοράς

Τα Διεθνή Πρότυπα Χρηματοοικονομικής Αναφοράς αποτελούν ένα διεθνές λογιστικό πλαίσιο αρχών και κανόνων σύνταξης και παρουσίασης των οικονομικών καταστάσεων. Ο όρος «διεθνή» έχει την έννοια της δυνατότητας της εφαρμογής των συγκεκριμένων λογιστικών προτύπων από οποιαδήποτε επιχείρηση δραστηριοποιείται σε οποιαδήποτε χώρα του κόσμου. Με αυτό το πρίσμα, τα ΔΠΧΑ είχαν αρχικά εκδοθεί με δύο σκοπούς: α) να παράγουν υψηλής ποιότητας λογιστικά πρότυπα και β) να συμβάλλουν στην βελτίωση της εναρμόνισης της σύνταξης και παρουσίασης των οικονομικών καταστάσεων σε διεθνές κυρίως επίπεδο.

Όταν σε ένα περιβάλλον διεθνοποίησης των συναλλαγών, ένας επενδυτής, αναλυτής, τραπεζίτης ή προμηθευτής μελετά τις οικονομικές της καταστάσεις μίας επιχείρησης με σκοπό να κατανοήσει την απόδοσή της, εξατομικευμένα ή σε σχέση με άλλες επιχειρήσεις, είναι κατ' αρχήν αναγκασμένος να εξετάζει τις διαφορετικές λογιστικές αρχές που εφαρμόζονται σε διαφορετικές χώρες βάσει των οποίων παράγονται

εντελώς διαφορετικά δημοσιοποιημένα αποτελέσματα και ισολογισμοί. Αντιλαμβάνεται κανείς ότι αυτό διαμορφώνει μία κατάσταση σύγχυσης. Η εφαρμογή των ΔΠΧΑ έχει σαν σκοπό να περιορίσει τις διαφορές μεταξύ των εθνικών λογιστικών προτύπων που εφαρμόζονται τοπικά από τις διάφορες χώρες και να ελαχιστοποιήσει την ενδεχόμενη αναποτελεσματικότητα που επιφέρουν οι διαφορές αυτές στις διεθνείς κεφαλαιαγορές.

Την ευθύνη της έκδοσης των ΔΠΧΑ την έχει το Συμβούλιο Διεθνών Λογιστικών Προτύπων¹ (IASB) και οι υποεπιτροπές του. Από τον Μάρτιο του 2002, τα συγκεκριμένα πρότυπα που γενικά φέρουν την ονομασία Διεθνή Πρότυπα Χρηματοοικονομικής Αναφοράς αποτελούνται από πρόσφατα πρότυπα (που έχουν εκδοθεί από το 2001 και μετά), με την ίδια ονομασία αλλά και από παλαιότερα (που έχουν εκδοθεί την περίοδο 1973 – 2001), τα οποία βρίσκονται εν ισχύει αναθεωρημένα και ονομάζονται Διεθνή Λογιστικά Πρότυπα (ΔΛΠ). Θα πρέπει να σημειωθεί ότι τα ΔΠΧΑ έχουν δεχθεί διάφορες επιρροές με σημαντικότερη αυτή των Λογιστικών Προτύπων της Αμερικής².

Τα ΔΠΧΑ εφαρμόζονται στα κράτη μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ΕΕ) με την έκδοση του υπ' αριθμόν 1606/2002 Κανονισμού (ΕΚ), που ψηφίστηκε από το Συμβούλιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης στις 19 Ιουλίου 2002 και δημοσιεύτηκε στην Επίσημη Εφημερίδα των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων (L 243). Σύμφωνα με τον συγκεκριμένο Κανονισμό τα ΔΠΧΑ εφαρμόζονται υποχρεωτικά από τις οντότητες δημοσίου συμφέροντος, με τίτλους εισηγμένους σε χρηματιστήρια της ΕΕ, ενώ σε κάποιες άλλες περιπτώσεις δίνεται η δυνατότητα στα κράτη μέλη να επιτρέπουν ή να επιβάλλουν την εφαρμογή των ΔΠΧΑ, έστω και εάν η εφαρμογή τους δεν είναι υποχρεωτική από τον εν λόγω Κανονισμό.

Περαιτέρω, με τον Κανονισμό (ΕΚ) υπ' αριθμόν 1725/2003 της Επιτροπής της 29ης Σεπτεμβρίου 2003, υιοθετήθηκαν όλα τα εν ισχύει εκείνη την στιγμή ΔΠΧΑ καθώς και οι σχετικές Διερμηνείες της Μόνιμης Επιτροπής Διερμηνειών (αρχικά εκτός των ΔΛΠ 39 και 32).

Είναι αξιοσημείωτο ότι, οι Ασιατικές χώρες έχουν ήδη υιοθετήσει και εφαρμόζουν τα ΔΠΧΑ ή βρίσκονται σε διαδικασία υιοθέτησης. Ειδικά η Κίνα, υιοθέτησε τα ΔΠΧΑ το 2007, με κάποιες μικρές αποκλίσεις. Η Αμερική δεν έχει προχωρήσει σε υιοθέτηση. Ωστόσο, η πρόσφατη απόφαση της Αμερικανικής Επιτροπής Κεφαλαιαγοράς (SEC), να αποδεχθεί για τις εισηγμένες σε Αμερικάνικα χρηματιστήρια εταιρείες που δεν έχουν έδρα την Αμερική, να δημοσιεύουν τις οικονομικές τους καταστάσεις σύμφωνα με τα ΔΠΧΑ, ενισχύει σημαντικά τον διεθνή ρόλο τους.

Στην Ελλάδα, τα ΔΠΧΑ εισάγονται στο Ελληνικό εμπορικό δίκαιο με το άρθρο 13 του Ν. 3229/2004, με το οποίο προστέθηκε στον κωδ. Ν. 2190/1920 το κεφάλαιο 15 για τα «Διεθνή Λογιστικά Πρότυπα».

---

¹ International Accounting Standards Board

² United States General Accepted Accounting Principles (US GAAP)

A.1.5 Ελληνικά Λογιστικά Πρότυπα

Ο όρος Ελληνικά Λογιστικά Πρότυπα, χωρίς να έχει επίσημα διατυπωθεί, αναφέρεται στις γενικά παραδεκτές Ελληνικές Λογιστικές Αρχές και χρησιμοποιείται προκειμένου να προσδιορίσει ένα λογιστικό πλαίσιο αρχών και κανόνων που αποτελούν το Λογιστικό Δίκαιο της Ελλάδας. Περαιτέρω μπορεί να σημειωθεί ότι, αυτό το Λογιστικό Δίκαιο συντίθεται από τους επιμέρους κανόνες που διέπουν την λογιστική των επιχειρήσεων (Αληφαντής, 2008). Αυτοί οι κανόνες περιλαμβάνονται στο Ελληνικό Γενικό Λογιστικό Σχέδιο (Π.Δ. 1123/1980), στους φορολογικούς νόμους (φορολογία εισοδήματος φυσικών και νομικών προσώπων, Κ.Β.Σ., Φ.Π.Α., κλπ.) και στους εμπορικούς νόμους 2190/1920 (περί Ανωνύμων Εταιρειών) και 3190/1955 (περί Εταιρειών Περιορισμένης Ευθύνης).

B. ΛΟΓΙΣΤΙΚΗ ΑΝΑΛΥΣΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ ΚΑΤΑΣΤΑΣΕΩΝ

B.1. Θεωρητική προσέγγιση του πλαισίου

Ο σκοπός της λογιστικής ανάλυσης των οικονομικών καταστάσεων είναι να εκτιμηθεί ο βαθμός στον οποίο αυτές αντανακλούν την επιχειρηματική και οικονομική πραγματικότητα. Η λογιστική απεικόνιση της ιστορικής χρηματοοικονομικής πληροφόρησης όπως αυτή αποτυπώνεται στις οικονομικές καταστάσεις των επιχειρήσεων αντανακλά σε μεγάλο βαθμό και την επιχειρηματική κουλτούρα της χώρας στην οποία δραστηριοποιείται η επιχείρηση. Οι αναλυτές, οι επενδυτές και γενικότερα οι χρήστες των οικονομικών καταστάσεων μελετούν τις οικονομικές καταστάσεις προσπαθώντας να εντοπίσουν περιοχές «λογιστικής ευελιξίας» καθώς και να αξιολογήσουν τις λογιστικές εκτιμήσεις της διοίκησης, ως προς την καταλληλότητα και την ακρίβειά τους, προκειμένου να διαπιστωθεί ο βαθμός στρέβλωσης των οικονομικών μεγεθών που παρουσιάζονται στις οικονομικές καταστάσεις της υπό μελέτη επιχείρησης. Εφόσον έχει διαπιστωθεί η «λογιστική στρέβλωση» και έχουν εντοπισθεί τα υπό τακτοποίηση λογιστικά μεγέθη, οι χρήστες των οικονομικών καταστάσεων προχωρούν σε λογιστικές τακτοποιήσεις προκειμένου οι οικονομικές καταστάσεις να εμφανίζουν μία όσο το δυνατόν περισσότερο αντικειμενική και συγκρίσιμη πληροφόρηση. Το επόμενο βήμα στην διαδικασία μελέτης των οικονομικών καταστάσεων είναι η χρηματοοικονομική ανάλυση τους με την χρήση αριθμοδεικτών (Palerau 2008).

Θα πρέπει να σημειωθεί ότι όταν χρησιμοποιείται ο όρος «λογιστική ευελιξία» δεν εννοούμε κατ' ανάγκην την δημιουργική λογιστική. Στα πλαίσια της παρούσης εργασίας ο όρος αυτός χρησιμοποιείται προκειμένου να συζητηθούν οι περιοχές εκείνες στις οικονομικές καταστάσεις στις οποίες παρέχεται η δυνατότητα λογιστικών χειρισμών (εναλλακτικές ή μη), που επιτρέπονται από το συγκεκριμένο λογιστικό πλαίσιο που έχει υιοθετηθεί από την διοίκηση της επιχείρησης για την σύνταξή τους. Στο σημείο αυτό, παράδειγμα

αποτελεί η δυνατότητα μη σχηματισμού (ή μερικού σχηματισμού) της πρόβλεψης για την αποζημίωση του προσωπικού, σύμφωνα με τις γενικά παραδεκτές Ελληνικές Λογιστικές Αρχές που εφαρμόζονται στην χώρα μας. Η ευχέρεια αυτή οφείλεται κατά βάση στην διάσταση μεταξύ του φορολογικού δικαίου και του εμπορικού νόμου, που οδηγεί τελικά το Ελληνικό Γενικό Λογιστικό Σχέδιο (ΕΓΛΣ) να αποδέχεται δύο λογιστικούς χειρισμούς, όσον αφορά στον σχηματισμό της συγκεκριμένης πρόβλεψης και την γνωστοποίησή της στις οικονομικές καταστάσεις³. Άλλο παράδειγμα «λογιστικής ευελιξίας», προερχόμενο και αυτό από την Ελληνική πραγματικότητα, είναι η μη αναγνώριση στις οικονομικές καταστάσεις των αναβαλλόμενων φόρων καθώς και η μη αναγνώριση προβλέψεων για ενδεχόμενους πρόσθετους φόρους που θα προκύψουν για την επιχείρηση από μελλοντικούς ελέγχους των φορολογικών αρχών. Οι περιπτώσεις αυτές αναλύονται διεξοδικά στην συνέχεια.

Επίσης διευκρινίζεται ότι, ο όρος «λογιστική στρέβλωση» δεν σημαίνει κατ' ανάγκη λάθος στις οικονομικές καταστάσεις από σκόπιμη παραποίηση λογαριασμών⁴. Για τους σκοπούς της παρούσης εργασίας, η «λογιστική στρέβλωση» παραπέμπει στην μη ορθή λογιστική απεικόνιση ενός λογιστικού μεγέθους, η οποία οφείλεται στη υιοθέτηση μίας λογιστικής αρχής ή προτύπου, η οποία όμως δεν κρίνεται ως κατάλληλη.

B.2. Ποιότητα ιστορικής χρηματοοικονομικής πληροφόρησης

Η ποιότητα των πληροφοριών που παρουσιάζονται στις οικονομικές καταστάσεις είναι μία σημαντική παράμετρος που επηρεάζει την λήψη επιχειρηματικών και οικονομικών αποφάσεων, οι οποίες λαμβάνονται βάσει των καταστάσεων αυτών. Η ποιότητα της ιστορικής χρηματοοικονομικής πληροφόρησης σίγουρα επηρεάζεται από την ποιότητα του υιοθετούμενου για την σύνταξη των οικονομικών καταστάσεων λογιστικού πλαισίου. Ταυτόχρονα όμως, η ποιότητα των χρηματοοικονομικών πληροφοριών που δημοσιεύεται αντανακλάται και στην πρόθεση της διοίκησης της επιχείρησης να γνωστοποιήσει με απόλυτη διαφάνεια στους χρήστες των οικονομικών καταστάσεων αξιόπιστες, έγκυρες και ακριβείς πληροφορίες για την πορεία των αποτελεσμάτων και την περιουσιακή διάρθρωση της επιχείρησης. Ο σκοπός της λογιστικής ανάλυσης είναι να εκτιμήσει τον βαθμό στον οποίο οι λογιστική μίας επιχείρησης συλλαμβάνει την υποκείμενη επιχειρηματική πραγματικότητα και διορθώνει τις όποιες λογιστικές στρεβλώσεις (Krishna G. Palerau, 2008).

Το «Φόρουμ Χρηστών Εταιρικής Αναφοράς»⁵ που ιδρύθηκε το 2005, με σκοπό να αποτελέσει ένα τόπο υψηλού επιπέδου συζήτησης προκειμένου να εξυπηρετηθεί η ανταλλαγή απόψεων μεταξύ επαγγελματιών αναλυτών και επενδυτών σχετικά με την υφιστάμενη και τις μελλοντικές μορφές εταιρικών αναφορών (κύρια

---

³ Η υποχρέωση σχηματισμού της πρόβλεψης για την αποζημίωση του προσωπικού λόγω εξόδου από την υπηρεσία προβλέπεται από την παρ. 14 του άρθρου 42ε του κωδ. Ν. 2190/1920. Αντίθετα όμως ερμηνεύει την υποχρέωση σχηματισμού της πρόβλεψης η Γνωμοδότηση της Διοίκησης με αριθμό 205/1988.

⁴ International Auditing Standard 240

⁵ Corporate Reporting Forum

μορφής της οποίας αποτελούν οι οικονομικές καταστάσεις), διατυπώνει επτά αρχές σχετικά με τις εταιρικές αναφορές:

- Τα λογιστικά πρότυπα βάσει των οποίων συντάσσονται οι εταιρικές αναφορές θα πρέπει να αποτελούν θεμελιώδης αρχές και να είναι κατανοητά σ εκείνους που έχουν εκπαιδευτεί στα χρηματοοικονομικά. Τα πρότυπα αυτά δεν θα πρέπει να καταλήγουν σε αποτελέσματα τα οποία θα διαφέρουν από την οικονομική πραγματικότητα.
- Οι εταιρικές αναφορές θα πρέπει να αντανakλούν την οικονομική πραγματικότητα.
- Οι χρήστες επιθυμούν διαφανή και κατανοητές γνωστοποιήσεις.
- Οι εταιρικές αναφορές θα πρέπει να παρέχουν πληροφορίες που να είναι ξεκάθαρες, κατανοητές, συνεπείς και σχετικές.
- Ο σκοπός της κατάστασης ταμειακών ροών θα πρέπει να είναι ο προσδιορισμός και η επεξήγηση των ταμειακών εισροών και εκροών μίας περιόδου. Περαιτέρω, οι ταμιακές ροές και οι συνοδευτικές γνωστοποιήσεις θα πρέπει να παρέχουν πληροφορίες σχετικές με τους άξονες διαχείρισης των διατηρούμενων ταμειακών ροών, καθώς επίσης και με τις τάσεις εφαρμογής αυτών των οδηγιών εντός μίας περιόδου.
- Ο σκοπός του ισολογισμού θα πρέπει να είναι η αντανάκλαση των επενδυμένων στην επιχείρηση κεφαλαίων, μαζί με την κεφαλαιακή επάρκεια, την συμμόρφωση με το κανονιστικό και νομοθετικό πλαίσιο και το ιδιοκτησιακό καθεστώς.
- Ο σκοπός της κατάστασης των αποτελεσμάτων χρήσεως θα πρέπει να είναι ο προσδιορισμός των αποδόσεων των επενδυμένων στην επιχείρηση κεφαλαίων.

Οι επτά αρχές που διατυπώνονται από το «Φόρουμ Χρηστών Εταιρικής Αναφοράς» διαμορφώνουν αυτόματα ένα γενικά αποδεκτό και υψηλής ποιότητας πλαίσιο για την σύνταξη και παρουσίαση των οικονομικών καταστάσεων. Οι αρχές αυτές αποτελούν τον βασικό άξονα της λογιστικής ανάλυσης, που θα εφαρμοστεί κατ' αρχάς επί των οικονομικών καταστάσεων που θα εξετασθούν στα πλαίσια της παρούσης εργασίας. Σε δεύτερο επίπεδο, θα χρησιμοποιήσουμε την χρηματοοικονομική ανάλυση με αριθμοδείκτες, προκειμένου να διαπιστώσουμε τον βαθμό απόκλισης των χρηματοοικονομικών πληροφοριών που χρησιμοποιήθηκαν από τις επτά αρχές του πλαισίου.

B.3. Τα βήματα της λογιστικής ανάλυσης κατά Palerau

Στην παρούσα μελέτη χρησιμοποιείται το υπόδειγμα των έξι (6) «βημάτων» του K. Palerau, κριτική περιγραφή των οποίων ακολουθεί στη συνέχεια, συνοδευόμενη από παράθεση επισημάνσεων σχετικά με τα ΔΠΧΑ και ΕΛΠ.

B.3.1. Προσδιορισμός του λογιστικών αρχών

Το επιχειρηματικό περιβάλλον στο οποίο δραστηριοποιείται η επιχείρηση, σε συνδυασμό με την επιχειρηματική στρατηγική που σχεδιάζεται και υλοποιείται από την διοίκηση, προσδιορίζουν τους παράγοντες επιτυχίας και τους επιχειρηματικούς κινδύνους. Ένας από τους στόχους της χρηματοοικονομικής ανάλυσης, είναι να εκτιμήσει με ποιον τρόπο η διοίκηση της επιχείρησης διαχειρίζεται και επιτυγχάνει τους στόχους αυτούς (Palerau, 2008).

Η λογιστική ανάλυση αποσκοπεί μεταξύ των άλλων στο να εκτιμηθούν οι αρχές και οι εκτιμήσεις που υιοθετούνται από την διοίκηση της επιχείρησης, προκειμένου να εκτιμηθούν οι παράγοντες επιτυχίας και οι επιχειρηματικοί κίνδυνοι. Ο τρόπος που αποτυπώνεται στις οικονομικές καταστάσεις η εκτίμηση από την διοίκηση της επιχείρησης των παραγόντων επιτυχίας και των επιχειρηματικών κινδύνων, μπορεί να διαφοροποιηθεί σημαντικά από τις λογιστικές αρχές και τα πρότυπα που υιοθετούνται για την σύνταξη και παρουσίαση των οικονομικών καταστάσεων.

Στα πλαίσια της παρούσης εργασίας θα εξεταστούν οικονομικές καταστάσεις συγκεκριμένων εταιρειών για το έτος 2004, που έχουν συνταχθεί σύμφωνα τα Ελληνικά Λογιστικά Πρότυπα και τα Διεθνή Πρότυπα Χρηματοοικονομικής Αναφοράς.

Τα ΕΛΠ ως λογιστικό πλαίσιο περιλαμβάνουν αρχές και πρότυπα που προέρχονται από τρεις διαφορετικές πηγές λογιστικής:

A. Κωδ. Ν 2190/1920. Το πέμπτο κεφάλαιο του νόμου, περιλαμβάνει τα άρθρα 41 έως και 46α τα οποία περιέχουν διατάξεις σχετικά με τα λογιστικά βιβλία, τον ισολογισμό και την διάθεση των κερδών. Ειδικότερα, το άρθρο 42α περιέχει γενικές διατάξεις σχετικά με τους ετήσιους λογαριασμούς (ετήσιες οικονομικές λογιστικές καταστάσεις). Τα άρθρα 42β, 42γ, 42δ και 42ε, περιέχουν γενικές και ειδικές διατάξεις για την δομή του ισολογισμού και του λογαριασμού «αποτελέσματα χρήσεως». Το άρθρο 43, προβλέπει συγκεκριμένους κανόνες αποτίμησης για τα στοιχεία του ενεργητικού και τις υποχρεώσεις, ενώ το άρθρο 43γ δίνει ειδικές οδηγίες για την αποτίμηση των χρηματοοικονομικών μέσων στην εύλογη αξία. Τα περιεχόμενα του Προσαρτήματος (Γνωστοποιήσεις) προσδιορίζονται από το άρθρο 43α. Τέλος, η διάθεση των κερδών και οι σχετικές οδηγίες προβλέπονται από τα άρθρα 44, 44α, 45, 46 και 46α.

B. Ελληνικό Λογιστικό Σχέδιο (Π.Δ. 1123/1980). Το Γενικό Λογιστικό Σχέδιο προσδιορίζεται ως ένα σύστημα κανόνων ταξινομήσεων των λογιστικών μεγεθών (Αληφαντής, 2008). Σύμφωνα με το άρθρο 48 του Ν. 1041/1980 με το ΕΓΛΣ επιδιώκεται ο με ομοιόμορφο τρόπο λογιστικός χειρισμός των συναλλαγών, η αληθής και ομοιόμορφη απεικόνιση της οικονομικής καταστάσεως και της περιουσιακής διάρθρωσης των οικονομικών μονάδων, η ορθή εκτίμηση της πιστοληπτικής ικανότητας αυτών, η διευκόλυνση των μετ' αυτών συναλλασσομένων και του επενδυτικού κοινού στην κατανόηση των δημοσιευόμενων ισολογισμών, λογαριασμών αποτελεσμάτων και λοιπών οικονομικών καταστάσεων, η άντληση πάσης φύσεως αξιόπιστων

πληροφοριών εννοιολογικά τυποποιημένου περιεχομένου προς αξιοποίηση, τόσο υπό αυτών τούτων των οικονομικών μονάδων, όσον και υπό των αρμοδίων κρατικών υπηρεσιών, ως και των επαγγελματικών οργανώσεων, η απλούστευση και διευκόλυνση των πάσης φύσεως ελέγχων και η εκ της λογιστικής τυποποιήσεως αύξηση της παραγωγικότητας.

Γ. Κώδικας Βιβλίων και Στοιχείων (Π.Δ. 186/1992). Ο Κώδικας Βιβλίων και Στοιχείων (ΚΒΣ) αποτελεί ένα σύνολο διατάξεων λογιστικής οικονομικής και τεχνικής φύσεως που αποβλέπουν στη σύλληψη της φορολογητέας ύλης και την καταπολέμηση της φοροδιαφυγής (Αληφαντής, 2008). Τα τελευταία κεφάλαια του ΚΒΣ περιγράφουν τις διαδικασίες προσδιορισμού των οικονομικών αποτελεσμάτων των επιχειρήσεων (διαχειριστική περίοδος, απογραφή, αποτίμηση στοιχείων απογραφής και σύνταξη ισολογισμού και λογαριασμού αποτελεσμάτων χρήσης) και του κύρους των τηρουμένων από την επιχείρηση βιβλίων και στοιχείων.

Όσον αφορά στα ΔΠΧΑ αξίζει να σημειωθεί ότι, η γενική αρχή του πλαισίου τους είναι η αντιμετώπιση των ουσιωδών θεμάτων και δεν αποσκοπούν στη ρύθμιση των επουσιωδών. Η προσέγγιση των ΔΠΧΑ ως προς την σύνταξη των οικονομικών καταστάσεων εστιάζεται για κάθε σημαντική κατηγορία συναλλαγών, σε τέσσερα σημεία (Βρουστούρης, Πρωτόπαππας, 2004) :

I. Την αρχική καταχώρηση ή αναγνώριση των περιουσιακών στοιχείων και των υποχρεώσεων. Σύμφωνα με τα ΔΠΧΑ τα περιουσιακά στοιχεία και οι υποχρεώσεις προκύπτουν από τις συναλλαγές στις οποίες υπεισέρχεται η οικονομική μονάδα η οποία και περιγράφει ποια είναι εκείνα τα περιουσιακά στοιχεία και υποχρεώσεις, τότε καταχωρούνται χρονικά στις οικονομικές καταστάσεις και με ποια αξία καταχωρούνται.

II. Την μεταγενέστερη αποτίμηση. Κατά τα ΔΠΧΑ, η μεταγενέστερη αποτίμηση ασχολείται με τις μεθόδους αποτίμησης, σε κάθε περίοδο που συντάσσονται οικονομικές καταστάσεις, των περιουσιακών στοιχείων και των υποχρεώσεων που έχουν αρχικά καταχωρηθεί και υπάρχουν την ημερομηνία σύνταξης των οικονομικών καταστάσεων.

III. Παρουσίαση των οικονομικών καταστάσεων. Λέγοντας παρουσίαση οικονομικών καταστάσεων στα ΔΠΧΑ εννοούμε την συγκεκριμένη μορφή με την οποία δημοσιεύονται οι οικονομικές καταστάσεις για λογαριασμό των χρηστών των οικονομικών καταστάσεων.

IV. Γνωστοποιήσεις. Οι γνωστοποιήσεις επί των οικονομικών καταστάσεων είναι πολύ σημαντικές για τα ΔΠΧΑ. Μέσω αυτών, δίδονται όλες οι αναγκαίες πληροφορίες για τις μεθόδους που χρησιμοποιήθηκαν, τις εκτιμήσεις που έγιναν από την διοίκηση για να συνταχθούν οι οικονομικές καταστάσεις, καθώς και διάφορες άλλες επεξηγηματικές πληροφορίες, οι οποίες δεν προκύπτουν από τους πίνακες των οικονομικών καταστάσεων, είναι όμως απαραίτητες για να κατανοηθεί η λειτουργία και η αποδοτικότητα της οικονομικής μονάδας και τέλος ο τρόπος που η διοίκηση αντιμετωπίζει τους κινδύνους και τις αβεβαιότητες του οικονομικού περιβάλλοντος.

Οι λογιστικές αρχές που υιοθετούνται από το Πλαίσιο των ΔΠΧΑ⁶ περιλαμβάνουν:

- Παραδοχές. Αυτές είναι δύο. Η πρώτη, είναι η αρχή της αυτοτέλειας των λογιστικών περιόδων ή διαφορετικά η αρχή του δεδουλευμένου. Σύμφωνα με την αρχή αυτή, οι επιπτώσεις των συναλλαγών και των λοιπών γεγονότων στα οποία εμπλέκεται μία οικονομική μονάδα, καταχωρούνται στις οικονομικές καταστάσεις όταν οι συναλλαγές και τα λοιπά λογιστικά γεγονότα λαμβάνουν χώρα και όχι όταν τακτοποιούνται ταμειακά. Η δεύτερη αρχή, είναι η αρχή της συνεχιζόμενης δραστηριότητας. Σύμφωνα με την δεύτερη αρχή, οι οικονομικές καταστάσεις απεικονίζουν τα αποτελέσματα και την περιουσιακή διάρθρωση της επιχείρησης, σε μία δεδομένη χρονική στιγμή, υπό την προϋπόθεση ότι η επιχείρηση συνεχίζει τις δραστηριότητές της με τις ίδιες συνθήκες που ισχύουν κατά την προαναφερθείσα ημερομηνία και δεν υπάρχει καμία πρόθεση διακοπής της λειτουργίας της στο σύνολό της ή για σημαντικές επιμέρους δραστηριότητές της ή τέλος δεν υπάρχει καμία πρόθεση ρευστοποίηση των περιουσιακών της στοιχείων.
- Βάσεις αποτίμησης, οι οποίες προσδιορίζουν τις αξίες με τις οποίες θα εμφανίζονται τα στοιχεία του ενεργητικού και οι υποχρεώσεις στις οικονομικές καταστάσεις. Εδώ θα πρέπει να σημειωθεί ότι τα περισσότερα λογιστικά πλαίσια αναγνωρίζουν πέντε βάσεις αποτίμησης, το ιστορικό κόστος, το τρέχον κόστος, την καθαρή ρευστοποιήσιμη αξία, την παρούσα αξία και την εύλογη αξία. Τα ΔΠΧΑ προβλέπουν ότι, κατά την αρχική καταχώρηση των περιουσιακών στοιχείων και των υποχρεώσεων θα πρέπει σχεδόν αποκλειστικά αυτό να γίνεται με βάση το κόστος κτήσεως που συνήθως ταυτίζεται με την εύλογη αξία κατά την ημερομηνία της συναλλαγής. Κατά την μεταγενέστερη αποτίμηση, θα μπορούσε να πει κανείς ότι η τάση είναι η εύλογη αξία, παρά το γεγονός ότι το ιστορικό κόστος παραμένει η προτεινόμενη βασική επιλογή, ενώ σε αρκετές περιπτώσεις είναι και η μόνη επιλογή.
- Ορισμοί, κανόνες και τύποι. Οι ορισμοί σύμφωνα με τα ΔΠΧΑ αφορούν στον αυστηρό προσδιορισμό του υπό εξέταση θέματος, που είναι το βασικό αντικείμενο κάθε προτύπου. Οι κανόνες απορρέουν από την διεθνή πρακτική και μέσω αυτών γίνεται επιλογή από τις πολλές που δίνονται, προκειμένου να αποτιμηθούν τα περιουσιακά στοιχεία και υποχρεώσεις. Οι τύποι είναι μαθηματικοί τύποι, οι οποίοι χρησιμοποιούνται για να προσδιορίσουν την αξία των περιουσιακών στοιχείων και υποχρεώσεων.

Στο σημείο αυτό θα πρέπει να δοθεί ιδιαίτερη έμφαση στις λογιστικές εκτιμήσεις, οι οποίες είναι ιδιαίτερα σημαντικές για την σύνταξη των οικονομικών καταστάσεων. Οι λογιστικές εκτιμήσεις είναι κρίσεις της διοίκησης, προκειμένου να διενεργηθούν οι αποτιμήσεις των στοιχείων του ενεργητικού και των υποχρεώσεων, στις περιπτώσεις που αυτά δεν μπορούν να αποτιμηθούν με ακρίβεια λόγω των αβεβαιοτήτων

---

⁶ Official pronouncements issued at 1 January 2010 and at 1 January 2005, Framework

που παρατηρούνται στο οικονομικό και επιχειρηματικό περιβάλλον. Σύμφωνα με τα ΔΠΧΑ, το μεγαλύτερο μέρος των οικονομικών καταστάσεων αποτελείται από στοιχεία, η αποτίμηση των οποίων βασίζεται σε εκτιμήσεις της διοίκησης. Θα πρέπει να σημειωθεί ότι αυτό δεν θεωρείται ότι οδηγεί σε λογιστική διαστρέβλωση των οικονομικών καταστάσεων, εφόσον κατά τα ΔΠΧΑ οι εκτιμήσεις της διοίκησης θα πρέπει να είναι ουδέτερες και δεν θα πρέπει να είναι ούτε επιθετικές ούτε συντηρητικές.

B.3.2. Εκτίμηση της λογιστικής ευελιξίας

Η λογιστική ευελιξία αφορά στην ευελιξία της διοίκησης ως προς την επιλογή των λογιστικών αρχών και εκτιμήσεων. Η ευελιξία αυτή προσδιορίζεται σε εξαιρετικά σημαντικό βαθμό από το υιοθετούμενο λογιστικό πλαίσιο.

Όσον αφορά στην σύνταξη των οικονομικών καταστάσεων σύμφωνα με τα ΕΛΠ μπορεί να υποστηριχθεί με ασφάλεια ότι η ευελιξία αυτή είναι ιδιαίτερα περιορισμένη. Το πλαίσιο λογιστικών αρχών που διαμορφώνεται από τον κωδ. Ν. 2190/1920, το ΕΓΛΣ, καθώς και την κείμενη φορολογική νομοθεσία περιλαμβάνει σαφείς οδηγίες σχετικά με την επιλογή των λογιστικών αρχών που θα πρέπει να ακολουθούνται από την διοίκηση της επιχείρησης, ανά περίπτωση κονδυλίου του ισολογισμού και της κατάστασης των αποτελεσμάτων χρήσεως. Επίσης, ιδιαίτερα περιορισμένο είναι και το εύρος των λογιστικών εκτιμήσεων. Ενδεικτικά αναφέρονται τρία παραδείγματα της περιορισμένης λογιστικής ευελιξίας που επιτρέπουν τα ΕΛΠ. Αυτά είναι α) η διενέργεια των αποσβέσεων με συντελεστές και μεθόδους που προβλέπονται από την κείμενη φορολογική νομοθεσία (παρ. 1, άρθρο 31, Ν. 2238/1994) και η μόνη δυνατότητα επιλογής που δίνεται στην διοίκηση της επιχείρησης είναι να επιλέξει ανάμεσα σε ένα ανώτατο και έναν κατώτατο συντελεστή, β) ο σχηματισμός προβλέψεων για επισφαλείς απαιτήσεις βάσει ειδικού υπολογισμού που προβλέπεται από την φορολογική νομοθεσία (άρθρο 31, Ν. 2238/1994 και Π.Δ. 299/2003), χωρίς όμως να αποκλείεται και η δυνατότητα του σχηματισμού πραγματικών προβλέψεων (παρ. 14, άρθρο 42ε, κωδ. Ν. 2190/1920), που όμως εφόσον υπερβαίνουν τις σχηματισμένες για φορολογικούς λόγους προβλέψεις δεν εκπίπτουν φορολογικά και γ) ο σχηματισμός της πρόβλεψης για την αποζημίωση του προσωπικού λόγω εξόδου από την υπηρεσία (για την οποία επίσης υπάρχει διάσταση στο ποσό αναγνώρισης μεταξύ της κείμενης φορολογικής νομοθεσίας και του κωδ. Ν.2190/1920).

Συνεπώς, σύμφωνα με τα ΕΛΠ η λογιστική ευελιξία ως προς την εφαρμογή λογιστικών αρχών και εκτιμήσεων είναι ελάχιστη ενώ παρατηρούνται και περιπτώσεις προβλέψεων οι οποίες στηρίζονται από αντικρουόμενες λογιστικές αρχές για το ίδιο λογιστικό γεγονός ή εκτίμηση.

Αντίθετα, τα ΔΠΧΑ αφήνουν σημαντικά μεγαλύτερο βαθμό ευελιξίας στην υιοθέτηση λογιστικών αρχών, ενώ ταυτόχρονα δίνουν ιδιαίτερη βαρύτητα στις παραδοχές και τις μεθόδους υπολογισμού κατά την εφαρμογή των λογιστικών εκτιμήσεων. Ενδεικτικά αναφέρονται τα παραδείγματα α) της μεταγενέστερης

επιμέτρησης σε εύλογες αξίες, ως εναλλακτική μέθοδος επιμέτρησης των ενσώματων παγίων σύμφωνα με το ΔΛΠ 16, β) του υπολογισμού απομείωσης των στοιχείων του ενεργητικού σύμφωνα με το ΔΛΠ 36, γ) της επιμέτρησης σε εύλογη αξία των χρηματοοικονομικών μέσων σύμφωνα με το ΔΛΠ 39 και τον σχηματισμό προβλέψεων σύμφωνα με το ΔΛΠ 37.

Τα προαναφερθέντα παραδείγματα είναι ενδεικτικά του πλήθους των περιπτώσεων στις οποίες τα ΔΠΧΑ δίνουν την δυνατότητα επιλογής διαφορετικών λογιστικών χειρισμών, ειδικά όσον αφορά τις μεταγενέστερες επιμετρήσεις (αλλά και σε ορισμένες περιπτώσεις και στην αρχική αναγνώριση) στοιχείων του ενεργητικού και των υποχρεώσεων. Επίσης, ιδιαίτερη είναι η σημασία των λογιστικών εκτιμήσεων για την σύνταξη των οικονομικών καταστάσεων σύμφωνα με τα ΔΠΧΑ. Η υιοθέτηση των κατάλληλων λογιστικών αρχών από μόνη της δεν είναι ικανή για την σύνταξη των οικονομικών καταστάσεων. Απαιτείται από την διοίκηση να αναπτύξει και να εφαρμόσει τις κατάλληλες λογιστικές εκτιμήσεις. Οι λογιστικές εκτιμήσεις είναι οι κρίσεις της διοίκησης ώστε να μπορεί να γίνει η αποτίμηση των στοιχείων του ενεργητικού και των υποχρεώσεων στις περιπτώσεις που αυτά δεν μπορούν να αποτιμηθούν με ακρίβεια λόγω των αβεβαιοτήτων που υπάρχουν στο οικονομικό και επιχειρηματικό περιβάλλον. Όπως αναφέρθηκε και προηγουμένως στα ΔΠΧΑ το μεγαλύτερο μέρος των οικονομικών καταστάσεων αποτελείται από στοιχεία η αποτίμηση των οποίων βασίζεται σε εκτιμήσεις της διοίκησης, γεγονός που υποδηλώνει τον μεγάλο βαθμό λογιστικής ευελιξίας, σε αντίθεση με τα ΕΛΠ.

B.3.3. Αξιολόγηση της λογιστικής στρατηγικής

Ένα σημαντικό μέρος της λογιστικής ανάλυσης σχετίζεται με την αξιολόγηση της λογιστικής στρατηγικής. Η λογιστική στρατηγική αντανακλά κυρίως τον τρόπο με τον οποίο η διοίκηση της επιχείρησης ασκεί την λογιστική ευελιξία στην σύνταξη των οικονομικών της καταστάσεων. Είναι εύκολα κατανοητό ότι όσο πιο μεγάλος είναι ο βαθμός της λογιστικής ευελιξίας τόσο περισσότερο διευρυμένα είναι τα όρια άσκησης της λογιστικής στρατηγικής. Το αποτέλεσμα της λογιστικής στρατηγικής αντανακλάται στις οικονομικές καταστάσεις της επιχείρησης και στο εάν αυτές τελικά εμφανίζουν αντικειμενικά την οικονομική πραγματικότητα ή αποκρύπτουν τις πραγματικές επιτεύξεις της διοίκησης.

Στην περίπτωση των ΕΛΠ, η εφαρμογή της λογιστικής στρατηγικής είναι πολύ περιορισμένη και οι όποιες αποκλίσεις από την πραγματική εικόνα στις οικονομικές καταστάσεις σημειώνονται ως παρατηρήσεις στις ετήσιες ή περιοδικές εκθέσεις των εξωτερικών ελεγκτών.

Στην περίπτωση των ΔΠΧΑ, η εφαρμογή της λογιστικής στρατηγικής είναι σημαντικά περισσότερο διευρυμένη και θα πρέπει να ερευνηθεί λαμβάνοντας υπόψη παραμέτρους όπως το εάν η διοίκηση έχει λάβει υπόψη της στην σύνταξη των οικονομικών καταστάσεων τις νόρμες του κλάδου, ένα υπάρχει αλλαγή λογιστικών αρχών και εκτιμήσεων από χρήση σε χρήση, εάν οι λογιστικές εκτιμήσεις της διοίκησης στο παρελθόν είναι ρεαλιστικές και εάν η επιχείρηση εμπλέκεται σε συναλλαγές προκειμένου να διαμορφώσει και να πετύχει την εφαρμογή συγκεκριμένων λογιστικών αρχών.

B.3.4. Αξιολόγηση της ποιότητας των γνωστοποιήσεων

Οι απαιτήσεις σχετικά με τις γνωστοποιήσεις στα ΕΛΠ προβλέπονται στο άρθρο 43α κωδ. Ν. 2190/1920. Από την μελέτη των ΕΛΠ και των ΔΠΧΑ είναι πολύ εύκολο να διαπιστώσει κανείς ότι οι υποχρεώσεις γνωστοποιήσεων είναι σημαντικά περισσότερες στα ΔΠΧΑ σε σύγκριση με τα ΕΛΠ.

Πρέπει να επισημανθεί ότι, οι πληροφορίες που γνωστοποιούνται στο προσάρτημα των οικονομικών καταστάσεων σε συνδυασμό με την χρηματοοικονομική ανάλυση με την χρήση αριθμοδεικτών και την ανάλυση των κονδυλίων στην πρόσοψη των οικονομικών καταστάσεων, επιτρέπουν στους χρήστες των οικονομικών καταστάσεων να έχουν μία όσο το δυνατόν πληρέστερη εικόνα για την περιουσιακή διάρθρωση και τα αποτελέσματα της επιχείρησης. Η εικόνα αυτή μπορεί να αναλυθεί συγκριτικά με προηγούμενες χρήσεις για την ίδια επιχείρηση ή ακόμη συγκριτικά με άλλες επιχειρήσεις για την ίδια χρήση.

B.3.5. Εντοπισμός ενδεχόμενων αμφισβητούμενων σημείων

Στην φάση αυτή εντοπίζονται περιοχές στις οικονομικές καταστάσεις για τις οποίες διατηρούμε επιφυλάξεις ως προς τους λογιστικούς χειρισμούς και τις αρχές που έχουν υιοθετηθεί από την διοίκηση της επιχείρησης. Στα πλαίσια της παρούσης εργασίας θα γίνει η παραδοχή ότι δεν τίθεται θέμα αμφισβήτησης της ορθότητας και καταλληλότητας των λογιστικών αρχών που υιοθετήθηκαν από τις διοικήσεις των υπό εξέταση επιχειρήσεων, είτε σύμφωνα με τα ΕΛΠ, είτε σύμφωνα με τα ΔΠΧΑ. Προς τούτο, θα στηριχθούμε στις εκθέσεις των ανεξάρτητων ελεγκτών και δεν θα προχωρήσουμε σε περαιτέρω διερεύνηση των κονδυλίων που αναφέρονται στις οικονομικές καταστάσεις.

B.3.6. Διόρθωση λογιστικών στρεβλώσεων

Στην τελευταία φάση της λογιστικής ανάλυσης, αναμορφώνονται οι οικονομικές καταστάσεις, όπου αυτό κρίνεται σκόπιμο, προκειμένου να παράγονται ομοειδή και συγκρίσιμα στοιχεία ανά κατηγορία λογαριασμών οι οποίοι θα ληφθούν υπόψη στην σύνταξη των αριθμοδεικτών που θα χρησιμοποιηθούν στη συνέχεια. Οι αναμορφώσεις αυτές θα αφορούν κυρίως α) στις αναταξινομήσεις των μεταβατικών λογαριασμών ενεργητικού και παθητικού που εμφανίζονται διακεκρίμενα σύμφωνα με τα ΕΛΠ, στις λοιπές απαιτήσεις και βραχυπρόθεσμες υποχρεώσεις, β) στην αναμόρφωση των κονδυλίων που αφορούν σε λοιπά στοιχεία του πάγιου ενεργητικού και τα οποία δεν αποτελούν ενσώματες ή ασώματες ακινητοποιήσεις, γ) στην εκτίμηση του φόρου εισοδήματος της χρήσεως 2004 με έναν γενικό συντελεστή 35%, για όποιες περιπτώσεις οικονομικών καταστάσεων συνταγμένων κατά τα ΕΛΠ η πληροφορία αυτή δεν είναι διαθέσιμη και δ) ο συμψηφισμός χρηματοοικονομικών εξόδων και εσόδων προκειμένου να παράγεται ένα συγκρίσιμο χρηματοοικονομικό αποτέλεσμα, οι διαφορές επί του οποίου να προέρχονται μόνο από διαφορές λόγω υιοθέτησης διαφορετικών λογιστικών αρχών. Για τους σκοπούς της παρούσης δεν θα προχωρήσουμε σε αναμόρφωση των οικονομικών καταστάσεων που έχουν συνταχθεί σύμφωνα με τα ΕΛΠ, βάσει των

παρατηρήσεων των ανεξάρτητων ελεγκτών. Οι κυριότερες διαφορές που αναμένεται να προκύψουν και οφείλονται σε διαφορές που επισημάνονται στις εκθέσεις ελέγχου των ανεξάρτητων ελεγκτών αφορούν κυρίως διαφορές στις προβλέψεις για επισφαλείς απαιτήσεις, αποζημιώσεις προσωπικού λόγω εξόδου από την υπηρεσία, υποτιμήσεις αποθεμάτων και συμμετοχών (η τελευταία περίπτωση είναι αδιάφορη εφόσον η παρούσα εργασία θα στηριχθεί σε ενοποιημένες οικονομικές καταστάσεις). Οι διαφορές αυτές αναμένεται να επηρεάσουν τις περιπτώσεις εκείνες των αριθμοδεικτών που θα έχουν σαν συστατικό τα κυκλοφορούν ενεργητικό, το σύνολο του ενεργητικού και υποχρεώσεων, τα κέρδη μετά φόρων και τα ίδια κεφάλαια. Η μη λογιστικοποίηση από τις διοικήσεις των υπό μελέτη εταιρειών του δείγματος, των συγκεκριμένων διαφορών που εντοπίζονται και γνωστοποιούνται από τους ελεγκτές, αποτελεί άλλη μία παράμετρο σχετική με την ποιότητα της χρηματοοικονομικής πληροφόρησης, η οποία κρίνεται ότι δεν είναι σκόπιμο να απομονωθεί στα πλαίσια της παρούσας εργασίας, αλλά να μελετηθεί στο ευρύτερο πλαίσιο των διαφορών μεταξύ των δύο λογιστικών πλαισίων ως αποτέλεσμα της υιοθέτησης μίας συγκεκριμένης λογιστικής στρατηγικής όταν εφαρμόζονται τα ΕΛΠ.

Γ. ΧΡΗΜΑΤΟΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΑΝΑΛΥΣΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ ΚΑΤΑΣΤΑΣΕΩΝ

Γ.1. Θεωρητική Προσέγγιση

Με τον όρο Χρηματοοικονομική Ανάλυση Λογιστικών Καταστάσεων εννοούμε ένα σύστημα πληροφόρησης που αντλεί τα δεδομένα του από τις δημοσιευμένες Λογιστικές Καταστάσεις(Ισολογισμό, Αποτελέσματα Χρήσεως, Διανομή Κερδών, κλπ) και άλλες πηγές (άλλα συμπληρωματικά στοιχεία που δεν παρέχονται από τις καταστάσεις , αλλά συνδέονται με τις διάφορες πτυχές της επιχείρησης) , τα οποία αξιοποιεί παρέχοντας την πληροφόρηση που απαιτεί η Χρηματοοικονομική Ανάλυση , σε εκείνους που λαμβάνουν αποφάσεις, εκτός ή εντός της Επιχείρησης. Με την αξιοποίηση των στοιχείων εκτιμώνται και ερμηνεύονται οι τάσεις μεταξύ των διαφόρων οικονομικών καταστάσεων.

Σύμφωνα με τις σύγχρονες απόψεις από χρηματοοικονομική τουλάχιστον άποψη σε επιδιώξεις μιας οικονομικής μονάδας μπορούν να συνοψισθούν στις ακόλουθες δύο βασικές:

- α) Την πραγματοποίηση μιας ικανοποιητικής απόδοσης των επενδυμένων κεφαλαίων (αποδοτικότητα)
- β) Την διατήρηση μιας υγιούς περιουσιακής κατάστασης (βραχυχρόνια και μακροχρόνια).

Η Χρηματοοικονομική Ανάλυση Λογιστικών Καταστάσεων μας εξασφαλίζει τις διαδικασίες με τις οποίες διευκολύνονται η εκτίμηση των επιδόσεων και της μελλοντικής λειτουργίας μιας επιχείρησης. Σύμφωνα με τις ανάγκες των χρηστών, οι στόχοι μιας Επιχείρησης είναι η εξασφάλιση ικανοποιητικής απόδοσης του

υπενδεδυμένου κεφαλαίου, η ικανότητα της Διοίκησης της Εταιρίας και η διατήρηση μιας ικανοποιητικής κατάστασης (βραχυπρόθεσμα και μακροπρόθεσμα).

Η Χρηματοοικονομική Ανάλυση Λογιστικών Καταστάσεων μας εξασφαλίζει τις διαδικασίες με τις οποίες διευκολύνονται η εκτίμηση των επιδόσεων και της μελλοντικής λειτουργίας της επιχείρησης. Σύμφωνα με τις ανάγκες των χρηστών, οι στόχοι μιας επιχείρησης είναι η εξασφάλιση μιας ικανοποιητικής απόδοσης του υπενδεδυμένου κεφαλαίου, η ικανότητα της Διοίκησης της Εταιρίας και η διατήρηση μιας ικανοποιητικής κατάστασης (βραχυπρόθεσμα και μακροπρόθεσμα).

Αναλυτικότερα οι γενικώς αποδεκτοί σκοποί της Χρηματοοικονομικής Ανάλυσης Λογιστικών Καταστάσεων θεωρούνται :

1. Η ανάλυση, διερεύνηση και εκτίμηση της περιουσιακής και κεφαλαιακής δομής των επιχειρήσεων.
2. Η ανάλυση, διερεύνηση και εκτίμησης της χρηματοπιστωτικής οικονομικής κατάστασης των επιχειρήσεων. Σύθεση του κεφαλαίου, συσχέτιση της δομής της περιουσίας προς τη σύθεση του κεφαλαίου, εκτίμηση της ροής χρήματος (cash-flow) αυτών, υπολογισμός της καθαρής θέσεως που εμφανίζεται στον Ισολογισμό κλπ.
3. Η ανάλυση της αποδοτικότητας των επιχειρήσεων, ιδίου κεφαλαίου, συνολικού κεφαλαίου, κεφαλαίου εκμεταλλεύσεως ως προς τα κέρδη και ως προς το cash-flow.
4. Η ανάλυση της ρευστότητας των επιχειρήσεων (πρώτου βαθμού, δευτέρου βαθμού κλπ.)
5. Η ανάλυση της δανειακής επιβαρύνσεως ή της υποχρέωσης των επιχειρήσεων, απόλυτη υποχρέωση σε σχέση με τον κύκλο εργασιών, σχετικά με το cash-flow.
6. Ανάλυση των επενδύσεων και των αποσβέσεων των επιχειρήσεων
7. Ανάλυση του κύκλου εργασιών των επιχειρήσεων (ταχύτητα κυκλοφορίας ιδίου, συνολικού κεφαλαίου, πάγιου ενεργητικού, συσχετίσεις κερδών, cash-flow και κόστους προσωπικού προς το κύκλο εργασιών).
8. Η ανάλυση του προσωπικού των επιχειρήσεων (κόστους προσωπικού, παραγωγικότητα προσωπικού, αποδοτικότητα προσωπικού κλπ)
9. Η ανάλυση της σύθεσης των δαπανών και προσόδων, των επιχειρήσεων(ακόμη και της σχέσεως της συνθέσεως των δαπανών προς τη σύθεση των προσόδων).
10. Ανάλυση των κερδών και της διαθέσεως καθώς και άλλες ειδικές αναλύσεις και διερευνήσεις των επιχειρήσεων.

Τα συμπεράσματα που προκύπτουν από την Χρηματοοικονομική Ανάλυση Λογιστικών Καταστάσεων των επιχειρήσεων ενδιαφέρουν όπως προαναφέρθηκε, πολλές κατηγορίες ατόμων, συνδεδεμένων άμεσα ή έμμεσα με αυτές (τους αποκαλούμενους χρήστες).

Γ.2. Διακρίσεις της ανάλυσης Χρηματοοικονομικών καταστάσεων

Όπως προκύπτει από τον ορισμό της Χρηματοοικονομικής Ανάλυσης Λογιστικών Καταστάσεων ο μελετητής μελετά και αξιοποιεί δεδομένα όχι μόνον από τις βασικές Χρηματοοικονομικές Καταστάσεις (Ισολογισμό , Αποτελέσματα Χρήσης κλπ), αλλά και από άλλες Λογιστικές ή Οικονομικές Καταστάσεις που είτε προκύπτουν από τα βιβλία είτε καταρτίζονται ειδικά εν όψη μιας συγκεκριμένης μελέτης , είτε παρέχονται από το εξωτερικό περιβάλλον (οικονομικό τύπο, διάφορα Ινστιτούτα κλπ)

Μερικά από τα μεγέθη της επιχείρησης για τα οποία απαιτείται και ανάλυση ποσοτικών στοιχείων είναι : παραγωγή, πωλήσεις, αναλώσεις πρώτων υλών, κλπ αποθέματα.

Πέραν όμως των παραπάνω πληροφοριών είναι απαραίτητο για την μελέτη της χρηματοοικονομικής κατάστασης των επιχειρήσεων και τα παρακάτω στοιχεία:

1. Για την σύγκριση με τα δεδομένα άλλων ομοειδών Επιχειρήσεων είναι απαραίτητο να γνωρίσουμε τους υφιστάμενους μέσους τυπικούς όρους (σχέσεων μεταξύ στοιχείων του Ισολογισμού, αριθμοδεικτών αποδοτικότητας κλπ) που επικρατούν στον κλάδο που ανήκει η επιχείρηση που μελετούμε.
2. Πληροφορίες σχετικές με την επιχειρηματική ικανότητα και το παρελθόν των Διοικούντων την επιχείρηση.

Εξωτερική Ανάλυση: Όταν ο μελετητής έχει στην διάθεση του μόνο τα δημοσιευμένα στοιχεία δηλαδή τον Ισολογισμό, τους λογαριασμούς Αποτελεσμάτων Χρήσης και Διανομής Κερδών, το Πιστοποιητικό του Ελεγκτή, ενδεχομένως την έκθεση του Διοικητικού Συμβουλίου και την Ετήσια Έκθεση της Εταιρίας (ANNUAL REPORT) και τυχόν άλλα στοιχεία που δημοσιεύονται στον Οικονομικό Τύπο. Η εξωτερική ανάλυση πραγματοποιείται από φορείς εκτός της επιχείρησης (Πιστωτές , Τράπεζες , Δημόσιο κλπ), και είναι δυσχερής λόγω ελλείψεως στοιχείων.

Εσωτερική Ανάλυση: Όταν ο μελετητής έχει στη διάθεση του όλα τα λογιστικά βιβλία και στοιχεία της Εταιρείας. Τέτοια ανάλυση γίνεται από τα όργανα της Διοικήσεως για εσωτερική χρήση ή από Ελεγκτές της Εταιρείας. Οποσδήποτε η εσωτερική ανάλυση παρέχει τη δυνατότητα στον μελετητή να ελέγξει σε βάθος την χρηματοοικονομική κατάσταση.

Γ.3. Προετοιμασία του Πληροφοριακού Υλικού

Πρώτο στάδιο ενεργειών για την προετοιμασία των στοιχείων της ανάλυσης είναι η επισκόπηση των κονδυλίων των Λογιστικών Καταστάσεων που έχεις την διάθεση του ο μελετητής, και η κατανόηση των περιεχομένων τους.

Δεύτερο στάδιο προετοιμασίας είναι η αναμόρφωση των Λογιστικών Καταστάσεων, με την διενέργεια εξωλογιστικών εγγραφών. Πρόκειται για αναμόρφωση στοιχείων που επηρεάζουν τα Καθαρά Κέρδη (Ίδια Κεφάλαια), που προκύπτουν από σοβαρές παρατηρήσεις των Ορκωτών Ελεγκτών. Αναφέρουμε παρατηρήσεις σχετικές με τη μη διενέργεια αποσβέσεων των προβλεπομένων, την συμπερίληψη στα αποθέματα τυχόν απαξιωμένων αποθεμάτων, την μη δημιουργία ικανοποιητικής πρόβλεψης για επισφαλείς απαιτήσεις, την μη εμφάνιση στον Ισολογισμό ενδεχόμενων απαιτήσεων ή υποχρεώσεων κλπ.

Τρίτο Στάδιο είναι η κατάταξη κάθε κονδυλίου στην ομάδα που ανήκει από την φύση του.

Γ.4. Η προσέγγιση του Bernstein

Η διαδικασία της χρηματοοικονομικής ανάλυσης είναι η εφαρμογή αναλυτικών εργαλείων και τεχνικών επί των οικονομικών καταστάσεων και της ιστορικής χρηματοοικονομικής πληροφόρησης, προκειμένου να καταδειχθούν αξιολογήσεις και σχέσεις που είναι σημαντικές για την λήψη επιχειρηματικών και οικονομικών αποφάσεων (Bernstein, 1993)⁷.

Από την ανωτέρω προσέγγιση γίνεται σαφές ότι οι η χρηματοοικονομική ανάλυση κατά κύριο λόγο εξυπηρετεί την θεμελιώδη λειτουργία της μετατροπής χρηματοοικονομικών πληροφοριών σε πολύτιμη πληροφόρηση, η οποία αυτή καθαυτή είναι πάντα περιορισμένη.

Η χρηματοοικονομική ανάλυση αναπτύσσεται σε τρεις φάσεις. Στην πρώτη φάση διενεργείται η επιλογή και ο υπολογισμός ορισμένων σχέσεων μεταξύ των αναφερόμενων στις οικονομικές καταστάσεις στοιχείων, ανάλογα με τον σκοπό και τους στόχους της χρηματοοικονομικής ανάλυσης καθώς και την επιδιωκόμενη απόφαση. Κατά την δεύτερη φάση γίνεται η κατάταξη των δεδομένων, κατά τέτοιο τρόπο, ώστε να είναι δυνατός ο υπολογισμός των μεταξύ των σημαντικών σχέσεων και η τρίτη περιλαμβάνει την αξιολόγηση, μελέτη και ερμηνεία των παραπάνω σχέσεων. Οι διαδικασίες που εκτελούνται στις προαναφερθείσες φάσεις κατατάσσονται σε δύο κατηγορίες: α) στις συγκρίσεις και μετρήσεις με βάση τα οικονομικά στοιχεία των οικονομικών καταστάσεων μίας επιχείρησης δύο ή περισσότερων χρήσεων και β) στις συγκρίσεις και μετρήσεις με βάση τα οικονομικά στοιχεία των οικονομικών καταστάσεων μίας χρήσεως. Η πρώτη κατηγορία περιλαμβάνει συγκριτικές καταστάσεις, αριθμοδείκτες, την τάση των οικονομικών στοιχείων και των αριθμοδεικτών διαχρονικά ως και αναλύσεις των διαφόρων μεταβολών της οικονομικής κατάστασης μίας επιχείρησης. Η δεύτερη κατηγορία περιλαμβάνει τον προσδιορισμό των σχέσεων των στοιχείων ενός ισολογισμού και της κατάστασης αποτελεσμάτων (Νιάρχος, 2004).

Οι χρηματοοικονομικοί αριθμοδείκτες (ή απλά αριθμοδείκτες) είναι τα πλέον γνωστά και ευρέως διαδεδομένα εργαλεία χρηματοοικονομικής ανάλυσης. Ωστόσο, αξίζει να σημειωθεί ότι η χρήση τους συχνά

---

⁷ Bernstein L., Financial Statements Analysis, Theory, Application and Interpretation, 5th edition, 1993

παρεξηγείται και συνεπακόλουθα η χρησιμότητά τους σε αρκετές περιπτώσεις μπορεί εύκολα να υπερεκτιμηθεί.

Ένας αριθμοδείκτης εκφράζει την μαθηματική σχέση μεταξύ δύο ποσοτήτων. Ενώ όμως ο υπολογισμός ενός δείκτη περιλαμβάνει μία απλή αριθμητική λειτουργία, η ερμηνεία του αποτελεί μία πολύ πιο περίπλοκη υπόθεση (Bernstein, 1993). Η χρηματοοικονομική ανάλυση με την χρήση αριθμοδεικτών εμπεριέχει την αξιολόγηση του τρόπου με τον οποίο επιμέρους μεγέθη των οικονομικών καταστάσεων μίας επιχείρησης συνδέονται το ένα με το άλλο. Προκειμένου να είναι σημαντικός ένας αριθμοδείκτης θα πρέπει να είναι ικανός να εκφράζει μία επίσης σημαντική σχέση. Οι αριθμοδείκτες στην χρηματοοικονομική ανάλυση χρησιμοποιούνται ως εργαλεία με τα οποία ο αναλυτής μπορεί να εντοπίσει ενδείξεις και συμπτώματα σχετικά με τις υποκείμενες συνθήκες του επιχειρηματικού περιβάλλοντος αλλά και της σύνταξης των οικονομικών καταστάσεων ή τα λογιστικά μεγέθη που περιέχονται σε αυτές. Η κατάλληλη ερμηνεία αριθμοδεικτών στα πλαίσια της χρηματοοικονομικής ανάλυσης των οικονομικών καταστάσεων, μπορεί να υποδείξει περιοχές για τις οποίες απαιτείται περεταίρω διερεύνηση. Επιπλέον, με την ανάλυση των αριθμοδεικτών είναι δυνατόν να προσδιορισθούν σχέσεις καθώς και βάσεις συγκρίσεων μεταξύ των κονδυλίων των οικονομικών καταστάσεων, οι οποίες μπορούν να αποκαλύψουν συνθήκες και τάσεις που δεν είναι δυνατόν να εντοπισθούν ή να ερμηνευτούν από την μελέτη των επί μέρους συστατικών του κάθε αριθμοδείκτη.

Σημαντική για τους σκοπούς της παρούσης εργασίας είναι η συνοπτική προσέγγιση των παραγόντων που επηρεάζουν τους αριθμοδείκτες κατά την χρηματοοικονομική ανάλυση των οικονομικών καταστάσεων. Οι παράγοντες αυτοί μπορεί να είναι, γενικοί παράγοντες του επιχειρηματικού περιβάλλοντος, η θέση της οικονομικής μονάδας στον κλάδο, οι πρακτικές και η στρατηγική της διοίκησης και τέλος τα υιοθετούμενα για την σύνταξη και την παρουσίαση των οικονομικών καταστάσεων λογιστικά πρότυπα.

Η συγκεκριμένη εργασία επικεντρώνεται κυρίως στον τελευταίο παράγοντα επιρροής, προκειμένου να αναδείξει την σημασία της υιοθέτησης συγκεκριμένων λογιστικών προτύπων από την διοίκηση της επιχείρησης για την σύνταξη των οικονομικών καταστάσεων. Σκοπός είναι να διερευνηθεί η επίπτωση που έχουν τα λογιστικά πρότυπα στην χρηματοοικονομική πληροφόρηση που λαμβάνεται από τις οικονομικές καταστάσεις σε ένα σύγχρονο και σύνθετο επιχειρηματικό περιβάλλον και συνεπακόλουθα πώς επηρεάζουν την λήψη των αποφάσεων σχετικά με την επιχείρηση. Στα πλαίσια της παρούσης θα επιχειρηθεί να αξιολογηθεί το προϊόν της χρηματοοικονομικής ανάλυσης των λογιστικών καταστάσεων συγκεκριμένων εταιρειών του βιομηχανικού και κατασκευαστικού κλάδου, με την χρήση αριθμοδεικτών, όταν οι καταστάσεις αυτές έχουν συνταχθεί σύμφωνα με τα Διεθνή Πρότυπα Χρηματοοικονομικής Αναφοράς και πώς το αποτέλεσμα της ανάλυσης διαφοροποιείται όταν οι οικονομικές καταστάσεις έχουν συνταχθεί σύμφωνα με τα Ελληνικά Λογιστικά Πρότυπα.

Η ερμηνεία των αριθμοδεικτών είναι μία ιδιαίτερα ευαίσθητη και σημαντική φάση στην εκπόνηση μίας χρηματοοικονομικής ανάλυσης. Θα πρέπει να σημειωθεί ότι αρκετοί αριθμοδείκτες παρουσιάζουν σημαντικές

μεταβολές σε σχέση με άλλους, λόγω κυρίως του βαθμού ευαισθησίας τους στους παράγοντες που τους επηρεάζουν. Συνεπακόλουθα, δεν απαιτείται να χρησιμοποιήσουμε όλους τους διαθέσιμους αριθμοδείκτες για να διαγνώσουμε μία συγκεκριμένη συνθήκη. Οι χρηματοοικονομικοί δείκτες που θα χρησιμοποιηθούν θα είναι κατά κύριο λόγο εκείνοι οι οποίοι επηρεάζουν κατά κύριο λόγο τα Αποτελέσματα της Χρήσης (τόσο προ φόρων όσο και μετά φόρων) και τα Ίδια Κεφάλαια της εταιρίας.

Γ.5. Μέθοδοι τεχνικής ανάλυσης των Χρηματοοικονομικών Καταστάσεων

Οι μέθοδοι τεχνικής ανάλυσης των Χρηματοοικονομικών Καταστάσεων είναι οι εξής :

- Η οριζόντια ανάλυση - ανάλυση των τάσεων
- Η κάθετη ανάλυση - κατάσταση κοινών μεγεθών
- Η χρήση αριθμοδεικτών
- Η κατάσταση Ταμειακών Ροών

Η οριζόντια ανάλυση – ανάλυση κατάσταση τάσεων (δηλαδή η διαχρονική σύγκριση λογιστικών μεθόδων), χρησιμοποιείται για την εκτίμηση της τάσης των λογαριασμών (κονδυλίων) των Χρηματοοικονομικών Καταστάσεων μιας επιχείρησης. Για τους σκοπούς της ανάλυσης , για να διαπιστωθεί δηλαδή με πληρότητα η εξέλιξη της δραστηριότητας μιας επιχείρησης χρησιμοποιούνται στοιχεία πολλών ετών ώστε να είναι δυνατόν να διαπιστωθούν τυχόν τάσεις στα διάφορα οικονομικά μεγέθη. Σε εξαιρετικές περιπτώσεις (π.χ. έλλειψη στοιχείων, χρονικός περιορισμός κλπ) η ανάλυση περιορίζεται στην εξέταση 3 ετών.

Η κάθετη ανάλυση (δηλαδή η έκφραση των μεγεθών μιας καταστάσεως σε ποσοστά επί του συνόλου ή επί των διαφόρων ομαδοποιημένων υποσυνόλων). Δηλαδή, στην κάθετη ανάλυση σημαντικά στοιχεία των Χρηματοοικονομικών Καταστάσεων χρησιμοποιούνται σαν αξία βάσεως και όλα τα άλλα στοιχεία των Χρηματοοικονομικών Καταστάσεων συγκρίνονται με αυτά. Κυρίως χρησιμοποιούνται ως αξία βάσης, για τα στοιχεία του Ενεργητικού – το σύνολο του Ενεργητικού - , για τα στοιχεία του Παθητικού – το σύνολο του Παθητικού - , και για τα στοιχεία των Αποτελεσμάτων Χρήσεως – οι Πωλήσεις – που εκφράζονται σαν 100% , και κάθε αντίστοιχο στοιχείο εκφράζεται σαν ποσοστό των παραπάνω. Η μέθοδος αυτή επιτρέπει την σύγκριση επιχειρήσεων που διαφέρουν κατά μέγεθος.

Οι αριθμοδείκτες, όπως κάθε άλλη σχέση στην χρηματοοικονομική ανάλυση, δεν είναι σημαντικοί από μόνοι τους. Θα πρέπει να ερμηνεύονται μόνο σε σχέση με παλαιότερους αριθμοδείκτες, ορισμένα προκαθορισμένα πρότυπα, και αριθμοδείκτες άλλων επιχειρήσεων.

Γενικά οι κυριότερες μέθοδοι που χρησιμοποιούνται για την χρηματοοικονομική ανάλυση των οικονομικών καταστάσεων, και οι οποίες μπορούν να ταξινομηθούν σε έξι μεγάλες κατηγορίες είναι: α) η διαστρωματική ή

κάθετη μέθοδος αναλύσεως, β) η συγκριτική ή διαχρονική μέθοδος αναλύσεως, γ) η μέθοδος αναλύσεως των χρονολογικών σειρών με δείκτες τάσεως και δ) εξειδικευμένες μέθοδοι οι οποίες περιλαμβάνουν την ανάλυση των μεταβολών της οικονομικής θέσης μίας επιχείρησης, την ανάλυση του νεκρού σημείου και άλλες (Νιάρχος, 2004).

Για τους σκοπούς της συγκεκριμένης εργασίας θα εφαρμόσουμε μία εξειδικευμένη μέθοδο χρηματοοικονομικής ανάλυσης συγκρίνοντας τους ίδιους αριθμοδείκτες, για την ίδια εταιρεία, για την ίδια χρήση (2004), αλλά και για την επομένη (2005). Με τον τρόπο αυτό, θα εξετασθεί η διαφοροποίηση στην ποιότητα της χρηματοοικονομικής πληροφόρησης που παράγεται από την χρηματοοικονομική ανάλυση των οικονομικών καταστάσεων των υπό εξέταση εταιρειών, με την χρήση αριθμοδεικτών, όταν έχουν υιοθετηθεί τα ΔΠΧΑ και τα ΕΛΠ. Αυτό θα γίνει σε δύο φάσεις α) όταν οι δείκτες επηρεάζονται από τα Ίδια Κεφάλαια όπως φαίνονται στον Ισολογισμό της εταιρίας και β) όταν στα Αποτελέσματα της Χρήσης και τα Ίδια Κεφάλαια συνυπολογιστούν οι παρατηρήσεις των Ορκωτών Λογιστών-Ελεγκτών.

Γ.6. Ορισμένες αρνητικές πλευρές της ανάλυσης των Χρηματοοικονομικών Καταστάσεων

Οι τεχνικές της οικονομικής ανάλυσης αποτελούν σημαντικά εργαλεία για μια σωστή και πλήρη ερμηνεία των Χρηματοοικονομικών Καταστάσεων. Πρέπει όμως, σαν αναλυτές να γνωρίζουμε τους περιορισμούς των λογιστικών στοιχείων επί των οποίων βασίζονται οι τεχνικές αυτές.

Μερικοί από τους περιορισμούς αυτούς είναι:

α) Η έννοια του ιστορικού κόστους: Δηλαδή η εμφάνιση των στοιχείων στον Ισολογισμό στην τιμή κόστους, παρά τα αναμφισβήτητα πλεονεκτήματά της, έχει σημαντικούς περιορισμούς (δεν εκτιμάται ο πληθωρισμός, δεν λαμβάνεται υπόψη το κόστος αντικαταστάσεως των αγαθών που πωλούνται δεν λαμβάνεται υπόψη η τρέχουσα τιμή των παγίων κλπ), δηλαδή τα λογιστικά στοιχεία που βασίζονται στην έννοια του ιστορικού κόστους είναι μέχρι ενός βαθμού μη ρεαλιστικά.

β) Επειδή η Λογιστική Θεωρία και Πρακτική εκτιμά και μετρά τα αποτελέσματα με μέτρο το χρήμα, συχνά παραβλέπονται σημαντικοί παράγοντες μιας επιχείρησης τόσο κατά την λογιστική απεικόνιση των δραστηριοτήτων της όσο και κατά την ανάλυση της που βασίζεται σε λογιστικά στοιχεία.

γ) Τα λογιστικά στοιχεία είναι και ιστορικά στοιχεία και δείχνουν πως ήταν κάποτε η επιχείρηση. Στις σύγχρονες επιχειρήσεις η σύγκριση με το παρελθόν δεν μας δείχνει προς τα πού βαδίζει στην πραγματικότητα η επιχείρηση.

Δ. ΒΑΣΙΚΕΣ ΔΙΑΦΟΡΕΣ ΜΕΤΑΞΥ ΔΙΕΘΝΩΝ ΚΑΙ ΕΛΛΗΝΙΚΩΝ ΛΟΓΙΣΤΙΚΩΝ ΠΡΟΤΥΠΩΝ

Δ.1. Αντικείμενο μελέτης

Στη συνέχεια παρατίθενται οι σημαντικότερες διαφορές μεταξύ των Διεθνών Προτύπων Χρηματοοικονομικής Αναφοράς και των Ελληνικών Λογιστικών Προτύπων, όπως αυτά εννοιολογικά προσδιορίζονται ανωτέρω. Θα πρέπει να σημειωθεί ότι οι διαφορές που αναλύονται εδώ είναι αυτές που θα μπορούσαν να χαρακτηρισθούν ως βασικές, και σε καμία περίπτωση δεν είναι οι μόνες. Μία περισσότερο λεπτομερής προσέγγιση του θέματος ενδέχεται να αποκαλύψει και αρκετές άλλες διαφορές μεταξύ των δύο λογιστικών πλαισίων, οι οποίες όμως δεν κρίνεται σκόπιμο να παρατεθούν στα πλαίσια της παρούσης εργασίας, κυρίως λόγω της αξιολόγησής τους ως λιγότερο σημαντικές, και πάντα σε σχέση με τις οικονομικές καταστάσεις που αποτελούν το αντικείμενο της συγκεκριμένης μελέτης.

Δ.2. Πλαίσιο παρουσίασης και οικονομικές καταστάσεις

- Διαφορά αρχών, τα ΕΛΠ υιοθετούν δύο βασικές αρχές, α) την Αρχή του Ιστορικού Κόστους και β) την Αρχή της Συντηρητικότητας. Τα ΔΠΧΑ προβλέπουν την εφαρμογή της Αρχής του Ιστορικού Κόστους αλλά δεν γίνεται καμία αναφορά στην αρχή της Συντηρητικότητας. Αντίθετα σε αρκετές περιπτώσεις προβλέπεται ως εναλλακτική μέθοδος μεταγενέστερης επιμέτρησης η μέθοδος της εύλογης αξίας. Η επιμέτρηση σε εύλογες αξίες και οι σχετικές με αυτήν γνωστοποιήσεις, επιβάλλονται ή επιτρέπονται σύμφωνα με τα ΔΠΧΑ, στην περίπτωση της αναγνώρισης για πρώτη φορά στις ενοποιημένες οικονομικές καταστάσεις των αποκτηθέντων στοιχείων ενεργητικού, παθητικού και ενδεχόμενων υποχρεώσεων (ΔΠΧΑ 3), στα ενσώματα πάγια (ΔΛΠ 16), στην χρήση του μοντέλου εύλογης αξίας για την επιμέτρηση των επενδύσεων σε ακίνητα (ΔΛΠ 40), στα χρηματοοικονομικά μέσα (ΔΛΠ 39), στα βιολογικά περιουσιακά στοιχεία (ΔΛΠ 41), στην εφαρμογή του ετήσιου ελέγχου απομείωσης επί των Μονάδων Δημιουργίας Ταμειακών Ροών (ΔΛΠ36), στην επιμέτρηση των περιουσιακών στοιχείων προγράμματος (ΔΛΠ 19), ενώ ειδικές γνωστοποιήσεις προβλέπονται σύμφωνα με το ΔΠΧΑ 7.
- Διαφορές σχετικά με τα ποιοτικά χαρακτηριστικά, όσον αφορά στην προσέγγιση της ποιότητας της χρηματοοικονομικής πληροφόρησης από τα ΔΠΧΑ και τα ΕΛΠ εντοπίζονται δύο βασικές διαφορές. Η πρώτη σχετίζεται με την σημαντικότητα και η δεύτερη με την αποδοχή της ουσίας των συναλλαγών και λοιπών λογιστικών γεγονότων σε σχέση με τον τύπο. Σύμφωνα με τα ΔΠΧΑ η συνάφεια των πληροφοριών επηρεάζεται από την φύση και την σημαντικότητά τους. Σε μερικές περιπτώσεις, η φύση των πληροφοριών είναι από μόνη της επαρκής για να προσδιορίσει τη συνάφειά τους. Σε άλλες περιπτώσεις έχουν σημασία, τόσο η φύση, όσο και η σημαντικότητα των

πληροφοριών. Οι πληροφορίες είναι ουσιώδεις, εάν η παράλειψή τους ή η κακή διατύπωσή τους θα μπορούσε να επηρεάσει τις οικονομικές αποφάσεις των χρηστών, που λήφθηκαν με βάση τις οικονομικές καταστάσεις. Η σημαντικότητα σύμφωνα με τα ΔΠΧΑ εξαρτάται από το μέγεθος του στοιχείου ή του λάθους, που κρίνεται ανάλογα με τις ειδικές συνθήκες της παράλειψης ή της κακής διατύπωσης της πληροφορίας. Η προσέγγιση αυτή δεν υπάρχει στο ΕΓΛΣ και των κωδ. Ν. 2190/1920 και σίγουρα δεν συζητείται ούτε κατ' ελάχιστον στις διατάξεις του Κώδικα Βιβλίων και Στοιχείων και της λοιπής Ελληνικής φορολογικής νομοθεσίας, στον βαθμό που αυτή επηρεάζει την σύνταξη των οικονομικών καταστάσεων. Η δεύτερη ουσιώδης διαφορά σχετίζεται με την ουσία των συναλλαγών και των λοιπών λογιστικών γεγονότων. Τα ΔΠΧΑ ορίζουν ρητά ότι, οι συναλλαγές και τα άλλα γεγονότα είναι αναγκαίο να αποδίδονται και να παρουσιάζονται σύμφωνα με την ουσία και την οικονομική πραγματικότητά τους και όχι μόνο με τη νομική τους μορφή. Σύμφωνα με τα ΔΠΧΑ, η ουσία των συναλλαγών ή άλλων γεγονότων δεν συμπίπτει πάντοτε με αυτό που είναι προφανές από το νομικό ή το σχεδιασμένο τύπο τους. Τα ΕΛΠ αντιμετωπίζουν το θέμα εντελώς διαφορετικά καταλήγοντας σε αρκετές περιπτώσεις σε ουσιώδεις διαφορές όσον αφορά την αρχική αναγνώριση στοιχείων του ενεργητικού και υποχρεώσεων. Η πλέον αντιπροσωπευτική περίπτωση τέτοιου είδους διαφοράς είναι αυτή του λογιστικού χειρισμού που σχετίζεται με την αναγνώριση των παγίων που αποκτώνται με χρηματοδοτική μίσθωση καθώς και της σχετικής υποχρέωσης.

- Διαφορά στις συντασσόμενες οικονομικές καταστάσεις και στις εμπεριεχόμενες σε αυτές πληροφορίες, σύμφωνα με τα ΕΛΠ οι οικονομικές καταστάσεις αποτελούνται από τον Ισολογισμό, την Κατάσταση των Αποτελεσμάτων Χρήσεως (ή Αποτελεσμάτων Περιόδου, για τις ενδιάμεσες λογιστικές καταστάσεις), τον Πίνακα Διάθεσης Αποτελεσμάτων και το Προσάρτημα. Από το έτος 2006, με το άρθρο 1 του Ν. 3487/2006 με το οποίο τροποποιήθηκε το άρθρο 100 του κωδ. Ν. 2190/1920, σύνταξη κατάστασης ταμειακών ροών και πίνακα κίνησης ιδίων κεφαλαίων απαιτείται μόνο για τις εταιρείες οι οποίες συντάσσουν ενοποιημένες οικονομικές καταστάσεις ή συμπεριλαμβάνονται σε ενοποίηση. Σύμφωνα με τα ΔΠΧΑ οι οικονομικές καταστάσεις αποτελούνται από τον ισολογισμό, την κατάσταση αποτελεσμάτων χρήσεως, την κατάσταση μεταβολών των ιδίων κεφαλαίων την κατάσταση ταμειακών ροών και τις σημειώσεις. Στο σημείο θα πρέπει να τονισθεί ιδιαίτερα η ουσιώδης διαφορά στην ποιότητα και τον όγκο της χρηματοοικονομικής πληροφόρησης που περιέχεται στις σημειώσεις που συντάσσονται σύμφωνα με τα ΔΠΧΑ και το Προσάρτημα που συντάσσεται σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 43α του κωδ. Ν. 2190/1920. Δεν υπάρχει καμία αμφιβολία ότι οι σημειώσεις που συντάσσονται σύμφωνα με τα ΔΠΧΑ δίνουν μία πληρύτερη και σαφώς ποιοτικότερη χρηματοοικονομική πληροφόρηση στον χρήστη των οικονομικών καταστάσεων σε σχέση με την πληροφόρηση που παρέχεται από τις γνωστοποιήσεις στο Προσάρτημα των οικονομικών καταστάσεων που συντάσσονται σύμφωνα με τα ΕΛΠ.
- Έσοδα και έξοδα προηγούμενων χρήσεων, τα ΔΠΧΑ δεν περιλαμβάνουν στην κατάσταση αποτελεσμάτων χρήσεων έσοδα και έξοδα προηγούμενων χρήσεων. Οι περιπτώσεις λαθών που

έλαβαν χώρα σε προηγούμενες χρήσεις και διόρθωσή τους αντιμετωπίζονται ειδικά από το ΔΛΠ 8, το οποίο σε πολλές περιπτώσεις οδηγεί στην αναδιατύπωση των οικονομικών καταστάσεων. Συνεπώς, ένα έξοδο ή έσοδο προηγούμενης χρήσης, το οποίο δεν αναγνωρίστηκε στον χρόνο που έπρεπε, δεν λογιστικοποιείται στον χρόνο που αυτό γνωστοποιήθηκε αλλά στο χρόνο που έπρεπε αυτό να αναγνωρισθεί σύμφωνα με τα ΔΠΧΑ. Αυτό επιτυγχάνεται με την διόρθωση και αναδιατύπωση των προηγούμενων οικονομικών καταστάσεων. Τα ΕΛΠ δεν προβλέπουν τίποτε σχετικό με την διόρθωση και αναδιατύπωση των οικονομικών καταστάσεων ενώ οι μεταβολές που διαπιστώνονται σε χρήσεις μεταγενέστερες από αυτές που αρχικά θα έπρεπε να αναγνωρισθούν λογιστικοποιούνται στα αποτελέσματα της χρήσεως που διαπιστώθηκαν, διορθώνοντας μέσω της κατάστασης των αποτελεσμάτων τα ίδια κεφάλαια.

- Έκτατα και ανόργανα έξοδα και έσοδα, σύμφωνα με τα ΔΠΧΑ όλα τα έξοδα και έσοδα κατηγοριοποιούνται ως λειτουργικά και αντιμετωπίζονται ως αποτελέσματα της συνήθους δραστηριότητας της επιχείρησης. Η έννοια του «έκτακτου» δίνεται σε περιπτώσεις αποτελεσμάτων που προέρχονται από γεγονότα που βρίσκονται σαφώς εκτός της συνήθους δραστηριότητας της επιχείρησης και αποτελούν αντικείμενο γνωστοποίησης στις σημειώσεις. Τα ΕΛΠ δίνουν ιδιαίτερα έμφαση στα έκτακτα και ανόργανα αποτελέσματα, τα οποία και εμφανίζουν σε ειδικές γραμμές της κατάστασης των αποτελεσμάτων της χρήσεως. Φόρος εισοδήματος, σύμφωνα με τα ΔΠΧΑ το ποσό του φόρου εισοδήματος που αφορά στην κλειόμενη χρήση (προσαυξημένο ή μειωμένο με τους αναβαλλόμενους φόρους, πλέον τις τυχόν προβλέψεις για πρόσθετους φόρους που θα προκύψουν σε μελλοντικούς φορολογικούς ελέγχους) εμφανίζεται ως το τελευταίο αφαιρετικό κονδύλι των κερδών της χρήσεως. Αντίθετα σύμφωνα με τα ΕΛΠ οι φόροι εισοδήματος της τρέχουσας χρήσεως καθώς και οι φόροι προηγούμενων χρήσεων παρουσιάζονται στον πίνακα διάθεσης μειώνοντας τα προς διανομή κέρδη.
- Δικαιώματα μειοψηφίας, σύμφωνα με τα ΔΠΧΑ τα δικαιώματα μειοψηφίας ενώ αποτελούν στοιχείο της καθαρής θέσης, εμφανίζονται σε ιδιαίτερο κονδύλι εκτός των ιδίων κεφαλαίων, διαχωρίζοντας με αυτό τον τρόπο το σύνολο των ιδίων κεφαλαίων που αναλογούν σε κατόχους μετοχών της μητρικής και τους τρίτους (μειοψηφία). Τα ΕΛΠ αντιμετωπίζουν τα δικαιώματα μειοψηφίας ως στοιχείο των ιδίων κεφαλαίων χωρίς να προχωρούν στον ανωτέρω διαχωρισμό.

4.3. Αναδιατύπωση οικονομικών καταστάσεων

Τα ΔΠΧΑ υιοθετούν μία εντελώς διαφορετική προσέγγιση σχετικά με την αντιμετώπιση των λαθών τα οποία εντοπίζονται κατά την τρέχουσα χρήση και αφορούν σε προηγούμενες. Επιπρόσθετα, περιέχουν και ειδικές πρόνοιες για την αλλαγή λογιστικών αρχών και πρακτικών με αναδρομική εφαρμογή.

Στο σημείο αυτό, η κύρια διαφορά μεταξύ των ΔΠΧΑ και ΕΛΠ αφορά στην αναδιατύπωση των οικονομικών καταστάσεων προηγούμενων χρήσεων. Συγκεκριμένα, σύμφωνα με το ΔΛΠ 8

προβλέπεται σύνταξη οικονομικών καταστάσεων για προηγούμενες χρήσεις, στις οποίες έχουν ενσωματωθεί τα λάθη και αλλαγές που οδηγούν σε διαφορετικά αποτελέσματα και ίδια κεφάλαια, από εκείνα που αρχικά δημοσιεύθηκαν και εγκρίθηκαν από τα αρμόδια για το σκοπό αυτό όργανα της εταιρείας. Σύμφωνα με τα ΕΛΠ και ειδικά τον κωδ. Ν. 2190/1920, δεν προβλέπεται δυνατότητα αλλαγής των οικονομικών καταστάσεων που έχουν εγκριθεί από την Γενική Συνέλευση των μετόχων. Επίσης, τα δύο λογιστικά πλαίσια αντιμετωπίζουν εντελώς διαφορετικά την αλλαγή λογιστικών αρχών με αναδρομική εφαρμογή.

4.4. Πάγια

Στο κονδύλι των παγίων εξετάζονται οι ενσώματες ακινητοποιήσεις (ΔΛΠ 16), τα άυλα στοιχεία (ΔΛΠ 38), οι επενδύσεις σε ακίνητα (ΔΛΠ 40), τα διαρκή βιολογικά στοιχεία (ΔΛΠ 41), τα πάγια που σχετίζονται με την έρευνα των ορυκτών (ΔΠΧΑ 6) και τα πάγια που αφορούν διακοπτόμενες δραστηριότητες (ΔΠΧΑ 5). Στην κατηγορία αυτή κρίνεται σκόπιμο να εξετασθούν και οι διαφορές που διαπιστώνονται μεταξύ ΔΠΧΑ και ΕΛΠ στον λογιστικό χειρισμό των χρηματοδοτικών μισθώσεων (ΔΛΠ 17) και των επιχορηγήσεων που λαμβάνονται για την κτήση παγίων (ΔΛΠ 20).

Μία γενική διαπίστωση σχετικά με τα δύο λογιστικά πλαίσια επί των παγίων είναι ότι, εάν εξαιρεθούν τα άυλα στοιχεία για τα οποία προβλέπονται από τα ΕΛΠ ειδικοί λογιστικοί χειρισμοί αρχικής αναγνώρισης και μεταγενέστερης επιμέτρησης, οι ενσώματες ακινητοποιήσεις όπως παρακολουθούνται από τα ΕΛΠ μπορούν να διαχωριστούν από τα επενδυτικά ακίνητα, διαρκή βιολογικά στοιχεία, τα πάγια που έχουν διατεθεί για την έρευνα των ορυκτών και τα πάγια για τα οποία έχει αποφασισθεί η πώλησή τους. Η προσέγγιση αυτή μας οδηγεί στο συμπέρασμα ότι σύμφωνα με τα ΔΠΧΑ το κονδύλι που αντιμετωπίζεται αμιγώς ως ενσώματες ακινητοποιήσεις είναι πολύ περιορισμένο εννοιολογικά σε σχέση με τα ΕΛΠ, ενώ υπάρχουν ειδικά πρότυπα που καλύπτουν τις επιμέρους προαναφερθείσες επιμέρους κατηγορίες.

- Αρχική αναγνώριση των ενσώματων ακινητοποιήσεων, σύμφωνα με το ΔΛΠ 16 το κόστος τους περιλαμβάνει εκτός από το κόστος κτήσεως και όλα τα έξοδα απόκτησης, τα οποία κατά το ΕΓΛΣ λογιστικοποιούνται εκτός της αξίας κτήσεως του παγίου, σε ειδικό κονδύλι (λογαριασμός 16.14), το οποίο τιτλοφορείται Έξοδα Κτήσεως Ακινήτων και σε επίπεδο οικονομικών καταστάσεων κατηγοριοποιείται στα Έξοδα Εγκατάστασης. Τα έξοδα αυτά, σύμφωνα με τα ΕΛΠ, αποσβένονται εφάπαξ ή εντός μίας πενταετίας, ενώ σύμφωνα με τα ΔΠΧΑ εφόσον έχουν προσαυξήσει την αξία κτήσεως του παγίου αποσβένονται σύμφωνα με αυτό. Αντίστοιχα, σύμφωνα με τα ΔΠΧΑ το κόστος κτήσεως των παγίων είναι δυνατό να προσαυξάνεται και με τους τόκους κατασκευαστικής περιόδου (ΔΛΠ 23), οι οποίοι κατά το ΕΓΛΣ μεταφέρονται σε ειδικό κονδύλι (λογαριασμός 16.18) το οποίο σε επίπεδο οικονομικών καταστάσεων επίσης κατηγοριοποιείται στα Έξοδα Εγκατάστασης. Επίσης, σύμφωνα με τα ΔΠΧΑ στο κόστος κτήσεως των παγίων περιλαμβάνονται και με τα κόστη για

αποσυναρμολόγηση ή αποκατάσταση για τα οποία σύμφωνα με τα ΕΛΠ δεν προβλέπεται τίποτε σχετικά.

- Επισκευές, σύμφωνα με τα ΔΠΧΑ οι σημαντικές επισκευές αλλά και ορισμένα έξοδα μεγάλων συντηρήσεων (τέτοιες περιπτώσεις συναντώνται κυρίως στα πλοία και λαμβάνουν χώρα ανά τέσσερα (4) χρόνια) μπορούν να κεφαλαιοποιηθούν και να αποσβεστούν μέχρι τον χρόνο που θα γίνει η επόμενη συντήρηση. Αντίθετα με τα ΕΛΠ, θα πρέπει να αναγνωρίζεται αντίστοιχη για το μέρος της συντήρησης ή επισκευής που θα επιβαρύνει την κάθε χρήση.
- Ανταλλακτικά, τα ανταλλακτικά για συγκεκριμένα μηχανήματα σύμφωνα με τα ΔΠΧΑ κατηγοριοποιούνται στα πάγια και τα σημαντικά ανταλλακτικά αποσβένονται ανάλογα με το πάγιο που συνοδεύουν, ενώ σύμφωνα με το ΕΓΛΣ όλα τα ανταλλακτικά παρακολουθούνται τόσο σε επίπεδο ισοζυγίου όσο και οικονομικών καταστάσεων στην ομάδα 2, Αποθέματα και μεταφέρονται στα πάγια κατά τον χρόνο της ανάλωσής τους.
- Επιχορηγήσεις, σύμφωνα με το ΔΛΠ 20 οι επιχορηγήσεις που λαμβάνονται για την απόκτηση παγίων στοιχείων, μπορούν να αναγνωρισθούν και με την προσέγγιση της «καθαρής παρουσίας», αφαιρετικά στην αξία των παγίων που αποκτούνται με αυτές. Στην περίπτωση αυτή η απόσβεσή τους μειώνει το έξοδο των αποσβέσεων των αποκτηθέντων παγίων. Σύμφωνα με τα ΕΛΠ οι επιχορηγήσεις καταχωρούνται σε ειδικό λογαριασμό των ιδίων κεφαλαίων και η ετήσια απόσβεσή τους εμφανίζεται ως έκτακτο και ανόργανο έσοδο.
- Χρηματοδοτικές μισθώσεις, σύμφωνα με τα ΔΠΧΑ οι αξίες κτήσεως των παγίων που αποκτώνται με χρηματοδοτικές μισθώσεις καθώς και η αντίστοιχη υποχρέωση αναγνωρίζονται στις οικονομικές καταστάσεις υπό την προϋπόθεση ότι ισχύουν συγκεκριμένα κριτήρια. Συνεπακόλουθα, αναγνωρίζονται στην κατάσταση των αποτελεσμάτων της κάθε χρήσεως και οι αποσβέσεις των παγίων αυτών καθώς και το σχετικό με την υποχρέωση χρηματοοικονομικό κόστος. Αντίθετα, τα ΕΛΠ θεωρώντας ότι τα πάγια αυτά δεν ανήκουν στην κυριότητα της επιχείρησης, δεν προβλέπουν καμία σχετική αναγνώριση των παγίων αυτών και των υποχρεώσεων που απορρέουν από την συναφθείσα σύμβαση χρηματοδοτικής μίσθωσης. Το δε ετήσιο ή μηνιαίο μίσθωμα (χρεολύσιο πλέον τόκος) αναγνωρίζεται στην κατάσταση αποτελεσμάτων χρήσεως με την αρχή του δεδουλευμένου εξόδου (περαιτέρω ανάλυση παρουσιάζεται στη συνέχεια).
- Μεταγενέστερη επιμέτρηση, από τα ΔΠΧΑ δίνεται η δυνατότητα της επιλογής, κατά κατηγορία ενσώματων παγίων, η μεταγενέστερη επιμέτρηση να γίνεται στο κόστος ή σε αξίες αναπροσαρμογής (εύλογες αξίες). Οι αποτιμήσεις δε των κτιρίων και γηπέδων ενθαρρύνεται να γίνονται από επαγγελματίες πιστοποιημένους εκτιμητές. Τα ΕΛΠ προβλέπουν για την μεταγενέστερη επιμέτρηση των παγίων μόνο την μέθοδο του ιστορικού κόστους και η αναπροσαρμογή των παγίων γενικά δεν είναι επιτρεπτή, πέραν αυτής που διενεργείται ανά τέσσερα (4) χρόνια σύμφωνα με τις διατάξεις της κείμενης φορολογικής νομοθεσίας. Η δε αναπροσαρμογή των παγίων γίνεται βάσει συντελεστών που επίσης προσδιορίζονται από την φορολογική νομοθεσία χωρίς να απαιτείται ή να προβλέπεται εμπλοκή επαγγελματιών πιστοποιημένων εκτιμητών. Στο σημείο αυτό σημειώνεται ότι σύμφωνα με

το ΔΛΠ 16, η πιστωτική διαφορά αναπροσαρμογής μπορεί να προσαυξήσει τα αποτελέσματα της χρήσεως, εφόσον προηγουμένως είχε αναγνωρισθεί αντίστοιχη χρεωστική διαφορά αποτίμησης ή πρόβλεψη απομείωσης που κλείνει με την αναπροσαρμογή. Τα ΕΛΠ δεν περιέχουν αντίστοιχες πρόνοιες, ενώ οι πιθανές προβλέψεις μπορούν να αναστραφούν προσαυξάνοντας τα αποτελέσματα της χρήσεως και μειώνοντας συνεπακόλουθα την πιστωτική διαφορά αναπροσαρμογής που προκύπτει. Όσον αφορά στις χρεωστικές διαφορές αναπροσαρμογής, σύμφωνα με τα όσα προαναφέρθηκαν, είναι ιδιαίτερα δύσκολο να προκύψουν με τα ΕΛΠ. Εάν όμως προκύψουν, τότε αναγνωρίζονται μειωτικά στον λογαριασμό των διαφορών αναπροσαρμογής και συμψηφίζονται με πιστωτικές διαφορές άλλων κατηγοριών παγίων. Σύμφωνα με το ΔΛΠ 16, οι χρεωστικές διαφορές που προκύπτουν από μία κατηγορία παγίων συμψηφίζονται με το σχετικό αποθεματικό που έχει σχηματισθεί από πιστωτικές διαφορές αναπροσαρμογής της ίδιας κατηγορίας παγίων, διαφορετικά εάν δεν υπάρχει τέτοιο αποθεματικό ή αυτό δεν επαρκεί μεταφέρονται στα αποτελέσματα της χρήσεως. Όσον αφορά τις αποσβέσεις των διαφορών αναπροσαρμογής, αυτές σύμφωνα με τα ΔΠΧΑ μπορούν σταδιακά να αναγνωρίζονται μειωτικά στα κέρδη εις νέον. Σύμφωνα με τα ΕΛΠ οι διαφορές αναπροσαρμογής από την αρχική αναγνώρισή τους και μετά δεν συνδέονται με το πάγιο και κεφαλαιοποιούνται ή συμψηφίζονται με ζημίες.

- Αποσβέσεις, σύμφωνα με το ΔΛΠ 16 οι αποσβέσεις διενεργούνται σύμφωνα με την ωφέλιμη ζωή και την υπολειμματική αξία του παγίου. Σύμφωνα με τα ΕΛΠ οι αποσβέσεις διενεργούνται βάσει συντελεστών οι οποίοι ορίζονται από την κείμενη φορολογική νομοθεσία. Επιπλέον, σύμφωνα με το ΔΛΠ 16 εφαρμόζονται όλες οι γενικά παραδεκτές μέθοδοι απόσβεσης και ενδεικτικά αναφέρονται η σταθερή, η φθίνουσα, και η μέθοδος απόσβεσης βάσει των μονάδων παραγωγής. Σύμφωνα με τα ΕΛΠ, η κείμενη φορολογική νομοθεσία επιτρέπει μόνο την σταθερή μέθοδο και για ειδικές περιπτώσεις και την φθίνουσα. Αξίζει επίσης να σημειωθεί ότι σύμφωνα με το ΔΛΠ 16, η ωφέλιμη ζωή και η υπολειμματική αξία ενός παγίου πρέπει να επανεξετάζονται κάθε χρόνο και επομένως είναι δυνατό να μεταβάλλονται. Οι μεταβολές αυτές γνωστοποιούνται κατάλληλα στις σημειώσεις επί των οικονομικών καταστάσεων. Σύμφωνα με τα ΕΛΠ δεν επιτρέπεται αλλαγή στον εφαρμοστέο συντελεστή απόσβεσης. Αποσβέσεις επί των κατεχόμενων για πώληση παγίων, στην περίπτωση που τα πάγια κατηγοριοποιηθούν ως κατεχόμενα προς πώληση, τα ΔΠΧΑ δεν προβλέπουν την διενέργεια αποσβέσεων. Αντίθετα, σύμφωνα με τα ΕΛΠ τα πάγια αποσβένονται μέχρι την πώλησή τους.
- Πάγια βιολογικά στοιχεία, το ΔΛΠ 41 απαιτεί τα πάγια αυτά να παρακολουθούνται και να αντιμετωπίζονται διακεκριμένα. Σύμφωνα με το ΕΓΛΣ, προβλέπεται ειδικός υπολογαριασμός για τα ζώα για πάγια εκμετάλλευση ο οποίος κατηγοριοποιείται στον λογαριασμό «Επιπλα και λοιπός εξοπλισμός», ενώ υπάρχουν και άλλοι υπολογαριαμοί για δάση και φυτείες που κατηγοριοποιούνται στον λογαριασμό «Εδαφικές Εκτάσεις».
- Επενδυτικά ακίνητα, σύμφωνα με το ΔΛΠ 16 τα ακίνητα που κατέχονται με μόνο σκοπό την λήψη ενοικίου ή για την πώλησή τους με σκοπό το κέρδος, όταν αυτό δεν είναι η επιχειρηματική

δραστηριότητα της επιχείρησης, παρακολουθούνται και αντιμετωπίζονται διακεκριμένα. Τα ΕΛΠ δεν προβλέπουν αντίστοιχη διάκριση.

- Ορυκτά, σύμφωνα με το ΔΠΧΑ 6 πάγια και δικαιώματα που σχετίζονται με ορυκτά παρακολουθούνται και αντιμετωπίζονται διακεκριμένα ανεξαρτήτως του γεγονότος ότι σε επίπεδο οικονομικών καταστάσεων μπορεί να εμφανίζονται στον ισολογισμό στις ανά είδος κατηγορίες που τα αφορούν. Τα ΕΛΠ δεν περιλαμβάνουν αντίστοιχες πρόνοιες.

4.5. Μισθώσεις

Η λογιστική αντιμετώπιση των μισθώσεων και ειδικότερα των χρηματοδοτικών, είναι εντελώς διαφορετική μεταξύ των ΔΠΧΑ και ΕΛΠ. Μπορεί να ειπωθεί με ασφάλεια ότι η διαφορά των δύο λογιστικών πλαισίων είναι επί της αρχής και συνδέεται απολύτως με την αντιμετώπιση της συναλλαγής αυτής καθ' αυτής, ως γενεσιουργού αιτίας των λογιστικών εγγραφών που θα οδηγήσουν στις όποιες αποκαλύψεις στις οικονομικές καταστάσεις. Τα ΔΠΧΑ αντιμετωπίζουν το θέμα επί της ουσίας και όχι βάσει του νομικού τύπου της μεταβίβασης της κυριότητας του υποκείμενου σε μίσθωση περιουσιακού στοιχείου. Τα ΕΛΠ αντίθετα, παραμένουν στενά στο θέμα της κυριότητας ενός περιουσιακού στοιχείου προκειμένου αυτό να εμφανιστεί στις οικονομικές καταστάσεις. Εάν δε, επεκταθούμε και σε παρεμφερή θέματα και εξετάσουμε και την φορολογική προσέγγιση επί των αποσβέσεων σε ακίνητα κυριότητας τρίτων που συζητά για «αποθεματικά αποκατάστασης ενεργητικού», οι υπό συζήτηση διαφορές λαμβάνουν έκταση που δεν είναι αντικείμενο της παρούσης εργασίας να εξετάσει. Αξίζει να σημειωθεί ότι οι ελληνικές εισηγμένες στο Χρηματιστήριο Αθηνών επιχειρήσεις στις οικονομικές καταστάσεις που συνέτασσαν μέχρι το 2004 σύμφωνα με τα ΕΛΠ, υιοθετούσαν πλήρως τους λογιστικούς χειρισμούς που προβλέπει το ΕΓΛΣ και η Γνωμάτευση 106/1804/1992 του ΕΣΥΛ. Επιπλέον ο Ν. 1665/1986 παρέχει φορολογικά κίνητρα στις επιχειρήσεις για την έκπτωση του μισθώματος ως δαπάνη από το εισόδημα. Παρόλα αυτά, καμία αναφορά δεν κρίνεται σκόπιμο να γίνει σχετικά με αυτούς τους λογιστικούς χειρισμούς αλλά και σε άλλα φορολογικά θέματα που θα μπορούσε να υποστηριχθεί ότι σχετίζονται, έστω και εμμέσως και που υπό άλλες συνθήκες θα είχαν ενδιαφέρον να εξεταστούν.

Χρηματοδοτική μίσθωση, σύμφωνα με το ΔΛΠ 17 τα πάγια περιουσιακά στοιχεία τα οποία που αποκτώνται με χρηματοδοτική μίσθωση εμφανίζονται στον ισολογισμό της αποκτώσας επιχείρησης, εφόσον όμως πληρούνται συγκεκριμένες προϋποθέσεις οι οποίες διασφαλίζουν ότι τα πάγια αυτά στοιχεία χρησιμοποιούνται κατά αποκλειστικότητα από την αποκτώσα επιχείρηση σαν να είχαν αποκτηθεί από αυτή, παρά το γεγονός ότι δεν έχει μεταβιβασθεί η κυριότητα τους στην αποκτώσα. Η αξία στην οποία γίνεται η αρχική αναγνώριση των παγίων είναι η προεξοφλημένη αξία των ελάχιστων καταβολών μισθωμάτων, με τεκμαρτό επιτόκιο. Τα ΕΛΠ δεν αναγνωρίζουν σε καμία περίπτωση τα πάγια που έχουν αποκτηθεί με χρηματοδοτική μίσθωση στον ισολογισμό της αποκτώσας επιχείρησης, επειδή καμία νομική μεταβίβαση της

κυριότητας δεν έχει λάβει χώρα. Τα ενοίκια που καταβάλλονται ετησίως για την εξυπηρέτηση της μισθώσεως, συμπεριλαμβανομένων και των τόκων αναγνωρίζονται στα αποτελέσματα των χρήσεων που διαρκεί η μίσθωση.

Αρχικά έξοδα, σύμφωνα με το ΔΛΠ 17 τα έξοδα αυτά κεφαλαιοποιούνται στο πάγιο που αποκτάται με την χρηματοδοτική μίσθωση. Τα ΕΛΠ θέλουν τα έξοδα αυτά να αναγνωρίζονται άμεσα στα αποτελέσματα της χρήσεως.

Υποχρέωση, τόκοι και αποσβέσεις, το ΔΛΠ 17 προβλέπει η αναγνώριση του παγίου στον ισολογισμό να γίνεται με ταυτόχρονη αναγνώριση της σχετικής υποχρέωσης, η οποία διακρίνεται σε μακροπρόθεσμη και βραχυπρόθεσμη. Στα αποτελέσματα της κάθε χρήσεως αναγνωρίζεται μόνο το χρηματοοικονομικό έξοδο που αποτελεί τον μερισμό του συνολικού κόστους προεξόφλησης στην διάρκεια της μίσθωσης. Σε κάθε χρήση η δόση διαχωρίζεται σε χρεολύσιο που μειώνει την υποχρέωση και τόκο που όπως προαναφέρθηκε επιβαρύνει τα αποτελέσματα. Αντίστοιχα, διενεργούνται επί του αποκτηθέντος παγίου και αποσβέσεις οι οποίες αναγνωρίζονται στα αποτελέσματα της χρήσεως σύμφωνα με την ωφέλιμη ζωή του παγίου. Οι ανωτέρω λογιστικοί χειρισμοί δεν υιοθετούνται σε καμία περίπτωση από τα ΕΛΠ.

4.6. Άυλα πάγια

Το θέμα των άυλων παγίων καλύπτεται σε επίπεδο ΔΠΧΑ κυρίως από το ΔΛΠ 38. Σε επίπεδο ΕΛΠ η εννοιολογική προσέγγιση, που αποτελεί και την βάση για τους ανά περίπτωση λογιστικούς χειρισμούς, περιλαμβάνεται στην παράγραφο 3, του άρθρου 42ε, του κωδ. Ν. 2190/1920.

Σημειώνεται ότι, το ΔΛΠ 38 δεν αντιμετωπίζει όλες τις περιπτώσεις άυλων παγίων που εμφανίζονται στις οικονομικές καταστάσεις. Έτσι, οι αναβαλλόμενες απαιτήσεις π.χ. είναι άυλο στοιχείο, αλλά δεν καλύπτεται από το ΔΛΠ 38 αλλά από ειδικό πρότυπο. Η υπεραξία που προέρχεται από τις συνενώσεις και όλοι οι χειρισμοί που τη αφορούν, δεν καλύπτεται από το ΔΛΠ 38 αλλά από το ΔΠΧΠ 3 και από το ΔΛΠ 36 για τις απομειώσεις. Υπάρχουν και άυλα στοιχεία τα οποία δεν αφορούν το ΔΛΠ 38 και συνδέονται με άλλα πρότυπα, όπως το ΔΛΠ 2 για τα αποθέματα, το ΔΛΠ 11 για τα τεχνικά έργα, το ΔΛΠ 17 για τις μισθώσεις, το ΔΛΠ 19 και το ΔΠΧΠ 4 για τις ασφαλιστικές εταιρείες⁸.

Οι διαφορές που εντοπίζονται μεταξύ των δύο λογιστικών πλαισίων σχετικά με τα άυλα πάγια είναι ιδιαίτερα σημαντικές.

- Έξοδα εγκατάστασης, η πρώτη σημαντική διαφορά μεταξύ των δύο λογιστικών πλαισίων έγκειται στο γεγονός ότι σύμφωνα με τα ΔΠΧΑ δεν αντιμετωπίζονται εννοιολογικά τα έξοδα εγκατάστασης. Ωστόσο τα επιμέρους κονδύλια που αποτελούν τα έξοδα εγκατάστασης κατηγοριοποιούνται σε άλλες ομάδες λογαριασμών των οικονομικών καταστάσεων, στους οποίους και λόγω φύσεως ανήκουν.

---

⁸ Τζανάτος Δ., Τα διεθνή λογιστικά πρότυπα με απλά λόγια και οι διαφορές τους από τα ελληνικά, Αθήνα 2008.

Ενδεικτικά αναφέρονται το κόστος απόκτησης του λογισμικού που εμφανίζεται ως άυλο πάγιο, σύμφωνα με τα όσα προβλέπονται από το ΔΛΠ 38, τα έξοδα κτήσεως ακινητοποιήσεων που σύμφωνα με το ΔΛΠ 16 προσαυξάνουν την κόστος κτήσεως των αντίστοιχων παγίων και αποσβένονται σύμφωνα με αυτά, τα έξοδα αύξησης κεφαλαίου που αναγνωρίζονται αφαιρετικά στα ίδια κεφάλαια και τέλος χρηματοοικονομικά έξοδα (τόκοι) και συναλλαγματικές διαφορές για τα οποία δίνεται η δυνατότητα λογιστικοποίησής τους επί των αποθεμάτων και παγίων, και στην δεύτερη περίπτωση αποσβένονται ανάλογα με τα πάγια επί των οποίων κεφαλαιοποιήθηκαν. Βέβαια, υπάρχουν και λογαριασμοί των εξόδων εγκατάστασης με περισσότερο ευρύ και αόριστο περιεχόμενο, όπως τα έξοδα αναδιοργάνωσης, που σύμφωνα με τα ΔΠΧΑ αναγνωρίζονται άμεσα στα αποτελέσματα της χρήσεως που πραγματοποιήθηκαν.

- Κεφαλαιοποίηση εξόδων, η δεύτερη σημαντική διαφορά μεταξύ των ΔΠΧΑ και των ΕΛΠ, αφορά στα έξοδα που σύμφωνα με τα ΕΛΠ αναγνωρίζονται ως άυλα και κεφαλαιοποιούνται ενώ δεν υιοθετείται ο ίδιος λογιστικός χειρισμός σύμφωνα με τα ΔΠΧΑ. Ειδικότερα, το ΔΛΠ 38 περιλαμβάνει αρκετές ενδεικτικές περιπτώσεις εξόδων που ενώ σύμφωνα με τα ΕΛΠ αναγνωρίζονται ως άυλα, σύμφωνα με το συγκεκριμένο πρότυπο, δεν πληρούν τα κριτήρια κεφαλαιοποίησεως και μεταφέρονται στα αποτελέσματα.
- Κριτήρια αναγνώρισης, Η διαφορά στην αντιμετώπιση ενός στοιχείου ως άυλο πάγιο προέρχεται κυρίως από το γεγονός ότι το ΔΛΠ 38 προβλέπει συγκεκριμένα και αυστηρά προσδιορισμένα κριτήρια ως προς την αναγνώριση και την κεφαλαιοποίηση του. Συγκεκριμένα, σύμφωνα με το εν λόγω πρότυπο ένα στοιχείο αναγνωρίζεται ως άυλο πάγιο εφόσον αναμένονται πιθανές χρηματορροές από αυτό και η αξία του στοιχείου μπορεί να εκτιμηθεί αξιόπιστα. Τα ΕΛΠ δεν προβλέπουν κάτι αντίστοιχο. Περαιτέρω, σύμφωνα με το ΔΛΠ 38 τα άυλα πάγια χωρίζονται σε δύο μεγάλες κατηγορίες, εκείνα που αποκτώνται μέσω αγοράς από τρίτους ή μέσω συνενώσεων και σε εκείνα που δημιουργούνται από την ίδια την εταιρεία και αφορούν κυρίως σε επενδύσεις έρευνας. Ειδικά για τα εσωτερικώς δημιουργούμενα άυλα πάγια στοιχεία τα κόστη τους διακρίνονται σε κόστη σχετικά με την έρευνα και κόστη σχετικά με την ανάπτυξη. Το ΔΛΠ 38 δίνει σαφείς οδηγίες για την αναγνώριση των εξόδων έρευνας και ανάπτυξης και προβλέπει ρητά ότι τα πρώτα βαρύνουν άμεσα τα αποτελέσματα της χρήσεως που δημιουργήθηκαν και τα δεύτερα μπορούν να κεφαλαιοποιηθούν υπό την προϋπόθεση συγκεκριμένων και αυστηρών κριτηρίων, τα οποία επανεξετάζονται στο τέλος κάθε χρήσης. Τα ΕΛΠ δεν περιέχουν αντίστοιχες προβλέψεις, ενώ δίνεται η δυνατότητα κεφαλαιοποίησης των εξόδων έρευνας.
- Αποσβέσεις, η τρίτη σημαντική διαφορά μεταξύ των δύο λογιστικών πλαισίων σχετίζεται με την μέθοδο των αποσβέσεων. Σύμφωνα με το ΔΛΠ 38, τα άυλα πάγια αποσβένονται βάσει της ωφέλιμης ζωής τους, ενώ σύμφωνα με τα ΕΛΠ η πλειοψηφία των περιπτώσεων αποσβένεται εφάπαξ ή εντός μίας πενταετίας.

4.7. Αποθέματα

Οι διαφορές στα αποθέματα μεταξύ ΔΠΧΑ και ΕΛΠ δεν είναι ιδιαίτερα σημαντικές και σχετίζονται κυρίως με την μεταγενέστερη επιμέτρηση αυτών.

- Μεταγενέστερη επιμέτρηση, το ΔΛΠ 2 προβλέπει η μεταγενέστερη επιμέτρηση των αποθεμάτων να γίνεται στο τέλος της χρήσης στην χαμηλότερη τιμή μεταξύ της αξίας κτήσης και της καθαρής ρευστοποιήσιμης αξίας. Τα ΕΛΠ προβλέπουν αρχικά η αποτίμηση των αποθεμάτων να γίνεται στην χαμηλότερη τιμή μεταξύ της αξίας κτήσης και της τρέχουσας τιμής (τιμή αντικατάστασης) και μόνο στην περίπτωση που η δεύτερη είναι υψηλότερη της καθαρής ρευστοποιήσιμης αξίας χρησιμοποιείται η τελευταία. Επίσης, σύμφωνα με το ΔΛΠ 2, η σύγκριση για την αποτίμηση γίνεται κατ' αρχήν κατά είδος, δίνεται όμως η δυνατότητα να γίνεται και κατά συγγενή είδη. Αυτό δεν προβλέπεται σύμφωνα με τα ΕΛΠ, σύμφωνα με τα οποία η σύγκριση θα πρέπει να γίνεται πάντα σε επίπεδο είδους.
- Μεταγενέστερη επιμέτρηση πρώτων υλών, σύμφωνα με το ΔΛΠ 2 οι πρώτες ύλες κατ' αρχήν δεν αποτιμούνται, υπό την απαραίτητη προϋπόθεση ότι το κόστος των προϊόντων που προβλέπεται να ενσωματωθούν εκτιμάται ότι είναι μικρότερο από την καθαρή ρευστοποιήσιμη αξία των προϊόντων αυτών. Στην περίπτωση που η αξία των προϊόντων που θα ενσωματωθούν οι πρώτες ύλες υπολείπεται από την καθαρή ρευστοποιήσιμη αξία των προϊόντων αυτών, τότε οι πρώτες ύλες μπορεί να υποτιμηθούν και να επιμετρηθούν στο κόστος αντικατάστασής τους εφόσον αυτό είναι χαμηλότερο. Σύμφωνα με τα ΕΛΠ, οι πρώτες ύλες είναι αγορασθέντα αποθέματα και αποτιμούνται στην χαμηλότερη τιμή μεταξύ της αξίας κτήσεώς τους και την τρέχουσα τιμή τους (κόστος αντικατάστασης).
- Κόστος παραγωγής, σύμφωνα με το ΔΛΠ 2 το κόστος παραχθέντων θα πρέπει να περιλαμβάνει τα σταθερά έξοδα με βάση την κανονική δυναμικότητα και εφόσον αυτή αποκλίνει σημαντικά από το επίπεδο που θεωρείται κανονικό, αυτό θα πρέπει να επιδρά στην κατανομή των σταθερών εξόδων, είτε με την μεταφορά ενός μέρους τους σε έξοδα που δεν κοστολογούνται, αν η πραγματική δυναμικότητα υπολείπεται σημαντικά της κανονικής ή με την δημιουργία ενός «έκτακτου» εσόδου, στην περίπτωση που η πραγματική δυναμικότητα είναι απροσδόκητα μεγάλη σε σχέση με την κανονική. Αντίστοιχη πρόνοια δεν υπάρχει στα ΕΛΠ.
- Κόστη δανεισμού, σε περιορισμένες μόνο περιπτώσεις το ΔΛΠ 23 εξατομικεύει τα κόστη δανεισμού τα οποία περιλαμβάνονται στο κόστος των αποθεμάτων. Τα ΕΛΠ προβλέπουν ότι χρηματοοικονομικά κόστη δεν επιδρούν στο κόστος παραγωγής.

4.8. Εσοδα

Η αναγνώριση του εσόδου αποτελεί μία ιδιαίτερα σημαντική περιοχή για τα ΔΠΧΑ και καλύπτεται από ειδικό πρότυπο, το ΔΛΠ 18. Αντίστοιχα σημαντική είναι η αναγνώριση των εσόδων και σύμφωνα με τα ΕΛΠ, εφόσον εδώ έχουν ιδιαίτερη εφαρμογή και οι φορολογικές διατάξεις. Ωστόσο, εκτός από την περίπτωση της

αναγνώρισης του εσόδου από συμβάσεις κατασκευαστικών έργων, οι διαφορές μεταξύ των δύο λογιστικών πλαισίων δεν κρίνεται ότι καταλήγουν συνήθως σε ποσοτικά ουσιώδεις διαφορές και εντοπίζονται σε ειδικές περιπτώσεις εσόδων και οφείλονται κυρίως στον τύπο που περιβάλλει τις συναλλαγές των πωλήσεων και την φορολογική προσέγγιση που σχετίζεται κυρίως με την τιμολόγηση και την εγγραφή των τιμολογίων στον κύκλο εργασιών. Διαφοροποίηση επίσης εντοπίζεται και στην περίπτωση των εσόδων από κατασκευαστικά έργα σύμφωνα με το ΔΛΠ 11, η οποία επειδή κρίνεται ιδιαίτερα σημαντική και σε επίπεδο αναγνώρισης κόστους αναλύεται σε ιδιαίτερη παράγραφο στη συνέχεια.

- Διαμεσολάβηση και έσοδα από προμήθειες, σύμφωνα με το ΔΛΠ 18 στην περίπτωση της διαμεσολάβησης ως έσοδο εμφανίζεται μόνο η προμήθειά του. Επί της αρχής και τα ΕΛΠ υιοθετούν την ίδια προσέγγιση. Διαφοροποίηση μπορεί να προκύψει ανάλογα με την τιμολόγηση που θα διενεργηθεί από τον διαμεσολαβητή σύμφωνα με τις επιταγές της φορολογικής νομοθεσίας.
- Μακροχρόνιες πιστώσεις, σύμφωνα με το ΔΛΠ 18 στην περίπτωση των μακροχρόνιων πιστώσεων το έσοδο θα πρέπει να διαχωρίζεται από τον τόκο που αφορά στην χρονική περίοδο της πίστωσης. Τα ΕΛΠ δεν προβλέπουν κάτι αντίστοιχο ενώ μπορεί να ισχυριστεί κανείς ότι και σε αυτή την περίπτωση η γενεσιουργός αιτία της διαφοροποίησης είναι η τιμολόγηση.
- Ανταλλαγές αγαθών, το ΔΛΠ 18 αντιμετωπίζει και την περίπτωση ανταλλαγής αγαθών τα οποία υπό προϋποθέσεις μπορεί να συμψηφισθούν κατά την παράδοση και παραλαβή και ως εκ τούτου να μην εμφανιστεί καθόλου έσοδο ή κόστος. Τα ΕΛΠ, κυρίως λόγω των φορολογικών διατάξεων, θέλουν εξατομικευμένες τιμολογήσεις και ως εκ τούτου διακεκριμένες αναγνωρίσεις εσόδων και εξόδων χωρίς να μπορεί να γίνει καμίας μορφής συμψηφισμός.
- Πωλήσεις υπό αίρεση, το ΔΛΠ 18 προβλέπει ότι στην περίπτωση πωλήσεως στην οποία όμως δεν μεταβιβασθεί η κυριότητα, ή υφίστανται άλλοι περιοριστικοί όροι, τότε η συναλλαγή αυτή δεν αντιμετωπίζεται ως πώληση και δεν αναγνωρίζεται έσοδο. Και στην περίπτωση αυτή η φορολογική νομοθεσία επηρεάζει σημαντικά τον λογιστικό χειρισμό που υιοθετούν τα ΕΛΠ. Έτσι σύμφωνα με τα ΕΛΠ, υπάρχουν περιπτώσεις πωλήσεων υπό αίρεση που αναγνωρίζονται ως κανονικές πωλήσεις και εφόσον τελικά τα αγαθά επιστραφούν, τότε αυτές αντιμετωπίζονται ως επιστροφές πωλήσεων και εκδίδονται πιστωτικά τιμολόγια.

4.9. Συμβάσεις κατασκευής έργων

- Προσέγγιση λογιστικών χειρισμών, τα ΔΠΧΑ αντιμετωπίζουν το θέμα ανά περίπτωση κατασκευαστικού έργου, ανάλογα με την διάκρισή τους. Τα ΕΛΠ, πέραν των όσων ειδικά προβλέπονται από την κείμενη φορολογική νομοθεσία, δεν προβλέπουν ειδικές ρυθμίσεις για τα κατασκευαστικά έργα.
- Μέθοδος ποσοστιαίας ολοκλήρωσης, το ΔΛΠ 11 εισάγει την μέθοδο της ποσοστιαίας ολοκλήρωσης ως ενδεδειγμένο λογιστικό χειρισμό για την αναγνώριση του εσόδου και του κόστους των

κατασκευαστικών έργων. Τα ΕΛΠ έχουν ως κύριο άξονα το ιστορικό κόστος και την αρχή της αναγνώρισης του εσόδου κατά την στιγμή της πραγματοποίησής του, σημαντικά διαφοροποιημένη στην συγκεκριμένη περίπτωση σε σχέση με τον λογιστικό χειρισμό που προβλέπεται από τα ΔΛΠ. Ειδικά για την αναγνώριση του εσόδου σύμφωνα με τα ΕΛΠ προκειμένου να επιτευχθεί η αναγνώριση του εσόδου σύμφωνα με την «τμηματική περάτωση» του έργου λογίζονται και μη τιμολογημένα έσοδα με την χρήση των μεταβατικών λογαριασμών. Αυτό επιτυγχάνεται μέσω των επιμετρήσεων και ειδικούς υπολογισμούς και σε κάθε περίπτωση πρόσθετη φορολογική επιβάρυνση. Στην πράξη, ακριβώς επειδή οι επιμετρήσεις για τα δημόσια έργα παρουσιάζουν σημαντική καθυστέρηση, οι επιχειρήσεις που εφαρμόζουν τα ΕΛΠ συνήθως αναγνωρίζουν στα αποτελέσματα των χρήσεων μόνο τα τιμολογημένα έσοδα και αντίστοιχα μόνο τα τιμολογημένα έξοδα. Οι μη τιμολογημένες δαπάνες που αφορούν σε μη τιμολογημένα έσοδα εμφανίζονται σε ειδικό κονδύλι του ενεργητικού «έργα υπό εξέλιξη».

- Χωριστή παρακολούθηση ανά έργο, το ΔΛΠ 11 προβλέπει την διακεκριμένη παρακολούθηση του κάθε έργου. Σύμφωνα με τα ΕΛΠ δεν υπάρχει αντίστοιχη υποχρέωση.
- Συμβατικό έσοδο, σύμφωνα με το ΔΛΠ 11 το συμβατικό έσοδο αφορά το αρχικό ποσό της σύμβασης, τις τροποποιήσεις της σύμβασης, τις αξιώσεις των αποζημιώσεων και τα κίνητρα. Πέραν του αρχικού ποσού τα υπόλοιπα στοιχεία που συνθέτουν το συμβατικό έσοδο αναγνωρίζονται ως τέτοια εφόσον αναμένεται να εισπραχθούν και μπορούν να αποτιμηθούν αξιόπιστα. Η αναγνώριση του συμβατικού εσόδου γίνεται στην εύλογη αξία του εισπραχθέντος και του εισπρακτέου. Στην σύμβαση ενδέχεται να περιλαμβάνονται και συμβατικά κίνητρα για την επίτευξη συγκεκριμένων στόχων. Τα κίνητρα αυτά αναγνωρίζονται ως μέρος του συμβατικού εσόδου υπό τις προϋποθέσεις ότι υπάρχει βάσιμη βεβαιότητα για την επίτευξη των στόχων και μπορούν να εκτιμηθούν αξιόπιστα. Τα ΕΛΠ δεν προβλέπουν τίποτε αντίστοιχο για την αναγνώριση του εσόδου από κατασκευαστικά έργα.
- Παρεπόμενα έσοδα, το ΔΛΠ 11 θέλει τα έσοδα αυτά να αναγνωρίζονται αφαιρετικά από το κόστος του κατασκευαστικού έργου. Τα ΕΛΠ δεν επιτρέπουν σε καμία περίπτωση συμψηφισμούς εσόδων και εξόδων και προβλέπουν την διακεκριμένη εμφάνιση αυτών των εσόδων στην κατάσταση των αποτελεσμάτων της χρήσεως.
- Συμβατικό κόστος έργου, σύμφωνα με το ΔΛΠ 11 αφορά σε δαπάνες που έχουν άμεση επίπτωση στην εκτέλεση της σύμβασης, περιλαμβάνει επίσης μέρος του δαπανών που μερίζεται σε πολλές συμβάσεις καθώς και ειδικά κόστη του έργου. Στο συμβατικό κόστος δεν περιλαμβάνονται διοικητικές δαπάνες, δαπάνες πωλήσεων, δαπάνες έρευνας και ανάπτυξης και αποσβέσεις που δεν σχετίζονται με το έργο. Επίσης το πρότυπο δίνει την δυνατότητα να αναγνωρισθεί στο συμβατικό κόστος και το κόστος δανεισμού. Τα ΕΛΠ δεν περιλαμβάνουν ειδικές οδηγίες σχετικές με την λεπτομερή διαμόρφωση του συμβατικού κόστους. Γενικά, σε επίπεδο μερισμού δαπανών στο κόστος του έργου εντοπίζονται κυρίως δύο διαφορές. Η πρώτη αφορά στην περίπτωση του κόστους δανεισμού, που σύμφωνα με τα ΕΛΠ αναγνωρίζεται στα αποτελέσματα της χρήσεως. Η δεύτερη σχετίζεται με τα έξοδα απόκτησης, που ενώ σύμφωνα με το ΔΛΠ 11 μπορούν να περιληφθούν στο

συμβατικό κόστος του έργου και κατά συνέπεια να αναγνωρισθούν στα αποτελέσματα τμηματικά σε όλη τη διάρκεια του έργου, σύμφωνα με τα ΕΛΠ αναγνωρίζονται κατ' αρχήν στα αποτελέσματα, αλλά σε ορισμένες περιπτώσεις δίνεται και δυνατότητα κεφαλαιοποίησής τους στα έξοδα εγκατάστασης.

- Αρνητικό αποτέλεσμα του έργου, το ΔΛΠ 11 προβλέπει ότι εφόσον εκτιμάται ότι το συνολικό κόστος του κατασκευαστικού έργου ότι θα υπερβεί το συμβατικό έσοδο, η ζημία που αναμένεται να προκύψει στο μέλλον αναγνωρίζεται άμεσα μειωτικά των αποτελεσμάτων της χρήσεως εντός της οποίας γίνεται η εκτίμηση. Τα ΕΛΠ απολύτως προσηλωμένα στο ιστορικό κόστος δεν υιοθετούν αυτή την λογιστική πρακτική. Είναι όμως δυνατόν να σχηματιστούν σχετικές προβλέψεις για κινδύνους και έξοδα.

4.10. Παροχές στους εργαζόμενους

Το λογιστικό πλαίσιο που αφορά στις παροχές στους εργαζόμενους καλύπτεται από το ΔΛΠ 19 σε επίπεδο ΔΠΧΑ και τις διατάξεις της παραγράφου 14 του άρθρου 42ε, του κωδ. Ν. 2190/1920 και την υπ' αριθ. 205/1988 Γνωμοδότηση της Διοίκησης σε επίπεδο ΕΛΠ. Σε κάθε περίπτωση, οι σχετικοί με τις παροχές στους εργαζόμενους λογιστικοί χειρισμοί είναι ιδιαίτερα σημαντικοί, ενώ οι διαφορές μεταξύ των δύο πλαισίων όπου αυτές εντοπίζονται είναι και ουσιώδεις.

Γενικά οι κύριες κατηγορίες παροχών προς τους εργαζόμενους μπορούν να διακριθούν σε δύο κατηγορίες, τις βραχυχρόνιες παροχές και τις παροχές εξόδου από την υπηρεσία. Η πρώτη κατηγορία αφορά στους μισθούς και στις κάθε μορφής παροχές που καταβάλλονται μηνιαίως στους εργαζόμενους. Η αναγνώριση των παροχών αυτών γίνεται με βάση την αρχή του δεδουλευμένου και της ταύτισης εσόδων και εξόδων ανά χρήση και δεν παρουσιάζουν διαφορές μεταξύ των ΔΠΧΑ και των ΕΛΠ. Η δεύτερη κατηγορία παροχών στο προσωπικό αντιμετωπίζονται κατ' εξοχήν από το ΔΛΠ 19 και αφορούν στις αποζημιώσεις και λοιπές παροχές (εφάπαξ ποσά, συντάξεις, ιατροφαρμακευτική περίθαλψη και συνδυασμός αυτών) που δίνονται στους εργαζόμενους όταν αυτοί αποχωρούν από την υπηρεσία τους, είτε λόγω συνταξιοδότησεως, είτε λόγω απολύσεως, ή ακόμη όταν αποχωρούν οικειοθελώς. Οι σχετικές υποχρεώσεις τέτοιων καταβολών προβλέπονται από την ελληνική εργατική νομοθεσία, με κύριο νομοθετικό άξονα το Ν. 2112/1920, και υπολογίζονται με συγκεκριμένο τρόπο που επίσης προβλέπεται νομικά. Εκτός όμως από τις παροχές που προβλέπονται νομικά να καταβάλλονται από τους εργοδότες στους εργαζόμενους που αποχωρούν για οποιοδήποτε λόγο από την εργασία τους μπορεί να υπάρχουν και άλλες πρόσθετες αποζημιώσεις, οι οποίες προβλέπονται από συλλογικές ή επιχειρησιακές συμβάσεις.

Σύμφωνα με τον κωδ. Ν. 2190/1920 οι παροχές μετά την έξοδο από την υπηρεσία αντιμετωπίζονται στο σύνολό τους, χωρίς να διακρίνονται σε υποκατηγορίες και ο προβλεπόμενος λογιστικός χειρισμός είναι

ενιαίος. Έτσι, σύμφωνα με τα ΕΛΠ, σε κάθε χρήση πρέπει να σχηματίζεται πρόβλεψη που θα καλύπτει τις αποζημιώσεις απολύσεως ή συνταξιοδότησης και η οποία θα εμφανίζεται στο κονδύλι «Προβλέψεις για κινδύνους και έξοδα». Η ετήσια μεταβολή της πρόβλεψης αυτής θα αναγνωρίζεται στα έξοδα της χρήσεως. Η εν λόγω πρόβλεψη θα σχηματίζεται ανά υποχρέωση σε εργαζόμενο και θα κλείνει με την καταβολή της αποζημίωσης. Ως ελάχιστο ποσό της πρόβλεψης ορίζεται ρητά το 40% της συνολικής νόμιμης αποζημίωσης που λαμβάνει ο εργαζόμενος όταν αυτός αποχωρεί λόγω συνταξιοδότησεως. Καμία αναφορά δεν γίνεται με τις πέραν των νομίμων αποζημιώσεις που ενδέχεται να δίνονται μέσω ειδικών προγραμμάτων. Πάντως και σε αυτή την περίπτωση η ευρεία αντιμετώπιση των προβλέψεων από το άρθρο 42ε του κωδ. Ν. 2190/1920 οδηγεί στην υποχρέωση σχηματισμού πρόβλεψης βάσει εκτίμησης της συνολικής υποχρέωσης. Αξίζει να σημειωθεί ότι εδώ, η ποσοτική διαφορά σε σχέση με την αντίστοιχη πρόβλεψη που σχηματίζεται σύμφωνα με τα ΔΠΧΑ ενδέχεται να μην είναι σημαντική. Ωστόσο, οι Νομικοί Σύμβουλοι της Δημόσιας Διοίκησης, με την Γνωμάτευση υπ' αριθ. 205/1988, θεωρούν ότι πρέπει να λογίζεται στα έξοδα μόνο το ποσό εκείνο που προβλέπεται να καταβάλει για αποζημιώσεις η επιχείρηση στην επόμενη χρήση. Το συγκεκριμένο έξοδο είναι και το μόνο που εκπίπτει και φορολογικά. Το ΔΛΠ 19 αρχικά αναγνωρίζει την πρώτη κύρια κατηγορία που περιλαμβάνει τις παροχές σε εργαζομένους λόγω εξόδου από την υπηρεσία που έχουν βραχυπρόθεσμο χαρακτήρα και υιοθετεί για αυτές μία σχετικά ίδια προσέγγιση με τα ΕΛΠ. Επιπλέον όμως, όσον αφορά την δεύτερη κύρια κατηγορία, διακρίνει τις παροχές μετά την έξοδο από την υπηρεσία σε πέντε υποκατηγορίες, τα προγράμματα καθορισμένων εισφορών, τα προγράμματα καθορισμένων παροχών, τα κρατικά προγράμματα, τα προγράμματα πολλαπλών εργοδοτών και τις ασφαλιστικές παροχές. Τέλος, δέχεται και άλλες δύο κύριες κατηγορίες, τις λοιπές μακροπρόθεσμες παροχές, εκείνες δηλαδή που είναι πληρωτέες εντός δώδεκα (12) μηνών από την παροχή της υπηρεσίας και για τις οποίες προβλέπει αναγνώριση της δεδουλευμένης δαπάνης και της συνολικής υποχρέωσης με αναλογιστική μέθοδο και τις παροχές λήξεως της απασχόλησης. Για τις τελευταίες προβλέπεται από το πρότυπο ότι οι αποζημιώσεις απολύσεων θα πρέπει να αναγνωρίζονται στα έξοδα της χρήσεως που έχει ληφθεί η απόφαση των απολύσεων, ανεξάρτητα εάν η καταβολή της αποζημίωσης θα γίνει κατά την αποχώρηση του εργαζόμενου σε ένα μελλοντικό χρόνο. Το ίδιο ισχύει και για την περίπτωση της εθελούσιας εξόδου, στην περίπτωση αυτή όμως η εκτίμηση του ποσού γίνεται βάσει του αριθμού των εργαζομένων που αναμένεται να κάνουν χρήση των κινήτρων. Στην περίπτωση αβεβαιότητας για το ποσό αυτό, τότε αντιμετωπίζεται ως ενδεχόμενη υποχρέωση σύμφωνα με το ΔΛΠ 37.

- Προγράμματα καθορισμένων εισφορών, όσον αφορά την πρώτη υποκατηγορία των παροχών μετά την έξοδο από την υπηρεσία που αφορά στα προγράμματα καθορισμένων εισφορών, τα προγράμματα αυτά προβλέπουν την σταθερή καταβολή εισφορών σε έναν ασφαλιστικό φορέα που αποτελεί ανεξάρτητη οντότητα από την επιχείρηση η οποία έχει συνάψει το πρόγραμμα, με λήξη κάθε άλλης περεταίρω υποχρέωσης ακόμη και όταν τα περιουσιακά στοιχεία του ασφαλιστικού οργανισμού δεν επαρκούν να καλύψουν τις όποιες παροχές προκύψουν για τους εργαζόμενους. Ο λογιστικός χειρισμός στην περίπτωση αυτή είναι απλός, δεδομένης της μη ύπαρξης πρόσθετης

υποχρέωσης για την επιχείρηση πέραν αυτής της καταβολής των εισφορών. Έτσι, οι εισφορές καταχωρούνται στα έξοδα με βάση την αρχή του δεδουλευμένου. Ο ίδιος λογιστικός χειρισμός υιοθετείται και από τα ΕΛΠ.

- Προγράμματα καθορισμένων παροχών, το ΔΛΠ 19 αντιλαμβάνεται ότι σύμφωνα με αυτά η επιχείρηση έχει την υποχρέωση να καταβάλει στους εργαζόμενους που αποχωρούν τις παροχές για τις οποίες έχει δεσμευτεί νόμιμες ή πρόσθετες και ως εκ τούτου αναλαμβάνει και τον αναλογιστικό κίνδυνο. Στην περίπτωση αυτή ο λογιστικός χειρισμός σύμφωνα με το ΔΛΠ 19 είναι περισσότερο σύνθετος και η αναγνώριση του δεδουλευμένου εξόδου στα αποτελέσματα κάθε χρήσεως καθώς και της συνολικής υποχρέωσης βασίζεται στα αποτελέσματα αναλογιστικής μελέτης στην οποία εφαρμόζεται η μέθοδος της Πιστωτικής Μονάδας Υποχρέωσης⁹. Τα ΕΛΠ δεν προβλέπουν τίποτε σχετικά και ο σχηματισμός ή όχι της υποχρέωσης εντάσσεται στο ευρύτερο πλαίσιο του άρθρου 42ε του κωδ. Ν. 2190/1920.
- Κρατικά προγράμματα, αφορούν τις περιπτώσεις σύμφωνα με τις οποίες οι επιχειρήσεις βάσει του νόμου υποχρεούνται να καταβάλλουν τακτικές εισφορές σε ένα κρατικό ασφαλιστικό (ή και άλλο) φορέα. Το ΔΛΠ 19 αντιμετωπίζει τα προγράμματα αυτά ως επί το πλείστον ως προγράμματα καθορισμένων εισφορών και συνεπώς δεν εντοπίζονται στην περίπτωση αυτή ουσιώδεις διαφορές με τα ΕΛΠ.
- Προγράμματα πολλαπλών εργοδοτών, είναι η περίπτωση κατά την οποία ένας αριθμός επιχειρήσεων που δεν βρίσκονται σε κοινό έλεγχο καταβάλλουν σε έναν ασφαλιστικό (ή και άλλο) φορέα εισφορές, με την προϋπόθεση ότι εισφορές που καταβάλλονται από τις επιχειρήσεις και οι παροχές που θα δίνονται από τον φορέα προς τους εργαζόμενους προσδιορίζονται χωρίς αναφορά στην ταυτότητα των επιχειρήσεων που απασχολούν τους εργαζόμενους. Τα προγράμματα μπορεί να είναι είτε προγράμματα εισφορών είτε προγράμματα καθορισμένων παροχών, οπότε και οι λογιστικοί χειρισμοί εφαρμόζονται ανάλογα σύμφωνα με τα όσα αναφέρθηκαν προηγουμένως.
- Ασφαλιστικές παροχές, η επιχείρηση καταβάλει ασφάλιστρα σε έναν ασφαλιστικό οργανισμό προκειμένου ο δεύτερος να χρηματοδοτήσει συγκεκριμένες παροχές στους εργαζόμενους μετά την έξοδο από την υπηρεσία. Το πρόγραμμα αυτό χαρακτηρίζεται ως πρόγραμμα καθορισμένων παροχών εφόσον η επιχείρηση έχει αναλάβει να καταβάλλει άμεσα τις παροχές στους εργαζόμενους ή να καταβάλλει επιπρόσθετα ποσά, στην περίπτωση που ο ασφαλιστικός οργανισμός δεν είναι σε θέση για οποιοδήποτε λόγο να ταχτοποιήσει τις αναληφθείσες προς τους εργαζόμενους υποχρεώσεις. Στην περίπτωση αυτή εφαρμόζεται ο λογιστικός χειρισμός που προβλέπει το ΔΛΠ 19 για τα προγράμματα καθορισμένων παροχών, ο οποίος όπως ήδη σημειώθηκε διαφοροποιείται σημαντικά από αυτόν που υιοθετείται από τα ΕΛΠ.

4.11. Προβλέψεις

Το λογιστικό πλαίσιο στα ΕΛΠ διαμορφώνεται κυρίως από τις διατάξεις του άρθρου 42ε του κωδ. Ν. 2190/1920, που υιοθετούνται πλήρως από το ΕΓΛΣ. Έτσι, σύμφωνα με τα ΕΛΠ, προβλέψεις διενεργούνται για α) στοιχεία του ενεργητικού και εμφανίζονται αφαιρετικά από αυτά, β) για αποζημιώσεις λόγω εξόδου του προσωπικού από τη υπηρεσία (βλέπε ανάλυση ανωτέρω) και γ) για πιθανούς κινδύνους και έξοδα.

Τα ΔΠΧΑ αναπτύσσουν μία σαφώς διαφορετική και περισσότερο ενδελεχή προσέγγιση στο θέμα των προβλέψεων. Τις προβλέψεις που αφορούν σε απομειώσεις των στοιχείων του ενεργητικού τις παρακολουθεί το ΔΛΠ 36, ή εφόσον αφορούν τα αποθέματα το ΔΛΠ 2, το ΔΛΠ 39 για τα χρηματοοικονομικά μέσα και λοιπά πρότυπα ανά περίπτωση στοιχείου ενεργητικού. Οι προβλέψεις που σχετίζονται με τις αποζημιώσεις του προσωπικού καλύπτονται από το ΔΛΠ 19, όπως αναπτύχθηκε ανωτέρω και τέλος τις προβλέψεις για υποχρεώσεις τις καλύπτει το ΔΛΠ 37.

Σύμφωνα με το ΔΛΠ 37, πρόβλεψη είναι μία υποχρέωση αβέβαιου χρόνου ή ποσού δηλαδή η πρόβλεψη είναι μία υποχρέωση, για την οποία όμως δεν είναι βέβαιο το ακριβές ποσό της εκροής ή ο χρόνος της εκροής. Οι υποχρεώσεις που χαρακτηρίζονται ως προβλέψεις μπορεί να προκύπτουν από νόμιμες δεσμεύσεις, δηλαδή δεσμεύσεις που προκύπτουν από νόμους και συμβάσεις, είτε από τεκμαιρόμενες δεσμεύσεις, οι οποίες προκύπτουν από οικειοθελείς πρακτικές της επιχείρησης, οι οποίες έχουν δημιουργήσει στους τρίτους την βεβαιότητα ότι η επιχείρηση θα ανταποκριθεί σε αυτές τις δεσμεύσεις. Για να καταχωρηθεί μία πρόβλεψη, πρέπει να υπάρχει η δέσμευση της επιχείρησης (νόμιμη ή τεκμαιρόμενη), να είναι πιθανή η εκροή πόρων που ενσωματώνουν οικονομικά οφέλη και να μπορεί να γίνει αξιόπιστη εκτίμηση του ποσού της δέσμευσης. Εάν δεν συντρέχουν οι προϋποθέσεις αυτές οι προβλέψεις δεν καταχωρούνται (Βρουστούρης και Πρωτόπαπας, 2004).

Το ΔΛΠ 37 διακρίνει την ανάγκη αναγνώρισης στις οικονομικές καταστάσεις μίας πρόβλεψης από την ανάγκη γνωστοποίησης μίας ενδεχόμενης υποχρέωσης. Έτσι, ως ενδεχόμενη υποχρέωση ορίζει μία πιθανή υποχρέωση που έχει σαν γενεσιουργό αιτία γεγονότα του παρελθόντος και η ύπαρξη της οποίας θα επιβεβαιωθεί μόνο εφόσον συμβούν ή όχι ορισμένα αβέβαια μελλοντικά γεγονότα, τα οποία όμως δεν βρίσκονται υπό τον έλεγχο της επιχείρησης. Επιπλέον, όσον αφορά τις παρούσες δεσμεύσεις, το ΔΛΠ 37 ορίζει ότι δεν καταχωρούνται όταν δεν είναι πιθανό να υπάρξει εκροή πόρων που ενσωματώνουν οικονομικά οφέλη σχετικά με τον διακανονισμό της δέσμευσης και ταυτόχρονα το ποσό της δέσμευσης δεν μπορεί να εκτιμηθεί επαρκώς αξιόπιστα.

Έτσι, σύμφωνα με τα όσα αναφέρθηκαν προκύπτει ότι, ενώ σύμφωνα με το ΔΛΠ 37 οι προβλέψεις έχουν συγκεκριμένο περιεχόμενο και ορισμένες από αυτές δεν αναγνωρίζονται στα αποτελέσματα της χρήσεως,

σύμφωνα με τα ΕΛΠ ως προβλέψεις θεωρούνται και οι απομειώσεις των στοιχείων του ενεργητικού, ενώ περικλείουν και γενικές έννοιες όπως αυτές που σχετίζονται με κάθε πιθανό έξοδο και υποχρέωση. Σύμφωνα με τα ΔΠΧΑ δεν υπάρχουν και δεν μπορούν να σχηματιστούν γενικές προβλέψεις αόριστου περιεχομένου και φύσεως.

4.12. Απομείωση

Η απομείωση καλύπτεται από τα ΔΠΧΑ με το ΔΛΠ 36. Τα ΕΛΠ, αν και περιλαμβάνουν ορισμένες γενικές αρχές που περιλαμβάνονται στις διατάξεις του άρθρου 42ε του κωδ. Ν. 2190/1920 και ενώ για συγκεκριμένα στοιχεία του ενεργητικού προβλέπονται αναλυτικότεροι τρόποι αντιμετώπισης και σε συνδυασμό με τις ρυθμίσεις του ΕΓΛΣ, δεν προσεγγίζουν το θέμα με μία συναφή με τα ΔΠΧΑ μεθοδολογική προσέγγιση.

- Λογιστικός χειρισμός, σύμφωνα με το ΔΛΠ 36 εξετάζονται για πιθανή απομείωση συγκεκριμένα στοιχεία του ενεργητικού αλλά και πολλά στοιχεία τα οποία περιλαμβάνονται σε ομάδες δημιουργίας ταμειακών ροών. Τα ΕΛΠ δίνουν οδηγίες σχετικά με τις προβλέψεις επί στοιχείων του ενεργητικού και τις αναστροφές των προβλέψεων αυτών.
- Αναγνώριση απομείωσης, σύμφωνα με το ΔΛΠ 36 για τα πάγια που αναπροσαρμόζονται, οι διαφορές απομείωσης μπορούν να αναγνωριστούν άμεσα στα ίδια κεφάλαια, εφόσον υπάρχουν ήδη σχηματισμένα σχετικά αποθεματικά. Τα ΕΛΠ γενικά δεν επιτρέπουν τις αναπροσαρμογές των παγίων, εκτός εκείνων που προβλέπονται από την φορολογική νομοθεσία. Στις περιπτώσεις που η αναπροσαρμογή επιβάλλεται από την φορολογική νομοθεσία τότε αυτή μετά από ορισμένο χρονικό διάστημα κεφαλαιοποιείται. Όλες οι προβλέψεις σύμφωνα με τα ΕΛΠ αναγνωρίζονται μόνο στα αποτελέσματα.
- Ενδείξεις απομείωσης, το ΔΛΠ 36 ορίζει συγκεκριμένες ενδείξεις απομείωσης, εξωτερικές και εσωτερικές, οι οποίες εφόσον συντρέχουν τα υποκείμενα στοιχεία του ενεργητικού θα πρέπει να εξετάζονται για απομείωση. Η προσέγγιση αυτή δεν υιοθετείται από τα ΕΛΠ. Άυλα αόριστης διάρκειας και υπό εκτέλεση, σύμφωνα με το ΔΛΠ 36 τα άυλα αόριστης διάρκειας και τα άυλα υπό εκτέλεση θα πρέπει ετησίως να εξετάζονται υποχρεωτικά για πιθανή απομείωση. Στα ΕΛΠ δεν υπάρχει καν η έννοια των άυλων αόριστης διάρκειας ενώ για τα άυλα υπό εκτέλεση εφαρμόζονται οι γενικές διατάξεις περί των προβλέψεων.
- Αξία απομείωσης, σύμφωνα με το ΔΛΠ 36 το ποσό των απομειώσεων υπολογίζεται βάσει της διαφοράς του ανακτήσιμου ποσού και της λογιστικής αξίας του στοιχείου. Για τον υπολογισμό του ανακτήσιμου ποσού εφαρμόζεται ειδική μεθοδολογία η οποία βασίζεται στην προεξόφληση των αναμενόμενων ταμειακών ροών που προβλέπεται ότι θα εισρεύσουν στην οντότητα από το εν λόγω στοιχείο. Τα ΕΛΠ δεν προβλέπουν αντίστοιχη μεθοδολογία υπολογισμού της απομείωσης.

- Υπεραξία, σύμφωνα με το ΔΛΠ 36 η υπεραξία εξετάζεται ετησίως για πιθανή απομείωση. Σύμφωνα με τα ΕΛΠ, η υπεραξία αποσβένεται εφάπαξ ή ισόποσα εντός μίας πενταετίας.

4.13. Χρηματοοικονομικά μέσα

Όσον αφορά τα χρηματοοικονομικά μέσα καλύπτονται από τα ΔΛΠ 32, «Χρηματοοικονομικά Μέσα: Γνωστοποίηση και Παρουσίαση» και το ΔΛΠ 39 «Χρηματοοικονομικά Μέσα: Αναγνώριση και Επιμέτρηση»¹⁰. Σύμφωνα με την προσέγγιση του ΔΛΠ 32 τα χρηματοοικονομικά μέσα αφορούν τα περισσότερα κονδύλια που σύμφωνα με το ΕΓΛΣ καταχωρούνται σε λογαριασμούς του ενεργητικού και του παθητικού. Σε επίπεδο ενεργητικού περιλαμβάνουν τους λογαριασμούς που σύμφωνα με το ΕΓΛΣ εμφανίζονται ως συμμετοχές, τις περισσότερες από τις μακροπρόθεσμες απαιτήσεις, τις βραχυπρόθεσμες απαιτήσεις με ορισμένες εξαιρέσεις και τέλος το σύνολο των χρεογράφων και των χρηματικών διαθεσίμων. Σε επίπεδο παθητικού περιλαμβάνονται σχεδόν το σύνολο των λογαριασμών του ΕΓΛΣ που εμφανίζεται στις μακροπρόθεσμες υποχρεώσεις, οι προμηθευτές, με ελάχιστες εξαιρέσεις, οι υποχρεώσεις προς τράπεζες, το μεγαλύτερο μέρος των διαφόρων πιστωτών, ορισμένοι λογαριασμοί της καθαρής θέσης και οι λογαριασμοί των ιδίων μετοχών, όπου αυτοί και αν εμφανίζονται.

Σημειώνεται ότι για κάθε έναν από τους προαναφερθέντες λογαριασμούς τα ΕΛΠ προβλέπουν ειδικούς λογιστικούς χειρισμούς σχετικά με την αρχική τους αναγνώριση και την μεταγενέστερη επιμέτρησή τους.

- Εννοιολογικές διαφορές, το ΔΛΠ 32 εισάγει νέες έννοιες σχετικά με τα χρηματοοικονομικά μέσα και την διάκρισή τους, τις χρηματοοικονομικές υποχρεώσεις και τα παράγωγα, για τις οποίες δεν υπάρχει αντίστοιχη προσέγγιση από τα ΕΛΠ ή αυτή που υπάρχει (π.χ. παράγωγα) δεν είναι συμβατή με τα ΔΠΧΑ.
- Κατηγορίες αποτίμησης μετά την απόκτηση, σύμφωνα με το ΔΛΠ 39 τα χρηματοοικονομικά μέσα εντάσσονται σε τέσσερις κατηγορίες: α) χρηματοοικονομικά περιουσιακά στοιχεία στην εύλογη αξία μέσω των αποτελεσμάτων, β) επενδύσεις που διακρατούνται μέχρι την λήξη, γ) δάνεια και απαιτήσεις και δ) διαθέσιμα προς πώληση χρηματοοικονομικά στοιχεία. Σύμφωνα με τα ΕΛΠ η αποτίμηση των στοιχείων αυτών γίνεται με άξονα τις διατάξεις του άρθρου 43 του κωδ. Ν. 2190/1920, που πριν από την εισαγωγή του άρθρου 43γ με το Ν. 3604/2007, δεν προέβλεπε τίποτε σχετικό με την εύλογη αξία.
- Δάνεια και απαιτήσεις, σύμφωνα με το ΔΛΠ 39 η αποτίμησή τους γίνεται στο αποσβεσμένο κόστος με την μέθοδο του πραγματικού επιτοκίου. Σύμφωνα με τα ΕΛΠ η μέθοδος αυτή αποτίμησης δεν είναι αποδεκτή.
- Επενδύσεις διακρατούμενες μέχρι τη λήξη, σύμφωνα με το ΔΛΠ 39 η αποτίμησή τους γίνεται στο αποσβεσμένο κόστος με την μέθοδο του πραγματικού επιτοκίου. Σύμφωνα με τα ΕΛΠ η μέθοδος αυτή αποτίμησης δεν είναι αποδεκτή.
- Συμμετοχές σε εισηγμένες και μη εισηγμένες σε χρηματιστήριο εταιρειών, σύμφωνα με το ΔΛΠ 39 οι μετοχές εισηγμένων εταιρειών που αποτελούν συμμετοχές αποτιμώνται σε εύλογες αξίες κατά την

ημερομηνία του ισολογισμού. Ο ίδιος λογιστικός χειρισμός μπορεί να ακολουθηθεί και για τις συμμετοχές σε μη εισηγμένες σε χρηματιστήριο εταιρείες. Όπως αναφέρθηκε και προηγουμένως η αποτίμηση σε εύλογες αξίες δεν είναι αποδεκτή μέθοδος αποτίμησης από τα ΕΛΠ, τουλάχιστον μέχρι και το 2007.

- Συμμετοχές σε μη εισηγμένες σε χρηματιστήριο εταιρείες στο κόστος, το ΔΛΠ 39 δίνει αυτή την δυνατότητα εφόσον δεν είναι δυνατός ο υπολογισμός της εύλογης αξίας. Τα ΕΛΠ δεν αποδέχονται την ανωτέρω αποτίμηση στο κόστος.
- Χρηματοοικονομικές υποχρεώσεις, σύμφωνα με το ΔΛΠ 39 η αποτίμησή τους γίνεται στο αποσβεσμένο κόστος με την μέθοδο του πραγματικού επιτοκίου. Σύμφωνα με τα ΕΛΠ η μέθοδος αυτή αποτίμησης δεν είναι αποδεκτή.
- Χρηματοοικονομικές υποχρεώσεις αποτίμηση σε εύλογες αξίες, σύμφωνα με το ΔΛΠ 39, ενδέχεται να υπάρχουν υποχρεώσεις που είναι χαρακτηρισμένες να αποτιμώνται στην εύλογη αξία μέσω αποτελεσμάτων (παράγωγα που αφορούν δεσμεύσεις). Σύμφωνα με τα ΕΛΠ τα παράγωγα δεν αποτιμούνται και δεν υπάρχει καμίας μορφής χρηματοοικονομικής υποχρέωση που να αποτιμάται στην εύλογη αξία της.
- Παράγωγα, δεν αποτιμώνται σύμφωνα με τα ΕΛΠ και παρακολουθούνται λογιστικά σύμφωνα με την αρχή του ιστορικού κόστους.

4.14. Φόροι Εισοδήματος

Δεν θα ήταν υπερβολικό να ειπωθεί ότι η λογιστική του φόρου εισοδήματος, όπως αντιμετωπίζεται από τα ΔΠΧΑ, δεν έχει κανένα κοινό σημείο αναφοράς με την λογιστική προσέγγιση των ΕΛΠ. Οι διαφορές μεταξύ των δύο πλαισίων εντοπίζονται τόσο σε επίπεδο εκτίμησης του ύψους του ετήσιου φόρου εισοδήματος όσο και σε επίπεδο εμφάνισης στις οικονομικές καταστάσεις.

- Αναβαλλόμενοι φόροι, τα ΕΛΠ δεν αναγνωρίζουν και συνεπώς δεν υιοθετούν καμία λογιστική προσέγγιση για τις αναβαλλόμενες φορολογικές απαιτήσεις και υποχρεώσεις. Αντίθετα το ΔΛΠ 12, διακρίνει το φόρο εισοδήματος σε τρέχοντα και αναβαλλόμενο και προβλέπει ειδικό λογιστικό πλαίσιο αρχών με παρέχει σαφείς και λεπτομερείς οδηγίες ανά περίπτωση.
- Φόρος εισοδήματος ως δαπάνη της χρήσεως, σύμφωνα με τα ΔΠΧΑ ο φόρος εισοδήματος, τρέχον και αναβαλλόμενος, αποτελεί δαπάνη της χρήσεως και εμφανίζεται σε διακεκριμένη γραμμή της κατάστασης των αποτελεσμάτων της χρήσεως διαμορφώνοντας το κονδύλι «Καθαρά κέρδη μετά από φόρους». Τα ΕΛΠ δεν υιοθετούν μία αντίστοιχη προσέγγιση και θέλουν το τρέχοντα φόρο εισοδήματος της χρήσεως να εμφανίζεται αφαιρετικά στα προς διάθεση κέρδη, στον πίνακα διάθεσης των αποτελεσμάτων. Έτσι η κατάσταση αποτελεσμάτων εμφανίζει μόνο τα καθαρά αποτελέσματα της χρήσεως.

- Προκαταβολή φόρου εισοδήματος επόμενης χρήσεως, για τα ΔΠΧΑ δεν υφίσταται λόγος αναγνώρισης στο τέλος της χρήσεως, της προκαταβολής του φόρου εισοδήματος που υπολογίζεται και δηλώνεται με την ετήσια δήλωση του φόρου εισοδήματος, και ο οποίος σύμφωνα με τα ΕΛΠ εμφανίζεται μαζί με τον ετήσιο φόρο εισοδήματος στις υποχρεώσεις για φόρους και τέλη της επιχειρήσεως, προσαυξάνοντας ταυτόχρονα ισόποσα τις απαιτήσεις της.
- Προβλέψεις για ενδεχόμενους πρόσθετους φόρους και προσαυξήσεις, η ανάγκη σχηματισμού μίας τέτοιας πρόβλεψης πηγάζει από την ίδια την ελληνική πραγματικότητα. Είναι γνωστό ότι στη χώρα μας οι φορολογικές υποχρεώσεις που προέρχονται από μία οικονομική χρήση δεν καθίστανται οριστικές μόνο με την υποβολή της ετήσιας δήλωσης φορολογίας εισοδήματος. Οι υποχρεώσεις αυτές καθίστανται οριστικές μόνο εφόσον ολοκληρωθεί ο τακτικός φορολογικός έλεγχος της χρήσεως, από τον οποίο όμως είναι σφόδρα πιθανό να προκύψουν και πρόσθετοι φόροι και προσαυξήσεις. Για τους ενδεχόμενους πρόσθετους φόρους και τις προσαυξήσεις που θα προκύψουν από τον έλεγχο των μη φορολογικά ελεγμένων χρήσεων, η υιοθετούμενη λογιστική πρακτική στην Ελλάδα, που υποστηρίζεται κυρίως από το ΕΓΛΣ και την κείμενη φορολογική νομοθεσία και όχι τον κωδ. Ν. 2190/1920 (μία προσεκτική ερμηνεία της παραγράφου 14, του άρθρου 42ε αναδεικνύει την ανάγκη σχηματισμού της πρόβλεψης αυτής), δεν υιοθετεί την ανάγκη εκτίμησης του ύψους αυτών και περεταίρω καμία σχετική πρόβλεψη δεν διενεργείται. Οι πρόσθετοι φόροι που θα προκύψουν από τον φορολογικό έλεγχο αναγνωρίζονται στον πίνακα διάθεσης των αποτελεσμάτων, όπως ακριβώς και ο τρέχον φόρος εισοδήματος (αλλά σε ξεχωριστό κονδύλι), εφόσον ο φορολογικός έλεγχος ολοκληρωθεί και συνταχθεί το οριστικό φύλλο ελέγχου. Σύμφωνα με το ΔΛΠ 37 οι πρόσθετοι φόροι και προσαυξήσεις που θα προκύψουν από μελλοντικούς φορολογικούς ελέγχους, για τις χρήσεις που μέχρι την ημερομηνία σύνταξης των οικονομικών καταστάσεων παραμένουν φορολογικά ανέλεγκτες, θα πρέπει να εκτιμηθούν και να σχηματισθεί σχετική πρόβλεψη, η οποία θα αναγνωρισθεί αφαιρετικά των καθαρών κερδών προ φόρων, στην κατάσταση των αποτελεσμάτων.

4.15. Ενοποιημένες οικονομικές καταστάσεις

Οι ενοποιημένες οικονομικές καταστάσεις σύμφωνα με τα ΔΠΧΑ συντάσσονται βάσει του λογιστικού πλαισίου που διαμορφώνουν τα πρότυπα ΔΠΧΑ 3, «Συνενώσεις Επιχειρήσεων», ΔΛΠ 27, «Ενοποιημένες και ιδιαίτερες οικονομικές καταστάσεις», ΔΛΠ 28, «Επενδύσεις σε συγγενείς επιχειρήσεις» και ΔΛΠ 31, «Συμμετοχές σε κοινοπραξίες» και Διερμηνεία 12 «Μονάδες Ειδικού Σκοπού».

Τα ΕΛΠ αντιμετωπίζουν για πρώτη φορά το θέμα των ενοποιημένων οικονομικών καταστάσεων το έτος 1987, με την ενσωμάτωση των διατάξεων της 7ης Κοινοτικής Οδηγίας στον κωδ. Ν. 2190/1920 και την εισαγωγή στο Νόμο του σχετικού Κεφαλαίου 13, το οποίο περιλαμβάνει τα άρθρα 90 έως και 133.

Υποχρέωση κατάρτισης ενοποιημένων οικονομικών καταστάσεων, σύμφωνα με το ΔΛΠ 27, η υποχρέωση κατάρτισης ενοποιημένων οικονομικών καταστάσεων, υφίσταται ανεξαρτήτως αριθμητικών ορίων των εταιριών του ομίλου, υπό την απαραίτητη προϋπόθεση του ελέγχου της μητρικής εταιρίας επί της θυγατρικής ή των θυγατρικών. Στο συγκεκριμένο πρότυπο διατυπώνονται και οι αρχές που στοιχειοθετούν τον έλεγχο και ως εκ τούτου την σχέση μητρικής θυγατρικής. Σύμφωνα με τα ΕΛΠ, εφόσον υπάρχει σχέση μητρικής θυγατρικής σύμφωνα με τα όσα ορίζονται στο άρθρο 42ε παρ. 14, εξετάζεται η υποχρέωση της σύνταξης ενοποιημένων οικονομικών καταστάσεων βάσει αριθμητικών κριτηρίων για συγκεκριμένα συνεχή έτη. Έτσι, το άρθρο 92 του κωδ. Ν. 2190/1920 προβλέπει ότι προκειμένου να υπάρχει υποχρέωση κατάρτισης ενοποιημένων οικονομικών καταστάσεων πρέπει να πληρούνται για τις εταιρίες του ομίλου, δύο από τα τρία αριθμητικά κριτήρια σε δύο συνεχόμενες χρήσεις. Τα κριτήρια αυτά είναι: α) σύνολο ισολογισμού: τουλάχιστον Ευρώ 3,7 εκ., β) κύκλος εργασιών: τουλάχιστον Ευρώ 7,4 εκ και γ) μέσος όρος προσωπικού: 250 άτομα.

- Απαλλαγή από την σύνταξη ενοποιημένων οικονομικών καταστάσεων και εξαίρεση θυγατρικών εταιριών από την ολική ενοποίηση, σύμφωνα με τα ΔΠΧΑ, στην ολική ενοποίηση περιλαμβάνονται όλες οι θυγατρικές εταιρίες, ανεξάρτητα από την δραστηριότητα και τον σκοπό τους. Απαραίτητη προϋπόθεση είναι σε κάθε περίπτωση η ύπαρξη ελέγχου της μητρικής προς την θυγατρική ή τις θυγατρικές της. Το ΔΛΠ 27 προβλέπει δύο περιπτώσεις απαλλαγών που όμως πρακτικά οδηγούν σε ελάχιστες εξαιρέσεις. Η πρώτη αφορά την περίπτωση μη εισηγμένης η οποία περιλαμβάνεται στις ενοποιημένες οικονομικές καταστάσεις της μητρικής της, υπό ορισμένες όμως προϋποθέσεις. Η δεύτερη περίπτωση αφορά τις θυγατρικές που έχουν μόλις αποκτηθεί και έχουν κατηγοριοποιηθεί ως «κατεχόμενες για πώληση». Με βάση τον κωδ. Ν. 2190/1920, δίνεται η δυνατότητα τόσο της απαλλαγής της μητρικής από την σύνταξη ενοποιημένων οικονομικών καταστάσεων (άρθρα 91 – 95) όσο και η δυνατότητα εξαίρεσης θυγατρικών από την ολική ενοποίηση (άρθρα 97 -99). Ειδικά το άρθρο 97 του κωδ. Ν. 2190, προβλέπει την δυνατότητα απαλλαγής από την ολική ενοποίηση των θυγατρικών εταιριών που εμφανίζουν επουσιώδεις ενδιαφέρον ή η συγκέντρωση και αποστολή των στοιχείων είναι πολυδάπανη ή αντιμετωπίζονται δυσκολίες στην άσκηση των δικαιωμάτων της μητρικής επί της περιουσίας ή στην διαχείριση της προς ενοποίησης επιχείρησης.
- Χρόνος ενοποίησης, σύμφωνα με το ΔΛΠ 27 η ενοποίηση των αποτελεσμάτων μίας θυγατρικής γίνεται από την ημερομηνία απόκτησης της θυγατρικής αυτής. Ο κωδ. Ν. 2190/1920 προβλέπει ότι η ολική ενοποίηση των επιχειρήσεων θα πρέπει να γίνεται για απόκτησης. Κατά την αποτίμηση σε εύλογες αξίες μίας αποκτώμενης είναι δυνατόν να λογιστούν αξίες αυτών στοιχείων, που δεν υπήρχαν στις οικονομικές της καταστάσεις, εφόσον αυτές μπορούν να αποτιμηθούν αξιόπιστα. Σύμφωνα με το άρθρο 103 του κωδ. Ν. 2190/1920, η διαφορά μεταξύ της αξίας κτήσεως της συμμετοχής σε ενοποιούμενη θυγατρική εταιρία και της αντίστοιχης λογιστικής αξίας της, που υφίσταται κατά την ημερομηνία της αρχικής ενοποίησης, θεωρείται ως διαφορά ενοποίησης. Σημειώνεται ότι, επιτρέπεται η κατανομή της διαφοράς αυτής στα ενοποιούμενα περιουσιακά

στοιχεία της θυγατρικής, εφόσον υπάρχουν, βασίμως, υπεραξίες στα στοιχεία αυτά. Δεν επιτρέπεται όμως σε καμία περίπτωση να αναγνωρισθούν αξίες άυλων στοιχείων, που δεν υπήρχαν στις οικονομικές της καταστάσεις της θυγατρικής.

- Μέθοδος της αγοράς, σύμφωνα με το ΔΠΧΑ 3 όλες οι συνενώσεις επιχειρήσεων γίνονται με την μέθοδο της αγοράς. Σύμφωνα με τα ΕΛΠ υπάρχει διάκριση ανάμεσα στις αγορές συμμετοχών ή τις εξαγορές του συνόλου των επιχειρήσεων ή των συγχωνεύσεων
- Εμφάνιση υπεραξίας - διαφορών ενοποίησης, σύμφωνα με τα ΔΠΧΑ, η υπεραξία που προκύπτει κατά την ενοποίηση εμφανίζεται στο ενεργητικό του ενοποιημένου ισολογισμού και δεν υπόκειται σε αποσβέσεις αλλά σε έλεγχο απομείωσης της αξίας του. Εφόσον προκύψει αρνητική υπεραξία, αυτή μεταφέρεται απ' ευθείας στα ενοποιημένα αποτελέσματα. Σύμφωνα με το άρθρο 103 του κωδ. Ν. 2190/1920 προβλέπεται ότι οι διαφορές ενοποίησης υπόκεινται σε αποσβέσεις και αποσβένονται είτε εφάπαξ είτε τμηματικά και ισόποσα, σε περισσότερες από μία χρήσεις, οι οποίες δεν είναι δυνατόν να υπερβαίνουν τα πέντε (5) έτη. Παρέχεται, όμως, και η ευχέρεια της απευθείας εμφάνισης των διαφορών αυτών, αφαιρετικά των ενοποιημένων Ιδίων Κεφαλαίων. Οι πιστωτικές διαφορές ενοποίησης καταχωρούνται απ' ευθείας στα ενοποιημένα ίδια κεφάλαια.
- Λογιστικός χειρισμός της διαφοράς μεταξύ εύλογης αξίας και λογιστικής αξίας των αποσβέσιμων παγίων περιουσιακών στοιχείων, σύμφωνα με τα ΔΠΧΑ η διαφορά μεταξύ της εύλογης αξίας των αποσβέσιμων παγίων περιουσιακών στοιχείων, που προσδιορίζεται, κατά την ημερομηνία απόκτησης μιας ενοποιούμενης εταιρίας, και της αντιστοίχου λογιστικής τους αξίας αποσβένεται, κατά την ενοποίηση, με βάση την εναπομένουσα ωφέλιμη ζωή των παγίων αυτών. Σχετικά με το θέμα αυτό, παρότι οι σχετικές διατάξεις του κωδ. Ν.2190/1920 προβλέπουν κάτι παρόμοιο, στην πράξη η ανωτέρω αναφερόμενη διαφορά καταχωρείται ως διαφορά ενοποίησης.
- Αναλογική ενοποίηση επιχειρήσεων, σύμφωνα με το ΔΛΠ 31 επιτρέπεται η αναλογική ενοποίηση των από κοινού ελεγχόμενων οικονομικών μονάδων (Κοινοπραξίες). Αντίθετα, στα ΕΛΠ δεν επιτρέπεται η αναλογική ενοποίηση. Οι εταιρίες αυτές ενοποιούνται με την μέθοδο της καθαρής θέσης.
- Ενοποίηση εταιριών Οριζοντίου Ομίλου, από τα ΔΠΧΑ δεν προβλέπεται η ενοποίηση επιχειρήσεων που λειτουργούν κάτω από ενιαία Διοίκηση (οριζόντιος όμιλος εταιριών). Αντίθετα, στα ΕΛΠ προβλέπεται η ενοποίηση τέτοιων επιχειρήσεων. Τρόπος υπολογισμού δικαιωμάτων μειοψηφίας
- Δικαιώματα μειοψηφίας, σύμφωνα με τα ΔΠΧΑ ο υπολογισμός των δικαιωμάτων μειοψηφίας γίνεται επί των ιδίων κεφαλαίων που προκύπτουν από τις εύλογες αξίες των επιμέρους περιουσιακών στοιχείων και υποχρεώσεων, που προσδιορίστηκαν κατά την αγορά από την μητρική εταιρία, πλέον των αναλογούντων, στη μειοψηφία, εσόδων ολόκληρη την χρήση και μάλιστα για πρώτη φορά κατά τον πρώτο χρόνο για τον οποίο υφίσταται η υποχρέωση σύνταξης οικονομικών καταστάσεων.
- Υπεραξία και διαφορές ενοποίησης, σύμφωνα με το ΔΠΧΑ 3 υπεραξία ορίζεται ως η διαφορά του κόστους απόκτησης μίας θυγατρικής από την εύλογη αξία της αποκτώμενης οντότητας. Έτσι σύμφωνα με το πρότυπο, η υπεραξία είναι η διαφορά μεταξύ της αξίας κτήσεως της συμμετοχής σε

ενοποιούμενη θυγατρική εταιρία και της αντίστοιχης εύλογης αξίας της συμμετοχής αυτής, που προκύπτει, πάντοτε, κατά την αγορά, μετά την επανεκτίμηση όλων των περιουσιακών στοιχείων της θυγατρικής εταιρίας σε εύλογες αξίες. Επίσης με βάση το ΔΠΧΑ 3, η αποτίμηση των στοιχείων της αποκτηθείσας θυγατρικής σε εύλογες αξίες, διενεργείται κατά την ημερομηνία της (π.χ. κερδών χρήσεως κλπ.) και προέκυψαν μετά την αγορά και δεν διανεμήθηκαν. Αντίθετα, στα ΕΛΠ προβλέπεται ότι τα δικαιώματα μειοψηφίας υπολογίζονται με βάση τα διαμορφωθέντα ίδια κεφάλαια στο τέλος κάθε κλειόμενης χρήσεως.

- Εμφάνιση δικαιωμάτων μειοψηφίας, όπως αναφέρθηκε και σε προηγούμενη παράγραφο, σύμφωνα με το ΔΛΠ 27 τα δικαιώματα μειοψηφίας εμφανίζονται στη καθαρή θέση των ενοποιούμενων θυγατρικών εταιριών διακεκριμένα από τις Υποχρεώσεις και τα Ίδια Κεφάλαια του ενοποιημένου Ισολογισμού. Αντίθετα, στα ΕΛΠ προβλέπεται ότι τα δικαιώματα μειοψηφίας εμφανίζονται σε ιδιαίτερο λογαριασμό των ιδίων κεφαλαίων του ενοποιημένου Ισολογισμού.
- Ζημίες μειοψηφίας, το ΔΛΠ 27 προβλέπει ότι εφόσον οι ζημίες της μειοψηφίας σε μία συμμετοχή υπερβούν την αναλογία της στα ίδια κεφάλαια, παύουν κατ' αρχήν να αναγνωρίζονται στον ενοποιημένο ισολογισμό και θεωρούνται πλέον ως ζημίες των μετόχων της πλειοψηφίας. Συνέπεια αυτού είναι το ότι όταν η λογιστική θέση μίας θυγατρικής γίνεται αρνητική, τότε παύει να υπολογίζεται στα ενοποιημένα αποτελέσματα ζημία επί των μετόχων της μειοψηφίας. Τα ΕΛΠ δεν προβλέπουν κάτι αντίστοιχο.
- Συγγενής επιχείρηση, το ΔΛΠ 28 περιλαμβάνει συγκεκριμένες αρχές για τον καθορισμό της ουσιαδούς επιρροής και συνεπώς και του χαρακτηρισμού μίας επιχείρησης ως συγγενούς. Ο κωδ. Ν. 2190/1920 ορίζει σαν κριτήριο την κατοχή ποσοστού συμμετοχής άνω του 20% και το γεγονός ότι η εταιρεία δεν είναι για κάποιο λόγο θυγατρική.
- Απαλλαγή ενοποίησης συγγενούς επιχείρησης, σύμφωνα με το ΔΛΠ 28 δίνεται η δυνατότητα απαλλαγής μίας συγγενούς επιχείρησης από την ενοποίηση μόνο υπό την προϋπόθεση ότι η εταιρεία απαλλάσσεται από την σύνταξη ενοποιημένων οικονομικών καταστάσεων, γεγονός εξαιρετικά δύσκολο σύμφωνα με τις διατάξεις του ΔΛΠ 27. Εξαιρέση αποτελεί η περίπτωση των διακοπτόμενων δραστηριοτήτων σύμφωνα με το ΔΠΧΑ 5. Σύμφωνα με τον κωδ. Ν. 2190/1920 μία συγγενής επιχείρηση μπορεί να εξαιρεθεί της ενοποίησης εφόσον κριθεί ότι δεν ασκεί ουσιαδή επιρροή στις ενοποιημένες οικονομικές καταστάσεις.
- Πρακτική ενοποίησης συγγενούς εταιρείας, σύμφωνα με το ΔΛΠ 28 όταν εφαρμόζεται ως μέθοδος ενοποίησης συγγενούς εταιρείας η μέθοδος της καθαρής θέσης, καταρχήν αναγνωρίζεται στα ενοποιημένα αποτελέσματα η αναλογία των αποτελεσμάτων της συγγενούς, με αναμόρφωση της συμμετοχής. Σε δεύτερη φάση αναγνωρίζεται στα ενοποιημένα ίδια κεφάλαια η αναλογία της μεταβολής της καθαρής θέσης της συγγενούς από στοιχεία που αναγνωρίστηκαν κατευθείαν στα ίδια κεφάλαια της συγγενούς. Τα ΕΛΠ προβλέπουν την αναγνώριση της μεταβολής της καθαρής θέσης της συγγενούς στα ενοποιημένα αποτελέσματα με αναμόρφωση της συμμετοχής.

- Απαλοιφή αποτελεσμάτων από συναλλαγές με συγγενή επιχείρηση, σύμφωνα με το ΔΛΠ 28, τα κέρδη ή οι ζημίες που προκύπτουν από συναλλαγές εταιρειών του ομίλου με την συγγενή θα πρέπει να απαλείφονται με επίπτωση στα ενοποιημένα αποτελέσματα, κατά το μέρος της αναλογίας της συμμετοχής του ομίλου στη συγγενή εταιρεία. Τα ΕΛΠ δεν δίνουν σαφείς οδηγίες σχετικά και η αναφορά σε μη πραγματοποιημένα κέρδη και ζημίες δεν κρίνεται ότι οδηγεί σε συναφή λογιστικό χειρισμό με αυτόν που υιοθετείται από το ΔΛΠ 28.
- Ανώτατο όριο μείωσης συμμετοχής σε συγγενή, σύμφωνα με το ΔΛΠ 28 το ανώτατο ποσό μείωσης της συμμετοχής σε μία συγγενή εταιρεία, ως αναλογία στην καθαρή της θέση, είναι αυτό της αξίας της συμμετοχής. Τα ΕΛΠ δεν περιλαμβάνουν σχετική πρόνοια.
- Υπεραξία συγγενούς, σύμφωνα με το ΔΛΠ 28 η υπεραξία που προκύπτει από την απόκτηση συγγενούς εταιρείας δεν αποσβένεται αλλά εξετάζεται ετησίως για απομείωση. Σύμφωνα με τον κωδ. Ν. 2190/1920 η χρεωστική υπεραξία που προκύπτει από την απόκτηση συγγενούς επιχείρηση εμφανίζεται στα έξοδα εγκατάστασης και αποσβένεται είτε εφάπαξ είτε εντός μίας πενταετίας.
- Προσδιορισμός κοινοπραξίας, σύμφωνα με το ΔΛΠ 31 γίνεται σαφής προσδιορισμός και οριοθέτηση της κοινοπραξίας, ενώ περιλαμβάνονται ειδικές πρόνοιες για την λογιστική τους αντιμετώπιση. Ο κωδ. Ν. 2190/1920 δεν περιλαμβάνει καμία αναφορά σχετικά με τις κοινοπραξίες. Επίσης, σύμφωνα με τα ΕΛΠ δεν προβλέπεται η αναλογική μέθοδος ενοποίησης. Στην πράξη, στην πλειοψηφία των οικονομικών καταστάσεων που έχουν συνταχθεί σύμφωνα με τα ΕΛΠ, δεν εφαρμόζεται για τις κοινοπραξίες η αναλογική ενοποίηση ή η ενοποίηση της καθαρής θέσης, αλλά αυτές εμφανίζονται στην κτήση τους μειωμένες με προβλέψεις για πιθανούς κινδύνους και έξοδα. Ωστόσο, εντοπίζονται και περιπτώσεις που οι κοινοπραξίες εμφανίζονται στις οικονομικές καταστάσεις των κοινοπρακτούντων ανάλογα με την μεταβολή της καθαρής τους θέσης. Εννοείται ότι και στην περίπτωση αυτή εντοπίζονται οι διαφορές που αναλύθηκαν ανωτέρω σχετικά με την εφαρμογή της μεθόδου της καθαρής θέσης.

E. ΑΡΙΘΜΟΔΕΙΚΤΕΣ

E.1 Βασικές Έννοιες

Ο αριθμοδείκτης στην πιο απλή έκφραση του μπορεί να ορισθεί ως μία συσχέτιση μεταξύ δύο μεγεθών που συνιστούν τον αριθμητή και τον παρανομαστή αυτής της σχέσεως. Τα μεγέθη αυτά καλύπτουν είτε πρωτογενή δεδομένα όπως λ.χ. λογιστικοί λογαριασμοί είτε επεξεργασμένα στοιχεία ως λ.χ. κεφάλαιο κινήσεως, προστιθέμενη αξία κλπ.

Η ιδιαιτερότητα του αριθμοδείκτη έγκειται στο γεγονός ότι το πηλίκο του λόγου εκφρασμένο σε απόλυτη τιμή είτε με τη μορφή ποσοστού παρέχει μια νέα πληροφορία διαφορετική και ανεξάρτητη από το πληροφοριακό περιεχόμενο των δύο λογιστικών μεγεθών που σχεδιάστηκαν για την δημιουργία του δείκτη.

Με τον τρόπο οι αριθμοδείκτες, έχουν την ικανότητα να συμπυκνώνουν ένα πλήθος διαθέσιμων στοιχείων σε ένα περιορισμένο αριθμό δεικτών εκφρασμένων είτε σε απόλυτο αριθμό, είτε σε ποσοστό % οπότε ο αναλυτής έχει στην διάθεση του με ένα ταχύ, άμεσο αρκετά αξιόπιστο τρόπο κρίσιμες πληροφορίες για την επιχείρηση που μελετά.

Οι κύριες μορφές ανάλυσης με αριθμοδείκτες είναι :

A) Η διαχρονική (δηλαδή η μέσω της μελέτης της εξέλιξης ενός δείκτη ή συνόλου δεικτών στον χρόνο διαπίστωσης τυχόν τάσεων ή κρίσιμων συμπτωμάτων) και

B) Η ενδοκλαδική (δηλαδή η μελέτη της σχετικής θέσης μιας οικονομικής μονάδας μέσω της σύγκρισης διαφόρων δεικτών προς τους αντίστοιχους δείκτες του επιχειρηματικού κλάδου που ανήκει η αναλυόμενη μονάδα είτε σε σχέση με επιθυμητούς δείκτες-στόχους)

Οι αριθμοδείκτες σαν απόλυτα μεγέθη έχουν περιορισμένη χρησιμότητα δεδομένου ότι δεν υπάρχουν γενικώς παραδεκτά standards για τις σχέσεις των επιχειρηματικών μεγεθών. Η χρήση των αριθμοδεικτών έχει μεγάλη σημασία όταν γίνονται συγκρίσεις

- Διαχρονικές για την εξεταζόμενη επιχείρηση, δηλαδή δείχνουν την τάση
- Με αντίστοιχους δείκτες ομοειδών επιχειρήσεων
- Με τον αντίστοιχο δείκτη του κλάδου συνολικά
- Με το επιχειρηματικό σχέδιο (business plan) της επιχείρησης

Η ανάλυση των αριθμοδεικτών με τη χρήση στατιστικών μεθόδων όπως οι χρονολογικές σειρές (Time series Analysis) αφορά την μελέτη της εξέλιξης των στοιχείων μιας οικονομικής μονάδας σε διαφορετικές χρονικές περιόδους, και η διαστρωματική ανάλυση (Cross-sectional Analysis) – αφορά τη μελέτη της σχετικής θέσης μιας οικονομικής μονάδας μέσω της σύγκρισης των στοιχείων της προς τα αντίστοιχα στοιχεία άλλων επιχειρήσεων του επιχειρηματικού κλάδου που ανήκει η αναλυόμενη μονάδα είτε σε σχέση με τους επιθυμητούς δείκτες – στόχους προσέδωσε ένα επιστημονικό υπόβαθρο στη χρήση τους. Έτσι οι χρηματοοικονομικοί αναλυτές είναι σε θέση να προβαίνουν σε τεχνική εκτίμηση των επιδόσεων και της βιωσιμότητας των επιχειρήσεων αλλά και να προβλέπουν μέσα σε καθαρά αυστηρά και περιορισμένα πλαίσια, την πορεία μιας επιχείρησης. Έτσι ο αριθμοδείκτες χρησιμοποιούνται σε θέματα έρευνας όπως πρόβλεψη πτώχευσης επιχειρήσεων αξιολόγηση ομολογιών, οι εξαγορές και συγχωνεύσεις επιχειρήσεων κλπ.

Οι δείκτες ταξινομούνται σε τρεις βασικές κατηγορίες⁹, αποδοτικότητα, επίδοση στη διοίκηση και φερεγγυότητα. Οι δείκτες αποδοτικότητας χωρίζονται σε τρεις υποκατηγορίες : απόδοση επένδυσης-περιθώριο κέρδους- ανακύκλωση κεφαλαίου. Οι δείκτες επίδοσης της διοίκησης χωρίζονται σε πολιτική πιστώσεων, αποθέματα, διαχείριση και δομή ενεργητικών και παθητικών στοιχείων. Τέλος, οι δείκτες φερεγγυότητας διακρίνονται σε βραχυπρόθεσμη ρευστότητα, μακροπρόθεσμη ρευστότητα και cash flow. Ο χρηματοοικονομικός αναλυτής μπορεί να επιλέξει από κάθε μία από τις παραπάνω κατηγορίες τους δείκτες που χρειάζονται σύμφωνα με τις προτιμήσεις του και το πρόβλημα που τον απασχολεί.

Στον πίνακα που ακολουθεί αναγράφεται το πλαίσιο ανάλυσης των αριθμοδεικτών σύμφωνα με την υπόθεση Courtis σύμφωνα με την αντιστοίχιση των χρηματοοικονομικών επιδιώξεων και οικονομικών μονάδων με τους αριθμοδείκτες και το cash flow.

Χρηματοοικονομική επιδίωξη οικονομικών μονάδων	Ερώτημα εξωτερικού Ελεγκτή	Απάντηση με σχετικούς δείκτες:
Εκτίμηση Αποδοτικότητας	Είναι αποδοτική η επιχείρηση;	A1) Περιθώριο κέρδους A2) Απόδοση επενδύσεων A3) Κυκλοφοριακή ταχύτητα κεφαλαίων
Εκτίμηση φερεγγυότητας	Μπορεί η επιχείρηση να επιβιώσει ;	B1) Ρευστότητα (Βραχυχρόνια) B2) Χρέος-Μόχλευση (Μακροχρόνια) B3) Ταμιακή Ροή
Εκτίμηση διοικητικής επίδοσης	Είναι ικανή η διοίκηση;	Γ1) Πολιτική αποθεμάτων Γ2) Πολιτική πιστώσεων Γ3) Δομή και διαχείριση Ενεργητικού και Παθητικού

E.2. Επιλογή των κατάλληλων αριθμοδεικτών

E.2.1 Η επιλογή των κατάλληλων αριθμοδεικτών

Όπως ήδη αναφέρθηκε και προηγουμένως η επιλογή των κατάλληλων αριθμοδεικτών εξαρτάται κυρίως από τον σκοπό και τους στόχους της χρηματοοικονομικής ανάλυσης. Η συγκεκριμένη εργασία δεν έχει σαν στόχο

⁹ Courtis JK 'Modeling a financial ratios categorical framework'. Journal Business, Finance and Accounting Vol 5 no4, pp 371-386

την σύγκριση διαφορετικών επιχειρήσεων ενός κλάδου σε μία ή περισσότερες χρήσεις. Επίσης, δεν σκοπεύει να μελετήσει τις επιδόσεις μίας επιχείρησης διαχρονικά. Σκοπός της παρούσης είναι να εντοπίσει τις επιπτώσεις των διαφορών από την χρήση δύο διαφορετικών λογιστικών πλαισίων στην χρηματοοικονομική ανάλυση συγκεκριμένου αριθμού επιχειρήσεων, με συγκεκριμένες δραστηριότητες, σε μία συγκεκριμένη οικονομική χρήση, για την οποία υπάρχουν διαθέσιμες οικονομικές καταστάσεις συνταγμένες σύμφωνα και με τα δύο λογιστικά πλαίσια.

Συνεπώς, προκειμένου να επιλεγούν οι κατάλληλοι αριθμοδείκτες που θα χρησιμοποιηθούν για τους σκοπούς της παρούσης θα πρέπει να ληφθούν υπόψη δύο κριτήρια το κριτήριο της συχνότητας της παρουσίας τους στην διεθνή και Ελληνική βιβλιογραφία, που αντανακλά και το ενδιαφέρον των επαγγελματιών και ακαδημαϊκών για την χρησιμότητά τους και το κριτήριο της ευαισθησίας τους στις διαφορές των λογιστικών προτύπων κυρίως όσον αφορά του λογαριασμούς των Ιδίων Κεφαλαίων και Αποτελεσμάτων χρήσης. Όσο περισσότερο επηρεάζονται τα συστατικά των αριθμοδεικτών από τις διαφορές στα λογιστικά πρότυπα τόσο σημαντικότερος είναι για την συγκεκριμένη εργασία. Διαφορετικά, οι αριθμοδείκτες που θα χρησιμοποιηθούν θα πρέπει να είναι σημαντικοί για την λήψη οικονομικών αποφάσεων και ταυτόχρονα να περιέχουν υψηλό βαθμό ευαισθησίας στις διαφορές των λογιστικών προτύπων με τα οποία συντάσσονται οι οικονομικές καταστάσεις από τις οποίες αντλούν τις πληροφορίες τους.

E.2.2. Αριθμοδείκτες Ρευστότητας

Οι αριθμοδείκτες ρευστότητας χρησιμοποιούνται για να προσδιορίσουν τον βαθμό ικανότητας της επιχείρησης να ανταποκρίνεται στις βραχυπρόθεσμες υποχρεώσεις της. Η ρευστότητα της επιχείρησης εξαρτάται σημαντικά από την δυνατότητά της να μετατρέπει τα στοιχεία του κυκλοφορούντος ενεργητικού της σε ρευστά διαθέσιμα. Είναι σαφές ότι η ρευστότητα μίας επιχείρησης βασίζεται σημαντικά στον βαθμό ρευστοποίησης των στοιχείων του κυκλοφορούντος ενεργητικού της. Η έλλειψη ρευστότητας ενδέχεται να συνεπάγεται αδυναμία της επιχείρησης να ανταποκριθεί στα δάνεια και τις υποχρεώσεις της.

Θα πρέπει να σημειωθεί ότι η ρευστότητα της επιχείρησης αντανακλάται σε έναν πολύ μεγάλο βαθμό στο κεφάλαιο κινήσεώς της. Ως «κεφάλαιο κινήσεως» ορίζεται το υπερβάλλον του συνόλου των στοιχείων του κυκλοφορούντος ενεργητικού επί του συνόλου των βραχυπρόθεσμων υποχρεώσεων. Εύκολα θα μπορούσε να παρατηρηθεί ότι έλλειμμα κεφαλαίου κινήσεως υπάρχει όταν το σύνολο των βραχυπρόθεσμων υποχρεώσεων υπερβαίνουν το σύνολο του κυκλοφορούντος ενεργητικού.

Οι αριθμοδείκτες που υποστηρίζουν την χρηματοοικονομική ανάλυση της παρούσης εργασίας είναι Αριθμοδείκτης γενικής ρευστότητας ή κεφαλαίου κινήσεως Ο αριθμοδείκτης αυτός δίνεται από τον τύπο

Κυκλοφορούν Ενεργητικό / Βραχυπρόθεσμες Υποχρεώσεις και υπολογίζεται διαιρώντας τα στοιχεία του κυκλοφορούντος ενεργητικού με το σύνολο των βραχυπρόθεσμων υποχρεώσεων της επιχείρησης. Οι κατηγορίες των περιουσιακών στοιχείων που περιλαμβάνονται στον αριθμητή του κλάσματος είναι τα χρηματικά διαθέσιμα (στα οποία περιλαμβάνονται και τα άμεσα ρευστοποιήσιμα χρεόγραφα), οι εμπορικές και λοιπές απαιτήσεις και τα αποθέματα. Οι κατηγορίες βραχυχρόνιων υποχρεώσεων που περιλαμβάνονται στον παραινομαστή του κλάσματος είναι οι βραχυχρόνιες υποχρεώσεις σε προμηθευτές και λοιπούς πιστωτές (συμπεριλαμβανομένων και των υποχρεώσεων από φόρους εισοδήματος και λοιπούς παρακρατηθέντες φόρους) και το βραχυπρόθεσμο μέρος των δανείων και λοιπών συναφών πιστώσεων.

Ο αριθμοδείκτης της γενικής ρευστότητας δείχνει το βαθμό ρευστότητας της επιχείρησης και ταυτόχρονα το περιθώριο ασφάλειας που διατηρεί η διοίκησή της για να είναι σε θέση να αντιμετωπίσει μία κάποια ανεπιθύμητη εξέλιξη στη ροή των κεφαλαίων κινήσεως. Όσο μεγαλύτερος είναι ο αριθμοδείκτης γενικής ρευστότητας τόσο καλύτερη είναι, από πλευράς ρευστότητας, είναι η θέση της συγκεκριμένης επιχείρησης (Νιάρχος, 2004).

Αριθμοδείκτης ειδικής ρευστότητας

Ο αριθμοδείκτης ειδικής ρευστότητας δίνεται από τον τύπο Κυκλοφορούν Ενεργητικό – Αποθέματα / Βραχυπρόθεσμες Υποχρεώσεις και είναι το πηλίκο της διαίρεσης του συνόλου των άμεσα ρευστοποιήσιμων στοιχείων του κυκλοφορούντος ενεργητικού με το σύνολο των βραχυπρόθεσμων υποχρεώσεων. Η διαφοροποίησή του από τον αριθμοδείκτη της γενικής ρευστότητας είναι ότι ο συγκεκριμένος αριθμοδείκτης περιλαμβάνει στον αριθμητή του κλάσματος όλα τα στοιχεία του κυκλοφορούντος ενεργητικού που μπορούν να χαρακτηρισθούν ως ταχέως ρευστοποιήσιμα δηλαδή μπορούν να μετατραπούν γρήγορα σε χρηματικά διαθέσιμα.

Στον υπολογισμό δείκτη δεν περιλαμβάνονται α) τα αποθέματα των ετοιμών και ημικατεργασμένων προϊόντων και εμπορευμάτων και των πρώτων και βοηθητικών υλών και β) οι προκαταβληθείσες δαπάνες, οι οποίες κανονικά χρειάζονται κάποιο χρονικό διάστημα να για να μετατραπούν σε μετρητά. Αν τα αμέσως ρευστοποιήσιμα στοιχεία μίας επιχειρήσεως είναι ίσα ή μεγαλύτερα των τρεχουσών υποχρεώσεων, τότε, θεωρητικά τουλάχιστον, η επιχείρηση, έχει καλή τρέχουσα οικονομική κατάσταση. Ο αριθμοδείκτης αυτός μας δείχνει πόσες φορές τα ταχέως ρευστοποιήσιμα στοιχεία της επιχειρήσεως καλύπτουν τις βραχυχρόνιες υποχρεώσεις της (Νιάρχος, 2004).

Από την εννοιολογική προσέγγιση των δύο αριθμοδεικτών ρευστότητας μπορεί να διακρίνει κανείς ότι σε θεωρητικό καθαρά επίπεδο, όσο περισσότερο διαφοροποιούνται τα κονδύλια του κυκλοφορούντος ενεργητικού και οι βραχυπρόθεσμες υποχρεώσεις λόγω των διαφορετικών υιοθετούμενων λογιστικών αρχών και προτύπων, τόσο περισσότερο διαφοροποιείται και η εικόνα που δίνουν οι δύο δείκτες για την ρευστότητα της επιχείρησης, τόσο της γενικής όσο και της ειδικής / άμεσης. Μία από τις πλέον σημαντικές διαφορές που εντοπίζονται στις λογιστικές αρχές που προβλέπονται από τα ΔΠΧΑ σε σχέση με τα ΕΛΠ, είναι η δυνατότητα της μεταγενέστερης επιμέτρησης των χρηματοοικονομικών στοιχείων του ενεργητικού και του

παθητικού σε εύλογες αξίες και όχι μόνο σε ιστορικό κόστος. Μία άλλη σημαντική διαφοροποίηση στις υιοθετούμενες λογιστικές αρχές που αναμένεται να επιφέρει σημαντική επίπτωση στα αποτελέσματα που παράγουν οι δύο δείκτες ρευστότητας είναι αυτή του σχηματισμού φορολογικών προβλέψεων για επισφαλείς απαιτήσεις αντί προβλέψεων για πιθανές απώλειες από επισφάλειες, βάσει λογιστικών εκτιμήσεων που στηρίζονται σε πραγματικά δεδομένα.

E.3.2 Εννοιολογική προσέγγιση των αριθμοδεικτών που θα χρησιμοποιηθούν

Αριθμοδείκτης αποδοτικότητας ενεργητικού

Ο αριθμοδείκτης αυτός δίνεται από τον τύπο Καθαρά Κέρδη / Σύνολο Ενεργητικού και υπολογίζεται με την διαίρεση των καθαρών κερδών της χρήσεως (προ ή μετά φόρων) διά του συνόλου των περιουσιακών στοιχείων ήτοι το σύνολο του ενεργητικού που μετέχουν στην πραγματοποίηση αυτών των κερδών.

Ο αριθμοδείκτης αυτός μετρά την απόδοση των συνολικών περιουσιακών στοιχείων μίας επιχείρησης, καθώς και των επί μέρους τμημάτων αυτής και αποτελεί ένα είδος αξιολογήσεως και ελέγχου της διοικήσεως αυτής (Νικήτας Νιάρχος, 2004). Με άλλα λόγια ο αριθμοδείκτης της αποδοτικότητας του ενεργητικού μπορεί να ειπωθεί ότι δίνει τον βαθμό κερδοφορίας των δραστηριοτήτων της επιχείρησης. Στην εφαρμοσμένη χρηματοοικονομική ανάλυση σε αρκετές περιπτώσεις για τον υπολογισμό του αριθμητή του κλάσματος τα κέρδη μετά φόρων λαμβάνονται χωρίς τους χρεωστικούς τόκους (μετά την αφαίρεση της όποιας φορολογικής επίπτωσης επί αυτών). Επίσης, σε αρκετές περιπτώσεις εξετάζεται ο συγκεκριμένος αριθμοδείκτης με αριθμητή τα ΚΠΦΤ.

Σε κάθε περίπτωση, για τους σκοπούς της παρούσης εργασίας κρίνεται σκόπιμο να εξεταστούν τα καθαρά κέρδη της χρήσεως, στο σύνολο των δραστηριοτήτων των υπό συζήτηση επιχειρήσεων, προ και μετά φόρων, χωρίς να επιχειρηθεί καμία ομαλοποίηση των αποτελεσμάτων τους εξαιρώντας έσοδα, έξοδα, κέρδη και ζημιές από δραστηριότητες ή συναλλαγές που θα μπορούσαν να χαρακτηριστούν ως μη λειτουργικές.

Αριθμοδείκτης αποδοτικότητας ιδίων κεφαλαίων

Ο αριθμοδείκτης αυτός δίνεται από τον τύπο Καθαρά Κέρδη / Ίδια Κεφάλαια και υπολογίζεται με την διαίρεση των καθαρών κερδών μετά φόρων διά των ιδίων κεφαλαίων.

Ο αριθμοδείκτης της αποδοτικότητας των ιδίων κεφαλαίων είναι ένας ακόμη σπουδαίος δείκτης που απεικονίζει την κερδοφόρα δυναμικότητα μιας επιχείρησης και παρέχει ένδειξη του κατά πόσο επιτεύχθηκε ο στόχος της πραγματοποιήσεως ενός ικανοποιητικού αποτελέσματος. Ο αριθμοδείκτης αποδοτικότητας ιδίων κεφαλαίων μετρά την αποτελεσματικότητα, με την οποία τα ίδια κεφάλαια των φορέων της επιχείρησης απασχολούνται σε αυτήν (Νιάρχος, 2004).

Από όσα έχουν ήδη αναφερθεί σχετικά με τις επιπτώσεις των διαφορών μεταξύ των ΔΠΧΑ και ΕΛΠ στα ίδια κεφάλαια, τα καθαρά κέρδη και την φορολογία εισοδήματος, η ευαισθησία του συγκεκριμένου αριθμοδείκτη στην επίπτωση των διαφορών των δύο λογιστικών πλαισίων αναμένεται να είναι ιδιαίτερα υψηλή.

Αριθμοδείκτης Καθαρά Κέρδη Προ Φόρων και Τόκων προς Ίδια Κεφάλαια

Ο συγκεκριμένος αριθμοδείκτης δίνεται από τον τύπο ΚΠΦΤ / Ίδια Κεφάλαια και υπολογίζεται με την διαίρεση των καθαρών κερδών πριν την αναγνώριση του χρηματοοικονομικού κόστους και του φόρου εισοδήματος διά των ιδίων κεφαλαίων.

Ο αριθμοδείκτης αυτός αποτελεί μία παραλλαγή του αριθμοδείκτη αποδοτικότητας των ιδίων κεφαλαίων τα αποτελέσματά του μελετώνται συνδυαστικά με αυτόν. Στόχος της χρηματοοικονομικής ανάλυσης στην περίπτωση αυτή είναι να προσεγγίσει την αποδοτικότητα των ιδίων κεφαλαίων στην παραγωγή αποτελεσμάτων καθαρών από τα κόστος δανεισμού και τους φόρους εισοδήματος.

Αριθμοδείκτες Διαρθρώσεως Κεφαλαίων και Βιωσιμότητας

Οι αριθμοδείκτες διαρθρώσεως κεφαλαίων και βιωσιμότητας εξετάζουν την οικονομική κατάσταση της επιχείρησης σε μακροχρόνια βάση περιλαμβάνοντας την ανάλυση της διάρθρωσης των κεφαλαίων της. Λέγοντας διάρθρωση των κεφαλαίων μίας επιχειρήσεως εννοούμε τα διάφορα είδη και τις μορφές των κεφαλαίων που χρησιμοποιεί για την χρηματοδότησή της. Έτσι έχουμε τα μόνιμα (ίδια) κεφάλαια, ως και τις βραχυπρόθεσμες, μεσοπρόθεσμες και μακροπρόθεσμες υποχρεώσεις της. Η σπουδαιότητα της διαρθρώσεως των κεφαλαίων απορρέει από την ουσιαστική διαφορά που υπάρχει μεταξύ των ιδίων και των δανειακών κεφαλαίων (Νιάρχος, 2004).

Αριθμοδείκτης ιδίων προς ξένα κεφάλαια

Ο αριθμοδείκτης αυτός δίνεται από τον τύπο Ίδια Κεφάλαια / Ξένα Κεφάλαια και υπολογίζεται με την διαίρεση των ιδίων κεφαλαίων διά του συνόλου των υποχρεώσεων της επιχείρησης. Για τους σκοπούς της παρούσης εργασίας, ο αριθμητής του κλάσματος περιλαμβάνει το σύνολο των ιδίων κεφαλαίων των υπό εξέταση επιχειρήσεων, όπως αυτά απεικονίζονται στις οικονομικές τους καταστάσεις για την χρήση 2004. Ο παρονομαστής περιλαμβάνει το σύνολο των βραχυπρόθεσμων και μακροπρόθεσμων υποχρεώσεων της επιχείρησης, συμπεριλαμβανομένων και των προβλέψεων. Ο αριθμοδείκτης των ιδίων κεφαλαίων προς ξένα κρίνεται γενικά ως ιδιαίτερα σημαντικός δείκτης εφόσον δείχνει τη σχέση των ιδίων και δανειακών κεφαλαίων μεταξύ τους, ως και τον βαθμό προστασίας των επενδυτών μίας επιχειρήσεως.

Πέραν των όσων αναφέρθηκαν σε προηγούμενους αριθμοδείκτες για τις επιπτώσεις των διαφορών μεταξύ των ΔΠΧΑ και ΕΛΠ σχετικά με το ύψος των ιδίων κεφαλαίων, στην περίπτωση του συγκεκριμένου αριθμοδείκτη ιδιαίτερη βαρύτητα αναμένεται να έχουν οι διαφορές των δύο λογιστικών πλαισίων και στην

διαμόρφωση του υπόλοιπου παθητικού, που αποτελείται από βραχυπρόθεσμες και μακροπρόθεσμες υποχρεώσεις και φυσικά προβλέψεις. Συνεπώς, η ευαισθησία του δείκτη στις επιπτώσεις που ενδέχεται να επιφέρουν οι διαφορές μεταξύ των ΔΠΧΑ και ΕΛΠ αναμένεται να είναι ιδιαίτερα υψηλή.

ΣΤ. ΕΜΠΕΙΡΙΚΟ ΜΕΡΟΣ

ΣΤ.1. Οι κλάδοι

ΣΤ.1.1 Κατασκευαστικές εταιρείες- τεχνικά έργα

Ο κλάδος των κατασκευών, αποτελεί έναν από τους δυναμικότερους της ελληνικής οικονομίας. Χαρακτηριστική είναι η φράση ότι «Η οικοδομή είναι η ατμομηχανή της ελληνικής οικονομίας». Η ποικιλομορφία και η ιδιαιτερότητα των εργασιών, των τεχνικών εταιρειών, οδήγησαν στη ρύθμιση των θεμάτων τους από μια πληθώρα νομοθετημάτων. Στα πλαίσια της παρούσας εργασίας, θα εξεταστούν θέματα που αφορούν τις πρόσφατες φορολογικές και λογιστικές ρυθμίσεις, που επιβλήθηκαν στον κλάδο, καθώς και τις συνέπειες της εφαρμογής τους. Οι εξελίξεις αυτές προκλήθηκαν κυρίως με την υποχρέωση της χώρας μας, να εφαρμόσει τον Κανονισμό της Ευρωπαϊκής Ένωσης 1725/2003, με τον οποίο υιοθετήθηκαν τα Διεθνή Λογιστικά Πρότυπα, δυνάμει του Κανονισμού του Συμβουλίου 1606/2002. Η ρύθμιση των θεμάτων που θα οδηγήσουν σταδιακά στην εφαρμογή των Διεθνών Λογιστικών Προτύπων στην Ελλάδα, ξεκινά με το Ν.2992/2002 και ακολουθούν ο Ν.3148/2003, ο Ν.3229/2004 και ο Ν.3301/2004. Οι νόμοι αυτοί είτε αυτόνομα, είτε τροποποιώντας το Ν.2190/1920, κατέστησαν τελικά υποχρεωτική, τόσο στις εισηγμένες εταιρείες του Χρηματιστηρίου Αθηνών όσο και στις εταιρείες που αυτές ενοποιούν, την εφαρμογή των Δ.Λ.Π., από τη χρήση 2005 και μετά. Από τις μεταβολές, που αυτή η μετάβαση έφερε, επιλέγονται αυτές που αποτελούν ειδικά θέματα των κατασκευαστικών εταιρειών και εξυπηρετούν πιστότερα τους σκοπούς της παρούσας εργασίας. Ειδικότερα, δύο είναι τα μείζονα θέματα που απασχολούν κυρίως τις τεχνικές εταιρείες. Πρώτα η μεταβολή της κατανομής των εσόδων, κατά την διάρκεια των διαφορετικών χρήσεων, που περιλαμβάνει η κατασκευαστική περίοδος ενός έργου, και δεύτερον η διαδικασία ενσωμάτωσης των κοινοπραξιών. Τα δύο αυτά θέματα ρυθμίζονται από τα Δ.Λ.Π. 11 και Δ.Λ.Π. 31 αντίστοιχα. Γενικότερα η εφαρμογή των Δ.Λ.Π., δεν αποτελεί ένα θέμα ενδιαφέρον μόνο για τις ισχυρές μεν, αλλά ολιγάριθμες εισηγμένες τεχνικές εταιρείες του Χρηματιστηρίου Αθηνών, αλλά αφορά το σύνολο του κλάδου, διότι στο κοντινό μέλλον τα πρότυπα σταδιακά, θα αποκτήσουν καθολική εφαρμογή. Πέραν όμως των λογιστικών προβλημάτων, η φορολόγηση των τεχνικών έργων αποτελεί ένα επίσης πολύπλοκο ζήτημα. Η πολυπλοκότητα αυτή, οφείλεται στις διακρίσεις του νόμου σχετικά με, τη φύση των εργασιών, τις μορφές των προσώπων των κατασκευαστών και τον τρόπο φορολόγησης τους. Στις διακρίσεις με κριτήριο τη φύση των εργασιών αναφέρονται: οι οικοδομικές επιχειρήσεις, οι εργοληπτικές επιχειρήσεις δημοσίων τεχνικών έργων, οι εργοληπτικές επιχειρήσεις ιδιωτικών τεχνικών έργων, οι επιχειρήσεις κατασκευής μηχανολογικών

και ηλεκτρολογικών εγκαταστάσεων. Στις διακρίσεις με κριτήριο τη μορφή των προσώπων αναφέρονται: οι ιδιώτες κατασκευαστές, οι ομόρρυθμες, οι ετερόρρυθμες εταιρείες ή κοινοπραξίες στις οποίες δεν συμμετέχει νομικό πρόσωπο της παραγράφου 1 του άρθρου 101 του Ν.2238/1994, οι ομόρρυθμες, οι ετερόρρυθμες εταιρείες ή κοινοπραξίες στις οποίες συμμετέχει νομικό πρόσωπο της παραγράφου 1 του άρθρου 101 του Ν.2238/1994, οι εταιρείες περιορισμένης ευθύνης και οι ανώνυμες τεχνικές εταιρείες. Στις διακρίσεις με κριτήριο τον τρόπο φορολόγησης, αναφέρονται δύο συστήματα το τεκμαρτό του άρθρου 34 του Ν.2238/1994 και των καθαρών κερδών της παραγράφου 1 του άρθρου 101 του Ν.2238/1994. Εάν σε όλα αυτά προσθέσουμε και την αυτοτελή φορολόγηση αφορολόγητων αποθεματικών των τεχνικών επιχειρήσεων του άρθρου 3 του Ν.2954/2001, εύλογη είναι η πολυπλοκότητα του φορολογικού συστήματος. Ακόμη πιο εύλογη είναι η μεταβολή, σε κάθε περίπτωση, τόσο του ύψους της φορολογητέας ύλης, όσο και των συντελεστών φορολόγησης. Δηλαδή το ίδιο έργο μπορεί να οδηγήσει σε διαφορετικό ύψος φορολογικής επιβάρυνσης.

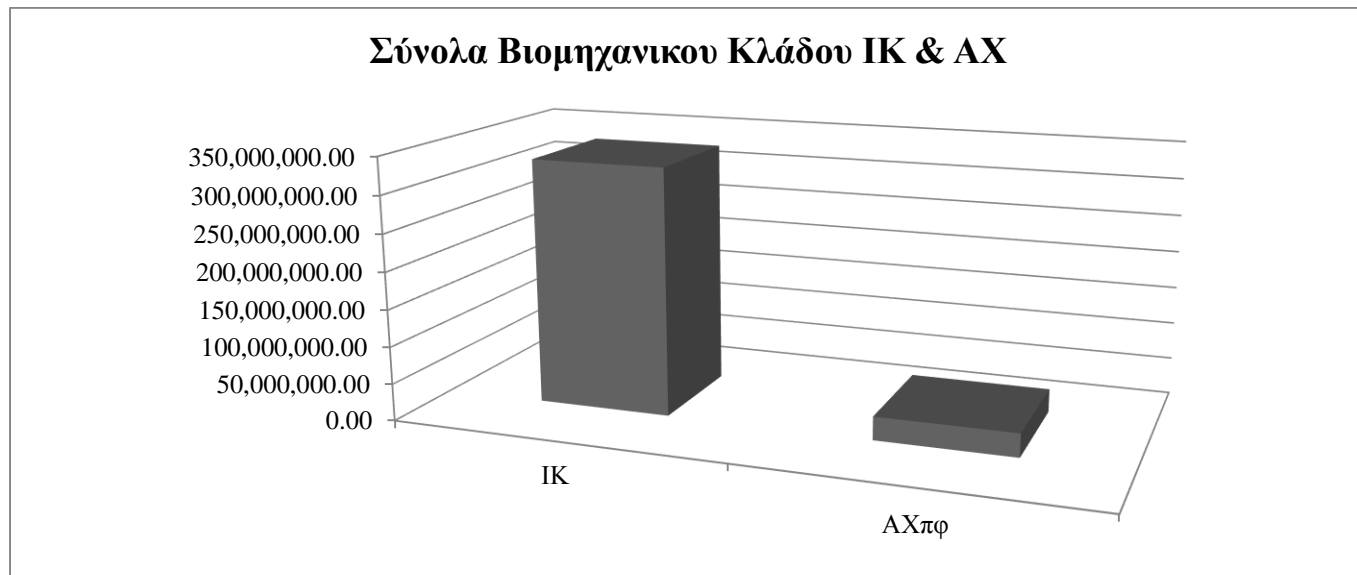
ΣΤ.1.2 Βιομηχανικές Επιχειρήσεις

Τις ελληνικές βιομηχανικές επιχειρήσεις, χαρακτηρίζει το μικρομεσαίο μέγεθος. Αν ρίξουμε μια ματιά στις ελληνικές βιομηχανίες, θα διαπιστώσουμε ότι το μέγεθός τους, ακόμα και εκείνων που θεωρούνται από τις μεγαλύτερες, απέχει πολύ από το άριστο επίπεδο μιας μεγάλης και σύγχρονης βιομηχανικής επιχείρησης. Και αυτό συμβαίνει στη χώρα μας, τη στιγμή, που στις βιομηχανικά ανεπτυγμένες χώρες, ομοειδείς βιομηχανίες συγχωνεύονται σε διαρκώς μεγαλύτερα βιομηχανικά συγκροτήματα. Η ελληνική ελαφριά βιομηχανία είναι πολύ μεγαλύτερη από τη βαριά βιομηχανία. Η μεγάλη ανάπτυξη της ελαφριάς βιομηχανίας σημαίνει ότι το μεγαλύτερο ποσοστό της βιομηχανικής παραγωγής αφορά καταναλωτικά αγαθά. Τέτοια αγαθά είναι τα είδη διατροφής, ρουχισμού, διάφορων σκευών κλπ. Η παραγωγή όμως κεφαλαιούχων ή παραγωγικών αγαθών, δηλαδή προϊόντων που μπαίνουν στις διαδικασίες της παραγωγής, μηχανημάτων, ανταλλακτικών κλπ. είναι σχετικά μικρή. Η παραγωγή προϊόντων της ελαφριάς βιομηχανίας, απευθύνεται κυρίως προς την εσωτερική αγορά. Αυτό όμως δε σημαίνει ότι και ο εξαγωγικός παράγοντας έχει υποτιμηθεί ή παραμελείται. Πάντως τα τελευταία χρόνια, στα πλαίσια της βιομηχανικής ανάπτυξης της χώρας και του διεθνούς συναγωνισμού, έχουν αναπτυχθεί βιομηχανίες με εξαγωγικό προσανατολισμό και ήδη η αύξηση των εξαγωγών ελληνικών βιομηχανικών προϊόντων είναι εντυπωσιακή και ολοένα και αυξάνει περισσότερο και βελτιώνεται ποιοτικά. Ένα κακό προηγούμενο που υπήρχε, επηρέασε σημαντικά τη συγκέντρωση των περισσότερων βιομηχανικών επιχειρήσεων σε δυο, βασικά, περιοχές: την περιφέρεια της πρωτεύουσας και της συμπρωτεύουσας. Γνωστοί είναι οι λόγοι, που προσελκύουν την ίδρυση μιας βιομηχανίας (καταναλωτικό κέντρο και πηγή εργατικού δυναμικού). Τα δυο αυτά μεγάλα πολεοδομικά συγκροτήματα συγκεντρώνουν και τις δυο αυτές βασικές προϋποθέσεις. Κάποτε όμως επέρχεται ο κορεσμός και το αδιαχώρητο, και έτσι άρχισαν τα τελευταία χρόνια να αναπτύσσονται και άλλα βιομηχανικά κέντρα και να προσελκύουν διάφορες βιομηχανικές μονάδες. Πόλεις, που συγκεντρώνουν αυτές τις προϋποθέσεις και που άρχισαν να ιδρύονται βιομηχανικές μονάδες, είναι η Πάτρα, ο Βόλος, η Λάρισα, η Καβάλα, η Χαλκίδα, η Πτολεμαΐδα και πολλές επαρχιακές πόλεις. Η Ελληνική Βιομηχανία αποτελεί εξελικτική μορφή της βιοτεχνικής εμπειρίας, που είχε αναπτυχθεί σε

ορισμένα κέντρα κατά την προεπαναστατική και την αμέσως μετά την Επανάσταση του 1821 εποχή. Υπήρξαν, τις περιόδους αυτές, πολλά κέντρα στα διάφορα σημεία της χώρας, που ανέπτυξαν τη βιοτεχνία. Η Ελλάδα παράμεινε εκτός της εκβιομηχάνισης, που γινόταν στην Ευρώπη κατά το 19ο αιώνα, γιατί ήταν αποκομμένη. Η πρώτη βιομηχανική ανάπτυξη στην Ελλάδα άρχισε να εμφανίζεται στις αρχές του 20ου αιώνα, με την εξέλιξη διάφορων βιοτεχνιών σε βιομηχανίες επεξεργασίας αγροτικών προϊόντων και κυρίως σιταριού, βαμβακιού, καπνού, σταφίδας, κρασιού και δέρματος. Η πραγματική όμως βιομηχανική ανάπτυξη άρχισε μετά το 1922, οπότε, με τη Μικρασιατική καταστροφή, η Ελλάδα δέχτηκε πάνω από 1 1/2 εκατομ. προσφύγων. Η ελληνική βιομηχανία, παρόλη την από εκεί και πέρα ανάπτυξή της, εξακολουθεί και ως το 1929 να παραμένει σε χαμηλά επίπεδα, σε σύγκριση με την υπόλοιπη Ευρώπη. Η παραγωγή ήταν κατάλληλη μόνο για την εσωτερική κατανάλωση, και ολόκληρη η βιομηχανία ήταν συγκεντρωμένη στην Αθήνα και στον Πειραιά και σε ελάχιστες πόλεις. Και οι λόγοι ήταν, γιατί στις πόλεις αυτές υπήρχε το αγοραστικό κοινό και άφθονα εργατικά χέρια.

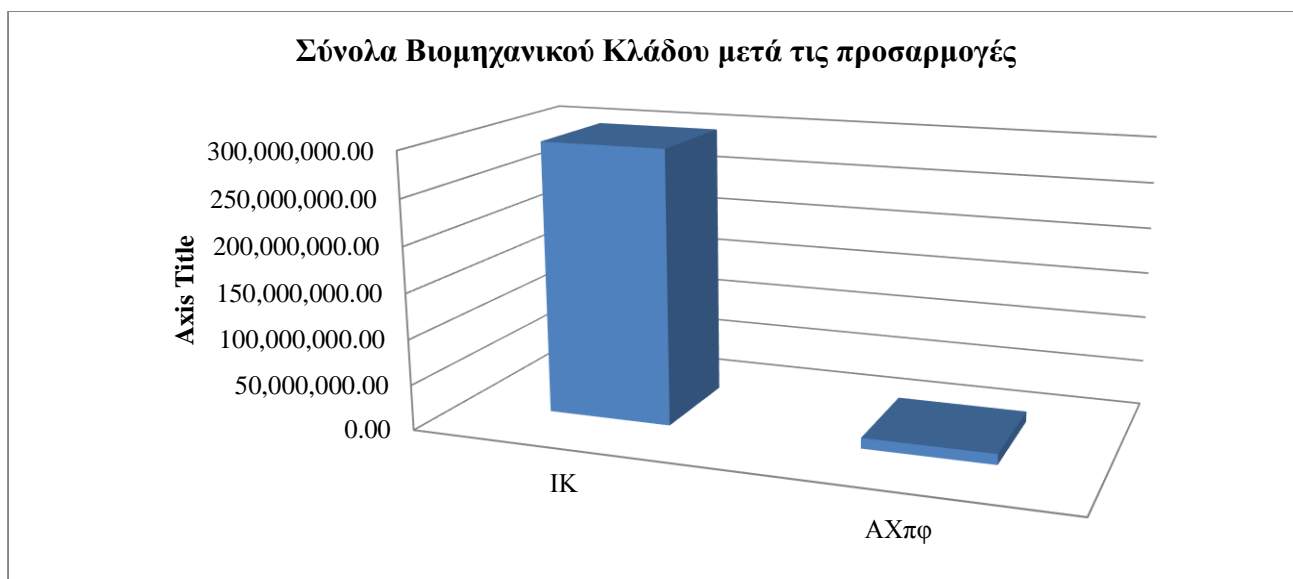
Ζ. Συμπεράσματα και διαπιστώσεις

Ζ.1.1 Βιομηχανικές επιχειρήσεις

Πίνακας 1

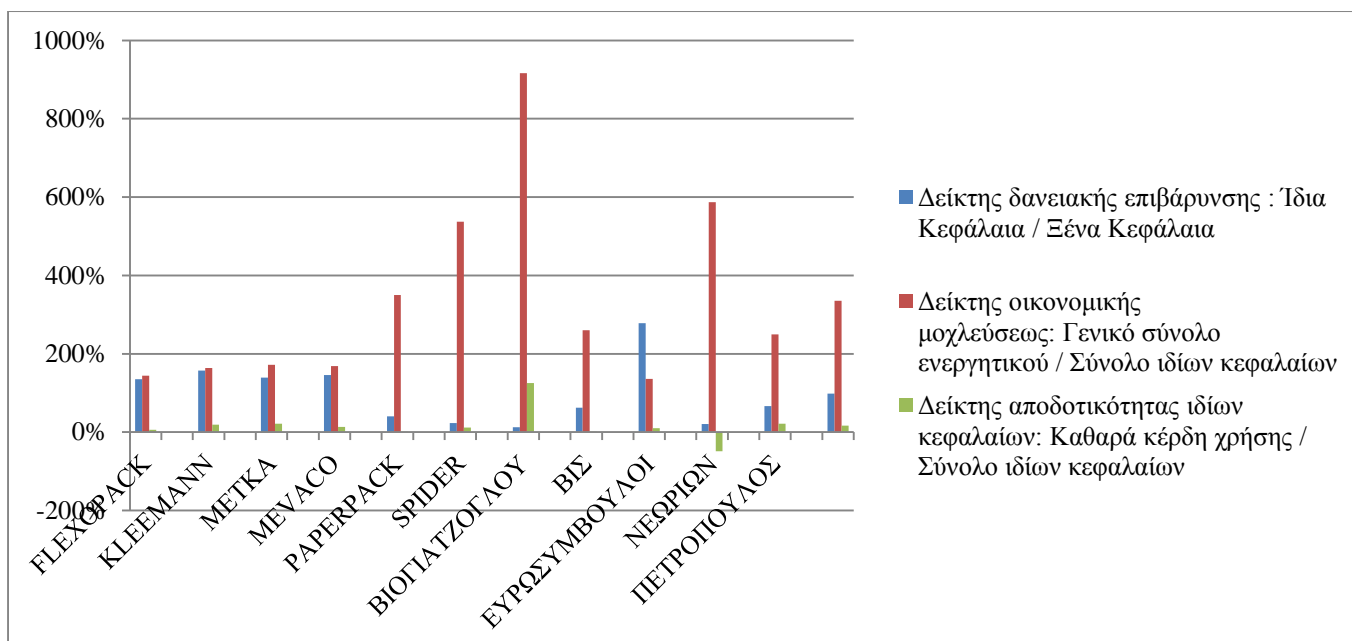
Παρατηρείται ότι το Γενικό Σύνολο Ιδίων Κεφαλαίων και των Αποτελεσμάτων Χρήσης του κλάδου είναι πριν γίνουν οι αναμορφώσεις 332.318.117,79€ και 31.740.474,38€ αντίστοιχα. Όπως φαίνεται τα κέρδη των βιομηχανικών επιχειρήσεων κατά το έτος 2004 αποτελεί το 10% περίπου των επενδυμένων Κεφαλαίων. Μετά τις αναμορφώσεις που προκύπτουν από τις παρατηρήσεις των Ορκωτών Λογιστών Ελεγκτών παρατηρείται σημαντική αναπροσαρμογή στα δύο αυτά ποσά.

Πίνακας 2

Μετά τις αναπροσαρμογές από τις παρατηρήσεις τα δύο αυτά ποσά γίνονται 299.259.411,22 και 11.688.175,30 για τα Ίδια Κεφάλαια και τα Αποτελέσματα Χρήσης αντίστοιχα. Αυτό δείχνει ότι τα νέα ποσά αποτελούν το 90% για την περίπτωση των Ιδίων Κεφαλαίων και μόλις το 37% για την περίπτωση των Αποτελεσμάτων Χρήσης, ποσό δηλαδή πολύ σημαντικά μειωμένο σε σχέση με την εικόνα που δείχνει ο κλάδος με βάση τις κυκλοφορούσες Χρηματοοικονομικές Καταστάσεις. Παρατηρώντας προσεκτικά τον Πίνακα Αναμορφώσεων των Βιομηχανικών Εταιριών θα δούμε ότι ορισμένες επιχειρήσεις παρουσιάζουν πολύ σημαντικές μεταβολές μετά από τις αναμορφώσεις που έγιναν από τις παρατηρήσεις των Ορκωτών λογιστών, εταιρίες όπως οι ΒΙΣ, ΜΕΤΚΑ, ΡΑΡΕΡΑΚΚ, βλέπουμε ότι ξεκινούν με θετικά Αποτελέσματα Χρήσεις και καταλήγουν με αρνητικά επηρεάζοντας σημαντικά το αντίστοιχο ποσό. Ακόμη παρατηρείται ότι ο φόρος εισοδήματος πολλές φορές δεν αντιπροσωπεύει τα αντίστοιχα κέρδη/ζημιές της εταιρείας. Μετά την εφαρμογή των ΔΠΧΠ φαίνεται τα σύνολο των Αποτελεσμάτων Χρήσης είναι 30.376.049 ωστόσο δεν υπάρχουν παρατηρήσεις Ορκωτών προκειμένου να γίνουν οι απαραίτητες προσαρμογές.

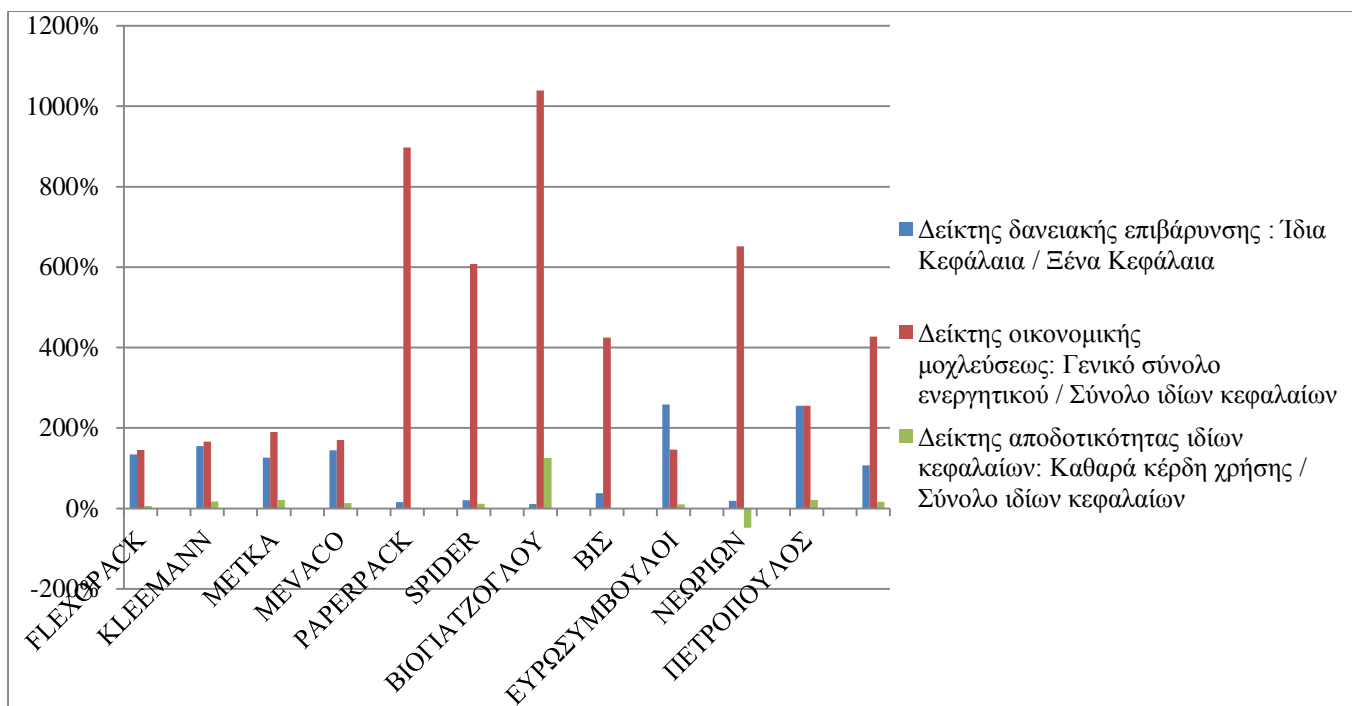

Πίνακας 3

Ιδιαίτερη προσοχή χρειάζονται τα αποτελέσματα των επιλεγμένων αριθμοδεικτών που χρησιμοποιήθηκαν (εκείνων που επηρεάζουν τα ΙΚ και ΑΧ) . Ο Δείκτης δανειακής επιβάρυνσης : Ίδια Κεφάλαια / Ξένα Κεφάλαια των επιχειρήσεων παρουσιάζει δανειακή επιβάρυνση του κλάδου σε ποσοστό 98% με κάποιες επιχειρήσεις όπως φαίνονται από τον παραπάνω πίνακα ξεπερνούν κατά πολύ τον μέσο όρο. Δείχνοντας ότι το σύνολο του κλάδου είναι ιδιαίτερα επιβαρυσμένων δανειακά και σύμφωνα με τα τους υπόλοιπους δείκτες δεν υπάρχουν και περιθώριο ανάκαμψης. Στην κορυφή των δανειακών επιβαρύνσεων βρίσκεται η εταιρία ΕΥΡΩΣΥΜΒΟΥΛΟΙ με 278% ενώ την χαμηλότερη τιμή έχει η εταιρία ΒΙΟΓΙΑΤΖΟΓΛΟΥ με 12%.

Αυτό φαίνεται και παρατηρώντας τον Δείκτη οικονομικής μοχλεύσεως: Γενικό σύνολο ενεργητικού / Σύνολο ιδίων κεφαλαίων όπου έχει σαν σύνολο κλάδου τιμή 335%. Αυτό δείχνει ότι οι εταιρίες σε μη βιώσιμες τιμές καθώς οι δανειακές του υποχρεώσεις υπερβαίνουν κατά πολύ σε σχέση με τα έσοδα τα οποία αυτές έχουν. Χαρακτηριστικό παράδειγμα αυτών των εταιριών είναι οι εταιρίες ΒΙΟΓΙΑΤΖΟΓΛΟΥ όπου ο δείκτης οικονομικής μόχλευσης βρίσκεται στο 916% και οι εταιρείες SPIDER και ΝΕΩΡΙΩΝ με 537% και 587% αντίστοιχα. Την καλύτερη τιμή έχει η εταιρία ΕΥΡΩΣΥΜΒΟΥΛΟΙ με 136%.

Τέλος, όσον αφορά τους δείκτες πριν τις αναμορφώσεις έχουμε τον Δείκτη αποδοτικότητας ιδίων κεφαλαίων: Καθαρά κέρδη χρήσης / Σύνολο ιδίων κεφαλαίων όπου παρουσιάζει σαν σύνολο κλάδου αποδοτικότητα ΙΚ σε ποσοστό 17% , με την εταιρία ΒΙΟΓΙΑΤΖΟΓΛΟΥ να παρουσιάζει το υψηλότερο ποσοστό με 125% ενώ η εταιρία ΝΕΩΡΙΩΝ παρουσιάζει ποσοστό -48%.

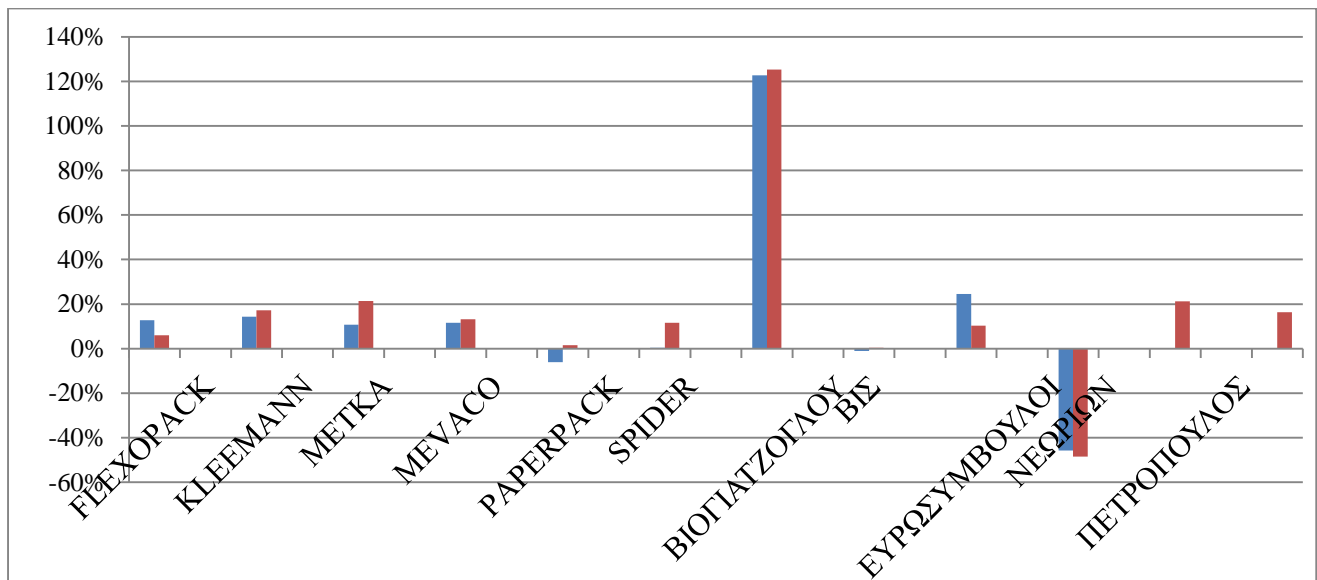
Πίνακας 4

Μετά τις αναπροσαρμογές παρατηρούνται σημαντικές αλλαγές στα ποσοστιαία νούμερα των αριθμοδεικτών. Ο Δείκτης δανειακής επιβάρυνσης : Ίδια Κεφάλαια / Ξένα Κεφάλαια των επιχειρήσεων παρουσιάζει δανειακή επιβάρυνση του κλάδου σε ποσοστό 107% ξεπερνώντας τον προηγούμενο κατά 9% στο σύνολο του κλάδου . Στην κορυφή των δανειακών επιβαρύνσεων βρίσκεται η εταιρία ΕΥΡΟΣΥΜΒΟΥΛΟΙ με 258% ποσοστό κατά 20% μικρότερο σε σχέση με αυτό πριν από τις αναμορφώσεις που περιείχε ο ισολογισμός ενώ την χαμηλότερη τιμή έχει η εταιρία ΒΙΟΓΙΑΤΖΟΓΛΟΥ με 11% ποσοστό 1% μικρότερο.

Παρατηρώντας τον Δείκτη οικονομικής μοχλεύσεως: Γενικό σύνολο ενεργητικού / Σύνολο ιδίων κεφαλαίων όπου έχει σαν σύνολο κλάδου μετά τις αναμορφώσεις παρουσιάζει τιμή 427% παρουσιάζοντας διαφορά της τάξεως του 92% , πράγμα το οποίο δείχνει την σημαντικότητα των αναμορφώσεων αν ο ισολογισμός παρουσιαζόταν λαμβάνοντας υπόψη τις παρατηρήσεις. Χαρακτηριστικό παράδειγμα αυτών των εταιριών είναι οι εταιρίες ΒΙΟΓΙΑΤΖΟΓΛΟΥ όπου ο δείκτης οικονομικής μόχλευσης βρίσκεται στο 1040% ενώ σημαντικές διαφορές παρουσιάζουν η PAPERPACK όπου από 350% μετά τις αναμορφώσεις παρουσιάζει ποσοστό οικονομικής μόχλευσης 898%, η SPIDER από 537% σε 608%, η ΒΙΣ από 260% σε 425% και η ΝΕΩΡΙΩΝ από 587% σε 652%.

Τέλος, όσον αφορά τους δείκτες μετά τις αναμορφώσεις έχουμε τον Δείκτη αποδοτικότητας ιδίων κεφαλαίων: Καθαρά κέρδη χρήσης / Σύνολο ιδίων κεφαλαίων όπου παρουσιάζει σαν σύνολο κλάδου αποδοτικότητα ΙΚ σε ποσοστό 16% μειωμένο μόλις κατά 1% δείχνοντας ότι οι παρατηρήσεις δεν επηρεάζουν

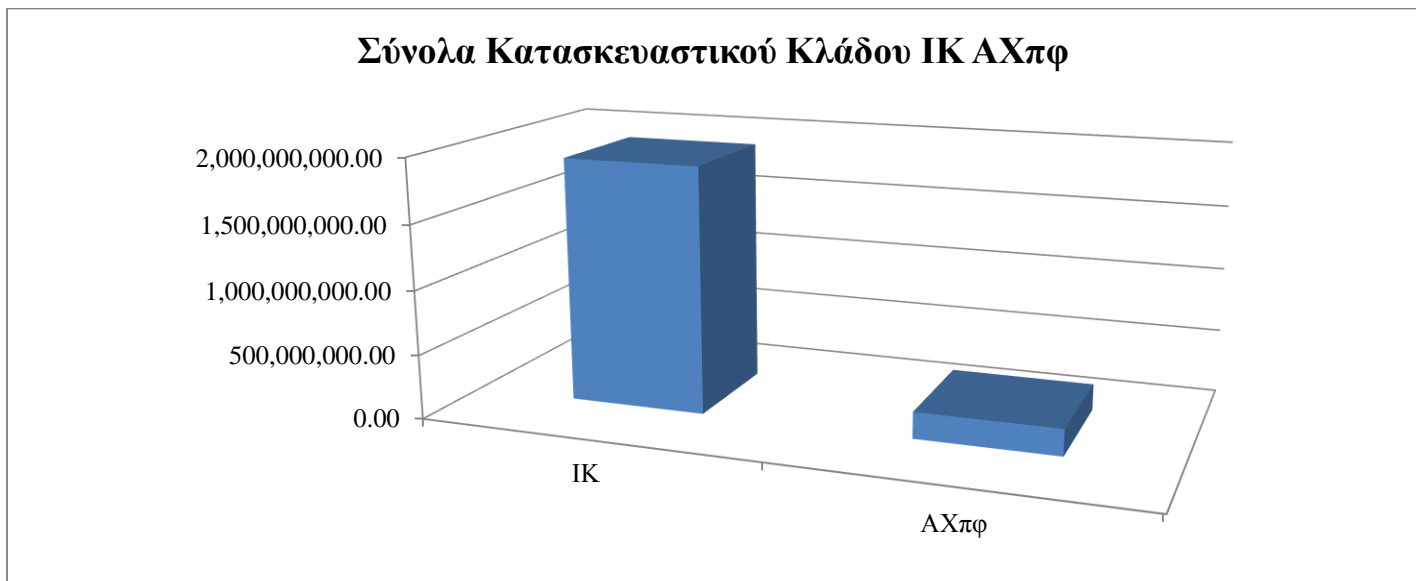
σημαντικά αυτό το δείκτη , με την εταιρία ΒΙΟΓΙΑΤΖΟΓΛΟΥ να παρουσιάζει το υψηλότερο ποσοστό με 125% ενώ η εταιρία ΝΕΩΡΙΩΝ παρουσιάζει το χαμηλότερο ποσοστό -48%.

Πίνακας 5

Ενδιαφέρον παρουσιάζει και ο Πίνακας 5 όπου παρουσιάζει τις μεταβολές του Δείκτη αποδοτικότητας ιδίων κεφαλαίων: Καθαρά κέρδη χρήσης / Σύνολο ιδίων κεφαλαίων μετά την εφαρμογή των ΔΛΠ . Τα νούμερα είναι αυτά που φαίνονται στους ισολογισμούς με βάση τα ΔΛΠ και παρουσιάζουν διαφορές στο δείκτη από το 14% στο 16% σε σύνολο κλάδου. Την μεγαλύτερη διαφορά η εταιρία METKA σε ποσοστό 10%.

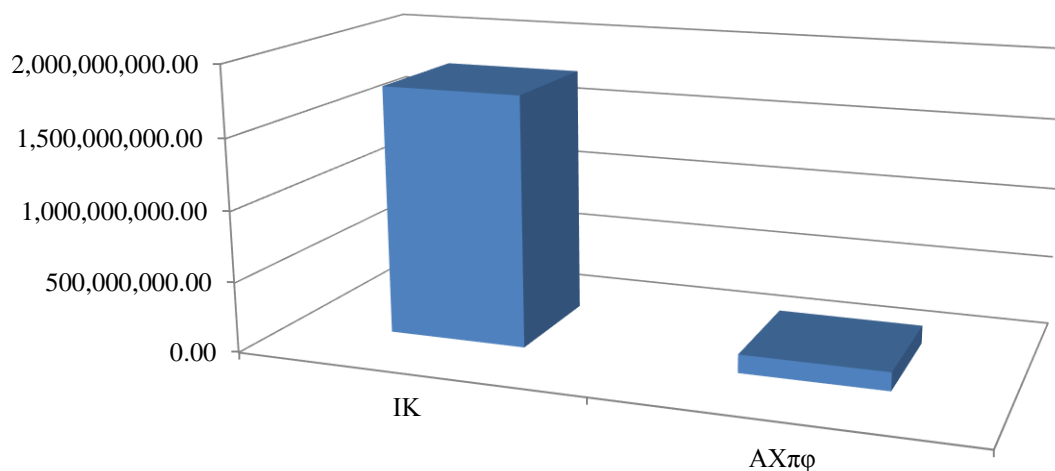
Ζ.2.2 Κατασκευαστικές Επιχειρήσεις

Πίνακας 6

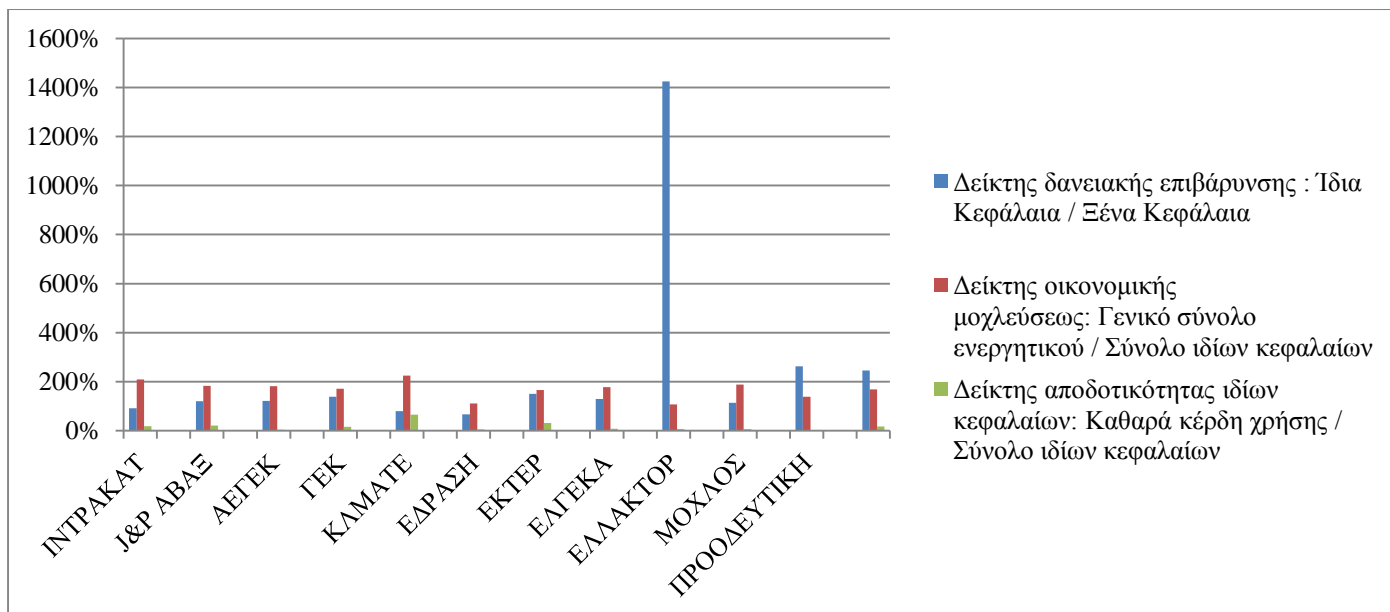
Παρατηρείται ότι το Γενικό Σύνολο Ιδίων Κεφαλαίων και των Αποτελεσμάτων Χρήσης του Κατασκευαστικού κλάδου πριν γίνουν οι αναμορφώσεις είναι 1.912.907.113,53€ και 207.722.726,92€ αντίστοιχα. Όπως φαίνεται τα Αποτελέσματα Χρήσης των κατασκευαστικών επιχειρήσεων κατά το έτος 2004 αποτελεί το 9,2% περίπου των επενδυμένων Κεφαλαίων. Μετά τις αναμορφώσεις που προκύπτουν από τις παρατηρήσεις των Ορκωτών Λογιστών Ελεγκτών παρατηρείται σημαντική αναπροσαρμογή στα δύο αυτά ποσά.

Σύνολα Κατασκευαστικού Κλάδου ΙΚ ΑΧπφ μετά τις αναπροσαρμογές

Πίνακας 7

Μετά τις αναπροσαρμογές από τις παρατηρήσεις τα δύο αυτά ποσά γίνονται 1.771.501.546,95 και 131.308.079,32 για τα Ίδια Κεφάλαια και τα Αποτελέσματα Χρήσης αντίστοιχα. Αυτό δείχνει ότι τα νέα ποσά αποτελούν το 92,6% για την περίπτωση των Ιδίων Κεφαλαίων και το 63,2% για την περίπτωση των Αποτελεσμάτων Χρήσης, ποσό δηλαδή πολύ σημαντικά μειωμένο σε σχέση με την εικόνα που δείχνει ο κλάδος με βάση τις κυκλοφορούσες Χρηματοοικονομικές Καταστάσεις. Παρατηρώντας προσεκτικά τον Πίνακα Αναμορφώσεων των Κατασκευαστικών Εταιριών θα δούμε ότι ορισμένες επιχειρήσεις παρουσιάζουν πολύ σημαντικές μεταβολές μετά από τις αναμορφώσεις που έγιναν από τις παρατηρήσεις των Ορκωτών λογιστών, εταιρίες όπως οι ΙΝΤΡΑΚΑΤ, ΑΕΓΕΚ, ΕΔΡΑΣΗ και ΜΟΧΛΟΣ Α.Ε. μετά από τις αναμορφώσεις από τις παρατηρήσεις των Ορκωτών Ελεγκτών παρουσιάζουν πολύ σημαντικές διαφορές τόσο στα Αποτελέσματα Χρήσης όσο και στα Ίδια Κεφάλαια. Ακόμη, παρατηρείται ότι ο φόρος εισοδήματος πολλές φορές δεν αντιπροσωπεύει τα αντίστοιχα κέρδη/ζημίες της εταιρείας. Μετά την εφαρμογή των ΔΠΧΠ φαίνεται το σύνολο των Αποτελεσμάτων Χρήσης είναι 112.757.973,42 ωστόσο δεν υπάρχουν παρατηρήσεις Ορκωτών προκειμένου να γίνουν οι απαραίτητες προσαρμογές.

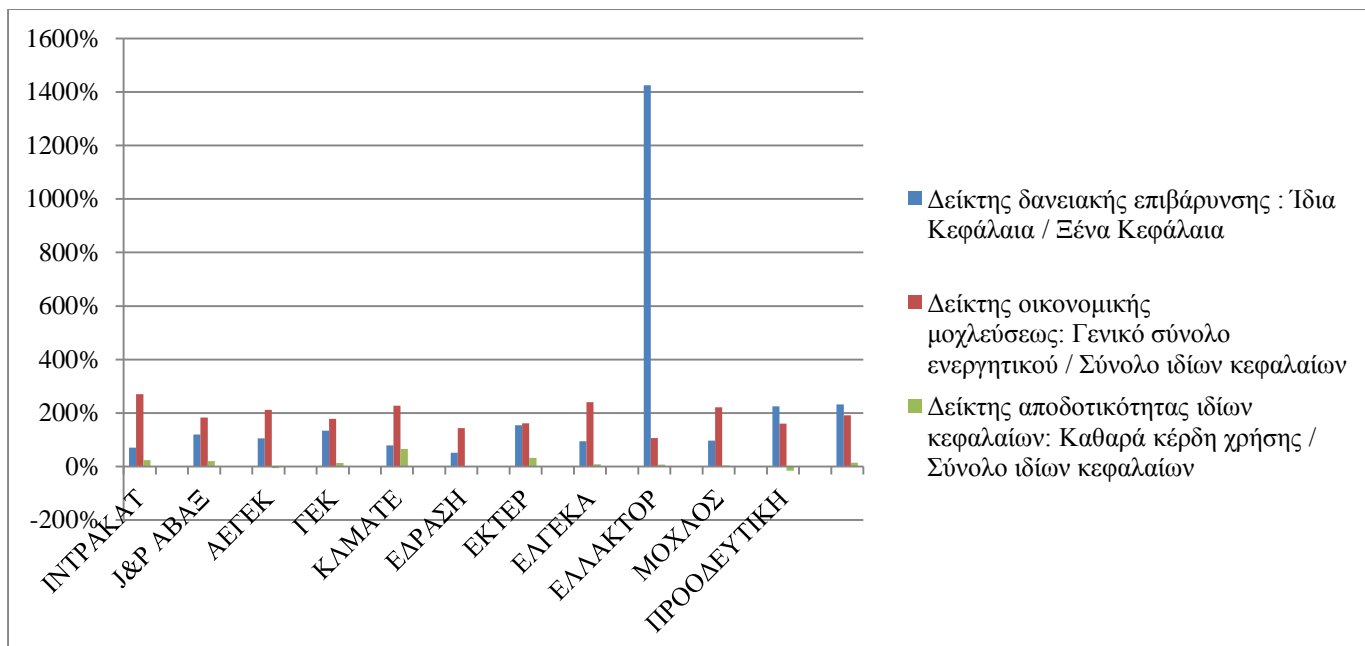

Πίνακας 8

Ιδιαίτερη προσοχή χρειάζονται και εδώ τα αποτελέσματα των επιλεγμένων αριθμοδεικτών που χρησιμοποιήθηκαν (εκείνων που επηρεάζουν τα ΙΚ και ΑΧ) . Ο Δείκτης δανειακής επιβάρυνσης : Ίδια Κεφάλαια / Ξένα Κεφάλαια των επιχειρήσεων παρουσιάζει δανειακή επιβάρυνση του κλάδου σε ποσοστό 245% με κάποιες επιχειρήσεις όπως φαίνονται από τον παραπάνω πίνακα ξεπερνούν κατά πολύ τον μέσο όρο και μία μάλιστα κατά πολύ. Η εταιρία ΕΛΛΑΚΤΟΡ παρουσιάζει δανειακή επιβάρυνση σε ποσοστό 1424%. Δείχνοντας ότι το σύνολο του κλάδου είναι ιδιαίτερα επιβαρυνμένων δανειακά (λογικό λόγο της φύσης των κατασκευαστικών εταιριών) αλλά με κάποιες εταιρίες να ξεπερνούν κατά πολύ το μέσο όρο. Στην κορυφή των δανειακών επιβαρύνσεων βρίσκεται η εταιρία ΕΛΛΑΚΤΟΡ με 1424% ενώ την χαμηλότερη τιμή έχει η εταιρία ΕΔΡΑΣΗ με 66%.

Αυτό φαίνεται και παρατηρώντας τον Δείκτη οικονομικής μοχλεύσεως: Γενικό σύνολο ενεργητικού / Σύνολο ιδίων κεφαλαίων όπου έχει σαν σύνολο κλάδου τιμή 169%.Οι δείκτες αυτοί φαίνονται αρκετά υψηλοί ωστόσο παρουσιάζουν μια λογικότητα με βάση τη φύση των εταιριών. Από τα αποτελέσματα το μεγαλύτερο ποσοστό μόχλευσης παρουσιάζει η εταιρία ΚΛΜΑΤΕ με 225% και το χαμηλότερο παρουσιάζει η εταιρία ΕΛΛΑΚΤΟΡ με 107%.

Τέλος, όσον αφορά τους δείκτες πριν τις αναμορφώσεις έχουμε τον Δείκτη αποδοτικότητας ιδίων κεφαλαίων: Καθαρά κέρδη χρήσης / Σύνολο ιδίων κεφαλαίων όπου παρουσιάζει σαν σύνολο κλάδου αποδοτικότητα ΙΚ σε ποσοστό 17% , με την εταιρία ΚΛΜΑΤΕ με 66% να παρουσιάζει το υψηλότερο ποσοστό , ενώ η εταιρία ΠΡΟΟΔΕΥΤΙΚΗ παρουσιάζει ποσοστό 0%.

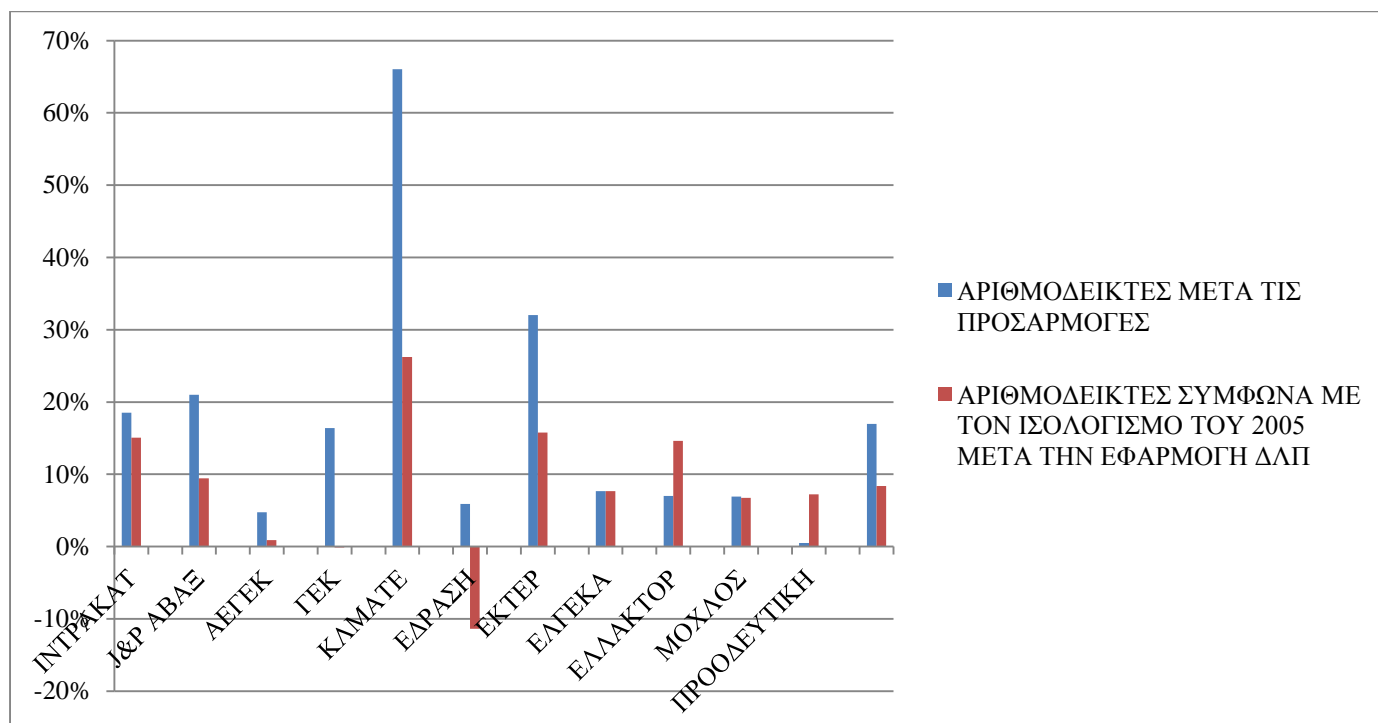
Πίνακας 9

Μετά τις αναπροσαρμογές παρατηρούνται σημαντικές αλλαγές στα ποσοστιαία νούμερα των αριθμοδεικτών. Ο Δείκτης δανειακής επιβάρυνσης : Ίδια Κεφάλαια / Ξένα Κεφάλαια των επιχειρήσεων παρουσιάζει δανειακή επιβάρυνση του κλάδου σε ποσοστό 225% μειωμένος σε σχέση με τον αντίστοιχο δείκτη πριν τις προσαρμογές κατά 38% σε ότι αφορά στο σύνολο του κλάδου. Στην κορυφή των δανειακών επιβαρύνσεων βρίσκεται και εδώ η εταιρία ΕΛΛΑΚΤΟΡ με 1425% ποσοστό κατά 1% μεγαλύτερο σε σχέση με αυτό πριν από τις αναμορφώσεις που περιείχε ο ισολογισμός, συνεχίζοντας να παρουσιάζει πολύ μεγάλο αριθμό στον δείκτη δανειακής επιβάρυνσης. Ενώ την χαμηλότερη τιμή έχει η εταιρία ΕΔΡΑΣΗ με 51% ποσοστό κατά 14% μικρότερο σε σχέση με αυτό πριν τις αναμορφώσεις(65%).

Παρατηρώντας τον Δείκτη οικονομικής μοχλεύσεως: Γενικό σύνολο ενεργητικού / Σύνολο ιδίων κεφαλαίων όπου έχει σαν σύνολο κλάδου μετά τις αναμορφώσεις παρουσιάζει τιμή 161% παρουσιάζοντας διαφορά της τάξεως του 23%, πράγμα το οποίο δείχνει την σημαντικότητα των αναμορφώσεων αν ο ισολογισμός παρουσιαζόταν λαμβάνοντας υπόψη τις παρατηρήσεις. Όπως παρουσιάζεται από τον Πίνακα 9 ο δείκτης οικονομικής μόχλευσης βρίσκεται 23% ποσοστιαίες μονάδες πάνω σε σχέση με αυτόν πριν τις αναμορφώσεις, ενώ σημαντικές διαφορές παρουσιάζουν οι εταιρίες INTPAKAT από 209% σε 271%, ΕΔΡΑΣΗ από 111% σε 144%, ΕΛΓΕΚΑ από 177% σε 241%, ΜΟΧΛΟΣ από 188% σε 221% και ΠΡΟΟΔΕΥΤΙΚΗ από 138% σε 161% μετά τις αναμορφώσεις.

Τέλος, όσον αφορά τους δείκτες μετά τις αναμορφώσεις έχουμε τον Δείκτη αποδοτικότητας ιδίων κεφαλαίων: Καθαρά κέρδη χρήσης / Σύνολο ιδίων κεφαλαίων όπου παρουσιάζει σαν σύνολο κλάδου αποδοτικότητα ΙΚ σε ποσοστό 14% μειωμένο κατά 3% δείχνοντας ότι οι παρατηρήσεις επηρεάζουν σημαντικά και αυτό το δείκτη, με την εταιρία ΚΛΜΑΤΕ να παρουσιάζει το υψηλότερο ποσοστό με 66% ενώ

η εταιρία ΠΡΟΟΔΕΥΤΙΚΗ παρουσιάζει το χαμηλότερο ποσοστό -15% παρουσιάζοντας αρνητική αποδοτικότητα κεφαλαίου.

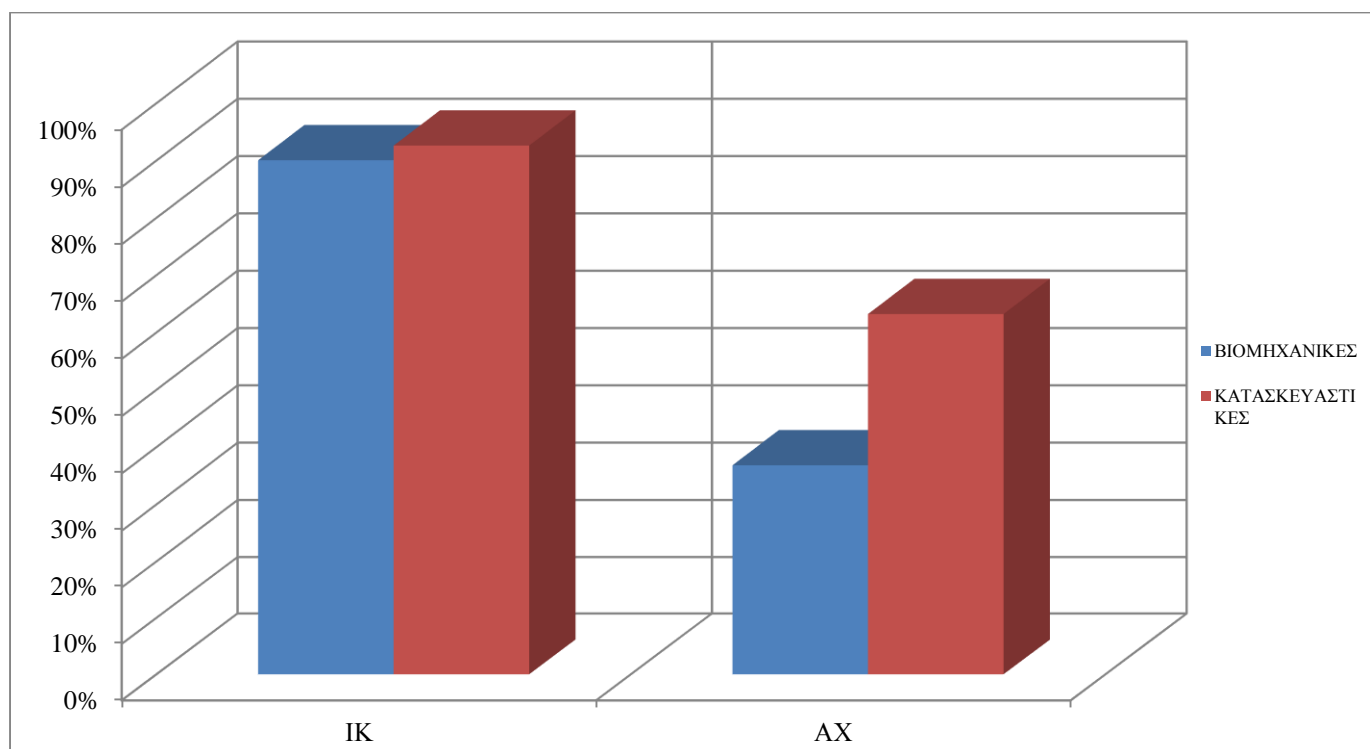

Πίνακας 10

Ιδιαίτερο ενδιαφέρον παρουσιάζει και ο Πίνακας 10 όπου παρουσιάζει τις μεταβολές του Δείκτη αποδοτικότητας ιδίων κεφαλαίων: Καθαρά κέρδη χρήσης / Σύνολο ιδίων κεφαλαίων μετά την εφαρμογή των ΔΛΠ όπως αυτά φαίνονται από τον νέο Ισολογισμό του 2005 . Τα νούμερα είναι αυτά που φαίνονται στους ισολογισμούς με βάση τα ΔΛΠ και παρουσιάζουν διαφορές στο δείκτη στο σύνολο του κλάδου από το 17% στο 8% παρουσιάζοντας πολύ σημαντική διαφορά σε σύνολο κλάδου. Την μεγαλύτερη διαφορά παρουσιάζει η εταιρεία ΚΑΜΑΤΕ ΌΠΟΥ ΑΠΟ ΠΟΣΟΣΤΟ 66% πριν την εφαρμογή των ΔΛΠ, μετά την εφαρμογή παρουσιάζει ποσοστό 26% και η εταιρία ΕΚΤΕΡ όπου παρουσίαζε ποσοστό 32% πέφτοντας στο 16% και τέλος η εταιρία J&P ΑΒΑΞ η οποία πριν την εφαρμογή ΔΛΠ παρουσίαζε ποσοστό 21% ενώ μετά την εφαρμογή 9%.

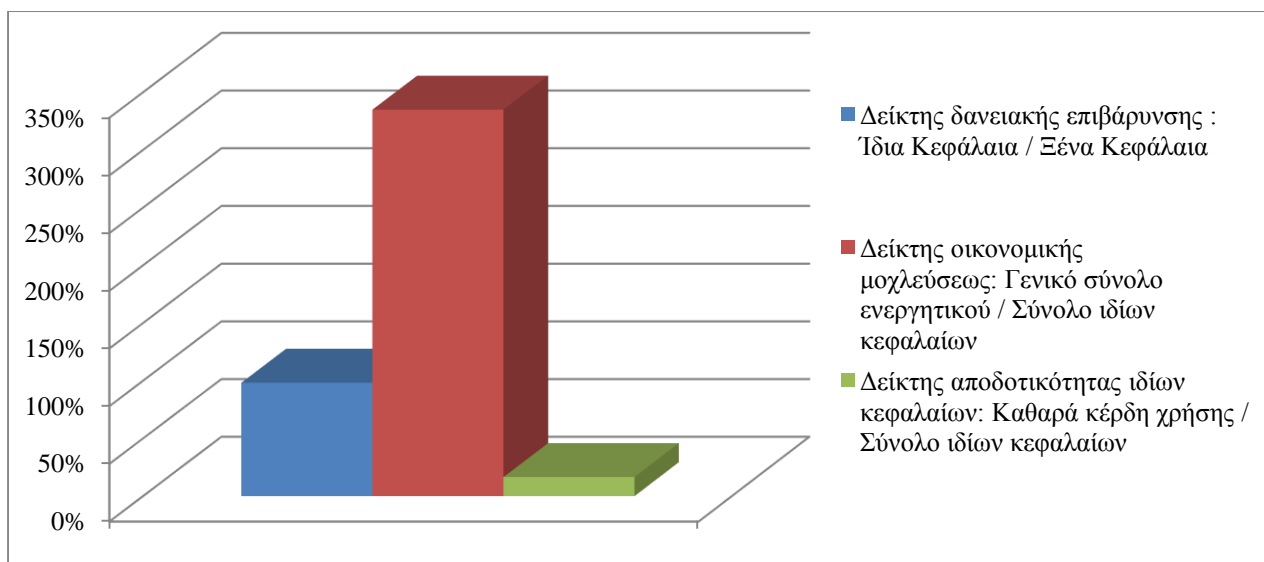

Ζ.2.3 Σύγκριση μεταξύ Βιομηχανικών και Κατασκευαστικών Εταιριών

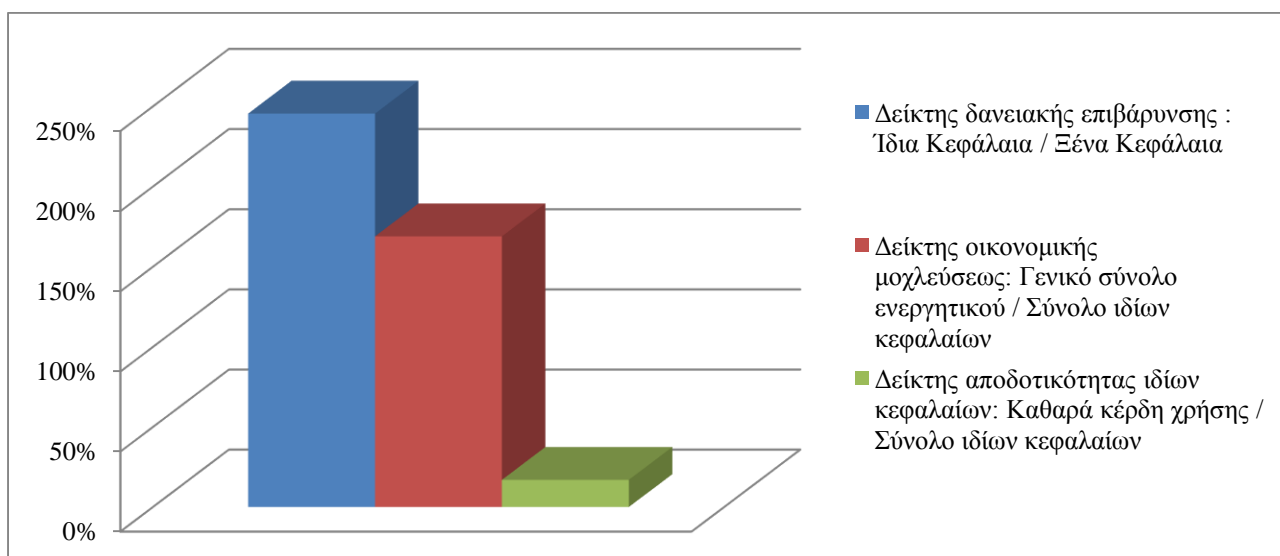

Πίνακας 11

Στον παραπάνω Πίνακα παρουσιάζεται συγκριτικά κατά πόσο τα ΙΚ και τα ΑΧ των κλάδων επηρεάζονται μετά από τις αναπροσαρμογές που γίνονται με βάση την γνώμη των ορκωτών. Συγκριτικά λοιπόν, βλέπουμε ότι για το Βιομηχανικό Κλάδο οι παρατηρήσεις έχουν ως αποτέλεσμα τα ΙΚ να παρουσιάζονται κατά 10% μειωμένα, δηλαδή τα νέα ΙΚ των Βιομηχανικών Εταιριών αποτελούν το 90% αυτών που εμφανίζονται στους Ισολογισμούς. Τα Αποτελέσματα Χρήσεις για τις Βιομηχανικές Εταιρίες παρουσιάζονται μειωμένα σε ποσοστό 63% δηλαδή μετά τις προσαρμογές αποτελούν το 37%. Ενώ για τις Κατασκευαστικές Εταιρίες παρατηρείται ότι τα ΙΚ παρουσιάζονται μετά τις προσαρμογές στο 93% διαφορά 3% από τις Βιομηχανικές ενώ τα ΑΧ στο 63% ενώ τα αντίστοιχα στις Βιομηχανικές 37% διαφορά της τάξεως του 26%. Συγκριτικά οι Κατασκευαστικές παρουσιάζουν καλύτερη εικόνα με βάση τις προσαρμογές σε σχέση με αυτές των Βιομηχανικών εταιριών και αυτό φαίνεται και στα παρακάτω διαγράμματα που θα παρουσιάσουν κατά πόσο οι προσαρμογές επηρεάζουν τους επιλεγμένους αριθμοδείκτες. Σημαντικό ρόλο παίζει και το γεγονός ότι παρουσιάζονται ακραίες τιμές σε αρκετές εταιρίες.

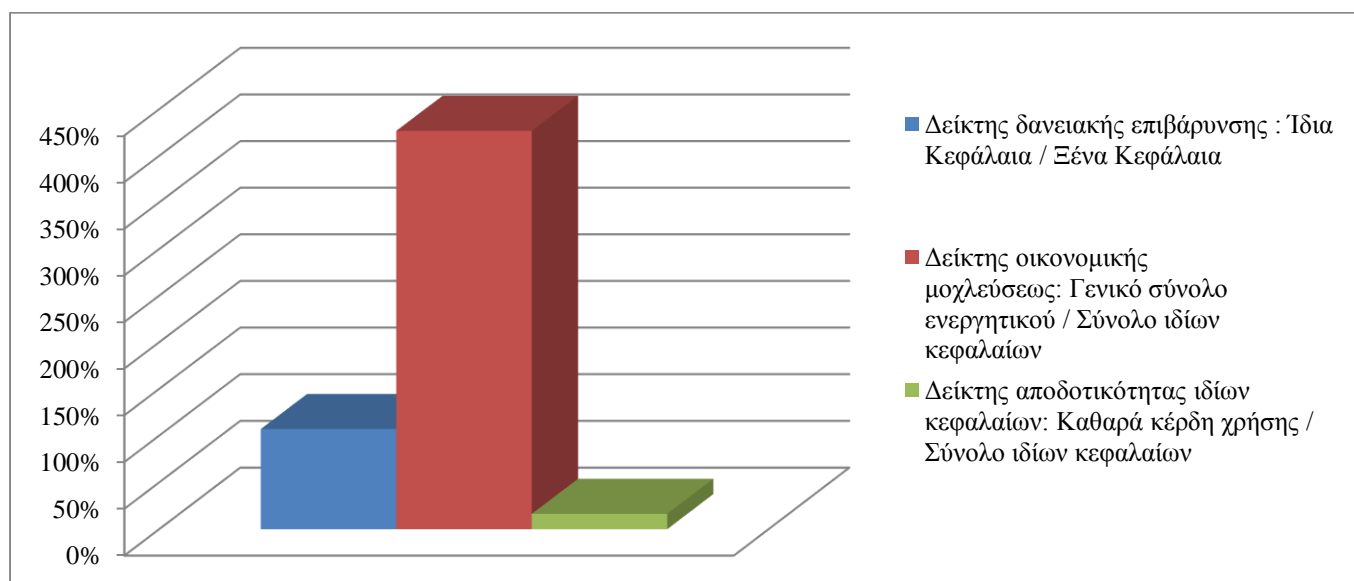
Πίνακας 12 Αριθμοδείκτες Βιομηχανικών Εταιριών πριν τις προσαρμογές

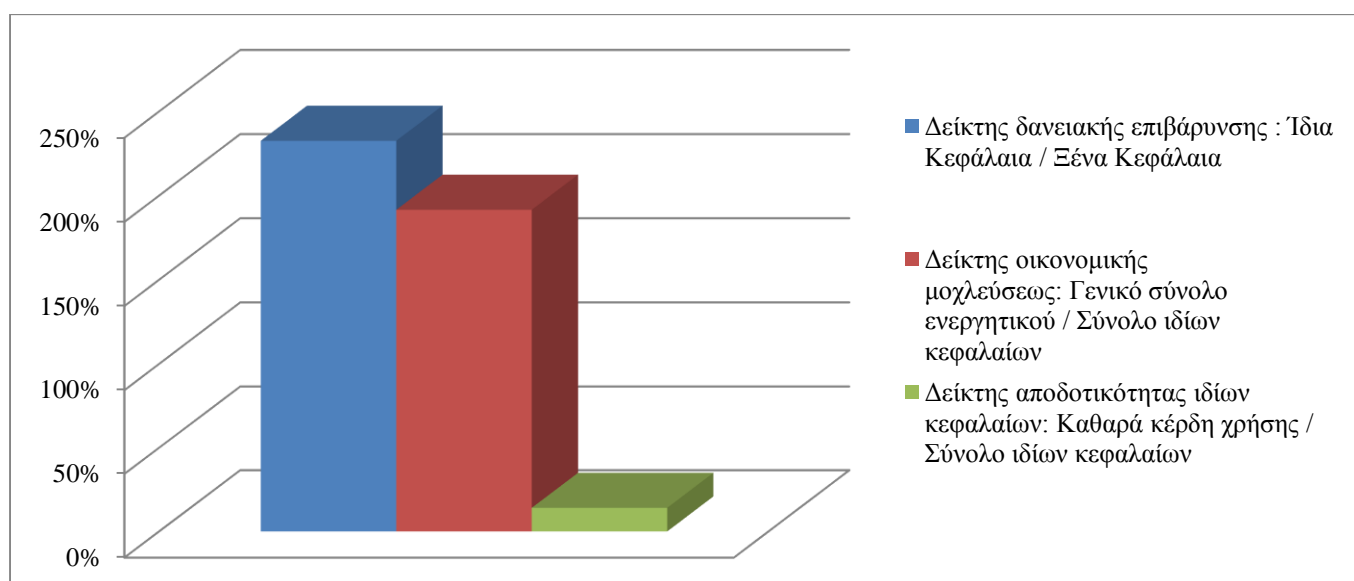
Πίνακας 13 Αριθμοδείκτες Κατασκευαστικών Εταιριών πριν τις προσαρμογές

Όπως φαίνεται από τους παραπάνω Πίνακες 12 και 13 συγκριτικά οι δύο κλάδοι παρουσιάζουν σημαντικές διαφορές στους επιλεγμένους αριθμοδείκτες με τον Κατασκευαστικό κλάδο να παρουσιάζει πολύ αυξημένο το δείκτη δανειακή επιβάρυνσης σε ποσοστό 245% έναντι 98% που παρουσιάζει ο Βιομηχανικός κλάδος. Βέβαια αυτό παρουσιάζεται ορθολογικά καθώς η φύση των Κατασκευαστικών εταιριών είναι τέτοια όπου παρουσιάζουν ιδιαίτερα αυξημένες δανειακές επιβαρύνσεις. Στη συνέχεια παρατηρείται ότι Βιομηχανικός κλάδος παρουσιάζει πολύ αυξημένο τον δείκτη οικονομικής μοχλεύσεως σε πολύ μεγάλο ποσοστό της τάξεως 335% έναντι του 169% που παρουσιάζουν οι Κατασκευαστικές εταιρίες, αυτό μα δίνει μια ιδιαίτερη πληροφόρηση και μας κάνει να ανησυχούμε για την συνέχιση της δραστηριότητας των Βιομηχανικών

εταιριών. Τέλος, όσον αφορά τον δείκτη αποδοτικότητας των Ιδίων Κεφαλαίων και στις δύο περιπτώσεις παρατηρείται πως είναι χαμηλός. Πιο συγκεκριμένα στις Βιομηχανικές εταιρίες η αποδοτικότητα των Ιδίων Κεφαλαίων φτάνει το 17% όπως και στις Κατασκευαστικές.

Πίνακας 14 Αριθμοδείκτες Βιομηχανικών Εταιριών μετά τις προσαρμογές

Πίνακας 15 Αριθμοδείκτες Κατασκευαστικών Εταιριών μετά τις προσαρμογές

Στους Πίνακες 14 και 15 παρατηρείται πως διαμορφώνονται οι αριθμοδείκτες μετά τις προσαρμογές από τις παρατηρήσεις των Ορκωτών. Συγκριτικά για τον δείκτη δανειακής επιβάρυνσης παρατηρείται αύξηση για τις Βιομηχανικές εταιρίες ενώ αντίθετα για τις Κατασκευαστικές παρατηρείται πτώση που σημαίνει ότι οι παρατηρήσεις επηρεάζουν σημαντικά και στις δύο περιπτώσεις τις πληροφορίες που δίνουν οι αριθμοδείκτες. Αύξηση παρουσιάζεται και στους δύο κλάδους στον δείκτη οικονομικής μοχλεύσεως, συγκριτικά οι

παρατηρήσεις φαίνονται να επηρεάζουν πολύ περισσότερο αρνητικά τον Βιομηχανικό κλάδο με διαφορά της τάξεως του 180%. Τέλος πολύ μικρή διαφορά παρουσιάζει και στους δύο κλάδους ο δείκτης αποδοτικότητας των Ιδίων Κεφαλαίων ο οποίος μένει σχεδόν ανεπηρέαστος.

Στα πλαίσια αυτής της εργασίας αναδείχθηκε η πολυπλοκότητα και οι μεταβολές σε λογιστικό και φορολογικό επίπεδο του κλάδου των τεχνικών εταιρειών. Η παρούσα προσπάθεια είχε σκοπό, αφενός την παρουσίαση των μεταβολών που φέρνει η πρώτη εφαρμογή των διεθνών λογιστικών προτύπων, στο κλάδο των κατασκευών και αφετέρου τη φορολογική μεταρρύθμιση, που προσπαθεί να προσδιορίσει τρόπους για να ακολουθήσει τη νέα πραγματικότητα. Στα πλαίσια της λογιστικής μεταβολής εξεταστήκαν τα δύο πρότυπα που κυρίως αφορούν τον κατασκευαστικό κλάδο το Δ. Λ. Π. 11 και Δ. Λ. Π. 31. Τα πρότυπα αυτά παρουσιάστηκαν τόσο θεωρητικά όσο και στην εφαρμογή τους. Για την εξέταση της εφαρμογής τους επιλέχθηκαν στοιχεία, από τα δημοσιευμένα στοιχεία του κλάδου της χρήσης 2005, ώστε να προσδιορισθεί ποσοτικά η μετάβαση από το καθεστώς των ελληνικών σε αυτό των διεθνών προτύπων. Στην εφαρμογή δόθηκε βάρος και στον τρόπο παρουσίασης και λογιστικής πληροφόρησης που έδωσαν προς το επενδυτικό κοινό οι εισηγμένες τεχνικές εταιρείες. Από την ποιότητα των πληροφοριών αυτών κρίνεται σε σημαντικό βαθμό, η επιτυχία των προτύπων που στοχεύουν στη διαφάνεια των οικονομικών επιλογών και την πραγματική αξία των οικονομικών μεγεθών. Στο φορολογικό σκέλος της εργασίας, δόθηκε βάρος στο προσδιορισμό του εισοδήματος των τεχνικών εταιρειών και την φορολογική υποχρέωση που αυτά συνεπάγονται. Στην εφαρμογή της φορολογικής νομοθεσίας έγινε προσπάθεια να καταδειχθεί ο τρόπος με τον οποίο προσδιορίζεται η φορολογική υποχρέωση αναλόγως της νομικής μορφής του φορέα του έργου. Από την εργασία αυτή προκύπτει, ότι η μετάβαση προς τα διεθνή λογιστικά πρότυπα οδήγησε σε κάποιο βαθμό στον αντικειμενικότερο προσδιορισμό των οικονομικών μεγεθών, την ορθότερη απεικόνιση τους στις οικονομικές καταστάσεις και γενικότερα την πληρέστερη πληροφόρηση του επενδυτικού κοινού. Ωστόσο μένει πολύς δρόμος μέχρι την εναρμόνιση της φορολογικής νομοθεσίας, με την λογιστική όπως αυτή διαμορφώθηκε μετά την υιοθέτηση των Δ. Λ. Π. Ειδικά στις τεχνικές επιχειρήσεις που συνεχίζουν να δεσπόζουν οι τεκμαρτοί τρόποι προσδιορισμού των εισοδημάτων τους.

Είναι γεγονός ότι στη φορολόγηση των εισοδημάτων των τεχνικών εταιρειών, είναι φανερή μία δυσκολία στην προσπάθεια εξεύρεσης του πραγματικού τους εισοδήματος. Παρόλα αυτά, διακρίνεται μία προσπάθεια μετάβασης σε πιο πραγματικό προσδιορισμό των εισοδημάτων αυτών, από τις φορολογικές αρχές. Στο πλαίσιο αυτής της προσπάθειας εντάσσεται η φορολόγηση των ανωνύμων εταιρειών στα λογιστικά τους κέρδη. Ωστόσο ο τεκμαρτός τρόπος προσδιορισμού του εισοδήματος έχει ακόμη κυρίαρχο ρόλο στον προσδιορισμό των εισοδημάτων των τεχνικών εταιρειών. Οι διάφοροι τύποι επιχειρήσεων, που προβλέπονται από την εμπορική νομοθεσία αντιμετωπίζονται διαφορετικά από τη φορολογική νομοθεσία, με αποτέλεσμα να επιβαρύνονται με διαφορετικά ποσά φόρου, για το ίδιο εισόδημα. Αντικείμενο των εφαρμογών στη φορολογική ενότητα της εργασίας είναι η διερεύνηση των ανωτέρω διαφορών, καθώς και η αναζήτηση του συμφερότερου μεταξύ πολλών νομίμων επιχειρηματικών σχημάτων, με σκοπό τη δυνατόν λιγότερη φορολόγηση στη κατασκευή ίδιου έργου. Όπως αναλύθηκε, μία μεταβολή του φορολογικού συστήματος προς το πνεύμα της σύγχρονης διεθνοποιημένης λογιστικής πραγματικότητας, θα βοηθούσε στην υιοθέτηση πιο απλοποιημένων και ξεκάθαρων τρόπων φορολόγησης. Κέρδος από τη βελτίωση στο φορολογικό νομικό

πλαίσιο θα ήταν η μείωση του αυξημένου διοικητικού κόστους και μεγαλύτερη ευελιξία στη χάραξη επιχειρηματικών πολιτικών. Όλες αυτές οι εξελίξεις που εξετάζονται και οι δυνατότητες που αναδεικνύονται δείχνουν ένα ιδιαίτερος απαιτητικό, πολυπαραγοντικό και συνεχώς μεταβαλλόμενο διεθνοποιημένο επιχειρηματικό περιβάλλον. Οι τεχνικές επιχειρήσεις καλούνται να διερευνήσουν όλες τις πτυχές του περιβάλλοντος αυτού, τόσο τις απαιτήσεις του όσο και τις δυνατότητές του. Από το πόσο γρήγορα και αποδοτικά το κατορθώσουν θα κριθεί η βιωσιμότητα και μεγέθυνση τους στο μέλλον.

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

- 1) Απ. Αποστόλου , Σημειώσεις Ανάλυση Χρηματοοικονομικών Καταστάσεων , Πανεπιστημιακές Παραδόσεις στο Μάθημα ΑΝΑΛΥΣΗ & ΕΛΕΓΧΟΣ ΧΡΗΜΑΤΟΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ ΚΑΤΑΣΤΑΣΕΩΝ, ΑΘΗΝΑ 2011
- 2) Φίλος Ι., Αποστόλου Α., « Διεθνή Λογιστικά Πρότυπα –Θεωρητική Προσέγγιση & Εφαρμογές Προσαρμογής , εκδόσεις Κλειδάριθμος 2010.
- 3) Αληφαντής Γ., Χρηματοοικονομική Λογιστική, 3η Έκδοση, Αθήνα 2008.
- 4) Φίλος Ι., Διεθνή Λογιστικά Πρότυπα, Οδηγός Πρώτης Εφαρμογής, Αθήνα 2003
- 5) Δρίτσας Στ., Διπλωματική εργασία, Χρηματοοικονομική πληροφόρηση – οικονομικές καταστάσεις: Εμπειρική διερεύνηση κατά την πρώτη εφαρμογή των Δ.Π.Χ.Α στην Ελλάδα.
- 6) Απ. Αποστόλου, «Προβλήματα Μορφής Περιεχομένου και Χρησιμότητας των Χρηματοοικονομικών Καταστάσεων» ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΑ ΧΡΟΝΙΚΑ, Τεύχος 104, Ιανουάριος-Φεβρουάριος 1999, σελ 50-55
- 7) Α. Τσάμης, «Προβλήματα Επιλογής και αξιοπιστίας Αριθμοδεικτών» Εκδόσεις Interbooks , 1989
- 8) Τζανάτος Δ., Τα διεθνή λογιστικά πρότυπα με απλά λόγια και οι διαφορές τους από τα ελληνικά, Αθήνα 2008
- 9) Grant Thornton, Διεθνή Πρότυπα Χρηματοοικονομικής Πληροφόρησης, Εξειδικευμένα Θέματα, Ιούλιος 2007.
- 10) Νιάρχος Ν., Χρηματοοικονομική Ανάλυση Λογιστικών Καταστάσεων, Έβδομη Έκδοση, Αθήνας 2004
- 11) Συμβούλιο Διεθνών Λογιστικών Προτύπων, Διεθνή Πρότυπα Χρηματοοικονομικής Πληροφόρησης (Δ.Π.Χ.Π.) 2005, Ελληνική μετάφραση των Δ.Π.Χ.Π. του 2005, Νομική Βιβλιοθήκη, Αθήνα 2006.
- 12) Τσάμης Α., Προβλήματα επιλογής και αξιοπιστίας των χρηματοοικονομικών δεικτών, Αθήνα 1989.
- 13) Σακέλλη Εμμανουήλ Ι. –Σύνταξη οικονομικών καταστάσεων που προβλέπουν τα Διεθνή Λογιστικά Πρότυπα με βάση το Ελληνικό Λογιστικό Σχέδιο. –Εκδόσεις Ε. Σακέλλη, Αθήνα 2005
- 14) - Grant Thornton- Διεθνή Λογιστικά Πρότυπα αναλυτική παρουσίαση, 2004

ΞΕΝΟΓΛΩΣΣΗ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

- 1) Alexander D., Britton A., Jorissen A., International Financial Reporting and Analysis, 4th edition, (2009).
- 2) Apostolou A. , Dimitras A. « Credit risk modelling and Change of Accounting Standards: Evidence from the adoption of IFRS in Greece », Journal of Financial Decision Making, 2010, Vol 6, No 2, p.p 109-126.
- 3) Bernstein L., Financial Statements Analysis, Theory, Application and Interpretation, 5th edition, 1993
- 4) Daske Holger, Hail Luzi Leuz, Christian, Verdi Rodrigo S (2008) Mandatory IFRS Reporting Around the World: Early Evidence on the Economic Consequences. ECGI - Finance Working Paper No. 198/2008; Chicago GSB Research Paper No. 12.
- 5) Katta Ashok Kumar, International Financial Reporting Standard (IFRS): Prospects and Challenges, Research Scholar and Assistant Professor, Saveetha University, Chennai, India, (2014)
- 6) Ball R, International Financial Reporting Standards (IFRS): Pros and Cons for Investors. Accounting and Business Research, Forthcoming, (2005)
- 7) Curtis JK 'Modeling a financial ratios categorical framework'. Journal Business, Finance and Accounting Vol 5 no4, pp 371-386
- 8) Barry J. Epstein, Abbas Ali Mizra - Interpretation and application of international accounting and financial reporting standards –Wiley 2004
- 9) Chen. H. Tang Q, Jiang Y, Lin Z The role of international financial reporting standards in accounting quality quality Evidence from the European Union. Journal of International Financial Management and Accounting 21, 220-278 (2010)
- 10) Spathis C & Georgakopoulos E. The adoption of IFRS in South Eastern Europe The case of Greece. International Journal of Financial Services Management 2 , 50-63 (2007)
- 11) Kousenidis D.V , Ladas A. C. & Negakis C.I. Value relevance of conservative and non-conservative accounting information. The International Journal of Accounting, 44 , 219-238 (2009)
- 12) KPMG -Insights into IFRS – A practical guide to international financial reporting standards, 2004
- 13) PRICEWATERHOUSECOOPERS, The IFRS manual of Accounting, 2010, 2010
- 14) Easton, Peter (2006). 'Use of forecasts of earnings to estimate and compare cost of capital across regimes'. Journal of Business Finance & Accounting, 33:374–394.

- 15) Manoharan T N (2007) President, ICAI. International Standards and Practices for Accounting, Audit and Non-financial Disclosures.
- 16) Armstrong CS, Barth Mary E, Jagolinzer Alan D, Riedl Edward J (2009) Market Reaction to the Adoption of IFRS in Europe. Accounting Review Forthcoming
- 17) Agrawal Nitin, Baingani Vikash (2005) Indian Accounting Standards and IFRSs: A Comparative Study - The Chartered Accountant- Journal of the ICAI- Feb 2005
- 18) Katta Ashok Kumar, International Financial Reporting Standard (IFRS): Prospects and Challenges,2007
- 19) Tsakoumis G.T , The influence of culture of accountants application of financial reporting rules. Abacus 43, 27-48, 2007
- 20) Landsman W.R , Maydew E.L, The information content of annual earnings announcements and mandatory adoption of IFRS. Journal of Accounting and Economics 53, 34-54
- 21) Doukakis L.C, The persistence of earnings and earnings components after the adoption of IFRS. Managerial Finance, 36 , 969-980
- 22) Evans L. , Transition to IFRS in Greece: Financial statement effects and auditor size. Managerial Auditing Journal 25, 814-842, 2007
- 23) Senteney D.L, An investigation of the comparative impact of degree of implementation of IFRS upon the public and private information quality of East and West European firms, Advances in Accounting Incorporating Advances in International Accounting,25 , 208-215, 2009

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑΤΑ

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 1: Παρατηρήσεις Βιομηχανικών Εταιριών

SPIDER

Από τον παραπάνω έλεγχο μας προέκυψαν τα εξής:

1) Η εταιρία δεν σχημάτισε πρόβλεψη για αποζημίωση του προσωπικού της λόγω εξόδου από την υπηρεσία για συνταξιοδότηση. Αν σχημάτιζε πρόβλεψη, σύμφωνα με τις σχετικές διατάξεις του Κ.Ν.2190/1920, αυτή θα ανέρχονταν στο ποσό των 591.000 ευρώ περίπου, από το οποίο ποσό 52.000 ευρώ περίπου αφορά την κλειόμενη περίοδο.

2) Η αποτίμησή του λογαριασμού "Συμμετοχές και μακροπρόθεσμες απαιτήσεις" έγινε ορθά, κατά την παρούσα χρήση όπως και κατά την προηγούμενη, σύμφωνα με τις διατάξεις του Ν.2190/1920 και του άρθρου 6, Ν.3052/2002, στην κατ'είδος χαμηλότερη τιμή μεταξύ της τιμής κτήσεως και της τρέχουσας τιμής τους. Το εναπομείναν υπόλοιπο του λογαριασμού, μετά τις σχηματισθείσες προβλέψεις υποτίμησης, ποσού 468.532,82 ευρώ αφορά σε εταιρίες μη εισηγμένες στο Χ.Α.Α. και αναλύεται: α) κατά 311.383,86 ευρώ σε μία ανώνυμη εταιρία η οποία ελέγχεται από Ορκωτό Ελεγκτή, β) κατά 95.000 ευρώ σε μία ανώνυμη εταιρία η οποία δεν ελέγχεται από Ορκωτό Ελεγκτή και γ) κατά 62.148,96 ευρώ σε δύο εταιρίες αλλοδαπής οι οποίες ελέγχονται από ελεγκτικούς οίκους του εξωτερικού.

Κατά τη γνώμη μας, οι ανωτέρω Οικονομικές Καταστάσεις οι οποίες προκύπτουν από τα βιβλία και στοιχεία της εταιρείας απεικονίζουν μαζί με το Προσάρτημα και την Κατάσταση Ταμιακών Ροών, αφού ληφθούν υπόψη οι παραπάνω παρατηρήσεις μας και οι σημειώσεις της εταιρίας, την περιουσιακή διάρθρωση και την οικονομική θέση της εταιρείας κατά την 31^η Δεκεμβρίου 2004 και τα αποτελέσματα της χρήσεως που έληξε αυτή την ημερομηνία, καθώς και τις Ταμιακές Ροές από τις δραστηριότητες της εταιρείας για τη χρήση αυτή βάσει των σχετικών διατάξεων που ισχύουν και λογιστικών αρχών, οι οποίες έχουν γίνει γενικά παραδεκτές και δεν διαφέρουν από εκείνες που η εταιρεία εφάρμοσε στην προηγούμενη χρήση, εκτός από την περίπτωση της σημείωσης, με α/α 5, της εταιρίας.

"ΒΙΣ" ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΑ ΣΥΣΚΕΥΑΣΙΩΝ ΑΝΩΝΥΜΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ

Από τον παραπάνω έλεγχο μας προέκυψαν τα εξής:

1) Η εταιρεία εφαρμόζοντας την ΠΟΛ 1212/2000, είχε μεταφέρει στις 30/6/2000, στο λογαριασμό του Ενεργητικού Β4 «Λοιπά έξοδα εγκατάστασης», συναλλαγματικές διαφορές που προέκυψαν από την αποτίμηση των υποχρεώσεων σε Γεν Ιαπωνίας στις 30/6/2000, ποσού € 2.519.082,66 και το οποίο θα έπρεπε σύμφωνα με την παραπάνω ΠΟΛ, να αποσβεστεί σε τρεις χρήσεις. Η εταιρεία διενήργησε αποσβέσεις στο παραπάνω ποσό, μόνο κατά τη χρήση 2002, ποσού € 839.610,25, ενώ το υπόλοιπο ποσό € 1.679.472,41 παραμένει αναπόσβεστο, με συνέπεια τα κονδύλια των «Λοιπών εξόδων εγκατάστασης» και της καθαρής θέσης της εταιρείας να εμφανίζονται ισόποσα αυξημένα, ενώ τα αποτελέσματα προηγούμενων χρήσεων ισόποσα ωφελημένα. Επίσης κατά τις προηγούμενες χρήσεις δε διενήργησε αποσβέσεις στους υπόλοιπους λογαριασμούς των «Λοιπών εξόδων εγκατάστασης», συνολικού ποσού € 3.215.611,59, με συνέπεια τα κονδύλια των «Λοιπών εξόδων εγκατάστασης» και της καθαρής θέσης της εταιρείας να εμφανίζονται ισόποσα αυξημένα και τα αποτελέσματα των προηγούμενων χρήσεων ωφελημένα αντίστοιχα. Αντίστοιχα, στη χρήση 2002 διενεργήθηκαν λιγότερες αποσβέσεις επί των «ενσώματων ακινητοποιήσεων» συνολικού ποσού € 590.600,00 περίπου, με ισόποσο όφελος των αποτελεσμάτων της χρήσης αυτής και της καθαρής θέσης.

2) Στο λογαριασμό του Πάγιου Ενεργητικού ΓΙΙΙ-2 "Συμμετοχές σε λοιπές επιχειρήσεις" περιλαμβάνεται και η συμμετοχή της εταιρείας σε μία ανώνυμη εταιρία, η οποία δεν είναι εισηγμένη στο χρηματιστήριο και ελέγχεται από Ορκωτό Ελεγκτή Λογιστή. Η συμμετοχή αυτή αποτιμήθηκε στην αξία κτήσης της. Εάν η αποτίμησή της γινόταν σύμφωνα με τις διατάξεις του Κ.Ν.2190/1920, (άρθρο 43, παρ.6), τότε θα προέκυπτε αρνητική επίδραση στα αποτελέσματα προηγούμενων χρήσεων ποσού € 232.207,55 και στην καθαρή θέση της εταιρείας της 31/12/2004, ενώ αν ληφθούν υπόψη οι παρατηρήσεις που περιέχονται στο «Πιστοποιητικό Ελέγχου Ορκωτού Ελεγκτή Λογιστή», του τελευταίου δημοσιευμένου ισολογισμού της 31/12/2003, τότε η υπεραξία της εν λόγω συμμετοχής θα ήταν μεγαλύτερη κατά ποσό € 1.401.743,92. Σημειώνεται όμως ότι, αν ληφθούν υπόψη οι εγκεκριμένες από το Δ.Σ. της εν λόγω εταιρείας, αλλά μη δημοσιευμένες ακόμη οικονομικές καταστάσεις της χρήσης 2004, εκτιμάται ότι η υπεραξία από τη συμμετοχή αυτή θα είναι μικρότερη κατά ποσό € 450.000,00 περίπου.

3) Για το κονδύλι του κυκλοφορούντος ενεργητικού Δ.ΙΙ.10 «Επισφαλείς – Επίδικοι Πελάτες και Χρεώστες» ποσού € 1.648.088,59 η εταιρεία δεν έχει σχηματίσει σχετική πρόβλεψη. Για την κάλυψη της ζημιάς που θα υποστεί η εταιρεία από

τη μη είσπραξη των παραπάνω απαιτήσεων θα έπρεπε να σχηματίσει ισόποση πρόβλεψη με επιβάρυνση των αποτελεσμάτων προηγούμενων χρήσεων και της καθαρής θέσης της 31/12/2004.

4) Η εταιρεία στηριζόμενη στην υπ' αριθ. 205/1988 γνωμοδότηση της ολομέλειας των Νομικών Συμβούλων Διοικήσεως και του άρθρου 10 του Ν.2065/1992 δε σχημάτισε πρόβλεψη αποζημίωσης του προσωπικού της λόγω εξόδου από την υπηρεσία για συνταξιοδότηση. Εάν η εταιρεία σχημάτιζε σχετική πρόβλεψη, σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 42ε του Κ.Ν.2190/1920, τότε θα έπρεπε να σχηματίσει πρόβλεψη ποσού € 857.000,00 περίπου, με ισόποση επιβάρυνση των αποτελεσμάτων προηγούμενων χρήσεων και της καθαρής θέσης της εταιρείας.

5) Το κονδύλι του πίνακα διάθεσης αποτελεσμάτων «Διαφορές φορολογικού ελέγχου προηγούμενων χρήσεων» ποσού 68.227,40 αφορά φόρους και τέλη προηγούμενων χρήσεων που βεβαιώθηκαν στη χρήση 2002 από τον τακτικό φορολογικό έλεγχο της εταιρείας και έπρεπε να βαρύνουν την καθαρή θέση της 31/12/2002.

6) Η εταιρεία δεν έχει ελεγχθεί φορολογικά από 1/7/1999 ως και 31/12/2004 με συνέπεια οι φορολογικές της υποχρεώσεις για τις χρήσεις αυτές να μην έχουν καταστεί οριστικές. Κατά την γνώμη μας, οι ανωτέρω οικονομικές καταστάσεις, οι οποίες προκύπτουν από τα βιβλία και στοιχεία της εταιρείας, απεικονίζουν, μαζί με το Προσάρτημα και την Κατάσταση Ταμειακών Ροών, αφού ληφθούν υπόψη οι προαναφερόμενες παρατηρήσεις μας καθώς και οι σημειώσεις της εταιρείας κάτω από τον Ισολογισμό, την περιουσιακή διάρθρωση και την οικονομική θέση της εταιρείας, κατά την 31η Δεκεμβρίου 2004, καθώς και τα αποτελέσματα της χρήσης και τις Ταμειακές Ροές από τις δραστηριότητες της εταιρείας για τη χρήση αυτή, βάσει των σχετικών διατάξεων που ισχύουν και των λογιστικών αρχών, οι οποίες έχουν γίνει γενικά παραδεκτές και δεν διαφέρουν από εκείνες που εφάρμοσε η εταιρεία την προηγούμενη χρήση.

"FLEXOPACK" S.A.

As a result of our audit arose that the company, based on opinion No. 205/1988 of the Administration Legal Advisors Plenary Session, did not set up a provision for staff retirement benefits in concern of the total number of its staff.

Had such a reserve been provided according to par. 14 of article 42e of c.L. 2190/1920, this would have amounted at 31.12.2004 to approximately EURO 249.732,00, out of which approximately EURO 11.455,00 chargeable to the results of the current year, while the balance to the results of prior years.

In our opinion, the above Financial Statements, which are in agreement with the books and records of the Company, together with the Notes to the Financial Statements and the Cash Flow Statement, after taking into consideration our foregoing note as well as the company's notes under the Balance Sheet, give a true and fair view of the net assets and financial position of the company as of 31 December 2004 and of the results of its operations for the year then ended as well as of the Cash Flows of the company's operations during the year in conformity with legal requirements and generally accepted accounting principles applied on a basis consistent with that of the preceding year.

MEVACO

Απο τον έλεγχο μας προέκυψαν τα εξής:

1) Για καθυστερημένες απαιτήσεις που εμφανίζονται στα κονδύλια του ενεργητικού «Πελάτες» και «Λοιπές Απαιτήσεις» η εταιρία του ομίλου δεν έχει σχηματίσει σε βάρος των αποτελεσμάτων της περιόδου, πρόβλεψη ποσού 75χιλ € περίπου για την αντιμετώπιση ζημιάς από την ρευστοποίηση τους.

2) Οι εταιρίες του ομίλου βασιζόμενες στην υπ. Αριθμ. 205/1988 γνωμοδότηση της ολομέλειας των νομικών συμβούλων διοικήσεως, δεν σχημάτισαν πρόβλεψη αποζημίωσης λόγω εξόδου του προσωπικού από την υπηρεσία. Αν σχηματιζόταν σύμφωνα με το άρθρο του 42ε του ΚΝ 2190/1920, αυτή θα υπολειπόταν από την ήδη σχηματισμένη πρόβλεψη της 31.12.2004 κατά το ποσό των 131 χιλ € περίπου από το οποίο 14 χιλ € περίπου θα βάραινε τα αποτελέσματα της τρέχουσας περιόδου, ενώ το υπόλοιπο θα βάραινε τα αποτελέσματα των προηγούμενων χρήσεων.

3) Από τις εταιρίες του ομίλου δεν έχει ελεγχθεί φορολογικά η μητρική εταιρία και η MEVAPOWER AE από την χρήση 1999, η MEVACO ΒΟΡΕΙΟΥ ΕΛΛΑΔΟΣ ΑΕ από την χρήση 2003 και η MEVATANCO ELECTRONICS AE από την ίδρυση της.

ΜΕΤΚΑ

Από τον έλεγχο μας αυτό προέκυψαν τα εξής:

1) Η μητρική εταιρεία προέβη σε αλλαγή ως λογιστικής μεθόδου απεικόνισης των χρεωστικών διαφορών ενοποίησης, όπως αναφέρεται στη σημείωση ως Νο. 9. Επί των διαφορών ενοποίησης κατά παρέκκλιση των διατάξεων του άρθρου 103 ΚΝ. 2190/1920, διενεργήθηκαν λιγότερες αποσβέσεις ποσού €13.674 χιλ., εκ των οποίων ποσό € 3.031 χιλ που έπρεπε να επιβαρύνει τα ενοποιημένα αποτελέσματα της τρέχουσας χρήσης και ποσό €10.643 χιλ. τα ενοποιημένα αποτελέσματα προηγούμενων χρήσεων.

2) Στο κονδύλι των αποτελεσμάτων χρήσης «Έξοδα προηγούμενης χρήσης» περιλαμβάνεται και ποσό €1.198 χιλ. το οποίο αφορά αναλογούσες στη χρήση αποσβέσεις διαφορών αποτιμήσεως χρεογράφων, οι οποίες προέκυψαν σε προηγούμενες χρήσεις και καταχωρήθηκαν στους λογαριασμούς των εξόδων πολυετούς απόσβεσης με βάση ειδική νομοθετική ρύθμιση να αποσβεστούν τμηματικά και ισόποσα σε μια πενταετία. Ως συνέπεια των ανωτέρω, τα ενοποιημένα αποτελέσματα ως παρούσας χρήσης εμφανίζονται ισόποσα μειωμένα, ενώ σύμφωνο με τις διατάξεις του ΚΝ2190/1920, οι διαφορές αυτές έπρεπε να επιβαρύνουν τα ενοποιημένα αποτελέσματα κατά τη χρήση στην οποία προέκυψαν.

3) Όπως αναφέρεται και στη σημείωση Νο. 8 ως εταιρείας η αποτίμηση των χρεογράφων της μητρικής έγινε σε τρέχουσες τιμές και προέκυψε υπεραξία σε σχέση με την αποτίμηση της προηγούμενης χρήσης (αναστροφή προηγούμενης πρόβλεψης) ποσού € 934χιλ περίπου η οποία μεταφέρθηκε, όπως και στις προηγούμενες χρήσεις, απευθείας στο κονδύλι των Ιδίων Κεφαλαίων Α-III-1 «Διαφορές από αναπροσαρμογή αξίας συμμετοχών και χρεογράφων. Σύμφωνα με τις διατάξεις του Κ.Ν 2190/1920 η παραπάνω υπεραξία από των αποτιμήσεων των χρεογράφων, θα έπρεπε να ωφελήσει τα ενοποιημένα αποτελέσματα κατά τη παρούσα χρήση.

4) Οι ενοποιούμενες εταιρείες του Ομίλου, έχουν σχηματίσει πρόβλεψη για αποζημίωση του προσωπικού τους λόγω εξόδου από την υπηρεσία, συνολικού ποσού € 241 χιλ. περίπου. Εάν η πρόβλεψη σχηματιζόταν για όλο το προσωπικό των εταιρειών του Ομίλου, ανεξάρτητα από το χρόνο θεμελίωσης δικαιώματος για συνταξιοδότηση, όπως προέβλεπαν οι σχετικές διατάξεις του Κ.Ν. 2190/1920, τότε το ύψος της επιπλέον πρόβλεψης θα ανέρχονταν στο ποσό των € 2.180 χιλ. περίπου, με ισόποσα επιβάρυνση των ενοποιημένων αποτελεσμάτων και της ενοποιημένης καθαρής θέσης των προηγούμενων χρήσεων.

5) Όπως αναλυτικά αναφέρεται στο Προσάρτημα, οι εταιρείες που περιλαμβάνονται στην ενοποίηση δεν έχουν ελεγχθεί φορολογικά για περιόδους που καλύπτουν από δύο έως τέσσερις χρήσεις, με συνέπεια οι φορολογικές τους υποχρεώσεις για τις χρήσεις αυτές να μην έχουν καταστεί οριστικές και αμετάκλητες. Κατά τη γνώμη μας, αφού ληφθούν υπόψη οι παραπάνω παρατηρήσεις μας καθώς και οι σημειώσεις ως εταιρείας κάτω από του ισολογισμό, οι Ενοποιημένες αυτές Οικονομικές Καταστάσεις έχουν καταρτιστεί σύμφωνα με τις διατάξεις του κωδ. Ν. 2190/1920 και απεικονίζουν βάσει των διατάξεων που ισχύουν και λογιστικών αρχών και μεθόδων που εφαρμόζει η μητρική εταιρεία και οι οποίες έχουν γίνει γενικά παραδεκτές και δεν διαφέρουν από εκείνες που εφαρμοστήκαν στη προηγούμενη χρήση, εκτός από την υπ'αριθμ.1 παρατήρηση μας, την περιουσιακή διάρθρωση, την χρηματοοικονομική θέση ως, το αποτέλεσμα και τις ταμειακές ροές του συνόλου των επιχειρήσεων που περιλαμβάνονται στην ενοποίηση ως 31.12.2004.

KLEEMANN HELLAS - A.B.E.E

Από τον έλεγχο μας αυτό προέκυψαν τα εξής:

1) Στους λογαριασμούς «Πελάτες», «Επιταγές εισπρακτέες» «Γραμμάτια σε καθυστέρηση» και «Χρεώστες διάφοροι» περιλαμβάνονται καθυστερημένα υπόλοιπα της μητρικής εταιρείας ύψους ΕΥΡΩ 1,1 εκατομμυρίων περίπου, εκ των οποίων ποσό ΕΥΡΩ 400 χιλιάδων περίπου αφορά προηγούμενες χρήσεις. Από το ανωτέρω ποσό ΕΥΡΩ 1.1 εκατομμυρίων περίπου, κρίνεται επισφαλές ποσό ΕΥΡΩ 750 χιλιάδων περίπου, για το οποίο η μητρική εταιρεία δεν σχημάτισε σχετική πρόβλεψη για επισφάλεια. Κατά συνέπεια, το σύνολο των ανωτέρω λογαριασμών και το «Σύνολο Ιδίων Κεφαλαίων» εμφανίζονται αυξημένα κατά ΕΥΡΩ 750 χιλιάδων περίπου, αντίστοιχα, ενώ τα «Κέρδη Χρήσεως» εμφανίζονται αυξημένα κατά ΕΥΡΩ 350 χιλιάδες περίπου.

2) Κατά της μητρικής εταιρείας έχει ασκηθεί αγωγή τρίτου για αποζημίωση ύψους ΕΥΡΩ 1,25 εκατομμυρίων περίπου, για την οποία Πρωτόδικα καταλογίσθηκε στην μητρική εταιρεία ποσό ΕΥΡΩ 240 χιλιάδων περίπου το οποίο επιβάρυνε τα αποτελέσματα της τρέχουσας χρήσης. Η Πρωτόδικη απόφαση, που προσέβαλαν u964 τόσο η μητρική εταιρεία όσο και οι αντίδικοι, βρίσκεται, κατά την 31 Δεκεμβρίου 2004 σε εκκρεμοδικία. Η μητρική εταιρεία δεν έχει σχηματίσει πρόβλεψη σε βάρος των αποτελεσμάτων της για το ποσό της εκκρεμοδικίας που ανέρχεται σε ΕΥΡΩ 1 εκατομμύριο περίπου, επειδή κατά την άποψη του νομικού συμβούλου της, αυτή θα τελεσιδικήσει προς όφελος της. Δεν είμαστε σε θέση να κρίνουμε την έκβαση της υπόθεσης αυτής.

3) Η μητρική εταιρεία δεν έχει ελεγχθεί από τις φορολογικές αρχές από τη χρήση 2001 μέχρι σήμερα, η θυγατρική "KLEFER A.E." από τη χρήση 2003 μέχρι σήμερα, ενώ οι θυγατρικές του εξωτερικού δεν έχουν ελεγχθεί από την σύσταση τους μέχρι σήμερα, με συνέπεια οι φορολογικές υποχρεώσεις του Ομίλου για την περίοδο αυτή να μην έχουν οριστικοποιηθεί. Κατά τη γνώμη μας, αφού ληφθούν υπόψη οι παραπάνω παρατηρήσεις μας, καθώς και οι παρατιθέμενες από την Εταιρεία σημειώσεις, οι ενοποιημένες αυτές οικονομικές καταστάσεις έχουν καταρτισθεί σύμφωνα με τις διατάξεις του Κ.Ν. 2190/1920 και απεικονίζουν βάσει των σχετικών διατάξεων που ισχύουν και των λογιστικών αρχών και μεθόδων που εφαρμόζει η μητρική εταιρεία και οι οποίες έχουν γίνει γενικά παραδεκτές.

ΒΟΓΙΑΤΖΟΓΛΟΥ SYSTEMS A.E.

Από τον παραπάνω έλεγχο μας προέκυψαν τα εξής:

1) Με βάση τις διατάξεις του Ν.2065/92, όπως ισχύει, έγινε στη χρήση 2004 αναπροσαρμογή της αξίας των γηπέδων και κτιρίων της μητρικής εταιρείας στην εύλογη αξία της 31/12/2004, όπως αυτή προέκυψε από εκτίμηση ανεξάρτητου εκτιμητή. Εξαιτίας της αναπροσαρμογής αυτής η αξία των γηπέδων αυξήθηκε κατά ποσό ευρώ 2.478.575,90, των κτιρίων κατά ποσό ευρώ 407.399,13 και οι συσσωρευμένες αποσβέσεις των κτιρίων κατά ποσό ευρώ 44.974,04, η δε προκύψασα διαφορά αναπροσαρμογής, ποσού ευρώ 2.841.000,99, καταχωρήθηκε στο λογαριασμό του Παθητικού "Αποθεματικά και λοιποί λογαριασμοί ιδίων κεφαλαίων". Οι αποσβέσεις των κτιρίων της χρήσεως 2004 υπολογίσθηκαν στην αξία πριν την αναπροσαρμογή.

2) Η εταιρεία δεν έχει σχηματίσει πρόβλεψη αποζημιώσεως του προσωπικού της λόγω εξόδου από την υπηρεσία βάσει τη γνωμοδότηση αριθμ. 205/1988 της ολομέλειας των Νομικών Συμβούλων της Διοικήσεως. Εάν η εταιρεία είχε σχηματίσει πρόβλεψη σύμφωνα με το άρθρο 42 ε του Κ.Ν. 2190/1920 για όλο το προσωπικό της, αυτή θα ανερχόταν στο συνολικό ποσό των ευρώ 240.000 και θα επιβάρυνε τα αποτελέσματα της χρήσης με το ποσό των ευρώ 40.000 και με το υπόλοιπο τα αποτελέσματα των προηγούμενων χρήσεων.

3) Μεταξύ των αποθεμάτων περιλαμβάνονται και ακίνητα ή βραδέως κινούμενα αποθέματα συνολικού ποσού ευρώ 250.000 περίπου, για τα οποία δεν σχηματίστηκε πρόβλεψη υποτίμησης σε βάρος των αποτελεσμάτων χρήσης για ενδεχόμενη οικονομική απαξίωσή τους.

4) Η μητρική εταιρεία και μία εκ των θυγατρικών της δεν έχουν ελεγχθεί από τις φορολογικές αρχές για τις χρήσεις 2000-2003 ενώ της άλλης θυγατρικής η πρώτη εταιρική χρήση λήγει την 31.12.2005, και κατά συνέπεια οι φορολογικές τους υποχρεώσεις, για τις χρήσεις αυτές, δεν έχουν καταστεί οριστικές. Με βάση τον έλεγχο που διενεργήσαμε, διαπιστώσαμε ότι οι ανωτέρω ενοποιημένες οικονομικές καταστάσεις έχουν καταρτιστεί σύμφωνα με τις σχετικές διατάξεις του Κ.Ν. 2190/1920 "Περί Ανωνύμων Εταιρειών" και αφού ληφθούν υπόψη οι προαναφερόμενες παρατηρήσεις μας καθώς και οι παρατιθέμενες σημειώσεις της Εταιρείας, δεν περιέχουν ανακρίβειες ή παραλείψεις που να επηρεάζουν ουσιαστικά την εμφανιζόμενη ενοποιημένη περιουσιακή διάρθρωση και οικονομική θέση του συνόλου των επιχειρήσεων που περιλήφθηκαν στην ενοποίηση κατά την 31.12.2004 καθώς και τα ενοποιημένα αποτελέσματα της περιόδου που έληξε αυτή την ημερομηνία, βάσει των σχετικών διατάξεων που ισχύουν και των λογιστικών αρχών και μεθόδων που εφαρμόζει η μητρική Εταιρεία, και οι οποίες έχουν γίνει γενικά παραδεκτές και δεν διαφέρουν από εκείνες που εφαρμόσθηκαν στην αντίστοιχη περίοδο της προηγούμενης χρήσης. Επισημαίνεται ότι το παρόν Πιστοποιητικό εκδίδεται για τους σκοπούς του Άρθρου 90 του Ν. 2533/1997 και δεν υποκαθιστά το Πιστοποιητικό του τακτικού ελέγχου, που απαιτείται από τις διατάξεις του άρθρου 108 του Κ.Ν. 2190/1920 "Περί Ανωνύμων Εταιρειών". Για το λόγο αυτό ενδέχεται ορισμένα κονδύλια των ανωτέρω συνοπτικών οικονομικών καταστάσεων να παρουσιάζουν διαφορές από εκείνα των ετήσιων οικονομικών καταστάσεων που θα δημοσιευθούν μαζί με το προαναφερόμενο Πιστοποιητικό του τακτικού ελέγχου.

ΝΕΩΡΙΩΝ ΑΝΩΝΥΜΟΣ ΕΤΑΙΡΕΙΑ ΣΥΜΜΕΤΟΧΩΝ

Από τον έλεγχο μας αυτό προέκυψαν τα εξής:

1) Σύμφωνα με τις διατάξεις του Ν.2065/1992, έγινε στη χρήση 2004 αναπροσαρμογή της αξίας κτήσεως των γηπέδων και κτιρίων, καθώς και των συσσωρευμένων αποσβέσεων των κτιρίων εξαιτίας της οποίας αυξήθηκε η αξία των γηπέδων και κτιρίων κατά € 25.339.364,87, η αξία των αποσβέσεων των κτιρίων κατά € 6.360.016,28 και προέκυψε διαφορά αναπροσαρμογής ποσού € 18.979.348,59, η οποία συμψηφίστηκε με ζημίες προηγούμενης χρήσεως ποσού € 10.064.477,78 και η διαφορά ποσού € 8.914.870,81 εμφανίστηκε στο λογαριασμό του παθητικού Α ΙΙ2 "Διαφορές από αναπροσαρμογή αξίας λοιπών περιουσιακών στοιχείων". Οι αποσβέσεις της χρήσεως για τα κτίρια υπολογίσθηκαν στην αναπροσαρμοσμένη αξία τους και είναι μεγαλύτερες κατά € 806.830,87, από αυτές που θα προέκυπταν αν δεν είχε γίνει η αναπροσαρμογή.

2) Το κονδύλι του λογαριασμού του Ενεργητικού Γ ΙΙΙ1 "Συμμετοχές σε συνδεδεμένες Επιχειρήσεις" αφορά συμμετοχή στο Εταιρικό Κεφάλαιο Ε.Π.Ε. που δεν ενοποιήθηκε ποσού € 135.010,00, η οποία δεν ελέγχεται από Ορκωτό Ελεγκτή Λογιστή

και η καθαρή θέση ,σύμφωνα με τον ισολογισμό της 31.12.2004 υπολείπεται της αξίας κτήσεως κατά € 129.685,70, χωρίς να σχηματιστεί πρόβλεψη σε βάρος των αποτελεσμάτων χρήσεως.

3) Ο Όμιλος σχημάτισε πρόβλεψη αποζημίωσης προσωπικού ,όπως και στην προηγούμενη χρήση ,με βάση την γνωμάτευση αριθ. 205/1988 της Ολομέλειας των Νομικών Συμβούλων της Διοικήσεως και το άρθρο 10 Ν.2065/1992,για το προσωπικό που θεμελιώνει δικαίωμα συνταξιοδότησης μέχρι το τέλος της επόμενης χρήσεως ποσού € 94.498,28.Αν σχηματιζόταν πρόβλεψη για αποζημίωση του συνόλου του προσωπικού του θα ανερχόταν στο ποσό € 4.243.710,00 περίπου από το οποίο ποσό € 1.809.710,00 έπρεπε να βαρύνει τα αποτελέσματα της παρούσας χρήσεως και το υπόλοιπο τις προηγούμενες χρήσεις.

4) Για καθυστερημένες απαιτήσεις συνολικού ποσού € 92.000,00 περίπου ,δεν έχει σχηματισθεί πρόβλεψη για τυχόν απώλεια από τη μη ρευστοποίηση τους.

5) Οι εταιρείες του ομίλου δεν έχουν ελεγχθεί από τις φορολογικές αρχές για τη χρήση 2004 και κατά συνέπεια οι φορολογικές υποχρεώσεις τους για τη χρήση αυτή δεν έχουν καταστεί οριστικές.

6) Επειδή η καθαρή θέση της θυγατρικής "ΝΑΥΠΗΓΙΚΕΣ ΚΑΙ ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΚΕΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΙΣ ΣΥΡΟΥ Α.Ε." έχει καταστεί μικρότερη του 1/2 του Μετοχικού Κεφαλαίου συντρέχει περίπτωση εφαρμογής των διατάξεων του άρθρου 47 του Ν. 2190/1920 .Κατά τη γνώμη μας ,αφού ληφθούν υπόψη οι παραπάνω παρατηρήσεις μας, καθώς και οι σημειώσεις της εταιρείας κάτω από τον Ισολογισμό και ιδιαίτερα η σημείωση Νο 3, οι ενοποιημένες αυτές οικονομικές καταστάσεις έχουν καταρτισθεί σύμφωνα με τις διατάξεις του κωδ. ν.2190/1920 και απεικονίζουν βάσει των σχετικών διατάξεων που ισχύουν και λογιστικών αρχών και μεθόδων που εφαρμόζει η μητρική εταιρεία και οι οποίες έχουν γίνει γενικά παραδεκτές και δεν διαφέρουν από εκείνες που εφαρμόστηκαν στην προηγούμενη χρήση, την περιουσιακή διάρθρωση ,τη χρηματοοικονομική θέση ,τα αποτελέσματα και οι Ταμιακές Ροές του συνόλου των επιχειρήσεων που περιλαμβάνονται στην ενοποίηση της 31.12.2004.

ΠΕΤΡΟΣ ΠΕΤΡΟΠΟΥΛΟΣ™ Α.Ε.Β.Ε.

Από τον έλεγχο μας προέκυψαν τα εξής:

1) Σχηματίστηκε πρόβλεψη για αποζημίωση προσωπικού ύψους 13000 € περίπου που θα αποχωρήσει λόγω συνταξιοδότησης ενώ αυτή θα έπρεπε να ήταν αυξημένη κατά 670000 € περίπου ποσό με το οποίο θα έπρεπε να επιβαρυνθούν τα αποτελέσματα της παρούσας και των προηγούμενων χρήσεων κατά ποσό 100000 € και 570000 € ,αντίστοιχα και με ισόποση επιβάρυνση των Ιδίων Κεφαλαίων.

ΕΥΡΩΣΥΜΒΟΥΛΟΙ ΣΥΜΒΟΥΛΟΙ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΑΣ ΚΑΙ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ Α.Ε.

Από τον παραπάνω έλεγχο μας προέκυψαν τα εξής:

1) Με βάση τις διατάξεις του Ν. 2065/92 έγινε, στη χρήση 2004, αναπροσαρμογή της αξίας κτήσεως των κτιρίων και των συσσωρευμένων αποσβέσεων τους, εξαιτίας της οποίας αυξήθηκε η αξία κτήσεως των κτιρίων κατά ευρώ 11.158,34 και οι συσσωρευμένες αποσβέσεις τους κατά ευρώ 4.652,87, και προέκυψε διαφορά αναπροσαρμογής ποσού ευρώ 6.505,47 που καταχωρήθηκε στο λογαριασμό του παθητικού "Α-III-2 Διαφορές από αναπροσαρμογή αξίας λοιπών περιουσιακών στοιχείων. Οι αποσβέσεις των κτιρίων της χρήσεως 2004 υπολογίσθηκαν στην αναπροσαρμοσμένη αξία και είναι μεγαλύτερες από εκείνες που θα προέκυπταν εάν δεν είχε γίνει η αναπροσαρμογή κατά ευρώ 334,75.

2) Στο λογαριασμό του Ενεργητικού Γ-III-1 "Συμμετοχές σε συνδεδεμένες επιχειρήσεις", εκ 94.040,10 € περιλαμβάνονται:
α) συμμετοχή με ευρώ 89.550,00 (99,50%) στο Κεφάλαιο μίας μη εισηγμένης Α.Ε., η οποία δεν ελέγχεται από Ορκωτό Ελεγκτή Λογιστή και της οποίας η εσωτερική λογιστική αξία, σύμφωνα με τα προσωρινά λογιστικά στοιχεία της

31.12.2004, που τέθηκαν υπόψη μας, είναι μεγαλύτερη της τιμής κτήσεως. β) κατά ευρώ 4.490,10 (51%) τη συμμετοχή στο Κεφάλαιο μιας Ε.Π.Ε., η οποία βρίσκεται σε αδράνεια. Δεν σχηματίστηκε σχετική πρόβλεψη υποτίμησης σε βάρος των αποτελεσμάτων προηγούμενων χρήσεων με αποτέλεσμα τα ίδια Κεφάλαια να είναι αυξημένα κατά 4.490,10 €.

3) Στο λογαριασμό του Ενεργητικού Γ-III-2 "Συμμετοχές σε λοιπές επιχειρήσεις" εκ 835.674,11 € περιλαμβάνονται: α) συμμετοχή με ευρώ 53.280,00 (48,00%) στο κεφάλαιο μίας μη εισηγμένης Ανώνυμης Εταιρίας, η οποία ελέγχεται από Ορκωτό Ελεγκτή Λογιστή και της οποίας η εσωτερική λογιστική αξία σύμφωνα με τον Ισολογισμό της 31.12.2004 είναι μεγαλύτερη της τιμής κτήσεώς της, β) συμμετοχές σε 14 μη εισηγμένες επιχειρήσεις, εσωτερικού και εξωτερικού, οι οποίες δεν ελέγχονται από Ορκωτό Ελεγκτή Λογιστή. Όπως προκύπτει από τα προσωρινά λογιστικά στοιχεία της 31.12.2004 των εταιριών αυτών, που τέθηκαν υπόψη μας, οι εσωτερικές λογιστικές αξίες ορισμένων εξ'αυτών, υπολείπονται των τιμών κτήσεώς τους κατά ευρώ 405.000,00 περίπου. Με το σκεπτικό που αναφέρεται στην υπ. αριθμ. 9 σημείωση της Εταιρίας κάτω από τον Ισολογισμό η Εταιρία δεν σχημάτισε πρόβλεψη υποτίμησης σε βάρος των αποτελεσμάτων της χρήσης αξίας 208.000,00€ περίπου με συνέπεια τα Αποτελέσματα Χρήσεως να είναι ισόποσα αυξημένα και Ίδια Κεφάλαια αυξημένα κατά 405.000,00 € περίπου.

4) Η 29.993,89 € πρόβλεψη για επισφαλείς απαιτήσεις κατά τη γνώμη μας υπολείπεται κατά 80.000,00 ευρώ περίπου της απαιτούμενης για την κάλυψη των ζημιών που ενδέχεται να προκύψουν από τη μη είσπραξη βραδέως κινούμενων και σε καθυστέρηση απαιτήσεων το ύψος των οποίων κατά την 31.12.2004 ανερχόταν στο ποσό των 200.000,00 ευρώ περίπου, με αποτέλεσμα τα ίδια κεφάλαια να εμφανίζονται αυξημένα κατά 80.000,00 ευρώ περίπου.

5) Η Εταιρία δεν ελέγχθηκε από τις φορολογικές αρχές για τις χρήσεις 2002-2004 και ως εκ τούτου οι φορολογικές της υποχρεώσεις για τις χρήσεις αυτές δεν έχουν καταστεί οριστικές. Κατά τη γνώμη μας, οι ανωτέρω Οικονομικές Καταστάσεις, οι οποίες προκύπτουν από τα βιβλία και στοιχεία της εταιρίας απεικονίζουν μαζί με το Προσάρτημα και την Κατάσταση Ταμειακών Ροών, αφού ληφθούν υπόψη οι ανωτέρω παρατηρήσεις μας, καθώς και οι σημειώσεις της εταιρίας κάτω από τον Ισολογισμό, την περιουσιακή διάρθρωση και την οικονομική θέση της εταιρίας κατά την 31η Δεκεμβρίου 2004, καθώς και τα αποτελέσματα της χρήσεως που έληξε αυτή την ημερομηνία καθώς και τις Ταμειακές Ροές από τις δραστηριότητες της εταιρίας για την χρήση αυτή, βάσει των σχετικών διατάξεων που ισχύουν και λογιστικών αρχών, οι οποίες έχουν γίνει γενικά παραδεκτές και δεν διαφέρουν από εκείνες που η εταιρία εφάρμοσε στην προηγούμενη χρήση.

PAPERPACK A.E

Από τον έλεγχό μας αυτό προέκυψαν τα εξής:

1) Στην τρέχουσα χρήση διενεργήθηκαν από τη μητρική εταιρεία αποσβέσεις ποσού € 125 χιλ. περίπου επί των διαφορών αποτίμησης μετοχών εισηγμένων στο Χ.Α.Α., οι οποίες προέκυψαν σε προηγούμενες χρήσεις και είχαν καταχωρηθεί στους λογαριασμούς των εξόδων πολυετούς απόσβεσης, βάσει του άρθρου 37 του Ν. 2874/2000. Εάν η μητρική εταιρεία ακολουθούσε τις διατάξεις του Κ.Ν. 2190/1920 οι διαφορές αυτές θα έπρεπε να επιβαρύνουν τα ενοποιημένα αποτελέσματα και την ενοποιημένη καθαρή θέση της εταιρείας, κατά τη χρήση στην οποία προέκυψαν, ενώ τα ενοποιημένα αποτελέσματα της χρήσεως θα ήταν αυξημένα κατά € 125 χιλ. περίπου.

2) Η μητρική εταιρεία κατά την χρήση 2001 μετέφερε στα λογαριασμό του Ενεργητικού «Δαπάνες πολυετούς απόσβεσης» ποσό € 226 χιλ. περίπου, το οποίο αφορά πρόβλεψη αποζημίωσης του προσωπικού απορροφηθείσας εταιρείας. Εάν η πρόβλεψη καταλογιζόταν στην χρήση που αφορούσε, τότε τα ενοποιημένα αποτελέσματα της χρήσεως θα ήταν αυξημένα κατά € 45 χιλ., ενώ η ενοποιημένη καθαρή θέση της εταιρείας θα ήταν μειωμένη κατά € 46 χιλ. περίπου.

3) Κατά την χρήση 2002 στους λογαριασμούς των εξόδων πολυετούς απόσβεσης της μητρικής εταιρείας περιλήφθηκαν έξοδα κοινοπρακτικού δανείου ποσού € 150 χιλ. περίπου, τα οποία κατά την γνώμη μας θα έπρεπε να επιβαρύνουν στο σύνολό τους τα ενοποιημένα αποτελέσματα της χρήσης την οποία αφορούσαν. Εκ του λόγου αυτού τα ενοποιημένα αποτελέσματα της χρήσεως εμφανίζονται μειωμένα κατά € 30 χιλ. ενώ η ενοποιημένη καθαρή θέση εμφανίζεται αυξημένη κατά € 60 χιλ.

4) Η μητρική εταιρεία κατά την κλειόμενη χρήση δεν διενήργησε αποσβέσεις επί του λογαριασμού «Υπεραξία Επιχείρησης» το οποίο περιλαμβάνεται στο κονδύλι «Ασώματες Ακίνητοποιήσεις», ενώ σε προηγούμενες χρήσεις υπολόγισε αποσβέσεις με συντελεστές μικρότερους από αυτούς που προβλέπονται από τις διατάξεις του κν. 2190/1920, με συνέπεια τα ενοποιημένα αποτελέσματα της χρήσεως να εμφανίζονται αυξημένα κατά € 420 χιλ. ενώ η ενοποιημένη καθαρή θέση να εμφανίζεται αυξημένη κατά € 1.084 χιλ. περίπου.

5) Στην παρούσα χρήση τα κονδύλια «Ασώματες Ακίνητοποιήσεις» περιλαμβάνει το λογαριασμό «Διαφορές Ενοποίησης» ποσού € 2.698 χιλ., το οποίο απεικονίστηκε στο Ενεργητικό του ομίλου, σε αντίθεση με προηγούμενες χρήσεις όπου

εμφανιζόταν αφαιρετικά των ενοποιημένων ιδίων κεφαλαίων. Επί του λογαριασμού αυτού δεν υπολογίστηκαν αποσβέσεις. Εάν υπολογίζονταν αποσβέσεις αυτές θα ανέρχονταν σε ποσό € 540 χιλ. επιβαρύνοντας ισόποσα τα ενοποιημένα αποτελέσματα. Εάν ο όμιλος εφάρμοζε την ανωτέρω απεικόνιση κατά τον αρχικό συμφωνισμό τότε η ενοποιημένη καθαρή θέση θα εμφανιζόταν μικρότερη κατά € 2.486 χιλ.

6) Ο λογαριασμός «Συμμετοχές και Λοιπές Μακροπρόθεσμες Απαιτήσεις» περιλαμβάνει ποσό € 1.537 χιλ. που αφορά το κόστος κτήσης συμμετοχών δύο ημεδαπών Ανωνύμων Εταιρειών, μη εισηγμένων στο Χ.Α.Α., εκ των οποίων η μία ελέγχεται από Ορκωτό Ελεγκτή Λογιστή. Το σύνολο των συμμετοχών στις παραπάνω εταιρείες αποτιμήθηκε, σύμφωνα με το άρθρο 28 του Κ.Β.Σ., ΠΟΠ 1025/16.2.2005, στην αξία κτήσεώς τους. Εάν η αποτίμησή τους γινόταν σύμφωνα με τις διατάξεις του Κ.Ν. 2190/1920, (άρθρο 43, παρ. 6, τότε η αξία με την οποία θα εμφανιζόταν στον ισολογισμό, θα ήταν μικρότερη κατά € 1.243 χιλ. περίπου και η ενοποιημένη καθαρή θέση και τα αποτελέσματα προηγούμενων χρήσεων θα ήταν ισόποσα μειωμένα.

7) Στο λογαριασμό του Ενεργητικού «Αποθέματα» περιλαμβάνονται βραδέως κινούμενα και απαξιωμένα αποθέματα της μητρικής εταιρείας συνολικού ποσού € 870 χιλ. περίπου, για τα οποία θα έπρεπε να είχε σχηματισθεί ισόποση πρόβλεψη σε βάρος των ενοποιημένων αποτελεσμάτων χρήσεως και της ενοποιημένης καθαρής Θέσης.

8) Η μητρική εταιρεία και οι θυγατρικές της, ως σημείωση υπ αρ. 8 της εταιρείας δεν έχουν ελεγχθεί φορολογικά συνεπώς οι αναγραφόμενες φορολογικές υποχρεώσεις τους δεν είναι οριστικές.

9) Το σύνολο των ιδίων κεφαλαίων της μητρικής εταιρείας την 31.12.2004, είναι μικρότερο από το 1/2 του καταβλημένου Μετοχικού Κεφαλαίου και κατά συνέπεια συντρέχει περίπτωση εφαρμογής των διατάξεων του άρθρου 47 του Κ.Ν. 2190/1920, η οποία σύμφωνα με την υπ' αριθμ. 18 σημείωση της εταιρείας αναιρείται. Κατά τη γνώμη μας, και υπό την προϋπόθεση ότι η μητρική εταιρεία θα συνεχίσει τη δραστηριότητά της, αφού ληφθούν υπόψη οι παραπάνω παρατηρήσεις μας, καθώς και οι παρατιθέμενες σημειώσεις της εταιρείας, οι ενοποιημένες αυτές Οικονομικές Καταστάσεις έχουν καταρτισθεί σύμφωνα με τις διατάξεις του κωδ. ν. 2190/1920 και απεικονίζουν βάσει των σχετικών διατάξεων που ισχύουν και λογιστικών αρχών και μεθόδων που εφαρμόζει η μητρική εταιρεία και οι οποίες έχουν γίνει γενικά παραδεκτές και δεν διαφέρουν από εκείνες που εφαρμόστηκαν στην προηγούμενη χρήση, εκτός των παραπάνω παρατηρήσεών μας υπ' αριθ. 4 και 5, την περιουσιακή διάρθρωση, την χρηματοοικονομική Θέση, τα αποτελέσματα και τις ταμειακές ροές του συνόλου των επιχειρήσεων που περιλαμβάνονται στην ενοποίηση της 31ης Δεκεμβρίου 2004.

A/A	ΕΤΑΙΡΕΙΑ	Ορκωτός	Αριθμός παρατηρήσεων
1	FLEXOPACK	Αναστάσιος Λυμπερόπουλος	1
2	KLEEMANN	Μιχαήλ Κόκκινος	3
3	METKA	Γιώργος Δεληγιάννης	5
4	MEVACO	Σεραφείμ Μακρής	3
5	PAPERPACK	Γεώργιος Παρασκευόπουλος	9
6	SPIDER	Κασσιούμης Ιωάννης	2
7	ΒΙΟΓΙΑΤΖΟΓΛΟΥ	Δήμος Πιτέλης	4
8	ΒΙΣ	Αθανασία Αραμπατζή	6
9	ΕΥΡΩΣΥΜΒΟΥΛΟΙ	Αλεξάνδρα Μπούτα	5
10	ΝΕΩΡΙΩΝ	Ιωάννης Μόσχος	6
11	ΠΕΤΡΟΠΟΥΛΟΣ	Σωτήριος Δανούσης	1

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 2: Παρατηρήσεις Κατασκευαστικών Καταστάσεων

ΙΣΟΛΟΓΙΣΜΟΙ 2004

ΕΛΓΕΚΑ Α.Ε.

Από τον έλεγχο προέκυψαν τα ακόλουθα:

1) Η Εταιρία κατά τη χρήση 2000, εφαρμόζοντας το άρθρο 37 του Ν. 2874/29.12.2000, μετέφερε στο λογαριασμό του Ενεργητικού Β4 «Λοιπά Έξοδα Εγκαταστάσεως» ποσό Ευρώ 848 χιλ. περίπου που αφορούσε ζημίες από μετοχές εισηγμένες στο Χ.Α. και υπόκειντο σε πενταετή απόσβεση. Από αυτό το χειρισμό τα αποτελέσματα της παρούσας χρήσης είναι μειωμένα κατά Ευρώ 170 χιλ. περίπου (απόσβεση χρήσης).

2) Όπως αναφέρεται και στη σημείωση υπ' αριθμό 7 της Εταιρίας κάτω από τον Ισολογισμό, η αποτίμηση των συμμετοχών σε συνδεδεμένες, σε λοιπές επιχειρήσεις, σε τίτλους με χαρακτήρα ακινητοποιήσεων, καθώς και των χρεογράφων μη εισηγμένων σε Χρηματιστήρια Αξιών εταιριών έγινε στην αξία κτήσης τους και όχι όπως ορίζεται από τις διατάξεις του κωδ. Ν. 2190/1920, άρθρο 43, παράγραφο. 6, στην κατ' είδος χαμηλότερη τιμή μεταξύ της τιμής κτήσης και της τρέχουσας αξίας τους. Εάν η αποτίμηση γινόταν με βάση τις παραπάνω διατάξεις του κωδ. Ν.2190/1920, θα προέκυπτε διαφορά υποτίμησης (ζημία αποτίμησης) ύψους Ευρώ 16.025 χιλ. περίπου για την οποία δε σχηματίστηκε ισόποση πρόβλεψη σε βάρος των αποτελεσμάτων των προηγούμενων χρήσεων.

3) Η Εταιρία δεν έχει ελεγχθεί από τις φορολογικές αρχές για τις χρήσεις 2003 και 2004 και κατά συνέπεια οι φορολογικές της υποχρεώσεις, για τις χρήσεις αυτές δεν έχουν καταστεί οριστικές. Κατά τη γνώμη μας, οι ανωτέρω τροποποιημένες Οικονομικές Καταστάσεις οι οποίες προκύπτουν από τα βιβλία και στοιχεία της Εταιρίας απεικονίζουν μαζί με το τροποποιημένο Προσάρτημα και αφού ληφθούν υπόψη οι παραπάνω παρατηρήσεις μας, την περιουσιακή διάρθρωση και την οικονομική θέση της Εταιρίας κατά την 31η Δεκεμβρίου 2004 καθώς και τα αποτελέσματα της χρήσεως που έληξε αυτή την ημερομηνία, βάσει των σχετικών διατάξεων που ισχύουν και λογιστικών αρχών, οι οποίες έχουν γίνει γενικά παραδεκτές και δεν διαφέρουν από εκείνες που η Εταιρία εφάρμοσε στην προηγούμενη χρήση, εκτός από την αναφερόμενη στη σημείωση υπ' αριθμό 8 της Εταιρίας αναφορικά με την αναπροσαρμογή των παγίων της στην εύλογη αξία τους.

ΑΕΓΕΚ

Από τον έλεγχο μας προέκυψαν τα εξής:

1) Στο Ενοποιημένο καθαρό αποτέλεσμα του Ομίλου περιλαμβάνεται ποσό κερδών € 4.650.833,52 και ζημίας € 82.849,96 αντίστοιχα, από τέσσερα υποκαταστήματα εξωτερικού της μητρικής και μίας θυγατρικής εκ των οποίων τα δύο ελέγχθηκαν από αναγνωρισμένους Ορκωτούς Ελεγκτές Λογιστές του εξωτερικού.

2) Στους Λογαριασμούς του Ενεργητικού Γ-Ι-5 «Λοιπές ασώματες ακινητοποιήσεις» και Β4 «Λοιπά έξοδα εγκατάστασης» περιλαμβάνεται ποσό € 26.080.841 που αφορά στα χρεωστικά υπόλοιπα απαιτήσεων από Κοινοπραξίες που δημιουργήθηκαν στη χρήση (€ 7.742.011,67) και σε προηγούμενες (€ 18.338.829,33) με σκοπό την τμηματική τους απόσβεση σε πέντε χρήσεις κατ' εφαρμογή των σχετικών διατάξεων του Ν.2992/2002. Λογίστηκαν κανονικά οι αποσβέσεις της χρήσης.

3) Αποσβέστηκε στη χρήση ολοσχερώς ποσό € 3.426.930,72, που αντιστοιχούσε στο αναπόσβεστο υπόλοιπο ζημίας από αποτίμηση μετοχών της χρήσης 2000 και εμφανιζόταν στο λογαριασμό του Ενεργητικού Β4 «Λοιπά έξοδα εγκατάστασης», για να αποσβεστεί σύμφωνα με τις διατάξεις της φορολογικής νομοθεσίας (Ν.2874/2000 άρθρο 37) σε πέντε χρήσεις, ενώ θα έπρεπε να βαρύνει τη χρήση στην οποία δημιουργήθηκε.

4) Στο λογαριασμό του Ενεργητικού Γ-ΙΙ-7 περιλαμβάνεται ποσό € 1.271.801,22, που αφορά προκαταβολή που δόθηκε σε προμηθευτή σε προηγούμενη χρήση για αγορά μηχανημάτων ,για το οποίο δεν έχει σχηματισθεί από την εταιρία πρόβλεψη για ενδεχόμενη ζημία που θα προκύψει από τη μη ρευστοποίησή του , με αποτέλεσμα τα Ενοποιημένα Ίδια Κεφάλαια να εμφανίζονται ισόποσα αυξημένα.

5) Σύμφωνα με τις σχετικές διατάξεις του Ν.2065/92, έγινε στη χρήση αναπροσαρμογή της αξίας κτήσης των γηπέδων και κτιρίων και των σωρευμένων αποσβέσεων των κτιρίων, εξαιτίας της οποίας αυξήθηκε η αξία κτήσης των γηπέδων και

κτιρίων κατά ποσό € 987.104,92 και των σωρευμένων αποσβέσεων των κτιρίων κατά ποσό € 93.012,94 και προέκυψε υπεραξία αναπροσαρμογής ποσού € 894.091,98 η οποία καταχωρήθηκε στο λογαριασμό των Ιδίων Κεφαλαίων Α-III-2. Σημειώνεται ότι δεν διενεργήθηκαν αποσβέσεις συνολικού ποσού € 1.044.058,72 σε μηχανήματα θυγατρικής ,που κατά δήλωση των υπευθύνων ήταν σε αδράνεια, με αποτέλεσμα τα Ενοποιημένα Αποτελέσματα να εμφανίζονται ισόποσα αυξημένα.

6) Ο λογαριασμός του Ενεργητικού Γ-III-1 και Γ-III-6, αφορά στην αξία κτήσης μετοχών Ανωνύμων Εταιριών μη εισαγμένων στο ΧΑΑ και αλλοδαπών ΕΠΕ. Η αποτίμησή τους έγινε σύμφωνα με τις διατάξεις του Κ.Β.Σ στην αξία κτήσεως, ενώ αν γινόταν σύμφωνα με τις σχετικές διατάξεις του Ν.2190/1920 στη χαμηλότερη τιμή μεταξύ του κόστους κτήσης και της τρέχουσας λογιστικής καθαρής θέσης, όπως προκύπτει από τους τελευταίους νόμιμα συνταγμένους ισολογισμούς με 31.12.2004 των ως άνω εταιριών ,θα προέκυπτε αξία μικρότερη κατά € 15.329.100,25 συνολικά με αντίστοιχη μείωση των Αποτελεσμάτων Χρήσης και της Ενοποιημένης Καθαρής Θέσης.

7) Στο λογαριασμό του Ενεργητικού Γ-III-7 «Λοιπές μακροπρόθεσμες απαιτήσεις», περιλαμβάνεται απαίτηση θυγατρικής ποσού € 18.355.608,62 από πελάτη εξωτερικού (Λιβύη), η οποία τελεί υπό μακρά καθυστέρηση και για το λόγο αυτό δεν έχει αποτιμηθεί. Για την πιθανή ζημία από τη μη είσπραξη μέρους αυτής της απαίτησης , που το ύψος της δεν μπορούμε να εκτιμήσουμε με ακρίβεια δεδομένου ότι υφίσταται διακρατική συμφωνία για διακανονισμό (ΦΕΚ 79/14.4.99 τεύχος Α) που δεν προσδιορίζει με ακρίβεια το εισπρακτέο ποσό, η εταιρία δεν έχει σχηματίσει σχετική πρόβλεψη σε βάρος των αποτελεσμάτων προηγούμενων χρήσεων με αποτέλεσμα τα Ενοποιημένα Ίδια Κεφάλαια να εμφανίζονται ισόποσα αυξημένα.

8) Ο λογαριασμός του Ενεργητικού Δ-Ι-2, περιλαμβάνει ποσό € 9.843.333,15 που αφορά στην αξία εκτελεσθέντων σε προηγούμενες χρήσεις και μη πιστοποιηθέντων μέχρι σήμερα έργων, ενώ ο λογαριασμός ΔΙ- 3 αφορά, κατά ποσό € 8.381.935,77 σύμφωνα με βεβαιώσεις μηχανικών σε εκτελεσθείσες εργασίες σε προηγούμενες χρήσεις. Μέχρι την ημερομηνία χορήγησης του παρόντος πιστοποιητικού τιμολογήθηκε ποσό € 2.107.696,03, ενώ ποσό € 16.000.000 περίπου θα έπρεπε να είχε βαρύνει τα αποτελέσματα των προηγούμενων χρήσεων ,και ισόποσα μειώσει τα Ίδια Κεφάλαια.

9) Στο λογαριασμό του Ενεργητικού «Πελάτες» περιλαμβάνεται ποσό € 5.972.725,91, που αφορά σε αξία εκτελεσθέντων έργων σε προηγούμενες χρήσεις τα οποία δεν έχουν ακόμη πιστοποιηθεί με αποτέλεσμα τα Ίδια Κεφάλαια να εμφανίζονται ισόποσα αυξημένα.

10) Στους λογαριασμούς του Ενεργητικού Δ-ΙΙ-3, Δ-ΙΙ-3β, Δ-ΙΙ-5, και Δ-ΙΙ-6, περιλαμβάνονται απαιτήσεις θυγατρικών χωρίς κίνηση και σε καθυστέρηση ποσού € 26.294.597,02, από γραμμάτια ,επιταγές και κυρίως από χορηγήσεις δανείων και λοιπές χρηματικές διευκολύνσεις προς συνδεδεμένες επιχειρήσεις και Κοινοπραξίες, για τις οποίες θα έπρεπε να σχηματισθεί πρόβλεψη ποσού € 7.500.000 περίπου, με ισόποση μείωση των Αποτελεσμάτων Χρήσης και της Ενοποιημένης Καθαρής Θέσης του ομίλου.

11) Στους λογαριασμούς του Ενεργητικού Δ-ΙΙ-7, Δ-ΙΙ-10 , Δ-ΙΙ-11 και Δ-ΙΙ-12 περιλαμβάνονται: α) ποσό € 4.232.713,11 που αφορά απαιτήσεις θυγατρικών κατά οργάνων διοικήσεως, σε αντίθεση με τα οριζόμενα στο Ν.2190/1920 (άρθρο 23α) β) ποσό € 3.529.307,17 που αφορά υπόλοιπο προκαταβολής για εκτέλεση εργασιών, γ) ποσό € 1.440.000 περίπου που αφορά προκαταβολές που έχουν δοθεί σε διάφορους τρίτους «επί αποδώσει» δ) ποσό € 35.000.000 περίπου, που αφορά λοιπές επισφαλείς επίδικες και σε καθυστέρηση απαιτήσεις, για τις οποίες δεν έχει σχηματισθεί πρόβλεψη σε βάρος των αποτελεσμάτων της χρήσης ,ποσού € 11.200.000 περίπου

12) Η ζημία (€ 369.912,30) που προέκυψε από την αποτίμηση των χρεογράφων θυγατρικής, καταχωρήθηκε αφαιρετικά των Ενοποιημένων Ιδίων Κεφαλαίων ενώ θα έπρεπε να μειώσει τα Ενοποιημένα Αποτελέσματα της χρήσης. Κατά τον ίδιο τρόπο, καταχωρήθηκε και η ζημία (€ 1.963.590,95) από πώληση μετοχών της μητρικής με αποτέλεσμα τα Ενοποιημένα Κέρδη του Ομίλου να εμφανίζονται ισόποσα αυξημένα.

13) Στους Μεταβατικούς Λογαριασμούς του Ενεργητικού «Έξοδα επόμενων χρήσεων» και «Έσοδα εισπρακτέα», περιλαμβάνεται: α) ποσό € 7.020.102,73 που αφορά σε δαπάνες που πραγματοποιήθηκαν σε έργα σε προηγούμενες χρήσεις. Μέχρι την ημερομηνία ελέγχου δεν είχαν πιστοποιηθεί ώστε να μεταφερθεί το σχετικό κονδύλι στο κόστος των έργων, με αποτέλεσμα τα Ενοποιημένα Ίδια Κεφάλαια να εμφανίζονται ισόποσα αυξημένα β) ποσό € 13.950.576,69, που αφορά σε αξία εργασιών που εκτελέστηκαν σε προηγούμενες χρήσεις € 1.899.684,81) και στην τρέχουσα (€ 12.050.891,88) και μέχρι 31.12.2004 δεν είχε τιμολογηθεί. Το τελευταίο αυτό ποσό καταχωρήθηκε αντίστοιχα και στον κύκλο εργασιών με πρόβλεψη. Μέχρι την ημερομηνία ελέγχου μας τιμολογήθηκε ποσό € 7.213.519,02.

14) Στο λογαριασμό του Παθητικού Γ-ΙΙ-3 υπάρχουν ληξιπρόθεσμες οφειλές δανείων. Συμβατικοί τόκοι και τόκοι υπερημερίας ποσού 578.000, περίπου κατά τους υπολογισμούς μας ,δεν έχουν επιβαρύνει τα Ενοποιημένα Αποτελέσματα Χρήσης.

15) Κατά πάγια τακτική δεν σχηματίζεται από τη μητρική εταιρία, πρόβλεψη για αποζημίωση του συνόλου του προσωπικού λόγω αποχώρησης από την υπηρεσία για συνταξιοδότηση. Αντίθετα, για ορισμένες θυγατρικές έχει σχηματισθεί μερική πρόβλεψη .Αν σχηματιζόταν από όλες τις εταιρίες του ομίλου, πρόβλεψη για αποζημίωση του συνόλου του προσωπικού λόγω αποχώρησης για συνταξιοδότηση, το σχετικό ποσό θα ήταν μεγαλύτερο κατά € 855.000 περίπου ,από το οποίο ποσό € 365.000 περίπου αφορά την τρέχουσα χρήση.

16) Η μητρική εταιρία έχει ελεγχθεί φορολογικά μέχρι και τη χρήση 2001 καθώς επίσης και οι θυγατρικές που περιλήφθηκαν στην ενοποίηση ,εκτός από μία που έχει ελεγχθεί φορολογικά μέχρι και τη χρήση 2002. Σημειώνεται ότι, στο λογαριασμό του Παθητικού Γ-II-5 περιλαμβάνονται ληξιπρόθεσμες υποχρεώσεις της μητρικής προς το Ελληνικό Δημόσιο, για τις οποίες δεν έχει σχηματισθεί σε βάρος των αποτελεσμάτων χρήσης πρόβλεψη για προσαυξήσεις ποσού € 73.000 περίπου.

17) Από το κονδύλι των εσόδων και ζημιών από συμμετοχές σε Κοινοπραξίες, € 34.764.149,79 και 4.876.414,63 αντίστοιχα , ποσό εσόδων € 51.413,62 και ζημιών € 405.177,32 προέρχονται από Κοινοπραξίες οι οποίες ελέγχονται από Ορκωτό Ελεγκτή Λογιστή. Επίσης, στα έσοδα αυτά περιλαμβάνεται και ο αντίστοιχος φόρος αυτών ποσού € 5.880.634,70, ο οποίος εμφανίζεται αφαιρετικά στην Ενοποιημένη Κατάσταση Αποτελεσμάτων Χρήσης. Κατά τη γνώμη μας αφού ληφθούν υπόψη οι παραπάνω παρατηρήσεις μας, οι ενοποιημένες αυτές οικονομικές καταστάσεις έχουν καταρτισθεί σύμφωνα με τις διατάξεις του κωδ. Ν.2190/1920 και απεικονίζουν, βάσει των σχετικών διατάξεων που ισχύουν και των λογιστικών αρχών και μεθόδων που εφαρμόζει η μητρική εταιρία και οι οποίες έχουν γίνει γενικά παραδεκτές και δεν διαφέρουν από εκείνες που εφαρμόστηκαν στην προηγούμενη χρήση, εκτός από την περίπτωση της υπ' αριθμ.5 παρατήρησής μας, την περιουσιακή διάρθρωση , τη χρηματοοικονομική θέση, και τα αποτελέσματα του συνόλου των επιχειρήσεων που περιλαμβάνονται στην ενοποίηση της 31ης Δεκεμβρίου 2004.

ΓΕΚ Α.Ε.

Από τον παραπάνω έλεγχο μας προέκυψαν τα εξής:

1. Η μητρική εταιρεία ακολουθώντας τη Φορολογική Νομοθεσία τη ζημία που προέκυψε κατά την αποτίμηση των συμμετοχών της συνολικού ύψους 6.243 χιλιάδων Ευρώ, συμψήφισε με το ειδικό Αποθεματικό αναπροσαρμογής της αξίας των ακινήτων της σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 15 του Ν. 3229/2004 ποσό 5.542 χιλιάδες Ευρώ και η απομένουσα ακάλυπτη διαφορά 701 χιλιάδες Ευρώ καταχωρήθηκε απευθείας σε χρέωση ειδικού λογαριασμού των Ιδίων Κεφαλαίων προς μελλοντικό συμψηφισμό, με βάση το άρθρο 38 του Ν. 2238/94, με συνέπεια τα μεν αποτελέσματα χρήσεως να είναι ισόποσα βελτιωμένα και τα δε Ίδια Κεφάλαια να απεικονίζονται ορθά.

2. Τα αποτελέσματα της περιόδου της μητρικής εταιρείας έχουν επιβαρυνθεί βάσει του Ν.2874/2000 με ποσό 2.375 χιλιάδες Ευρώ που αφορά υπόλοιπο αναλογίας αποσβέσεων της ζημίας που προέκυψε από την αποτίμηση στη χρήση 2000, μετοχών εισηγμένων στο Χ.Α. συνολικού ποσού 11.880 χιλιάδων Ευρώ το οποίο δεν βάρυνε τα αποτελέσματα της χρήσεως που δημιουργήθηκε αλλά καταχωρήθηκε για 5ετη απόσβεση στο λογαριασμό του ενεργητικού Β4 «Λοιπά Έξοδα Εγκαταστάσεως». Το ανωτέρω ποσό των 2.375 χιλιάδων Ευρώ έπρεπε σύμφωνα με τις διατάξεις του Κ.Ν. 2190/1920 να βαρύνει την χρήση 2000.

3. Στο υπόλοιπο του λογαριασμού «Επισφαλείς και επίδοκοι πελάτες και χρεώστες» ΔΙΙ 10. του Κυκλοφορούντος Ενεργητικού συμπεριλαμβάνονται και ορισμένες επίδοκοι και καθυστερημένες απαιτήσεις ύψους 3.600 χιλιάδων Ευρώ περίπου που προέρχονται από τον Ενοποιημένο Ισολογισμό της «ΤΕΡΝΑ Α.Ε.» για τις οποίες δεν διενεργήθηκε πρόβλεψη απώλειας αυτών, γιατί σύμφωνα με τις εκτιμήσεις της εταιρείας αυτές θα εισπραχθούν στο σύνολό τους.

4. Ορισμένες από τις εταιρείες που περιλαμβάνονται στην ενοποίηση δεν σχημάτισαν πρόβλεψη για αποζημίωση προσωπικού τους λόγω εξόδου από την υπηρεσία για συνταξιοδότηση, βάση της υπ' αριθμό 205/1988 γνωμοδότησεως της ολομέλειας των Νομικών Συμβούλων Διοικήσεως. Εάν είχε σχηματισθεί σχετική πρόβλεψη σύμφωνα με το άρθρο 42ε του Κ.Ν. 2190/1920, εκτιμάται ότι πέρα από την ήδη υπάρχουσα πρόβλεψη, θα έπρεπε να διενεργηθεί συμπληρωματική πρόβλεψη συνολικού ύψους 200 χιλιάδες Ευρώ περίπου.

5. Η ζημία που προέκυψε από τη αποτίμηση και την πώληση συμμετοχών και χρεογράφων της 31.12.2004 συνολικού ύψους 1.278 χιλιάδων Ευρώ καθώς και το κέρδος που προέκυψε από την αποτίμηση και την πώληση συμμετοχών και χρεογράφων ύψους 1.235 χιλιάδων Ευρώ στον Ενοποιημένο Ισολογισμό της «ΤΕΡΝΑ Α.Ε.» δεν καταχωρίστηκαν στα Αποτελέσματα Χρήσεως, όπως προβλέπεται από το άρθρο 43 παρ. 6 του Ν.2190/1920, αλλά μεταφέρθηκαν απ' ευθείας σε λογαριασμό αποθεματικών των Ιδίων Κεφαλαίων, όπως προβλέπεται από το άρθρο 38 του Ν. 2238/1994 με συνέπεια τα κέρδη της περιόδου να εμφανίζονται μειωμένα κατά το ποσό των 43 χιλιάδων Ευρώ.

6. Στην κατάσταση του λογαριασμού των αποτελεσμάτων χρήσεως περιλαμβάνεται ποσό 19.360 χιλιάδων Ευρώ που αφορά, το προ φόρων Εισοδήματος (που ανέρχονται σε 6.983 χιλιάδες Ευρώ και οι οποίοι εν συνεχεία απεικονίζονται αφαιρετικά μαζί με τους άλλους φόρους, για τον υπολογισμό των Καθαρών Κερδών) συμψηφιστικό υπόλοιπο κερδών και ζημιών (κέρδη 20.753 χιλιάδες Ευρώ – ζημίες 1.393 χιλιάδες Ευρώ) όπως τούτο, προκύπτει από τις σχετικές βεβαιώσεις Κοινοπραξιών και Ισολογισμούς προσωπικών εταιρειών εκτελέσεως τεχνικών έργων, που δεν ελέγχονται από Ορκωτούς Ελεγκτές Λογιστές, στις οποίες συμμετέχουν οι συμπεριλαμβανόμενες στον Ενοποιημένο Ισολογισμό της «ΤΕΡΝΑ Α.Ε.» εταιρείες.

Κατά τη γνώμη μας αφού ληφθούν υπόψη οι παραπάνω παρατηρήσεις μας και οι ανωτέρω παρατιθέμενες από την Εταιρεία σημειώσεις, οι ενοποιημένες αυτές οικονομικές καταστάσεις έχουν καταρτισθεί σύμφωνα με τις διατάξεις του κωδ. Ν. 2190/1920 και απεικονίζουν βάσει των σχετικών διατάξεων που ισχύουν και λογιστικών αρχών και μεθόδων που

εφαρμόζει η μητρική εταιρεία και οι οποίες έχουν γίνει γενικά παραδεκτές και δεν διαφέρουν από εκείνες που εφαρμόστηκαν στην προηγούμενη χρήση, την περιουσιακή διάρθρωση, τη χρηματοοικονομική θέση, τα αποτελέσματα και τις Ταμιακές Ροές του συνόλου των επιχειρήσεων που περιλαμβάνονται στην ενοποίηση της 31.12.2004.

ΕΚΤΕΡ Α.Ε.

Από τον παραπάνω έλεγχο μας προέκυψαν τα εξής:

1) Έγινε στη χρήση αναπροσαρμογή της αξίας των γηπέδων μόνο, σύμφωνα με τις σχετικές διατάξεις του Ν.2065/1992 και της Εγκυκλίου Υπ.Οικ. 1097930/6-12-2004/πολ.1127 εξαιτίας της οποίας αυξήθηκε η αξία των γηπέδων κατά 269.933,78 και η διαφορά καταχωρήθηκε σε λογαριασμό Ιδίων Κεφαλαίων.

2) Κατά τη χρήση 2000 η εταιρία κάνοντας χρήση των διατάξεων του άρθρου 37 του φορολογικού νόμου 2874/2000, οι οποίες είναι αντίθετες με τις διατάξεις του Κ.Ν.2190/1920, μετέφερε στο λογαριασμό του Ενεργητικού Β-4 «Λοιπά έξοδα εγκαταστάσεως» την ζημία αποτίμησης των χρεογράφων στις 31.12.2000, προκειμένου να αποσβεσθεί ισόποσα σε πέντε χρήσεις ενώ έπρεπε να επιβαρύνουν στο σύνολό τους στη χρήση 2000. Για την ελεγχόμενη περίοδο είχε απομείνει ποσό προς απόσβεση €1.214.755,60, λόγω πωλήσεων που μεσολάβησαν και, με τις αποσβέσεις ποσού €303.698,90 που λογίσθηκαν στη χρήση, ολοκληρώθηκε η απόσβεση του ποσού.

3) Το ποσό στο λογαριασμό του Ενεργητικού Γ-Ι-3 «Υπεραξία επιχειρήσεως», αφορά στην υπεραξία που προέκυψε στη χρήση 2002 από απορρόφηση δύο ημεδαπών ανωνύμων εταιριών. Η απόσβεση θα γίνει ισόποσα σε πέντε χρήσεις και για τη χρήση λογίσθηκε απόσβεση €98.019,18.

4) Στο λογαριασμό του Ενεργητικού «Συμμετοχές και λοιπές μακροπρόθεσμες απαιτήσεις» περιλαμβάνονται: (α) Ποσό € 7.138,84 και €2.090.921,26, που αντιπροσωπεύει την αξία συμμετοχής σε τιμές κτήσης στο κεφάλαιο δύο Εταιριών Περιορισμένης Ευθύνης του εξωτερικού (σε ποσοστά 100% και 26% αντίστοιχα) που δεν ελέγχονται από Ορκωτούς Ελεγκτές Λογιστές. Η τρέχουσα αξία τους, σύμφωνα με τους πλέον πρόσφατους διαθέσιμους Ισολογισμούς, είναι αρνητική για την πρώτη και μεγαλύτερη για τη δεύτερη. (β) Ποσό € 60.000,00, που αντιπροσωπεύει τη συμμετοχή σε τιμές κτήσης σε ανώνυμη κατασκευαστική εταιρία του εσωτερικού (σε ποσοστό 10%) που δεν ελέγχεται από Ορκωτό Ελεγκτή Λογιστή και δεν είναι εισαγμένη στο ΧΑΑ. Η εσωτερική της λογιστική αξία, σύμφωνα με Λογιστική Κατάσταση στις 31/12/2004 είναι μεγαλύτερη. (γ) Ποσό € 910.354,81, που αντιπροσωπεύει την αξία συμμετοχής σε τιμές κτήσης στο Κεφάλαιο Κοινοπραξιών εκτέλεσης τεχνικών έργων που δεν ελέγχονται από Ορκωτό Ελεγκτή Λογιστή. Με βάση προσωρινές λογιστικές καταστάσεις των κοινοπραξιών αυτών, η εταιρία εμφανίζει στα Αποτελέσματα Χρήσης και στο λογαριασμό «Ζημίες συμμετοχών, συμψηφιστικά το αποτέλεσμα από τη συμμετοχή στις κοινοπραξίες αυτές. Συνέπεια της παρατήρησής μας 4α είναι, επειδή η αποτίμηση έγινε σύμφωνα με τη φορολογική νομοθεσία, τα ίδια κεφάλαια να εμφανίζονται μεγαλύτερα κατά €32.628,68.

5) Ο λογαριασμός του Ενεργητικού Δ-Ι-3 «Παραγωγή σε Εξέλιξη», αφορά κατά την εκτίμηση της εταιρείας στην αξία εκτελεσθέντων έργων για τα οποία δεν είχαν εκδοθεί οι σχετικές πιστοποιήσεις ώστε να τιμολογηθούν. Μέχρι την ημερομηνία χορήγησης του παρόντος, είχε τιμολογηθεί ποσό €1.292.000,00, ενώ ποσό €1.688.552,87 είναι κόστος αγοράς γηπέδου και κατασκευής ιδιόκτητου κτιρίου επ' αυτού.

6) Στους λογαριασμούς του Ενεργητικού α) Δ-ΙΙ-3 και Δ-ΙΙ-3β, περιλαμβάνονται απαιτήσεις σε καθυστέρηση συνολικού ποσού € 902.000 περίπου, για τις οποίες δεν έγινε πρόβλεψη για πιθανή ζημία από την μη είσπραξή τους β) Δ-ΙΙ-5α, περιλαμβάνεται ποσό € 7.707.452,82 που αφορά απαιτήσεις από κοινοπραξίες, από το οποίο € 1.805.232,32 εκκρεμεί από μακρού, ενώ έχουν καταχωρηθεί και υποχρεώσεις προς κοινοπραξίες ποσού € 2.689.270,76 στο λογαριασμό του Παθητικού «Βραχυπρόθεσμες υποχρεώσεις», από τις οποίες ποσό € 729.045,42 δεν παρουσιάζει κίνηση. Κατά τη γνώμη μας έπρεπε να σχηματισθεί πρόβλεψη €1.200.000,00 για τις παραπάνω επισφαλείς απαιτήσεις και να επιβαρυνθούν ισόποσα τα αποτελέσματα της χρήσεως και τα ίδια κεφάλαια γ) Δ-ΙΙ-10, απεικονίζεται απαίτηση για την οποία η εταιρεία έχει δικαιωθεί πρωτόδικα αλλά, σε περίπτωση τελεσιδικίας και είσπραξης του ποσού, θα καταβληθεί στην εκτελέστρια κοινοπραξία, ποσό € 366.617,39 που είναι καταχωρημένο στις υποχρεώσεις δ) Δ-ΙΙ-11, περιλαμβάνεται ποσό € 73.360,23, που έχει δοθεί από απορροφηθείσα στη χρήση 2002 εταιρία, ως προκαταβολή για αγορά μετοχών μίας ΠΑΕ οι μετοχές της οποίας ουδέποτε παραλήφθηκαν. Συνέπεια των ως άνω παρατηρήσεών μας είναι η μη ανάλογη επιβάρυνση των αποτελεσμάτων και της καθαρής θέσης.

7) Έγινε αποτίμηση των χρεογράφων, που περιλαμβάνονται στον αντίστοιχο λογαριασμό του Ενεργητικού, και το αποτέλεσμα (ζημία €369.912,30) καταχωρήθηκε απευθείας αφαιρετικά των «Ιδίων Κεφαλαίων».

8) Η εταιρία δεν έχει σχηματίσει πρόβλεψη για αποζημίωση του προσωπικού λόγω εξόδου από την υπηρεσία για συνταξιοδότηση, βασιζόμενη στη γνωμοδότηση υπ' αριθ.205/1998 της Ολομέλειας των Νομικών Συμβούλων Διοικήσεως και το άρθρο 31 παρ.1ε του Ν.2238/94, επειδή δεν υπήρχε εργαζόμενος που να θεμελιώνει δικαίωμα συνταξιοδότησης μέχρι το τέλος της επόμενης χρήσης. Αν σχηματίζονταν η σχετική πρόβλεψη θα ανέρχονταν στο ποσό των € 137.760,51.

9) Η εταιρία έχει ελεγχθεί φορολογικά μέχρι και τη χρήση 2001 και, κατά συνέπεια, οι φορολογικές της υποχρεώσεις για τις επόμενες χρήσεις δεν έχουν καταστεί οριστικές. Κατά τη γνώμη μας, οι ανωτέρω Οικονομικές Καταστάσεις οι οποίες

προκύπτουν από τα βιβλία και στοιχεία της εταιρίας, απεικονίζουν μαζί με το Προσάρτημα και την Κατάσταση Ταμιακών Ροών, αφού ληφθούν υπόψη οι παραπάνω παρατηρήσεις μας, την περιουσιακή διάρθρωση και την οικονομική θέση της εταιρίας την 31η Δεκεμβρίου 2004, καθώς και τα αποτελέσματα της χρήσεως που έληξε αυτή την ημερομηνία, καθώς και τις Ταμιακές Ροές από τις δραστηριότητες της εταιρίας για τη χρήση αυτή, βάσει των σχετικών διατάξεων που ισχύουν και των λογιστικών αρχών, οι οποίες έχουν γίνει γενικά παραδεκτές και δεν διαφέρουν από εκείνες που η εταιρία εφάρμοσε στην προηγούμενη χρήση.

ΕΛΛΑΚΤΟΡ

Από τον παραπάνω έλεγχο μας προέκυψαν τα εξής:

1) Στους λογαριασμούς «Συμμετοχές σε συνδεδεμένες επιχειρήσεις» και «Συμμετοχές σε λοιπές επιχειρήσεις» περιλαμβάνονται και α) συμμετοχές σε ανώνυμες εταιρείες των οποίων οι μετοχές είναι εισηγμένες στο Χ.Α. για τις οποίες οι σχηματισμένες προβλέψεις υπερκαλύπτουν τις υποτιμήσεις της αξίας κτήσεώς τους κατά ποσό ευρώ 24 εκ. περίπου και β) λοιπές συμμετοχές οι οποίες έχουν αποτιμηθεί στη τιμή κτήσεώς τους, σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 12 του Ν. 3301/2004 για τις οποίες όπως προκύπτει από τους τελευταίους νόμιμα συνταγμένους Ισολογισμούς τους, η εσωτερική λογιστική αξία τους είναι μικρότερη κατά ποσό ευρώ 5,5 εκατ. περίπου.

2) Η εταιρεία βασιζόμενη στη διάταξη του άρθρου 31 του Ν. 2238/94 και την υπ' αριθμό 205/1988 γνωμοδότηση των Νομικών Συμβούλων Διοικήσεως, δεν σχημάτισε προβλέψεις για αποζημιώσεις του προσωπικού λόγω εξόδου από την υπηρεσία για συνταξιοδότηση δεδομένου ότι κανένας από το προσωπικό δεν θεμελίωνε δικαίωμα συνταξιοδότησης στην επόμενη χρήση. Αν η εταιρεία σχημάτιζε προβλέψεις για το σύνολο του προσωπικού της, όπως ορίζουν οι διατάξεις του Κ.Ν. 2190/20, θα ανέρχονταν στο ποσό των ευρώ 458.110,34 και τα ίδια κεφάλαια θα εμφανίζονταν ισόποσα μειωμένα. Από το ποσό αυτό ευρώ 31.997,05 αναλογούν στην κλειόμενη χρήση.

3) Η εταιρεία έχει ελεγχθεί από τις φορολογικές αρχές μέχρι και τη χρήση 2001 και συνεπώς οι φορολογικές της υποχρεώσεις για τις υπόλοιπες χρήσεις δεν έχουν καταστεί οριστικές. Κατά τη γνώμη μας, οι ανωτέρω Οικονομικές Καταστάσεις οι οποίες προκύπτουν από τα βιβλία και στοιχεία της εταιρείας απεικονίζουν μαζί με το Προσάρτημα και την κατάσταση Ταμιακών Ροών, αφού ληφθούν υπόψη οι παραπάνω παρατηρήσεις μας και οι σημειώσεις της εταιρείας κάτω από τον ισολογισμό, την περιουσιακή διάρθρωση και την οικονομική θέση της εταιρείας κατά την 31η Δεκεμβρίου 2004 και τα αποτελέσματα της χρήσεως που έληξε αυτή την ημερομηνία καθώς και τις Ταμιακές Ροές από τις δραστηριότητες της εταιρείας για τη χρήση αυτή, βάσει των σχετικών διατάξεων που ισχύουν και λογιστικών αρχών, οι οποίες έχουν γίνει γενικά παραδεκτές και δεν διαφέρουν από εκείνες που η εταιρεία εφάρμοσε στην προηγούμενη χρήση.

ΠΡΟΟΔΕΥΤΙΚΗ

Από τον παραπάνω έλεγχο μας προέκυψαν τα εξής:

1. Στη χρήση 2002 μεταφέρθηκαν σύμφωνα με τις διατάξεις του Ν. 2992/2002 στο λογαριασμό του Ενεργητικού Γ15 «Λοιπές Ασώματες Ακίνητοποιήσεις» απαιτήσεις από κοινοπραξίες συμμετοχής ποσού ευρώ 18.111.804,13. Η εταιρεία όπως και στις προηγούμενες χρήσεις, επιβάρυνε τα αποτελέσματα της κλειόμενης χρήσης, και συγκεκριμένα το κονδύλι «Εκτακτα και ανόργανα έξοδα» με το ένα πέμπτο (1/5) των προαναφερόμενων απαιτήσεων.

2. Στο υπόλοιπο του λογαριασμού «Συμμετοχές σε λοιπές επιχειρήσεις» περιλαμβάνεται ποσό ευρώ 1.379.310,34 που αφορά συμμετοχή της εταιρείας στο ιδρυτικό μετοχικό κεφάλαιο της «ΚΑΖΙΝΟ ΑΘΗΝΩΝ Α.Ε.Τ.Ε.». Επίσης στον λογαριασμό του Ενεργητικού «Λοιπές απαιτήσεις» περιλαμβάνεται και ποσό ευρώ 349.531,59 που αφορά απαίτηση από την ίδια εταιρεία. Για την απαίτηση αυτή εκκρεμεί αγωγή της εταιρείας «ΚΑΖΙΝΟ ΑΘΗΝΩΝ Α.Ε.Τ.Ε.» κατά του Ελληνικού Δημοσίου ενώπιον του Διοικητικού Πρωτοδικείου Αθηνών και του Πολυμελούς Πρωτοδικείου Αθηνών.

3. Στα αποτελέσματα των προηγούμενων χρήσεων (κύκλος εργασιών εταιρείας) καθώς και στο λογαριασμό του Ενεργητικού «Λοιπές απαιτήσεις» περιλαμβάνεται ποσό ύψους ευρώ 8.000.000 που αφορά προβλέψεις εσόδων προηγούμενων χρήσεων που δεν έχουν τιμολογηθεί και πιστοποιηθεί έως την 31.12.2004. Πιθανές απώλειες από αυτή την απαίτηση δεν ήταν δυνατόν να προσδιορισθούν από τον έλεγχο μας.

4. Οι λογαριασμοί του Ενεργητικού Δ13 «Έργα υπό εκτέλεση» ποσού ευρώ 8.972.432,58 και Δ14 «Πρώτες & βοηθητικές ύλες - αναλώσιμα – ανταλλακτικά» ποσού ευρώ 75.538,02 αφορούν κόστος υλικών και αμοιβών συγκεκριμένων τεχνικών έργων που πραγματοποιήθηκαν ως την 31.12.2004.

5. Τα έσοδα προ φόρων και οι ζημιές από συμμετοχές ποσού ευρώ 12.535.586,46 και 1.328.485,72 ευρώ αντίστοιχα που εμφανίζονται στην Κατάσταση Αποτελεσμάτων της χρήσης 01.01.-31.12.2004 αφορούν κέρδη προ φόρων και ζημιές από συμμετοχές σε Κοινοπραξίες, βάσει προσωρινών βεβαιώσεων των ανωτέρω Κοινοπραξιών, οι οποίες δεν ελέγχονται από Ορκωτούς Ελεγκτές Λογιστές. Οι υφιστάμενες κατά την 31.12.2004 απαιτήσεις της εταιρείας από τις δοσοληψίες της με τις εν λόγω κοινοπραξίες περιλαμβάνονται συμψηφιστικά στον λογαριασμό του Ενεργητικού «Λοιπές απαιτήσεις». Τα ποσά

που συμψηφίζονται είναι χρεωστικά υπόλοιπα ποσού ευρώ 46.719.799,22 και πιστωτικά υπόλοιπα ποσού ευρώ 955.149,90.

6. Η εταιρεία βασιζόμενη στη γνωμοδότηση αριθ.205/1988 της Ολομέλειας των Νομικών Συμβούλων Διοικήσεως και στο άρθρο 10 Ν.2065/1992 δεν σχημάτισε, όπως και σε προηγούμενες χρήσεις, πρόβλεψη για αποζημίωση του προσωπικού της, λόγω εξόδου από την υπηρεσία για συνταξιοδότηση. Αν σχηματίζονταν πρόβλεψη για όλο το προσωπικό, ανεξαρτήτως χρόνου θεμελίωσης δικαιώματος συνταξιοδότησης, το συσσωρευμένο ύψος της θα ήταν ευρώ 442.400 περίπου, εκ των οποίων ποσό ευρώ 35.633 περίπου βαρύνουν τα αποτελέσματα της κλειόμενης χρήσης.

7. Η εταιρεία έχει ελεγχθεί φορολογικά έως και τη χρήση 2002 και συνεπώς οι φορολογικές της υποχρεώσεις για τις χρήσεις 2003 και 2004 δεν έχουν καταστεί οριστικές. Με βάση τον έλεγχο που διενεργήσαμε, διαπιστώσαμε ότι οι ανωτέρω οικονομικές καταστάσεις προκύπτουν από τα βιβλία και στοιχεία της εταιρείας και αφού ληφθούν υπόψη οι προαναφερόμενες παρατηρήσεις μας καθώς και οι παρατιθέμενες από την εταιρεία σημειώσεις, δεν περιέχουν ανακρίβειες ή παραλήψεις που να επηρεάζουν ουσιαδώς την εμφανιζόμενη περιουσιακή διάρθρωση και την οικονομική θέση της εταιρείας, κατά την 31.12.2004, καθώς και τα αποτελέσματα της χρήσης που έληξε στην ημερομηνία αυτή, βάσει των σχετικών διατάξεων που ισχύουν και των λογιστικών αρχών και μεθόδων που εφαρμόζει η εταιρεία, οι οποίες έχουν γίνει γενικά παραδεκτές και δεν διαφέρουν από εκείνες που εφαρμόστηκαν στην προηγούμενη χρήση. Επισημαίνεται ότι το παρόν πιστοποιητικό εκδίδεται για τους σκοπούς του άρθρου 90 του Ν. 2533/1997 και δεν υποκαθιστά το πιστοποιητικό του τακτικού ελέγχου, που απαιτείται από τις διατάξεις του άρθρου 37 του Κ.Ν. 2190/1920. Για το λόγο αυτό ενδέχεται ορισμένα κονδύλια των ανωτέρω οικονομικών καταστάσεων, να παρουσιάσουν διαφορές από εκείνα των ετησίων οικονομικών καταστάσεων, που θα δημοσιευτούν μαζί με το προαναφερόμενο πιστοποιητικό του τακτικού ελέγχου.

INTRAKAT

Από τον παραπάνω έλεγχο μας προέκυψε ότι:

- 1) Στον λογαριασμό του Ενεργητικού Γ.ΙΙΙ. "Συμμετοχές και άλλες μακροπρόθεσμες απαιτήσεις" περιλαμβάνονται και τα εξής ποσά: α) συμμετοχή σε Ελληνική ανώνυμη εταιρεία, αξίας κτήσεως € 30,6 χιλ. η οποία διανύει την πρώτη της χρήση, β) συμμετοχή σε 7 κοινοπραξίες, αξίας κτήσεως € 181,5 χιλ. οι οποίες δεν ελέγχονται από Ορκωτούς Ελεγκτές - Λογιστές και σε 1 κοινοπραξία αξίας κτήσεως € 7,3 χιλ. η οποία ελέγχεται από άλλο Ορκωτό Ελεγκτή - Λογιστή. Αν η αποτίμηση των συμμετοχών αυτών είχε γίνει με βάση τον κωδ. Ν.2 1 9011 920 αρθ.43 παρ.6 Θα προέκυπτε διαφορά αποτίμησης σε βάρος των αποτελεσμάτων και της καθαρής Θέσης € 65 χιλ. περίπου.
- 2) Στο λογαριασμό του Ενεργητικού Δ.ΙΙ. "Απαιτήσεις" περιλαμβάνονται ποσά ύψους € 20 εκατ. περίπου η είσπραξη των οποίων καθυστερεί.
- 3) Όπως αναφέρεται και στη σημείωση Νο.4 διαφορά αποτίμησης μετοχών € 1,6 εκατ. περίπου δεν βάρυνε τα αποτελέσματα, αλλά συμψηφίστηκε με υπεραξία αναπροσαρμογής ακινήτων (Ν. 3229/04 άρθρο 15).

J&P ABAΞ

Από τον έλεγχο μας αυτό προέκυψαν τα εξής:

- 1) Στο λογαριασμό Γ.ΙΙΙ του Ενεργητικού περιλαμβάνονται συμμετοχές της εταιρείας: α) σε ανώνυμες εταιρείες, μη εισηγμένες στο Χρηματιστήριο, από τις οποίες ορισμένες ελέγχονται από Ορκωτό Ελεγκτή Λογιστή (αξία κτήσεως 73.965 χιλ. περίπου) και σε μια εταιρεία περιορισμένης ευθύνης, β) σε κοινοπραξίες από τις οποίες ορισμένες ελέγχονται από Ορκωτό Ελεγκτή Λογιστή. Η αποτίμηση των ανω-τέρω συμμετοχών έγινε στην αξία κτήσεως, σύμφωνα με την φορολογική νομοθεσία και όπως προκύπτει από τους τελευταίους νόμιμα συνταγμένους Ισολογισμούς ορισμένων ανωνύμων εταιρειών (λήφθηκαν υπόψη και οι αυξήσεις του μετοχικού κεφαλαίου δύο εταιρειών στο 2004), η εσωτερική λογιστική αξία των μετοχών τους είναι μικρότερη κατά ποσό ευρώ 2.398 χιλ. περίπου από την αξία κτήσεώς τους και ισόποσα αυξημένα τα ίδια κεφάλαια. Σημειώνεται ότι η εσωτερική λογιστική αξία έξι ανωνύμων εταιρειών είναι μεγαλύτερη από την αντίστοιχη αξία κτήσεως τους κατά ευρώ 166.303 χιλ. ενώ πέντε εταιρείες (αξία κτήσεως ευρώ 1.279.720,00) δεν έχουν συντάξει ακόμα τον Ισολογισμό της πρώτης εταιρικής χρήσεως.
- 2) Τα ποσά των εσόδων και ζημιών εκ συμμετοχών, που περιλαμβάνονται στην κατάσταση αποτελεσμάτων, προκύπτουν από βεβαιώσεις κοινοπραξιών, από τις οποίες ορισμένες ελέγχονται από Ορκωτό Ελεγκτή Λογιστή (κέρδη προ φόρων ευρώ 36.837 χιλ. περίπου).
- 3) Στο λογαριασμό Δ.Ι.3 του Ενεργητικού περιλαμβάνεται κόστος ανέγερσης κατοικιών (ευρώ 6.809.737,75) και κόστος έργων (ευρώ 15.701.461,68), που είχε εκτελεσθεί και δεν είχε τιμολογηθεί μέχρι 31.12.2004 και μέχρι την ημερομηνία χορήγησης του πιστοποιητικού ελέγχου είχε τιμολογηθεί ποσό ευρώ 4.724.660,08.
- 4) Μεταξύ των απαιτήσεων περιλαμβάνονται απαιτήσεις σε καθυστέρηση, συνολικού ποσού ευρώ 1,3 εκατ. περίπου, για το οποίο, δεν σχηματίστηκε πρόβλεψη σε βάρος των αποτελεσμάτων για την πιθανή ζημία που Θα προκύψει από την μη

είσπραξή τους. Αν σχηματιζόταν τέτοια πρόβλεψη Θα ανερχόταν, κατά τη γνώμη μας, σε ποσό ευρώ 400 χιλ. περίπου το οποίο Θα μείωνε τα ίδια κεφάλαια.

ΕΔΡΑΣΗ

Από τον έλεγχο μας αυτό προέκυψαν τα εξής:

1) Για τις εταιρείες του ομίλου με βάση τις διατάξεις του ν.2065/1992 έγινε στην παρούσα χρήση αναπροσαρμογή της αξίας κτήσεως των γηπέδων, κτιρίων, και των σωρευμένων αποσβέσεων τους. Από την αιτία αυτή αυξήθηκε η αξία κτήσεως των γηπέδων κατά Ε 1.820.179,80 των κτιρίων κατά Ε 2.409.776,46 καθώς και οι σωρευμένες αποσβέσεις αυτών κατά Ε 916.785,05. Η διαφορά αναπροσαρμογής (υπεραξία) ποσού Ε 3.313.171,22 εμφανίζεται στον λογαριασμό των Ιδίων κεφαλαίων «Διαφορά από αναπροσαρμογή αξίας περιουσιακών στοιχείων». Οι αποσβέσεις της χρήσεως 2004 που υπολογίστηκαν στην αναπροσαρμοσμένη αξία είναι μεγαλύτερες από εκείνες που Θα προέκυπταν αν δεν είχε γίνει η αναπροσαρμογή κατά Ε 83.642,79.0 φόρος υπεραξίας Ε 155.842,90 λογιστικοποιήθηκε από όλες τις εταιρείες του ομίλου στην χρήση 2005.

2) Τρεις θυγατρικές εταιρείες δεν σχημάτισαν πρόβλεψη για αποζημίωση προσωπικού συνολικού ποσού Ε 123.000,00 περίπου.

3) Στους λογαριασμούς των απαιτήσεων των εταιρειών του ομίλου υφίστανται υπόλοιπα σε καθυστέρηση συνολικού ποσού Ε 2.900.000,00 περίπου για τα οποία δεν έχει σχηματισθεί ισόποση πρόβλεψη επισφάλειας.

4) Το ποσό που αναφέρεται στην σημείωση (10) της εταιρείας Θα έπρεπε κατά την εκτίμηση μας να είχε μεταφερθεί στο κόστος πωληθέντων.

5) Στο λογαριασμό Αποτελέσματα Χρήσεως των εταιρειών του ομίλου περιλαμβάνεται, σε αντίθεση με την προηγούμενη χρήση, το αποτέλεσμα (κέρδος) των κοινοπραξιών προ φόρου εισοδήματος. Ο φόρος αυτός περιλαμβάνεται στον Πίνακα Διαθέσεως κάθε εταιρείας.

6) Για μια θυγατρική εταιρεία, επειδή τα ίδια Κεφάλαια της κατέστησαν μικρότερα από το ήμισυ του Μετοχικού Κεφαλαίου, συντρέχει περίπτωση εφαρμογής του άρθρου 47 του Κωδ.Ν.2190/1920.

7) Ο λογαριασμός του Ενεργητικού "Συμμετοχές και άλλες μακροπρόθεσμες χρηματοοικονομικές απαιτήσεις" αφορά συμμετοχές σε εταιρίες εσωτερικού και εξωτερικού εκ των οποίων η μία είναι εισηγμένη στο ΧΑΑ, καθώς και σε κοινοπραξίες. Μέχρι την ημερομηνία συντάξεως του ενοποιημένου Ισολογισμού δεν είχαν περιέλθει στην διάθεση θυγατρικής εταιρείας αντίστοιχες καταστάσεις συγγενούς εταιρείας του εξωτερικού. Σημειώνεται ότι για δύο ανώνυμες εταιρείες η τρέχουσα αξία τους είναι μικρότερη της αξίας κτήσεως κατά Ε 11,6 εκατ. περίπου. Από το σύνολο αυτό διευκρινίζεται ότι για ποσό Ε 10,5 εκατ. περίπου Θα έπρεπε να είχε σχηματισθεί πρόβλεψη με χρέωση των αποτελεσμάτων προηγούμενων χρήσεων.

ΜΟΧΛΟΣ

Από τον παραπάνω έλεγχο μας προέκυψαν τα εξής:

1) Η ενοποιημένη συνοπτική λογιστική κατάσταση της εταιρίας καταρτίστηκε με βάση προσωρινά ισοζύγια. Κατά συνέπεια ορισμένα κονδύλια της ανωτέρω συνοπτικής κατάστασης ενδέχεται να παρουσιάσουν διαφορές από εκείνα των τελικών ετήσιων ενοποιημένων οικονομικών καταστάσεων. Εξ' αυτού του λόγου, ο έλεγχός μας δεν μπορεί να θεωρηθεί ολοκληρωμένος και επομένως η τελική έκθεση του τακτικού ελέγχου ενδέχεται να περιλαμβάνει πρόσθετες παρατηρήσεις ή να διαφοροποιεί τις υφιστάμενες, τόσο ως προς το περιεχόμενο, όσο και ως προς τα μεγέθη. Επιπλέον, δεν έχουμε λάβει πιστοποιητικό ελέγχου από τους ελεγκτές θυγατρικής του εξωτερικού με σύνολο ενεργητικού € 5.715 χιλ. και κύκλο εργασιών €2.357 χιλ.

2) Η αποτίμηση της συμμετοχής σε μια συνδεδεμένη μη εισηγμένη σε Χρηματιστήριο Αξιών εταιρία και των χρεογράφων μιας εισηγμένης σε Χρηματιστήριο Αξιών εταιρίας έγινε στην αξία κτήσης και όχι στην κατ' είδος χαμηλότερη τιμή μεταξύ κτήσης και τρέχουσας (παρ. 6, άρθρου 43, Κ.Ν. 2190/1920). Η διαφορά υποτίμησης των € 6.520 χιλ., θα έπρεπε να επιβαρύνει τα αποτελέσματα της κλειόμενης περιόδου κατά € 244 χιλ. και τα αποτελέσματα προηγούμενων χρήσεων κατά € 6.276 χιλ.

3) Η ενοποιούμενες εταιρίες και οι κοινοπραξίες στις οποίες συμμετέχει η μητρική, δεν εφαρμόζουν τη μέθοδο τμηματικής περάτωσης των έργων για την αναγνώριση των αποτελεσμάτων από τεχνικά έργα. Η εκ του λόγου αυτού τυχόν επίπτωση στις οικονομικές καταστάσεις δεν κατέστη δυνατό να προσδιοριστεί.

4) Στο λογαριασμό «Μεταβατικοί Λογαριασμοί Ενεργητικού» περιλαμβάνονται: α) ποσόν € 53.431 χιλ. που αφορά πρόβλεψη εσόδων από εκτελεσθέντα, αλλά μη πιστοποιηθέντα έργα. Η πρόβλεψη αυτή βασίζεται σε εκτιμήσεις των μηχανικών των ενοποιούμενων εταιριών, αλλά δεν έχει πιστοποιηθεί από τους κυρίους των έργων. Δεν είμαστε σε θέση να επιβεβαιώσουμε την ακρίβεια της πρόβλεψης αυτής. β) ποσόν □ 1.923 χιλ. που αφορά εκτελεσθέντα, αλλά μη πιστοποιηθέντα έργα προηγούμενων χρήσεων. Έναντι αυτού, η μητρική εταιρία θα έπρεπε να έχει διαγράψει ποσόν € 1.147 χιλ., εκ των οποίων ποσόν € 1.100 χιλ. αφορά προηγούμενες χρήσεις.

5) Εκκρεμείς χρεωστικοί και πιστωτικοί λογαριασμοί € 9.180 χιλ. και € 2.275 χιλ. αντίστοιχα, που προέρχονται από διαφορές των ισοζυγίων απορρόφησης κυρίως των κλάδων τεχνικών έργων ΔΙΕΚΑΤ και Τεχνικής Ολυμπιακής, από τη μητρική εταιρία, τακτοποιήθηκαν και η τελική διαφορά ποσού € 1.122 χιλ. επιβάρυνε τα αποτελέσματα της περιόδου, ενώ με το υπόλοιπο των € 5.783 χιλ. μειώθηκαν απευθείας τα αποθεματικά.

6) Τα κέρδη, ποσού € 1.714 χιλ., από τη συμμετοχή της μητρικής εταιρίας σε Κοινοπραξίες, οι οποίες είτε δεν ελέγχονται από Ορκωτό Ελεγκτή Λογιστή είτε ο έλεγχος αυτών δεν έχει διενεργηθεί, έχουν βεβαιωθεί από τους διαχειριστές των κοινοπραξιών.

7) Στο κονδύλι «Λοιπές Απαιτήσεις» περιλαμβάνεται ποσόν € 987 χιλ., που έχει καταβληθεί επί αποδόσει λογαριασμού σε εργοταξίαρχες, και το οποίο θεωρούμε ότι θα πρέπει να βαρύνει τα αποτελέσματα της περιόδου.

8) Η μητρική εταιρία δεν έχει σχηματίσει πρόβλεψη για την κάλυψη ενδεχόμενων υποχρεώσεων από επίδικες απαιτήσεις ποσού € 720 χιλ. περίπου. Η αντίστοιχη πρόβλεψη που δεν είχε σχηματισθεί την 31 Δεκεμβρίου 2003 ανερχόταν σε € 1.417 χιλ. και κατά συνέπεια τα αποτελέσματα της κλειόμενης περιόδου εμφανίζονται μειωμένα κατά € 697 χιλ.

9) Τα αποτελέσματα της κλειόμενης περιόδου επιβαρύνθηκαν με €1 εκατ. περίπου λόγω υποτίμησης αποθεμάτων που αφορά τη χρήση 2003 και κατά συνέπεια θα έπρεπε να επιβαρυνθούν τα αποτελέσματα της προηγούμενης χρήσης.

10) Η μητρική εταιρία έχει ελεγχθεί φορολογικά μέχρι και τη χρήση 2001. Επομένως οι φορολογικές της υποχρεώσεις για τις ανέλεγκτες χρήσεις δεν έχουν καταστεί οριστικές.